

# GRAMÀTICA

- ▼ Fitxa 1: Pronoms febles: morfologia i ortografia
- ▼ Fitxa 2: Pronoms febles: sintaxi
- ▼ Fitxa 3: Pronoms febles: combinacions de pronoms
- ▼ Fitxa 4: Vocal neutra: a/e
- ▼ Fitxa 5: Pronoms relatius: que, què, qui, el qual
- ▼ Fitxa 6: Pronoms relatius: on, la qual cosa, del qual
- ▼ Fitxa 7: Ela geminada
- ▼ Fitxa 8: Categories gramaticals i funcions sintàctiques
- ▼ Fitxa 9: Nom: morfologia
- ▼ Fitxa 10: Adjectiu: morfologia
- ▼ Fitxa 11: Adjectiu: sintaxi
- ▼ Fitxa 12: Essa sorda i essa sonora: s, ss, z, c, ç
- ▼ Fitxa 13: Accentuació: normes generals i accent diacrític
- ▼ Fitxa 14: Separació de síl·labes, diftongs i dièresi
- ▼ Fitxa 15: Vocal o/u
- ▼ Fitxa 16: Verb: classificació i característiques
- ▼ Fitxa 17: Verb: conjugacions
- ▼ Fitxa 18: Verb: usos de modes i temps, perífrasis
- ▼ Fitxa 19: Verb: usos de ser i estar i concordança de participi
- ▼ Fitxa 20: Article i apòstrof
- ▼ Fitxa 21: Sistema vocàlic
- ▼ Fitxa 22: Sistema consonàntic
- ▼ Fitxa 23: Fonètica
- ▼ Fitxa 24: Sons pseudovocàlics i fenòmens fonètics vocàlics
- ▼ Fitxa 25: Preposicions àtones
- ▼ Fitxa 26: Preposicions tòniques
- ▼ Fitxa 27: Adverbis d'afirmació, de dubte i possibilitat, de lloc i de manera
- ▼ Fitxa 28: Adverbis: negació, quantitat i temps.

## Fitxa 1 Pronoms febles: morfologia i ortografia

Els pronoms febles són monosíl·labs àtoms que s'usen per substituir un element de l'oració que ja ha aparegut anteriorment i, per tant, no cal repetir-lo.

### Esquema

Darrere el verb	Formes plenes	me	te	se	ne	nos	vos	lo	los	la	les	li	ho	hi
	Formes reduïdes	'm	't	's	'n	'ns	-	'l	'ls	-	-	-	-	-
Davant el verb	Formes reforçades	em	et	es	en	ens	us	el	els	-	-	-	-	-
	Formes elidides	m'	t'	s'	n'	-	-	l'	-	l'	-	-	-	-

Hi ha 13 pronoms febles, que corresponen a les formes plenes i que varien ortogràficament segons la seva col·locació.

### Col·locació

Els pronoms febles es col·loquen o tots davant del verb o tots darrere. És incorrecte, per tant:

~~Me~~ ~~dóna~~ la                      Me la ~~dóna~~                      Dóna-me-la

S'escriuen normalment davant del verb (formes reforçades i elidides), però quan el verb és un infinitiu, un gerundi o un imperatiu es col·loquen darrere (formes plenes i reduïdes). El [perfet perifràstic](#) i les [perífrasis verbals](#) poden dur els pronoms febles davant o darrere.

Davant el verb començat amb so d's (escrit amb s o c) és millor usar, per raons de claredat i d'eufonia, la forma **se** en lloc de **es**: ~~es celebra~~, ~~es sent~~                      **se celebra**, **se sent**

Darrere el verb acabat en consonant o [diftong](#) cal fer servir les formes plenes, encara que el llenguatge parlat de vegades ho faci d'una altra manera: ~~escriviu'nse~~                      **escriviu-nos**

### Apostrofació

Les formes apostrofades dels pronoms febles van davant de vocal o h (**s'aixeca**) o darrere de vocal que no sigui la **u** dels diftongs (**aixeca't**).

Igual com passa amb [l'article femení](#), el pronom feble **la** no s'apostrofa quan el mot següent comença amb i o u (amb h o sense) àtones: **la inviten**, **la hi veuen**.

El pronom reflexiu **se** no s'apostrofa davant la forma **us**: **se us veu**.

Quan s'ha d'apostrofar, l'apòstrof va tan a la dreta com es pugui (tenint en compte tot el que s'ha dit anteriorment).

Fixeu-vos, però, en la frase següent: **traurem el llibre del calaix**, on el pronom **el** substituiria **el llibre** i **en** substituiria **del calaix**. En el cas, com seria aquest, que apareguin els pronoms **el + en**, l'apostrofació es fa de la manera següent: **l'en traurem**.  
CD CC Lloc

Els pronoms febles s'apostrofen en contacte amb un altre pronom feble o amb un verb, mai amb les partícules **que** i **no** o altres: ~~Qu'en tens?~~ **No'n tinc**.

## Fitxa 1 Exercicis

### Separeu convenientment els pronoms febles del verb:

- |                           |                         |
|---------------------------|-------------------------|
| 1. Fesmen .....           | 11. Lhe aprovada .....  |
| 2. Cantam una cançó ..... | 12. Shi posava .....    |
| 3. Meltreu .....          | 13. Tho dono .....      |
| 4. Enganxeules .....      | 14. Lhi dóna .....      |
| 5. Thas equivocat .....   | 15. Porteuosen .....    |
| 6. Etsegueix .....        | 16. Prenentne .....     |
| 7. Agafatho bé .....      | 17. Enviïlli .....      |
| 8. Banyantme .....        | 18. Hodisposa .....     |
| 9. Financeula .....       | 19. Portins aigua ..... |
| 10. Estudianttela .....   | 20. Porteuos bé .....   |

### Uniu el pronom amb el verb (si cal, canvieu-lo de forma):

Pronom	Element que substitueix	Verb	Combinació
1. Se	(a ell mateix)	asseu (asseure's)	.....
2. La	(la noia)	inscriu (inscriure)	.....
3. Li	(a ell)	dic (dir)	.....
4. Me	(jo)	arrisco (arriscar-se)	.....
5. Lo	(el llibre)	he de comprar (comprar)	1. .... 2. ....
6. Los	(els lladres)	han agafat (agafar)	.....
7. Ho	(això)	creient (creure)	.....
8. Ne	(del cinema)	surt (sortir)	.....
9. Los	(els quadres)	agafa (imperatiu d'agafar)	.....
10. La	(la legislació)	unifiqueu (unificar)	.....
11. Se	(ell)	va escapar (escapar)	1. .... 2. ....
12. Ho	(allò)	facin (imperatiu fer)	.....
13. Li	(a ella)	digueu (imperatiu dir)	.....
14. Nos	(a nosaltres)	va escriure (escriure)	1. .... 2. ....
15. Hi	(a l'oficina)	vés (imperatiu anar)	.....
16. Ne	(pastís)	agafaràs (agafar)	.....
17. Vos	(vosaltres)	banyeu (present)	.....
18. Vos	(vosaltres)	banyeu (imperatiu)	.....
19. Te	(tu)	has pentinat (pentinar-se)	.....
20. Els	(a elles)	compra un servei	.....

## Fitxa 1 Clau dels exercicis

### Separeu convenientment els pronoms febles del verb:

1. Fesmen	<b>fes-me'n</b>	11. Lhe aprovada	<b>l'he aprovada</b>
2. Cantam una cançó	<b>canta'm una cançó</b>	12. Shi posava	<b>s'hi posava</b>
3. Meltreu	<b>me'l treu</b>	13. Tho dono	<b>t'ho dono</b>
4. Enganxeules	<b>enganxeu-les</b>	14. Lhi dóna	<b>l'hi dóna</b>
5. Thas equivocacat	<b>t'has equivocacat</b>	15. Porteu nosen	<b>porteu-nos-en</b>
6. Etsegueix	<b>et segueix</b>	16. Prenentne	<b>prenent-ne</b>
7. Agafatho bé	<b>agafa-t'ho bé</b>	17. Enviïli	<b>enviï-li</b>
8. Banyantme	<b>banyant-me</b>	18. Hodisposa	<b>ho disposa</b>
9. Financeula	<b>financeu-la</b>	19. Portins aigua	<b>porti'ns aigua</b>
10. Estudianttela	<b>estudiant-te-la</b>	20. Porteu vos bé	<b>porteu-vos bé</b>

### Uniu el pronom amb el verb (si cal, canvieu-lo de forma):

Pronom	Element que substitueix	Verb	Combinació
1. Se	(a ell mateix)	asseu (asseure's)	<b>s'asseu</b>
2. La	(la noia)	inscriu (inscriure)	<b>la inscriu</b>
3. Li	(a ell)	dic (dir)	<b>li dic</b>
4. Me	(jo)	arrisco (arriscar-se)	<b>m'arrisco</b>
5. Lo	(el llibre)	he de comprar (comprar)	1. <b>l'he de comprar</b> 2. <b>he de comprar-lo</b>
6. Los	(els lladres)	han agafat (agafar)	<b>els han agafat</b>
7. Ho	(això)	creient (creure)	<b>creient-ho</b>
8. Ne	(del cinema)	surt (sortir)	<b>en surt</b>
9. Los	(els quadres)	agafa (imperatiu d'agafar)	<b>agafa'ls</b>
10. La	(la legislació)	unifiqueu (unificar)	<b>la unifiqueu</b>
11. Se	(ell)	va escapar (escapar)	1. <b>es va escapar</b> 2. <b>va escapar-se</b>
12. Ho	(allò)	facin (imperatiu fer)	<b>facin-ho</b>
13. Li	(a ella)	digueu (imperatiu dir)	<b>digueu-li</b>
14. Nos	(a nosaltres)	va escriure (escriure)	1. <b>ens va escriure</b> 2. <b>va escriure'ns</b>
15. Hi	(a l'oficina)	vés (imperatiu anar)	<b>vés-hi</b>
16. Ne	(pastís)	agafaràs (agafar)	<b>n'agafaràs</b>
17. Vos	(vosaltres)	banyeu (present)	<b>us banyeu</b>
18. Vos	(vosaltres)	banyeu (imperatiu)	<b>banyeu-vos</b>
19. Te	(tu)	has pentinat (pentinar-se)	<b>t'has pentinat</b>
20. Els	(a elles)	compra un servei	<b>els compra un servei</b>

## Fitxa 2 Pronoms febles: sintaxi

Els pronoms febles substitueixen elements de l'oració que tenen una determinada funció sintàctica. El pronom feble fa la mateixa funció sintàctica que l'element que substitueix.

### Funció de complement directe (CD)

1. Els pronoms febles **me, te, nos, vos** substitueixen un CD quan aquest CD és la 1a o 2a persona, singular o plural: **La teva mare m'estima.**
2. Els pronoms febles **lo, la, los, les** substitueixen complements directes determinats, és a dir, que vagin amb l'article determinat (**el, la, els, les**): **Compro el disquet → El compro.**  
**Jo veig les cases → Jo les veig.**
3. El pronom **ho** substitueix un CD neutre (això, allò) o tota una oració: **El Manel porta això → El Manel ho porta.**  
**Vaig decidir que seria mestre → Ho vaig decidir.**
4. El pronom **en** substitueix:
  - Un CD indeterminat de qualsevol gènere i nombre (sense article determinat):  
**Tens impresos de sol·licitud? → En tens?**
  - Un CD acompanyat d'un adjectiu numeral cardinal, quantitatiu o indefinit. El pronom només substitueix el substantiu:  
**Tens gaire feina? → En tens gaire?**
  - Un CD acompanyat d'un complement del nom (CN) introduït per la preposició **de**. Es substitueix el CN:  
**Fes un pom de flors per a l'Enric → fes-ne un pom per a l'Enric.**
  - Un CD format per nom + adjectiu. Només es substitueix el substantiu i apareix la preposició **de** davant l'adjectiu:  
**Tenien cotxes grans i petits → En tenien de grans i de petits.**
5. El pronom **se** (3a persona singular i plural) substitueix un complement directe d'un verb reflexiu (el subjecte i el complement directe són la mateixa persona): **Elles pentinen a elles → Elles es pentinen.**

### Funció de complement indirecte (CI)

1. Els pronoms febles **me, te, se, nos, vos** substitueixen un CI quan la persona destinatària de l'acció del verb és la 1a o la 2a, ja sigui singular o plural, o la 3a persona amb verb reflexiu:  
**Et canten una cançó (a tu).**  
CI CD  
**El pastor es pentina els cabells (a ell; verb reflexiu).**  
CI CD

**Atenció!** Aquests pronoms poden fer de CD i de CI, per això cal analitzar bé l'oració per saber quina funció tenen:

**El ens coneix de fa anys.**  
CD

**El ens porta l'ofici signat.**  
CI CD

2. El pronom **li** substitueix el CI quan la persona destinatària de l'acció del verb és la 3a persona singular, ja sigui masculí o femení: **No li cantis cançons (a ell o a ella).**  
CI CD

**Atenció!** El pronom **li** es pot reduir a **hi** en algunes combinacions amb altres pronoms (*vegeu Fitxa 3*).

3. El pronom **los** substitueix el CI quan la persona destinatària de l'acció del verb és la 3a persona plural, ja sigui masculí o femení: **Quan vinguin les teves amigues, els direm la veritat (a les teves amigues).**

Fitxa 2

**Funció d'atribut**

1. Els pronoms **el, la, los, les** substitueixen un atribut quan és determinat, és a dir, quan l'atribut que substitueixen va acompanyat d'un article determinat. **La noia alta és la veïna del 5è? Sí que l'és.**  
ATRIBUT
2. El pronom **ho** substitueix un atribut quan és indeterminat, és a dir, quan no porta article determinat. **Que és advocat aquell noi? Sí que ho és.**  
ATRIBUT ATRIBUT
3. El pronom **en** substitueix l'atribut indeterminat quan el volem remarcar. Cal repetir l'atribut introduït per **de** i separat per una coma. **Que és advocat aquell noi? Sí que n'és, d'advocat.**

**Funció de complements preposicionals**

1. El pronom **hi** substitueix complements preposicionals introduïts per les preposicions **a** o **en**.  
**Hem jugat a pilota → Hi hem jugat.**  
**S'acostumarà al fred → S'hi acostumarà.**  
**Pensa en els seus amics → Hi pensa.**
2. El pronom **en** substitueix complements preposicionals introduïts per la preposició **de**.  
**Parla de la pel·lícula → En parla.**

**Funció de complements circumstancials**

1. Els complements circumstancials es poden substituir pel pronom **hi** quan van introduïts per qualsevol preposició que no sigui **de**.  
**Has d'anar a Girona → Hi has d'anar.**
2. Els complements circumstancials es poden substituir pel pronom **en** quan van introduïts per la preposició **de**.  
**Sortim de l'Edifici Olímpia → En sortim.**

**Resum**

Pronoms febles que poden fer funció de:

- CD → requadres 1, 6 i 8
- CI → requadres 2, 4 i 5
- Atribut → requadres 3, 6 i 8
- Complement preposicional → requadres 7 i 8
- Complement circumstancial → requadres 7 i 8

**Esquema**

		1				2				3				4				5	6	7	8
Darrere el verb	Formes plenes	me	te	se	nos	vos	lo	la	los	les	li	ho	hi	ne							
	Formes reduïdes	'm	't	's	'ns	-	'l	-	'ls	-	-	-	-	'n							
Davant el verb	Formes reforçades	em	et	es	ens	us	el	la	els	-	-	-	-	en							
	Formes elidides	m'	t'	s'	-	-	l'	l'	-	-	-	-	-	n'							

## Fitxa 2 Exercicis

### Substituïu els complements directes de les frases següents:

1. En Pere compra el cotxe. ....
2. La Cinta no demana les propostes. ....
3. Hem contractat obres. ....
4. He dit el que sé. ....
5. En Jordi regala tres entrades. ....
6. La noia veu (a tu). ....
7. Miquel, demana els xecs! ....
8. Agafaré això. ....
9. La Rosa ha banyat (a ella mateixa). ....
10. Que tens prou espai? ....

### Substituïu els complements indirectes de les frases següents:

1. En Pere compra el cotxe per a mi. ....
2. La Cinta demana l'ordinador al company. ....
3. Vull escriure (a elles) una carta. ....
4. Deixa l'arxivador (a nosaltres) (present). ....
5. En Joan compra caramels per a la seva mare. ....
6. El cuiner serveix vi (a ell). ....
7. El conferenciant parla (a nosaltres). ....
8. Deixeu caure (a vosaltres) (imperatiu). ....
9. No donis el berenar ni als nens ni a les nenes. ....
10. L'home deixa material (a vosaltres). ....

### Substituïu l'atribut de les frases següents:

1. En Miquel és alt. ....
2. Aquells nois són els de la quarta planta. ....
3. Aquella dona sembla la professora de català. ....
4. Aquell color era lleig. ....
5. Són les dues de la tarda. ....
6. Aquella taula està trencada. ....
7. Aquelles noies semblen les teves germanes. ....
8. Sent valent, arribes lluny. ....
9. No aparenta els cinquanta anys. ....
10. L'Assumpta està malalta des de divendres. ....

### Substituïu els complements circumstancials i preposicionals i digueu quin tipus de complement és:

1. Parla sempre del seu germà gran. .... C .....
2. Anirem a la regió sanitària. .... C .....
3. L'encarregat pensa en la feina. .... C .....
4. Les inversions contribuiran a l'economia. .... C .....
5. Ja venim del SALC. .... C .....
6. L'administratiu s'entretenia amb l'ordinador. .... C .....
7. Van renunciar a convèncer-lo. .... C .....
8. L'Agustí va cantar al Palau de la Música. .... C .....
9. Els pagesos anaven pel camí. .... C .....
10. Es van adonar de la taca de les estovalles. .... C .....
11. Vaig a la regió sanitària. .... C .....
12. Es queixava del correu intern. .... C .....
13. Fareu la migdiada a l'ombra. .... C .....
14. Camino a poc a poc. .... C .....

## Fitxa 2 Clau dels exercicis

### Substitueu els complements directes de les frases següents:

- |  |                         |
|--|-------------------------|
| 1. En Pere compra el cotxe.            | En Pere el compra       |
| 2. La Cinta no demana les propostes.   | La Cinta no les demana  |
| 3. Hem contractat obres.               | N'hem contractat        |
| 4. He dit el que sé.                   | Ho he dit               |
| 5. En Jordi regala tres entrades.      | En Jordi en regala tres |
| 6. La noia veu (a tu).                 | La noia et veu          |
| 7. Miquel, demana els xecs!            | Miquel, demana'ls!      |
| 8. Agafaré això.                       | Ho agafaré              |
| 9. La Rosa ha banyat (a ella mateixa). | La Rosa s'ha banyat     |
| 10. Que tens prou espai?               | Que en tens prou?       |

### Substitueu els complements indirectes de les frases següents:

- |  |  |
|--|--|
| 1. En Pere compra el cotxe per a mi.               | En Pere em compra el cotxe                               |
| 2. La Cinta demana l'ordinador al company.         | La Cinta li demana l'ordinador                           |
| 3. Vull escriure (a elles) una carta.              | Els vull escriure una carta / Vull escriure'ls una carta |
| 4. Deixa l'arxivador (a nosaltres) (present).      | Ens deixa l'arxivador                                    |
| 5. En Joan compra caramels per a la seva mare.     | En Joan li compra caramels                               |
| 6. El cuiner serveix vi (a ell).                   | El cuiner li serveix vi                                  |
| 7. El conferenciant parla (a nosaltres).           | El conferenciant ens parla                               |
| 8. Deixeu caure (a vosaltres) (imperatiu).         | Deixeu-vos caure   |
| 9. No donis el berenar ni als nens ni a les nenes. | No els donis el berenar                                  |
| 10. L'home deixa material (a vosaltres).           | L'home us deixa material                                 |

### Substitueu l'atribut de les frases següents:

- |   |                                     |
|---|-------------------------------------|
| 1. En Miquel és alt.                            | En Miquel ho és                     |
| 2. Aquells nois són els de la quarta planta.    | Aquells nois els són                |
| 3. Aquella dona sembla la professora de català. | Aquella dona la sembla              |
| 4. Aquell color era lleig.                      | Aquell color ho era                 |
| 5. Són les dues de la tarda.                    | Les són                             |
| 6. Aquella taula està trencada.                 | Aquella taula ho està               |
| 7. Aquelles noies semblen les teves germanes.   | Aquelles noies les semblen          |
| 8. Sent valent, arribes lluny.                  | Sent-ho, arribes lluny              |
| 9. No aparenta els cinquanta anys.              | No els aparenta                     |
| 10. L'Assumpta està malalta des de divendres.   | L'Assumpta ho està des de divendres |

### Substitueu els complements circumstancials i preposicionals i digueu quin tipus de complement és:

- |  |   |   |   |
|--|---|---|---|
| 1. Parla sempre del seu germà gran.              | En parla sempre                               | C | P |
| 2. Anirem a la regió sanitària.                  | Hi anirem                                     | C | C |
| 3. L'encarregat pensa en la feina.               | L'encarregat hi pensa                         | C | P |
| 4. Les inversions contribuiran a l'economia.     | Les inversions hi contribuiran                | C | P |
| 5. Ja venim del SALC.                            | Ja en venim                                   | C | C |
| 6. L'administratiu s'entretenia amb l'ordinador. | L'administratiu s'hi entretenia               | C | C |
| 7. Van renunciar a convèncer-lo.                 | Hi van renunciar / Van renunciar-hi           | C | P |
| 8. L'Agustí va cantar al Palau de la Música.     | L'Agustí hi va cantar / L'Agustí va cantar-hi | C | C |
| 9. Els pagesos anaven pel camí.                  | Els pagesos hi anaven                         | C | C |
| 10. Es van adonar de la taca de les estovalles.  | Se'n van adonar / Van adonar-se'n             | C | P |
| 11. Vaig a la regió sanitària.                   | Hi vaig                                       | C | C |
| 12. Es queixava del correu intern.               | Se'n queixava                                 | C | P |
| 13. Fareu la migdiada a l'ombra.                 | Hi fareu la migdiada                          | C | C |
| 14. Camino a poc a poc.                          | Hi camino                                     | C | C |



### Fitxa 3 **Pronoms febles: combinacions de pronoms**

En una oració es poden trobar un, dos o tres elements substituïts per pronoms febles i, en conseqüència, s'han de combinar.

#### Procediment per combinar 2 pronoms febles:

1. Observeu quins elements de l'oració voleu substituir i determineu-ne la funció:

**Posem informes a l'armari.**  
CD CC Lloc

2. Determineu quin pronom (*vegeu Fitxa 2*) correspon a cadascun dels 2 elements:

**En posem a l'armari.**  
CD

**Hi posem informes.**  
CC Lloc

3. Combineu els pronoms:

**N'hi posem.**

S'ha de tenir en compte que:

- En el cas de trobar un CI i un CD, primer s'escriu el pronom que fa de CI i després el pronom que fa de CD, llevat del cas de trobar un pronom **li** (CI) combinat amb els pronoms **el, la, els, les** (CD). El pronom **li** es redueix a **hi** quan es combina amb **el, la, els, les** i es col·loca darrere: **l'hi, la hi, els hi, les hi**.

**El secretari dóna els acords a la comissió** → **El secretari els dóna a la comissió.**  
CD CI  
**El secretari li dóna els acords.**  
~~li els~~  
**El secretari els hi dóna.**

En el català que es parla a València no es produeix aquesta alteració i la combinació és **li'l, li la, li'ls** i **li les**: **El secretari dóna els acords a la comissió** → **El secretari li'ls dóna.**

**Atenció!** Cal diferenciar **li** de **l'hi**. **Li** substitueix sempre un element de l'oració, mentre que **l'hi** en substitueix dos, ja sigui CD + CI o bé CD + CC introduït per preposició que no sigui **de**.

- Els pronoms **me, te i se** quan són el primer pronom d'una combinació de pronoms febles (excepte davant **hi i ho**) adopten la forma plena davant el verb:

**Porta la camisa a tu** → **Et porta la camisa.**  
**Te la porta.**

- No s'admet la combinació de dos pronoms **en** o dos pronoms **hi**, ni tampoc d'aquests pronoms amb **ho**.
- Els pronoms **li i els** (CI) en contacte amb els pronoms **em, ens, et i us** es transformen en **hi**.

**Em van presentar al Marquès** → **M'hi van presentar.**

4. La combinació de pronoms es desfà quan el verb comença en vocal o h (quan els pronoms van al davant) o quan acaba en una vocal que no sigui la u dels **diftongs** (quan els pronoms van al darrere).

Quan es combinen tres pronoms febles cal usar el mateix procediment que quan se'n combinen dos; s'ha de saber, però, que l'ordre habitual és: CI + CD + C circumstancials o preposicionals (darrere i davant del verb).

## Fitxa 3 Exercicis

**Substitueix els elements subratllats de les oracions següents pels pronoms febles adequats i combineu-los correctament:**

1. Compraven la taula per al director d'àrea. .....
2. Havia dut la revista per a mi. .....
3. (Ell) Porta més adjudicacions (a nosaltres). .....
4. Cantava les àries a les cantants. .....
5. Venc el terreny al noi. .....
6. Penja (tu) l'americana al company en el penjador. .....
7. Tinc el paraigua a casa. .....
8. En Pau es mira allò de lluny. .....
9. Pere, compta (a nosaltres) pel sopar. .....
10. Havia de canviar els telèfons als economistes. .....
11. Venc els terrenys al noi. .....
12. Escric les cartes a Girona. .....
13. Llegeix el llibre i fes un resum del llibre per a mi. .....
14. No han dit a ells quin dia faran festa. .....
15. Emporta't els nespres a la cuina. .....
16. Vull dir allò a les infermeres. .....
17. (Els) Van presentar (a ells mateixos) a l'oficina. .....
18. Escrus les cartes a les subscriptores. .....
19. Les regions em posen els oficis a la valisa. .....
20. Menja (tu) el pernil. .....
21. Doneu l'informe als funcionaris ara! .....
22. Afegeixo aigua a la peixera. .....
23. Hauríeu d'oferir (a vosaltres) als clients. .....
24. Vaig escriure els llibres per al director de l'Àrea. .....
25. No tenen menjar al plat. .....
26. Feien les males passades (a vosaltres). .....
27. La directora signava les propostes per al cap. .....
28. Venc la finca a la noia. .....
29. Penja (tu) l'americana al company. .....
30. Direm allò al teu cap de divisió. .....
31. Bulliu els espinacs i passeu-los per la paella. .....
32. No volen (a nosaltres) a l'institut. .....
33. Elaborava les actes a les empreses públiques. .....
34. Venc la finca a les noies. .....
35. Telefonaré a la subdirectora a l'empresa. .....
36. Volia menjar-se't el pa. .....
37. S'ha perdut (a mi). .....
38. Va regalar (a vosaltres) un porta-signatures. .....
39. Servirem a l'hospital allò. .....
40. Venc les finques a les noies. .....
41. Fes el que saps per a ell. .....
42. El xofer va treure (a mi) el cotxe de l'edifici. .....

### Fitxa 3 Exercicis

---

43. Dono el que més m'agrada a les auxiliars. .....
44. Diu (a nosaltres) la veritat. .....
45. Vaig canviar quatre segells al veí. .....
46. Són els gerents de les regions. .....
47. (Ell) Demana cadires a l'alumna. .....
48. Es coneix el cansament a mi. .....
49. L'administratiu dóna el líquid correctiu al company. .....
50. Diu (a nosaltres) el que va pensar ahir. .....
51. Demanarem les safates al Josep Maria. .....
52. Era cap d'aquell personal. .....
53. Demana cadires a les alumnes. .....
54. Posen (a vosaltres) bledes a la boca. .....

#### Corregiu els errors o les formes col·loquials dels pronoms de les frases següents:

1. En vaig sortir-ne de seguida. ....
2. S'em va adormir el peu. ....
3. Ho va comprar-ho la setmana passada. ....
4. Dóna-m'el, el tóner de la fotocopiadora. ....
5. S'us veuen les males intencions. ....
6. Quan t'els van robar? .....
7. Els nens l'imiten (la Maria). ....
8. Posem's-e hi. ....
9. Te'l esmola (el ganivet). ....
10. Escriu'ns-e aviat. ....
11. Els hi venc una perforadora. ....
12. Els hi telefonarem demà (a ells). ....
13. Les telefonarem (a les infermeres). ....
14. Fiqueu's-hi. ....
15. Mirem's-ho. ....
16. Volia perdre-os. ....
17. Deixam agafar un portatampons. ....
18. Digueu-me-ho de seguida! .....
19. Cusi'm-els curts! (els pantalons). ....
20. Que'm creuràs? .....
21. No't vull ajudar. ....
22. Eren les teves impressores? No ho eren. ....
23. Sembla el jugador del Barça, però no ho és. ....
24. Té divuit mesos però no ho aparenta. ....
25. La metgessa ha dit que la telefonis. ....
26. Vaig demanar-los hi diners (a les amigues). ....
27. Veniu a comprar-lis el pis, als llogaters. ....
28. Li he d'informar de la venda. ....
29. Deixa'ls-hi, el cotxe. ....

## Fitxa 3 Clau dels exercicis

**Substitueix els elements subratllats de les oracions següents pels pronoms febles adequats i combineu-los correctament:**

- |   |  |
|---|--|
| 1. Compraven <u>la taula</u> per al director d'àrea.                    | <u>La hi compraven</u> (CD + CI)   |
| 2. Havia dut <u>la revista</u> per a mi.                                | <u>Me l'havia duta</u> (CI + CD)   |
| 3. (Ell) Porta més <u>adjudicacions</u> (a nosaltres).                  | <u>Ens en porta més</u> (CI + CD)  |
| 4. Cantava <u>les àries</u> a les cantants.                             | <u>Els les cantava</u> (CI + CD)   |
| 5. Venc <u>el terreny</u> al noi.                                       | <u>L'hi venc</u> (CD + CI)   |
| 6. Penja (tu) l'americana <u>al company</u> en el penjador.             | <u>Penja-li-hi l'americana</u> (CI + CC lloc)                                |
| 7. Tinc <u>el paraigua</u> a casa.                                      | <u>L'hi tinc</u> (CD + CC lloc)  |
| 8. En Pau es mira <u>allò</u> de lluny.                                 | <u>En Pau s'ho mira de lluny</u> (pronominal + CD)                           |
| 9. Pere, compta (a nosaltres) <u>pel sopar</u> .                        | <u>Pere, compta'ns-hi</u> (CD + CC)  |
| 10. Havia de canviar <u>els telèfons</u> als economistes.               | <u>Els els havia de canviar / Havia de canviar-los-els</u> (CI + CD)         |
| 11. Venc <u>els terrenys</u> al noi.                                    | <u>Els hi venc</u> (CD + CI)   |
| 12. Escric <u>les cartes</u> a Girona.                                  | <u>Les hi escric</u> (CD + CC lloc)  |
| 13. Llegeix <u>el llibre</u> i fes un resum <u>del llibre</u> per a mi. | <u>Llegeix-lo i fes-me'n un resum</u> (CD) (CI + CN)                         |
| 14. No han dit <u>a ells</u> quin dia faran festa.                      | <u>No els ho han dit</u> (CI + CD)   |
| 15. Emporta't <u>els nespres</u> a la cuina.                            | <u>Emporta-te'ls-hi</u> (pronominal + CD + CC lloc)                          |
| 16. Vull dir <u>allò</u> a les infermeres.                              | <u>Els ho vull dir / Vull dir-los-ho</u> (CI + CD)                           |
| 17. (Els) Van presentar (a ells mateixos) <u>a l'oficina</u> .          | <u>S'hi van presentar / Van presentar-s'hi</u> (pronominal + CC lloc)        |
| 18. Escris <u>les cartes</u> a les subscriptores.                       | <u>Els les escrius</u> (CI + CD)   |
| 19. Les regions em posen <u>els oficis</u> a la valisa.                 | <u>Les regions me'ls hi posen</u> (CI + CD + CC lloc)                        |
| 20. Menja (tu) <u>el pernil</u> .                                       | <u>Menja-te'l</u> (pronominal + CD)  |
| 21. Doneu <u>l'informe</u> als funcionaris ara!                         | <u>Doneu-los-el ara!</u> (CI + CD)   |
| 22. Afegeixo <u>aigua</u> a la peixera.                                 | <u>N'hi afegeixo</u> (CD + CC lloc)  |
| 23. Hauríeu d'oferir (a vosaltres) <u>als clients</u> .                 | <u>Us hi hauríeu d'oferir / Hauríeu d'oferir-vos-hi</u> (CD + CI)            |
| 24. Vaig escriure <u>els llibres</u> per al director de l'Àrea.         | <u>Els hi vaig escriure / Vaig escriure'ls-hi</u> (CD + CI)                  |
| 25. No tenen <u>menjar</u> al plat.                                     | <u>No n'hi tenen</u> (CD + CC lloc)  |
| 26. Feien <u>les males passades</u> (a vosaltres).                      | <u>Us les feien</u> (CI + CD)  |
| 27. La directora signava les propostes per al cap.                      | <u>La directora les hi signava</u> (CD + CI)                                 |
| 28. Venc <u>la finca</u> a la noia.                                     | <u>La hi venc</u> (CD + CI)  |
| 29. Penja (tu) l'americana <u>al company</u> .                          | <u>Penja-la-hi</u> (CD + CI)   |
| 30. Direm <u>allò</u> al teu cap de divisió.                            | <u>Li ho direm</u> (CI + CD)   |
| 31. Bulliu <u>els espinacs</u> i passeu-los per la paella.              | <u>Bulliu-los i passeu-los-hi</u> (CD) (CD + CC lloc)                        |
| 32. No volen (a nosaltres) <u>a l'institut</u> .                        | <u>No ens hi volen</u> (CD + CC lloc)  |
| 33. Elaborava <u>les actes</u> a les empreses públiques.                | <u>Els les elaborava</u> (CI + CD)   |
| 34. Venc <u>la finca</u> a les noies.                                   | <u>Els la venc</u> (CI + CD)   |
| 35. Telefonaré <u>a la subdirectora</u> a l'empresa.                    | <u>Li hi telefonaré</u> (CI + CC lloc)                                       |
| 36. Volia menjar-se't <u>el pa</u> .                                    | <u>Se te'l volia menjar / Volia menjar-se-te'l</u> (pronominal + CI + CD)    |
| 37. S'ha perdut (a mi).   | <u>Se m'ha perdut</u> (pronominal + CD)                                      |
| 38. Va regalar (a vosaltres) <u>un porta-signatures</u> .               | <u>Us en va regalar un / Va regalar-vos-en un</u> (CI + CD)                  |
| 39. Servirem <u>a l'hospital</u> allò.                                  | <u>Li ho servirem</u> (CI + CD)  |
| 40. Venc <u>les finques</u> a les noies.                                | <u>Els les venc</u> (CI + CD)  |
| 41. Fes <u>el que saps</u> per a ell.                                   | <u>Fes-li-ho</u> (CI + CD)   |
| 42. El xofer va treure (a mi) <u>el cotxe</u> de l'edifici.             | <u>El xofer me l'en va treure / va treure-me-l'en</u><br>(CI + CD + CC lloc) |

### Fitxa 3 Clau dels exercicis

43. Dono <u>el que més m'agrada a les auxiliars.</u>	<u>Els ho dono. (Cl + CD)</u>
44. Diu (a nosaltres) <u>la veritat.</u>	<u>Ens la diu. (Cl + CD)</u>
45. Vaig canviar <u>quatre segells al veí.</u>	<u>Li'n vaig canviar quatre / Vaig canviar-li'n quatre. (Cl + CD)</u>
46. Són <u>els gerents de les regions.</u>	<u>Els són (atribut)</u>
47. (Ell) Demana <u>cadires a l'alumna.</u>	<u>Li'n demana. (Cl + CD)</u>
48. Es coneix el cansament <u>a mi.</u>	<u>Se'm coneix el cansament (pronominal + Cl)</u>
49. L'administratiu dóna <u>el líquid correctiu al company.</u>	<u>L'administratiu l'hi dóna. (CD + Cl)</u>
50. Diu (a nosaltres) <u>el que va pensar ahir.</u>	<u>Ens ho diu. (Cl + CD)</u>
51. Demanarem <u>les safates al Josep Maria.</u>	<u>Les hi demanarem. (CD + Cl)</u>
52. Era <u>cap d'aquell personal.</u>	<u>Ho era (atribut)</u>
53. Demana <u>cadires a les alumnes.</u>	<u>Els en demana. (Cl + CD)</u>
54. Posen (a vosaltres) <u>bledes a la boca.</u>	<u>Us n'hi posen. (Cl + CD + CC lloc)</u>

#### Corregiu els errors o les formes col·loquials dels pronoms de les frases següents:

1. En vaig sortir-ne de seguida.	<u>En vaig sortir-ne de seguida / Vaig sortir-ne de seguida.</u>
2. S'em va adormir el peu.	<u>Se'm va adormir el peu.</u>
3. Ho va comprar-ho la setmana passada.	<u>Ho va comprar la setmana passada / Va comprar-ho...</u>
4. Dóna-m'el, el tòner de la fotocopiadora.	<u>Dóna-me'l, el tòner de la fotocopiadora.</u>
5. S'us veuen les males intencions.	<u>Se us veuen les males intencions.</u>
6. Quan t'els van robar?	<u>Quan te'ls van robar? / Quan van robar-te'ls?</u>
7. Els nens l'imiten (la Maria).	<u>Els nens la imiten.</u>
8. Posem's-e hi.	<u>Posem-nos-hi.</u>
9. Te'l esmola (el ganivet).	<u>Te l'esmola.</u>
10. Escriu'ns-e aviat.	<u>Escriu-nos aviat.</u>
11. Els hi venc una perforadora.	<u>Els venc una perforadora.</u>
12. Els hi telefonarem demà (a ells).	<u>Els telefonarem demà.</u>
13. Les telefonarem (a les infermeres).	<u>Els telefonarem.</u>
14. Fiqueu's-hi.	<u>Fiqueu-vos-hi.</u>
15. Mirem's-ho.	<u>Mirem-nos-ho.</u>
16. Volia perdre-os.	<u>Us volia perdre / Volia perdre-us.</u>
17. Deixam agafar un portatampons.	<u>Deixa'm agafar un portatampons.</u>
18. Digueu-me-ho de seguida!	<u>Digueu-m'ho de seguida!</u>
19. Cusi'm-els curts! (els pantalons).	<u>Cusi-me'ls curts!</u>
20. Que'm creuràs?	<u>Que em creuràs?</u>
21. No't vull ajudar.	<u>No et vull ajudar / No vull ajudar-te.</u>
22. Eren les teves impressores? No ho eren.	<u>Eren les teves impressores? No les eren.</u>
23. Sembla el jugador del Barça, però no ho és.	<u>Sembla el jugador del Barça, però no l'és.</u>
24. Té divuit mesos però no ho aparenta.	<u>Té divuit mesos però no els aparenta.</u>
25. La metgessa ha dit que la telefonis.	<u>La metgessa ha dit que li telefonis.</u>
26. Vaig demanar-los hi diners (a les amigues).	<u>Els vaig demanar diners / Vaig demanar-los diners.</u>
27. Veniu a comprar-los el pis, als llogaters.	<u>Veniu a comprar-los el pis, als llogaters.</u>
28. Li he d'informar de la venda.	<u>L'he d'informar de la venda / He d'informar-lo de la venda.</u>
29. Deixa'ls-hi, el cotxe.	<u>Deixa'ls-el, el cotxe.</u>

## Fitxa 4 **Vocal neutra: a/e**

Dins el sistema vocàlic del català, hi ha un so procedent del català oriental que anomenem vocal neutra. És un so vocàlic en posició àtona que de vegades s'escriu amb la lletra **e** i de vegades amb la lletra **a**, però que fonèticament és un so entremig de **a** i **e**. En el català que es parla a les Balears, tot i que és també català oriental, trobem aquest so en posició tònica.

### **La vocal neutra en l'acabament de substantius i adjectius**

**Regla general:** Els masculins acaben en **-e** i els femenins acaben en **-a**.

Normalment aquests acabaments coincideixen amb els acabaments en castellà, però hi ha alguns casos divergents:

**el pobre, la pobra, l'autodidacte (masc.), l'autodidacta (fem.), l'Esteve, l'orfe, l'orgue, el rapsode, el pediatre, el psiquiatre, la pesta, la tarda, la planícia, ema, ena, ela, essa, erra.**

#### **Excepcions:**

Acaben en **-a**:

- Les terminacions **-arca (monarca, patriarca); -cida (homicida, insecticida); -ista (artista, ciclista); -ma o -grama (diploma, drama, programa); -ta (pirata, cometa).**
- Els substantius masculins que provenen de femenins: **el defensa, el guàrdia, el paleta, el policia, el terra, el guarda-roba, el paraigua, el picaporta, etc.**
- Altres: **dia, gorilla, ioga, mapa, papa, pària, el tequilla, el titella, antípoda (masc. i fem.), geòmetra (masc. i fem.), trànsfuga (masc. i fem.), agrícola (masc. i fem.).**

Acaben en **-e**:

- Els femenins: **febre, flaire, imatge, llebre, mare, torre, Carme, Irene, Clotilde, Matilde, verge, àgape, barbàrie, base, calvicie, classe, faringe, fase, frase, higiene, superfície, espècie, sèrie.**
- Les terminacions **-aire (el/la cantaire, el/la xerraire); -ble (el/la comptable, feble); -me (enorme, inerm); -ne (indemne, solemne); -re (acre, alegre).**
- Altres: **bilingüe, jove, ferotge, múltiple, rude, salvatge, simple, tènue, verge, ximple.**
- Tots els noms, encara que en singular acabin en **-a**, fan el plural en **-es**. Els noms geogràfics també (**Esplugues de Llobregat**).

### **La vocal neutra en els verbs**

**Regla general:** 1. La penúltima lletra és una **-e**: **cantes**

2. L'última lletra és una **-a**: **canta**

#### **Excepcions:**

a) La **e** dels infinitius de la 2a conjugació: **veure, prendre, etc.**

Fitxa 4

b) Les formes verbals **corre, vine, omple i obre**.

## La vocal neutra en les arrels dels mots

El procediment per saber com hem d'escriure el so de vocal neutra quan es troba a l'arrel de la paraula, i no al final com hem vist fins ara, és el següent:

1. Busqueu el primitiu de la paraula o una paraula de la família on aquest so aparegui en posició tònica, és a dir, accentuat. Quan es tracti de verbs busqueu la 3a persona del present d'indicatiu.

Hi ha, però, verbs (i els seus compostos) que tenen **doblet arrel**: **jeure** o **jaure**, **néixer** o **nàixer**, **treure** o **traure**. Les formes on la **síl·laba tònica** és a l'arrel s'escriuen com es pronuncien (**ell naix** o **ell neix**) i les formes on la síl·laba tònica no és a l'arrel s'escriuen amb **-a** (**nosaltres naixem**).

2. Mireu la traducció de la paraula al castellà ja que moltes vegades coincideixen en la grafia. Hi ha mots on la grafia castellà-català no coincideix i la grafia del català coincideix amb la d'altres llengües romàniques:

### català amb -e / castellà amb -a

**albercoc**  
**alcàsser**  
**almoqàver**  
**ametista**  
**ànec**  
**assemblea**  
**Caterina**  
**eben** (i **ebenista**)  
**efeminat**  
**emparar**  
**Empordà, Empúries**  
**enyorar**  
**espàrrec** (i **Esparrequera**)  
**espitllera**  
**estella**  
**estendard**  
**gelea**

**javelina**  
**malenconia**  
**meravella** (i **meravellar**)  
**monestir**  
**poleguera**  
**punxegut**  
**ràfega**  
**resplendir**  
**sergent**  
**setí**  
**sometent**  
**tàlem**  
**tàvec**  
**temptejar**  
**tràfec**  
**treball** (i **treballar**)  
**vernís**

### català amb -a / castellà amb -e

**afaitar**  
**ambaixada**  
**arravatar**  
**assassí** (i **assassinar**)  
**avaluar**  
**avantatge**  
**avaria**  
**davall**  
**davant** (i **davantall, endavant**)  
**latrina**  
**maragda** (o **esmaragda**)  
**ramat** (subst.)  
**rancor**  
**sanefa**  
**Sardenya**

Observeu que els derivats s'han d'escriure de la mateixa manera que els primitius.

3. Consulteu el diccionari.

## Fitxa 4 Exercicis

**Poseu à o è en els espais buits de les paraules següents:**

P__u	l'esquerr__ (fem.)	idiom__ (masc.)
p__u dret	el patriarc__	el/la modist__
Ros__s	l'alumn__ (masc.)	la s__nefa
el mestr__	el/la suïcid__	v__rnís
s__rgent	la bas__	el poet__
__mén	el burlet__	índol__ (fem.)
la febr__	l'av__ntatge (masc.)	tu acab__s
la pest__	ell cant__	el dram__
amabl__	ell fei__	horribl__ (masc. i fem.)
el defens__	t__rreny	agrícol__ (masc.)
ells serveix__n	disfr__ssar	m__l__nconia
tr__ntè	tu sabi__s	el símptom__
r__ncor	ell compt__	el terr__
Cat__rina	ell obr__	el reum__
el goril·l__	t__uleta de nit	la fras__
p__guem (donem cops)	p__guem (donem diners)	af__itar
el rav__	av__ria	tràf__c
nosaltres haví__m	alb__rcoc	el terapeuta__
el desembr__	__stret	la terr__
el/la ciclist__	__b__nista	tard__
ass__mblea	l'__mpar	el rendist__
la pedr__	em__	broll__dor__t
el/la profet__	la Carm__	p__solet
l'enigm__	el comet__	el p__let__
ell perdi__	la Matild__	atl__s
el mon__stir	__valuar	f__rralla
d__vant	__mpordà	__ss__ssí
tu cant__s	el/la dentist__	tu parl__s
sot__rrar	la catàstrof__	fetg__
el sogr__	vosaltres cant__u	class__
el/la monarc__	el map__	__nyoranç__
la pobr__	el dogm__	tém__r
ells anav__n	l'__feminat	la pedr__
el/la artist__	el paraigu__	poem__
llibre dign__	ell corr__	n__ixement
àli__s	et p__n__diràs	t__rrassa
el di__	ells tremolav__n	pag__ment
el iog__	vendr__	c__ndrer
la mestr__	t__ncar	p__sar
el/la cantair__	jo f__ré	pap__rina
quar__ntena	cal__facció	p__njat
t__ulada	la flair__	prometr__
llamp__gar	gironin__s	Riudaren__s



## Fitxa 4 Clau dels exercicis

---

**Poseu à o è en els espais buits de les paraules següents:**

Pau	l'esquerra (fem.)	idioma (masc.)
peu dret	el patriarca	el/la modista
Roses	l'alumne (masc.)	la sanefa
el mestre	el/la suïcida	vernís
sergent	la base	el poeta
amén	el burleta	índole (fem.)
la febre	l'avantatge (masc.)	tu acabes
la pesta	ell canta	el drama
amable	ell feia	horrible (masc. i fem.)
el defensa	terreny	agrícola (masc.)
ells serveixen	disfressar	malenconia
trentè	tu sabies	el símptoma
rancor	ell compta	el terra
Caterina	ell obre	el reuma
el goril·la	tauleta de nit	la frase
peguem (donem cops)	paguem (donem diners)	afaitar
el rave	avaria	tràfec
nosaltres havíem	albercoc	el terapeuta
el desembre	estret	la terra
el/la ciclista	ebenista	tarda
assemblea	l'Empar	el rendista
la pedra	ema	brolladoret
el/la profeta	la Carme	pesolet
l'enigma	el cometa	el paleta
ell perdia	la Matilde	atles
el monestir	avaluar	ferralla
davant	Empordà	assassí
tu cantes	el/la dentista	tu parles
soterrar	la catàstrofe	fetge
el sogre	vosaltres canteu	classe
el/la monarca	el mapa	enyorança
la pobra	el dogma	témer
ells anaven	l'efeminat	la pedra
el/la artista	el paraigua	poema
llibre digne	ell corre	naixement
àlies	et penediràs	terrassa
el dia	ells tremolaven	pagament
el ioga	vendre	cendrer
la mestra	tancar	pesar
el/la cantaire	jo faré	papèrina
quarantena	calefacció	penjat
teulada	la flaire	prometre
llampegar	gironines	Riudarenes

## Fitxa 5 **Pronoms relatius: que, què, qui, el qual**

### Definició

Els **pronoms relatius enllacen** dues oracions i substitueixen, en la segona oració, un element que ha aparegut en la primera i que anomenem antecedent. El pronom relatiu té la funció sintàctica que tindria l'antecedent si aparegués en la segona oració.

Podem trobar els pronoms relatius en oracions de relatiu adjectives (quan l'oració que va introduïda pel pronom relatiu equival a un adjectiu) o en **oracions de relatiu substantives** (quan l'oració que va introduïda pel pronom relatiu equival a un substantiu).

Hi ha cinc pronoms relatius:

Invariables	<b>que, què, qui i on</b>
Variable o relatiu compost	<b>el qual, la qual, els quals, les quals</b>

### Que

El pronom relatiu **que** és feble o àton i per això es pronuncia amb **vocal neutra** (català oriental). Les oracions que introdueix són oracions de relatiu adjectives. La classificació de les oracions de relatiu adjectives és la següent:

- **Especificatives:** especifiquen un detall important. En aquestes oracions el pronom **que** no es pot canviar per cap altre pronom relatiu.

**Els tècnics que treballaven a la Regió Sanitària Centre van signar l'informe** (tots els tècnics el van signar).

- **Explicatives:** expliquen un detall que no és necessari. Van entre comes. El pronom **que** es pot canviar pel relatiu compost **el qual, la qual, els quals, les quals**.

**Els tècnics, que (els quals) treballaven a la Regió Sanitària Centre, van signar l'informe** (la informació important és que els tècnics van signar l'informe).

A més de la funció d'enllaç, el pronom **que** té altres funcions sintàctiques:

- **Subjecte:** **La revista informativa que és bimensual és de l'Àrea.**  
**La revista informativa és de l'Àrea + La revista informativa és bimensual.**

Subjecte

**Que** substitueix **la revista informativa**, que té la funció de subjecte, per tant, **que** té la funció de subjecte, a més d'enllaçar les dues oracions.

Fitxa 5

- **Complement directe (CD):** Els jardins que veus per la finestra són de la Diputació.  
Els jardins són de la Diputació + Tu veus els jardins per la finestra.  
CD
- **Complement circumstancial de temps (CCT):** El dia que van signar el conveni vaig arribar tard.  
Vaig arribar tard el dia X + Van signar el conveni el dia X.  
CCT

**Atenció!** No s'ha de confondre el pronom relatiu **que** amb la conjunció **que**. La conjunció només és un enllaç i no té antecedent perquè no substitueix cap element anterior. No es pot substituir mai pel pronom relatiu compost **el qual, la qual, els quals, les quals**.

**Us agraiem que ens doneu el vostre criteri.**

**Us agraiem + Ens doneu el vostre criteri.**

**Que** és una conjunció perquè no substitueix cap element anterior, només enllaça dues oracions.

## Què

El pronom relatiu **què** és fort o tònic, és a dir accentuat, i es pronuncia amb **e oberta**. S'usa sempre darrere preposició perquè té la funció sintàctica d'un complement circumstancial o preposicional.

**La carta de què parlàvem estava damunt la taula.**

**La carta estava damunt la taula + Parlàvem de la carta.**

Complement preposicional

**Atenció!** No s'ha de confondre el pronom relatiu **què**, que sempre va precedit de preposició i es pot substituir pel relatiu compost **el qual, la qual, els quals, les quals**, pel pronom interrogatiu **què** que vol dir *quina cosa* (o *quina causa*) i que no es pot substituir pel pronom relatiu compost.

**Què has menjat per dinar? = Quina cosa has menjat per dinar?**

**Per què va al metge? = Per quina causa va al metge?**

## Qui

El pronom **qui** es refereix sempre a persones.

**Qui** en les oracions adjectives va sempre precedit de preposició, es pot substituir pel relatiu compost i fa funció de:

- **Complement indirecte (CI):** No coneixia l'home a qui van trametre la convocatòria.  
No coneixia l'home + Van trametre la convocatòria a l'home.  
CI
- **Complement preposicional:** L'administrativa en qui confiava feia la feina.  
L'administrativa feia la feina + Confiava en l'administrativa.  
C. preposicional

Fitxa 5

- **Complement circumstancial:** **Els professors amb qui estudiàvem informàtica van comprar un ordinador.**  
**Els professors van comprar un ordinador + Estudiàvem informàtica amb els professors.** CC

El pronom **qui** en les oracions substantives pot anar precedit de l'article o de les paraules **aquell** o **tothom**. L'antecedent en aquestes oracions és molt més general que no pas en les oracions adjectives.

**Qui (el qui/aquell qui/tothom qui) menja sopes se les pensa totes.**

Subjecte

## El qual, la qual, els quals, les quals

El pronom **el qual, la qual, els quals, les quals** és un pronom relatiu fort, que ha de tenir el mateix gènere i nombre que la paraula que substitueix. Es refereix indistintament a persones o coses. Pot substituir sempre el relatiu tònic **què** i el relatiu **qui** quan va precedit de preposició i pot fer, per tant, les mateixes funcions sintàctiques que aquests altres dos pronoms relatius:

- **Complement indirecte (CI):** **No coneixia l'home al qual van trametre la convocatòria.**

CI

- **Complement preposicional:** **L'administrativa en la qual confiava feia la feina.**

C. preposicional

**La carta de la qual parlàvem estava damunt la taula.**

C. preposicional

- **Complement circumstancial:** **Els professors amb els quals estudiàvem informàtica van comprar un ordinador.**

C. circumstancial

El relatiu compost pot substituir el pronom **que** àton de les oracions adjectives explicatives, però no el pronom **que** de les oracions adjectives especificatives:

**Els tècnics que treballaven a la Regió Sanitària Centre van signar l'informe.**

**Els tècnics ~~els quals~~ treballaven a la Regió Sanitària Centre van signar l'informe.**

**Els tècnics, els quals (que) treballaven a la Regió Sanitària Centre, van signar l'informe.**

**Atenció!** En una oració explicativa, quan l'antecedent és un pronom personal, el pronom relatiu no es pot substituir pel relatiu compost: **Ella, que viatjava molt, tenia una assegurança de vida.**

~~la qual~~

Recordeu que cal fer la substitució del pronom **que** per **el qual** quan hi hagi ambigüitat en la frase:

**El cap de la secretària, que tenia una impressora, va fer uns impresos.**

**El cap de la secretària, la qual tenia una impressora, va fer uns impresos.**

**El cap de la secretària, el qual tenia una impressora, va fer uns impresos.**

Observeu que el significat és molt diferent i que amb el pronom **que** no queda clar.

Fitxa 5 Exercicis

Uniu les oracions següents per mitjà del pronom relatiu que. Les oracions esmentades en segon lloc són les que van introduïdes pel pronom. Digueu quina funció sintàctica té el pronom (subjecte, objecte directe o complement circumstancial de temps):

Funció

- 1. El meu company estudia molt. El meu company té exàmens.
2. L'entitat emet els certificats. El director signa els certificats.
3. El dia 12 em caduca la targeta sanitària. El dia 12 vaig al metge.
4. Aclareixo els dubtes. Els estudiants van plantejar dubtes.
5. El text ha de recollir la situació pressupostària de la despesa. El text s'ha de lliurar dimarts.
6. Els col·laboradors van anar a la reunió. La institució havia convocat la reunió.

Digueu si el mot que de les oracions següents és una conjunció o un pronom relatiu:

- 1. M'agrada que siguis puntual.
2. La noia que va parlar és la meva néta.
3. Digueu a la mestra que porti l'informe escolar.
4. El dia que va ploure em vaig mullar.
5. Els treballadors es queixen que no els augmenten el sou.

Completeu les frases següents amb els pronoms qui o què:

- 1. L'annex a ..... et refereixes, no el trobo.
2. L'amiga amb ..... vas de vacances és de Badalona.
3. Aquell metge, de ..... parlava el diari, treballa a l'ambulatori.
4. La instrucció en ..... es desenvolupa el tema de la dispensació de medicaments va entrar en vigor.
5. El material amb ..... van construir l'edifici era de baixa qualitat.

Completeu les frases següents amb el pronom relatiu que sigui més adient:

- 1. La pel·lícula ..... et parlava m'ha agradat molt.
2. El dia ..... em convidis a dinar, parlarem d'aquest assumpte.
3. Aquest és el davanter ..... em parlaves?
4. .... tingui tiquet per entrar que entri directament a la sala d'exposicions.
5. Els escacs és un joc ..... ens divertim força.
6. La safata ..... servirem les cloïsses és d'argent.
7. El número de telèfon ..... m'has donat és incorrecte.
8. Els colors del vernís, ..... són blau i vermell, són inalterables.
9. Em vaig comprar la casa ..... somiava.
10. Va oferir el projecte als enginyers ..... confiava.

## Fitxa 5 Clau dels exercicis

**Uniu les oracions següents per mitjà del pronom relatiu *que*. Les oracions esmentades en segon lloc són les que van introduïdes pel pronom. Digueu quina funció sintàctica té el pronom (subjecte, objecte directe o complement circumstancial de temps):**

	Funció
1. El meu company estudia molt. El meu company té exàmens. <b>El meu company, que té exàmens, estudia molt</b>	subjecte
2. L'entitat emet els certificats. El director signa els certificats. <b>L'entitat emet els certificats que signa el director</b>	OD
3. El dia 12 em caduca la targeta sanitària. El dia 12 vaig al metge. <b>El dia 12, que vaig al metge, em caduca la targeta sanitària</b>	CCT
4. Aclareixo els dubtes. Els estudiants van plantejar dubtes. <b>Aclareixo els dubtes que van plantejar els estudiants</b>	OD
5. El text ha de recollir la situació pressupostària de la despesa. El text s'ha de lliurar dimarts. <b>El text, que s'ha de lliurar dimarts, ha de recollir la situació pressupostària de la despesa</b>	OD
6. Els col·laboradors van anar a la reunió. La institució havia convocat la reunió. <b>Els col·laboradors van anar a la reunió que havia convocat la institució</b>	OD

**Digueu si el mot *que* de les oracions següents és una conjunció o un pronom relatiu:**

1. M'agrada que siguis puntual.	conjunció
2. La noia que va parlar és la meva néta.	pronom relatiu (antecedent: la noia)
3. Digueu a la mestra que porti l'informe escolar.	conjunció
4. El dia que va ploure em vaig mullar.	pronom relatiu (antecedent: el dia)
5. Els treballadors es queixen que no els augmenten el sou.	conjunció

**Completeu les frases següents amb els pronoms *qui* o *què*:**

- L'annex a ..... **què** ..... et refereixes, no el trobo.
- L'amiga amb ..... **qui** ..... vas de vacances és de Badalona.
- Aquell metge, de ..... **qui** ..... parlava el diari, treballa a l'ambulatori.
- La instrucció en ..... **què** ..... es desenvolupa el tema de la dispensació de medicaments va entrar en vigor.
- El material amb ..... **què** ..... van construir l'edifici era de baixa qualitat.

**Completeu les frases següents amb el pronom relatiu *que* sigui més adient:**

- La pel·lícula ..... **de què / de la qual** ..... et parlava m'ha agradat molt.
- El dia ..... **que** ..... em convidis a dinar, parlarem d'aquest assumpte.
- Aquest és el davanter ..... **de qui / del qual** ..... em parlaves?
- ..... **Qui** ..... tingui tiquet per entrar que entri directament a la sala d'exposicions.
- Els escacs és un joc ..... **amb què / amb el qual** ..... ens divertim força.
- La safata ..... **en què / en la qual** ..... servirem les cloïsses és d'argent.
- El número de telèfon ..... **que** ..... m'has donat és incorrecte.
- Els colors del vernís, ..... **que / els quals** ..... són blau i vermell, són inalterables.
- Em vaig comprar la casa ..... **amb què / amb la qual** ..... somiava.
- Va oferir el projecte als enginyers ..... **en qui / en els quals** ..... confiava.

## Fitxa 6 Pronoms relatius: on, la qual cosa, del qual

### On

Aquest pronom és el relatiu adverbial que introdueix oracions que expressen determinacions circumstancials de lloc. Es pot substituir per **en què** i **en el qual / en la qual / en els quals / en les quals**.

**El Servei Català de la Salut es troba a l'edifici on (en què / en el qual) hi havia el COOB.**

A més dels pronoms relatius que hem vist fins ara, hi ha altres construccions que tenen caràcter de relatiu: el relatiu neutre i el relatiu possessiu.

### El relatiu neutre: la qual cosa / cosa que

El seu antecedent és tota l'oració anterior. El seu significat és **això**. **La qual cosa** pot anar precedit de preposició però **cosa que** no. S'admet, però, **cosa + preposició + la qual**.

**Van emplenar malament els impresos, la qual cosa (cosa que) va anul·lar el procés.  
per la qual cosa es va anul·lar el procés.  
cosa per la qual es va anul·lar el procés.**

**Atenció!** No s'ha de fer servir mai **el que** en lloc de **la qual cosa** o **cosa que** perquè és incorrecte.

### El relatiu possessiu: del qual / de la qual / dels quals / de les quals

La funció sintàctica del relatiu possessiu és la d'un complement del nom. Ens indica possessió. El relatiu concorda no amb el nom que el precedeix sinó amb l'anterior que és el seu antecedent. La seva forma és el relatiu compost precedit de la preposició **de**.

**L'hospital té despeses el pagament de les quals no pot assumir** (l'antecedent és despeses).

### Ús incorrecte dels pronoms relatius

En les oracions de relatiu, l'antecedent només pot estar representat pel pronom relatiu i no cal repetir-lo amb un pronom feble, la qual cosa és, a més, incorrecte. Aquesta repetició innecessària, l'anomenem pleonasma.

**Farem un congrés + Tothom participarà en el congrés.**

**Farem un congrés en el qual tothom participarà.**

**Farem un congrés i tothom hi participarà.**

**Farem un congrés en el qual tothom hi participarà.**

### La combinació el que

**El que** no és mai **la qual cosa** ni **cosa que**.

**El que** no és equivalent a **el qual**, i quan ho és vol dir que **el que** és incorrecte i que l'hem de substituir per la forma de relatiu compost:

**Em van deixar un catàleg del que tenia les millors referències.**

**Em van deixar un catàleg del qual tenia les millors referències.**

Fitxa 6

El **que** és correcte quan té un sentit substantiu neutre i es pot substituir per **allò que** o **això que**. No admet formes ni femenines ni plurals. No té antecedent ja que no és un relatiu.

**El que ara entra en vigor es va aprovar el març passat.**

**Allò que ara entra en vigor es va aprovar el març passat.**

El **que** també és correcte quan representa coincidència, és a dir, quan es tracta de la unió dels articles **el, la, els, les** + el pronom àton **que**. Això passa perquè ometem un substantiu que hi queda sobreentès.

**Les sollicituds que redactareu ara i les que redactareu demà s'han de trametre als serveis matrisus (les sollicituds que).**

Quan **el que** es refereix a persones, a més de **el que, la que, els que, les que**, és recomanable usar **qui**, preferentment, o bé **el qui, la qui, els qui, les qui**.

**El gerent de regió és el qui signa el document.**

**El gerent de regió és qui signa el document.**

**El gerent de regió és el que signa el document.**

## Resum dels pronoms relatius

**Que** Pronom relatiu àton. En les oracions adjectives especificatives no es pot substituir. En les oracions adjectives explicatives és equivalent a **el qual, la qual, els quals, les quals**.

**Què** Pronom relatiu fort. Equival sempre a **el qual, la qual, els quals, les quals**. No s'ha de confondre amb el pronom interrogatiu **què** que vol dir **quina cosa / quina causa**.

**Qui** Pronom relatiu personal. Quan va precedit de preposició, **qui** equival a **el qual, la qual, els quals, les quals**.

**El qual/ la qual, etc.** Formes del pronom relatiu compost. Poden substituir els relatius **què** i **qui** quan van darrere de preposició: **de què, de qui** → **del qual, de la qual, dels quals, de les quals**  
**amb què, amb qui** → **amb el qual, amb la qual, amb els quals, amb les quals**  
**en què, en qui** → **en el qual, en la qual, en els quals, en les quals**  
**per què, per qui** → **pel qual, per la qual, pels quals, per les quals**  
**a què, a qui** → **al qual, a la qual, als quals, a les quals**

**On** Pronom relatiu adverbial de lloc. Equival a **en què, en el qual**.

**La qual cosa/ cosa que** Pronom relatiu que serveix per substituir tota l'oració anterior. Vol dir **això**.

**Del qual/ de la qual, etc.** Relatiu que ens assenyala possessió i fa funció de complement del nom.

**El que** Aquesta combinació, que no és de relatiu, és correcta si es pot substituir per **allò que** i **això que**. Quan és un relatiu personal es poden usar preferentment les formes **qui** i **el qui, la qui, els qui, les qui**. En els altres casos, és correcte quan hi ha omissió del substantiu (**el, la, els, les + que**).



## Fitxa 6 Exercicis

---

### Completeu les frases següents amb **on** o **la qual cosa**:

1. L'andana estava tancada, per ..... no vam agafar el tren.
2. La dada de la data s'escriu a la casella ..... hi ha l'asterisc.
3. Les costes del judici ascendien molt, per ..... el condemnat es va declarar insolvent.
4. La finestra per ..... entrava el sol era petita.
5. Van situar l'SCS a l'Edifici Olímpia, ..... ens va agradar.
6. Vaig perdre el portamonedes ..... tenia el botó de la jaqueta.

### Uniu les frases següents amb el relatiu possessiu:

1. L'acta es va aprovar per unanimitat. La lectura de l'acta es va fer en veu alta.  
.....
2. Els disquets eren formatats pels informàtics. L'objectiu dels informàtics era avançar la feina.  
.....
3. Em van encomanar un encàrrec. L'execució de l'encàrrec era urgent.  
.....
4. Les noies anaven al cinema. El germà de les noies era amic meu.  
.....

### Digueu en quins casos l'ús de **el que** (combinat o no amb preposició) és correcte i en quins és incorrecte:

1. Del que em vas trametre, vaig fer servir el justificant de recepció de la carta. ....
2. La persona amb la que pledejo és la meva veïna. ....
3. L'ordinador que tens i el que té el teu company són incompatibles. ....
4. La canonada per la que surt l'aire condicionat es va espatllar. ....

### Corregiu les frases següents:

1. No és a la sala d'àudio-visuals on hi van plantejar l'afer, sinó a l'aula de formació.  
.....
2. Em van parlar d'un assumpte del que ja tenia coneixement.  
.....
3. Em van parlar d'un assumpte del qual ja en tenia coneixement.  
.....
4. He parlat amb el coordinador tècnic que li va tocar el viatge.  
.....
5. El lliurament que te'n parlava encara no s'ha dut a terme.  
.....
6. S'ha trobat amb el gerent de què parlaven els diaris.  
.....
7. Estem segurs de que es farà el projecte.  
.....
8. Treballen al Pavelló Ave Maria que hi ha el Servei Mèdic.  
.....
9. Tot portava a la mateixa conclusió, per cosa que ens vam decidir a fer-ho.  
.....
10. Tenia la il·lusió de què em donessin el segon torn de vacances.  
.....

## Fitxa 6 Clau dels exercicis

### Completeu les frases següents amb **on** o **la qual cosa**:

1. L'andana estava tancada, per **la qual cosa** no vam agafar el tren.
2. La dada de la data s'escriu a la casella **on** hi ha l'asterisc.
3. Les costes del judici ascendien molt, per **la qual cosa** el condemnat es va declarar insolvent.
4. La finestra per **on** entrava el sol era petita.
5. Van situar l'SCS a l'Edifici Olímpia, **la qual cosa** ens va agradar.
6. Vaig perdre el portamonedes **on** tenia el botó de la jaqueta.

### Uniu les frases següents amb el relatiu possessiu:

1. L'acta es va aprovar per unanimitat. La lectura de l'acta es va fer en veu alta.  
**L'acta la lectura de la qual es va fer en veu alta es va aprovar per unanimitat**
2. Els disquets eren formatats pels informàtics. L'objectiu dels informàtics era avançar la feina.  
**Els disquets eren formatats pels informàtics l'objectiu dels quals era avançar la feina**
3. Em van encomanar un encàrrec. L'execució de l'encàrrec era urgent.  
**Em van encomanar un encàrrec l'execució del qual era urgent**
4. Les noies anaven al cinema. El germà de les noies era amic meu.  
**Les noies el germà de les quals era amic meu anaven al cinema**

### Digueu en quins casos l'ús de **el que** (combinat o no amb preposició) és correcte i en quins és incorrecte:

1. Del que em vas trametre, vaig fer servir el justificant de recepció de la carta. **Correcte (equivale a allò que)**
2. La persona amb la que pledejo és la meva veïna. **Incorrecte (amb la qual/amb què)**
3. **quò**ordinador que tens i el que té el teu company són incompatibles. **Correcte (equivale a aquell que)**
4. La canonada per la que surt l'aire condicionat es va espatllar. **Incorrecte (per la qual/per què)**

### Corregiu les frases següents:

1. No és a la sala d'audiovisuals on hi van plantejar l'afer, sinó a l'aula de formació.  
**No és a la sala d'audiovisuals on (en què/en la qual) van plantejar l'afer, sinó a l'aula de formació**
2. Em van parlar d'un assumpte del que ja tenia coneixement.  
**Em van parlar d'un assumpte de què (del qual) ja tenia coneixement**
3. Em van parlar d'un assumpte del qual ja en tenia coneixement.  
**Em van parlar d'un assumpte de què (del qual) ja tenia coneixement**
4. He parlat amb el coordinador tècnic que li va tocar el viatge.  
**He parlat amb el coordinador tècnic a qui (al qual) va tocar el viatge**
5. El lliurament que te'n parlava encara no s'ha dut a terme.  
**El lliurament de què (del qual) et parlava encara no s'ha dut a terme**
6. S'ha trobat amb el gerent de què parlaven els diaris.  
**S'ha trobat amb el gerent de qui (del qual) parlaven els diaris**
7. Estem segurs de que es farà el projecte.  
**Estem segurs que es farà el projecte**
8. Treballen al Pavelló Ave Maria que hi ha el Servei Mèdic.  
**Treballen al Pavelló Ave Maria on (en què/en el qual) hi ha el Servei Mèdic**
9. Tot portava a la mateixa conclusió, per cosa que ens vam decidir a fer-ho.  
**Tot portava a la mateixa conclusió, per la qual cosa (cosa per la qual) ens vam decidir a fer-ho**
10. Tenia la il·lusió de què em donessin el segon torn de vacances.  
**Tenia la il·lusió que em donessin el segon torn de vacances**

## Fitxa 7 Ela geminada

---

El so d'ela geminada és el so d'una ela repetit. Aquest so s'escriu amb dues eles i un punt volat al mig.

S'escriuen amb ela geminada:

1. Els mots (i els seus compostos i derivats) començats en:

- **al·l-** Excepcions: **alegre, alegria**
- **coll-**
- **gal·l-** Excepcions: **gala, galania, galant**
- **ill-**
- **mill-** Excepcions: **milè, miler, milenar, milió**
- **sill-**

2. Els mots acabats en:

- **-ella**
- **-illa** **Atenció!** **villa** és una torre i **vila** és un poble
- **-illar**

3. Mots cultes (observeu que hi ha mots populars emparentats que duen ll):

**ampullós (ampolla), axilla (aixella), cancellar (cancell), corallí (corall), cristallí (cristall), fallible (fallar), flagellar (flagell), lullià (Lull), maxillar (maixella), metàl·lic (metall), pel·lícula (pell), sigillós (segell).**

4. Altres mots:

**apellar, Apelles, Apollo, Avel·lí**

**bèl·lic, Brusselles**

**calligrafia, caramellitzar, cel·lofana, cèl·lula, cel·lulosa, circumvallació, compellar**

**el·lipse, el·lipsi, estellar, excel·lent, expellar**

**fallaç, fallera, Fallopi (trompes de), fil·loxera**

**hellènic**

**idil·li, imbecil·litat, instal·lar, intel·ligent, interpellar**

**libèl·lula**

**maquiavèl·lic, medul·la, miscel·lània, mollusc**

**nulla, nullitat, anullar** **Atenció!** **anullar** és derivat de **nul** i **anular** és derivat d'**anell**

**pàl·lid, palliar, paral·lel, penicil·lina, pol·len, pol·lució, propellar, protocol·lari, putxinèl·li**

**rebellia, repellar**

**satèl·lit, sol·licitar**

**tèl·luri, taral·lejar**

**violoncellista**

**xarel·lo, xitxarel·lo**

## Fitxa 7 Exercicis

**Poseu / / / / en els espais buits de les paraules següents i observeu les paraules que s'allunyen de les regles d'ús de la ela geminada:**

a__egar	a__egoria	ga__era
i__ès	co__ofó	a__umini
medu__a	sí__aba	ga__a
co__egi	mi__enari	ga__ès
a__entir	co__oret	frane__a
insta__ar	Ape__es	so__icitar
inte__ectual	i__etrat	a__etejar
pa__a	ga__indó	a__uvió
cò__on	a__inear	cè__ula
a__iança	ga__ènic	mortade__a
a__iment	a__ioli	co__isió
a__è	si__icona	varice__a
si__ueta	parente__a	co__aboració
a__otjar	nu__itat	a__uminosi
co__ocar	i__ògic	inte__igència
co__om	gori__a	cò__era
mi__ímetre	a__ucinar	à__ies
so__icitud	nove__a	co__ectivitat
ga__eria	e__ixir	so__itud
mi__ionèsim	co__umna	parce__a
ga__icisme	rebe__ar	foto__it
co__iseu	se__ecció	pà__id
a__umne	cavi__ar	a__exandrí
maquiave__isme	prò__eg	tranqui__ament
libè__ula	i__ustrat	pro__ongar
rebe__ia	so__ucionar	po__en
a__èrgia	aquare__a	co__orant
fe__icitat	ti__a	ga__oromànic
i__ustríssim	crista__itzar	i__egible
a__egria	ce__ulitis	co__esterol
co__apse	a__icates	a__ògena
e__egir	co__ecció	desti__ar
te__evisió	exce__ent	cinèfi__a
ce__ebrar	a__ot (noi)	e__ogi
a__eluia	a__ot (aleta)	he__icoïdal
si__enci	a__ò	mo__usc
a__icients	mi__itància	e__udir
e__ocució	a__ocució	caramè__ització
a__argar	co__ita	pre__iminar
a__egro	mi__èsim	e__oqüent
co__ir	co__ònia	ce__ulosa

## Fitxa 7 Clau dels exercicis

**Poseu l'/ll/ll en els espais buits de les paraules següents i observeu les paraules que s'allunyen de les regles d'ús de la *ela* geminada:**

allegar  
il·lès  
medulla  
col·legi  
al·lentir  
instalar  
intel·lectual  
palla  
còlon  
aliança  
aliment  
alè  
silueta  
al·lotjar  
col·locar  
colom  
mil·límetre  
sol·licitud  
galeria  
mil·lionèsim  
gal·licisme  
coliseu  
alumne  
maquiavellisme  
libèl·lula  
rebellia  
al·lèrgia  
felicitat  
il·lustríssim  
alegria  
col·lapse  
elegir  
televisió  
celebrar  
al·leluia  
silenci  
al·licients  
elocució  
allargar  
allegro  
collir

al·legoria  
colofó  
sí·l·laba  
mil·lenari  
coloret  
Apelles  
il·letrat  
gal·lindó  
alinear  
gal·lènic  
al·lioli  
silicona  
parentela  
nul·l·litat  
il·lògic  
gorilla  
al·lucinar  
novella  
elixir  
columna  
rebellar  
selecció  
cavi·l·lar  
pròleg  
il·lustrat  
solucionar  
aquarella  
tilla  
cristallitzar  
cel·lulitis  
alicates  
col·lecció  
excel·lent  
al·lot (noi)  
alot (aleta)  
allò  
militància  
al·locució  
collita  
mil·lèsim  
colònia

galera  
alumini  
gala  
gal·lès  
franel·la  
sol·licitar  
al·letejar  
al·luvió  
cèl·lula  
mortadella  
col·lisió  
varicella  
col·laboració  
aluminosi  
intel·ligència  
còlera  
àlies  
col·lectivitat  
solitud  
parcel·la  
fotolit  
pàl·lid  
alexandrí  
tranquil·lament  
prolongar  
pollen  
colorant  
gal·loromànic  
il·legible  
colesterol  
al·lògena  
destillar  
cinèfila  
elogi  
helicoïdal  
mo·llusc  
eludir  
caramel·lització  
preliminar  
eloqüent  
cel·lulosa

## Fitxa 8 Categories gramaticals i funcions sintàctiques

L'oració és la unitat mínima de comunicació completa. Els seus elements indispensables, encara que de vegades els trobem elidits, són el subjecte i el predicat que han de concordar en gènere i nombre. L'oració simple té un sol verb (**Les eleccions són diumenge**) i l'oració composta en té més d'un perquè és la unió de més d'una oració (**Quan votis, estaràs escollint els teus representants europeus**).

L'oració està formada per paraules que s'agrupen en sintagmes i la sintaxi s'ocupa d'estudiar-ne les relacions i les funcions.

Els sintagmes són unitats que expressen un significat global complet encara que no tenen un sentit complet, a diferència de l'oració. Els sintagmes nominals (SN) tenen com a nucli un nom i els sintagmes verbals (SV) tenen com a nucli un verb: **Les eleccions + són diumenge**.

SN

SV

### Categories gramaticals

Podem agrupar les paraules en diverses categories gramaticals:

- **Noms**: són mots que representen o designen una persona, un animal o cosa (ja sigui concreta o abstracta).  
Ex.: **fill, gat, museu, museologia**.
- **Adjectius**: són mots que acompanyen un substantiu i que li afegeixen alguna característica. Concorren en gènere i nombre amb el nom al qual acompanyen. Ex.: **blanc, meu, quart**.
- **Articles**: són mots que acompanyen el nom, el determinen i n'indiquen el nombre i el gènere. Ex.: **el, un**.
- **Verbs**: són mots que expressen accions, estats d'ànim, processos, etc. Els podem classificar en copulatius (**ser, estar, semblar**) i en predicatius que, alhora, es divideixen en transitius (**cantar**), intransitius (**arribar**), reflexius (**rentar-se**) i recíprocs (**escriure's**).
- **Pronoms**: són mots que substitueixen altres mots que han aparegut abans o que queden sobreentesos.  
Ex.: **ell, que, li**.
- **Preposicions**: són partícules invariables que enllacen un element sintàctic amb el seu complement.  
Ex.: **a, de, en, amb**.
- **Conjuncions**: són partícules que relacionen o bé mots o bé oracions. Ex.: **perquè, quan, si**.
- **Adverbis**: són mots que modifiquen el significat d'un verb, d'un adjectiu o d'un altre adverbi. Ex.: **bé, avui, aquí, no, sí**.

### Funcions sintàctiques

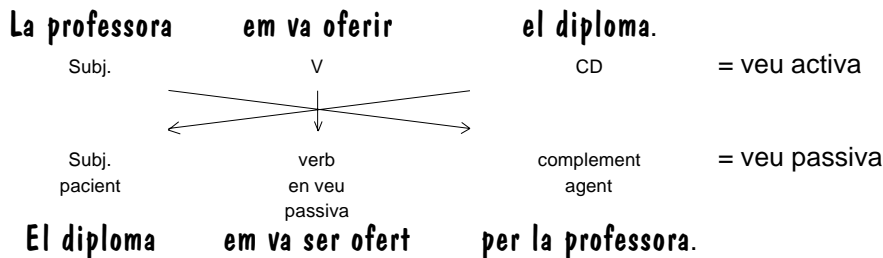
- **Subjecte** (Subj.): és l'ésser (persona, animal o cosa) sobre el qual el verb diu alguna cosa.  
**L'administrativa escriu a màquina. La pantalla de l'ordinador era d'alta definició.**
- **Determinant** (Det.): els mots que exerceixen aquesta funció marquen el grau de determinació que té el nom i, alhora, el gènere i el nombre. Ex.: **el llibre** (sabem quin llibre és), **una carpeta** (en pot ser una qualsevol).

Fitxa 8

- Complement del nom (CN): mot o mots que afegeixen característiques al nom al qual acompanyen i n'amplien el significat. Ex.: **La pantalla de l'ordinador** (ens diu quina pantalla).
- **Atribut** (Atr.): és el complement verbal dels verbs copulatius (**ser, estar i semblar**). Aquests verbs són un pur nexa entre el SN subjecte i l'atribut i no afegeixen un significat especial.

**Els prestatges eren de caoba vermella.**

- Complement directe (CD) (també s'anomena objecte directe): aquest complement no el podem trobar mai acompanyant verbs copulatius. Hi ha un tipus de verbs, els que s'anomenen predicatius transitius, que necessiten aquest complement. Podeu reconèixer el CD perquè es pot substituir per un pronom feble i perquè si transformeu l'oració de veu activa a veu passiva es produeix un canvi en els elements de la frase:



**Atenció!** El CD es relaciona directament amb el verb, sense necessitat de posar-hi cap preposició. Hi posem la preposició **a** només quan el CD és un pronom personal fort i, opcionalment, quan el CD és **tot** o **tothom**.

**Avisem els nois (als nois).**

**Ens esperava a nosaltres.**

**El noi va saludar a tothom.**

També es pot posar la preposició **a** si la frase queda ambigua.

**El molestava, el gos al nen.**

- Complement indirecte (CI) (també s'anomena objecte indirecte): és el complement que expressa la finalitat o la destinació de l'acció del verb. S'introdueix amb les preposicions **a** i **per a**. Pot complementar verbs copulatius i verbs predicatius.

**Telefona a l'encarregat dels cursos per informar-te'n.**

- Complement predicatiu (CP): només complementa verbs predicatius.

**La Maria és tranquil·la** → **La Maria ho és.**

Atribut

Atribut

**La Maria caminava tranquil·la** → **La Maria hi caminava.**

CP

CP

No és un mer adjectiu que acompanya el nom (amb el qual concorda en gènere i nombre), ja que es pot substituir per un pronom feble. Té doble funció perquè complementa el verb i un nom, que pot ser el subjecte de l'oració o el CD.

**Trobo el document justificat.**

CP



Fitxa 8

- Complement preposicional d'objecte (CPO) (també s'anomena **complement preposicional regit** o de règim preposicional): hi ha una sèrie de verbs que regeixen una preposició determinada. El complement que va introduït per aquesta preposició s'anomena CPO. Ens indica l'objecte sobre el qual recau l'acció del verb. Verbs que tenen CPO:

<b>contribuir</b>	a	<b>pensar</b>	en	<b>parlar</b>	de
<b>renunciar</b>		<b>afanyar-se</b>		<b>saber</b>	
<b>dedicar-se</b>		<b>complaure's</b>		<b>adonar-se</b>	

- Complement circumstancial (CC): complementa el verb afegint-hi les circumstàncies en què ocorre l'acció. Poden ser de temps, **lloc**, **manera**, quantitat i companyia.

### Principals funcions sintàctiques que poden fer les categories gramaticals

- |          |   |
|----------|---|
| Nom      | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Subjecte: <b>El <u>Miquel</u> escriu cartes per als clients.</b></li> <li>• CN → en aposició: <b>Jordi Pujol, <u>president de Catalunya</u>.</b><br/>→ introduït per la preposició <b>de</b>: <b>Anell <u>d'argent</u>.</b></li> <li>• CD (sense preposició normalment): <b>Escriu <u>cartes</u>.</b></li> <li>• CI (introduït per les preposicions <b>a</b> o <b>per a</b>): <b>Escriu cartes per als <u>clients</u>.</b></li> <li>• Atribut → introduït per la preposició <b>de</b>: <b>Sóc de <u>Barcelona</u>.</b><br/>→ no introduït per la preposició <b>de</b>: <b>Aquella noia sembla la teva <u>companya</u>.</b></li> <li>• Predicatiu: <b>El meu germà s'ha fet <u>capellà</u>.</b></li> <li>• CC (amb preposició): <b>Treballava amb <u>eficàcia</u>.</b></li> <li>• CPO: <b>Penso en els <u>alumnes</u>.</b></li> </ul> |
| Article  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Determinant</li> </ul>   |
| Adjectiu | <ul style="list-style-type: none"> <li>• CN: <b>El núvol <u>blanc</u>.</b></li> <li>• Determinant (demostratiu, possessiu, quantitatiu, interrogatiu/exclamatius): <b><u>Quin</u> llibre t'interessa?</b></li> <li>• Subjecte (si un article el substantiva): <b>El <u>vermell</u> de les galtes era intens.</b></li> <li>• Subjecte (possessiu, demostratiu, indefinits i quantitatiu quan es refereixen a un nom sobreentès): <b>El <u>seu</u> és millor. <u>Aquest</u> no m'agrada.</b></li> <li>• Predicatiu: <b>Els treballadors es mostren <u>alegres</u>.</b></li> </ul>   |
| Verb     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Nucli del predicat: <b>El Joan <u>menja</u>.</b></li> <li>• Formes no personals <ul style="list-style-type: none"> <li>Infinitiu → Subjecte: <b><u>Menjar</u> és un plaer.</b><br/>→ CN: <b>Porta la màquina de <u>fer</u> forats.</b><br/>→ CD: <b>Els proposen <u>treballar</u> a l'SCS.</b><br/>→ Atribut: <b>El nostre objectiu és <u>arribar</u> a conclusions fiables.</b><br/>→ CC (amb preposició): <b>En <u>entrar</u> el cap va callar tothom.</b></li> <li>Participi → CN: <b>La brusa <u>estripada</u>.</b><br/>→ Atribut: <b>Els marcs són <u>esfaltats</u>.</b><br/>→ Predicatiu: <b>Els nens s'han quedat <u>adormits</u>.</b></li> </ul> </li> </ul>   |



Fitxa 8

Gerundi → CN: **Vaig veure uns camions transportant hortalisses.**  
 → CC: **Hi anaven corrent.**

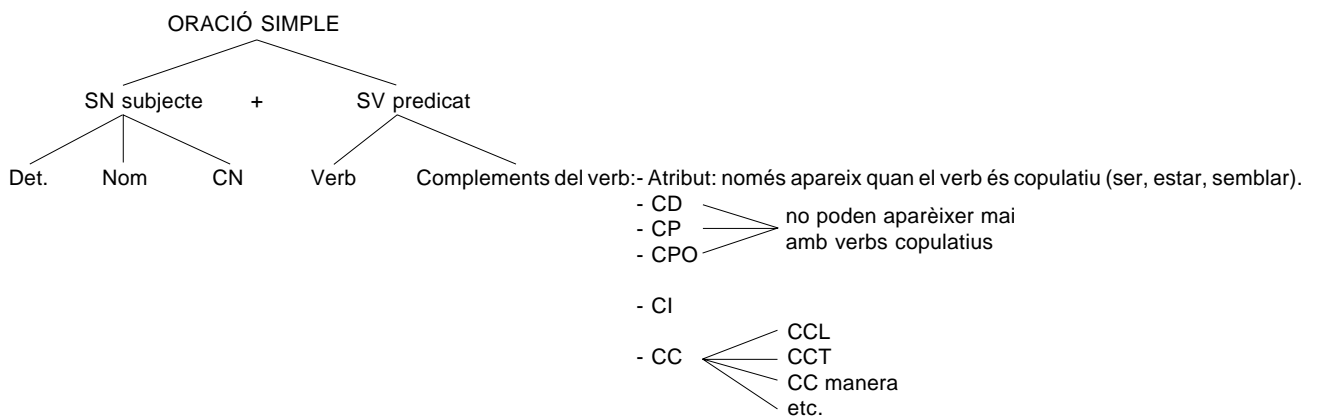
Pronom

- relatiu *(vegeu Fitxa 5).*
- interrogatiu → subjecte: **Qui és?**
- personals forts
  - CD (introduïts per la preposició a): **Ens esperava a nosaltres.**
  - CI (introduïts per preposició a o per a): **Comprava pastissos per a ells.**
  - Atribut: **Em penso que és ell.**
  - CC (introduïts per preposició): **Anirem amb ells.**
  - CPO: **No es recorda d'ell.**
- pronoms febles *(vegeu Fitxa 2).*

Adverbis

- CC: **Treballem aquí. Hi anirem avui.**

### Estructura de l'oració simple



## Fitxa 8 Exercicis

---

**Escriviu la categoria gramatical de les paraules subratllades d'aquest text:**

Els hàbits alimentaris d'una població constitueixen un factor determinant del seu estat de salut. En els països desenvolupats la millora de l'estat nutricional ha contribuït al descens de les malalties infeccioses al llarg d'aquest segle. Mentre que a la primeria de segle el problema era la desnutrició que facilitava el desenvolupament de les malalties infeccioses, en les darreres dècades en els països desenvolupats el problema ha estat la "plètorà alimentària" que ha contribuït a l'increment d'una sèrie de malalties cròniques no infeccioses: malaltia coronària, malaltia cerebrovascular, diversos càncers, diabetis *mellitus*, càlculs biliars, càries dental, patologies digestives, osteoporosi i altres afeccions òssies i articulars. Cal tenir en compte, però, que en el nostre àmbit hi ha grups de població amb desnutrició i manca d'aliments.

Pel que fa als hàbits alimentaris de la població catalana s'ha observat en els darrers anys una tendència a augmentar el consum de carn (principalment de boví i de porcí), peix, llet i derivats; i a disminuir el consum de pa, cereals, llegums i patates.

*Pla de salut de Catalunya 1993-95, pàg. 125*

**Escriviu la funció sintàctica dels elements subratllats d'aquest text:**

Els hàbits alimentaris d'una població constitueixen un factor determinant del seu estat de salut. En els països desenvolupats la millora de l'estat nutricional ha contribuït al descens de les malalties infeccioses al llarg d'aquest segle. Mentre que a la primeria de segle el problema era la desnutrició que facilitava el desenvolupament de les malalties infeccioses, en les darreres dècades en els països desenvolupats el problema ha estat la "plètorà alimentària" que ha contribuït a l'increment d'una sèrie de malalties cròniques no infeccioses: malaltia coronària, malaltia cerebro-vascular, diversos càncers, diabetis *mellitus*, càlculs biliars, càries dental, patologies digestives, osteoporosi i altres afeccions òssies i articulars. Cal tenir en compte, però, que en el nostre àmbit hi ha grups de població amb desnutrició i manca d'aliments.

Pel que fa als hàbits alimentaris de la població catalana s'ha observat en els darrers anys una tendència a augmentar el consum de carn (principalment de boví i de porcí), peix, llet i derivats; i a disminuir el consum de pa, cereals, llegums, i patates.

*Pla de salut de Catalunya 1993-95, pàg. 125*

## Fitxa 8 Clau dels exercicis

**Escriviu la categoria gramatical de les paraules subratllades d'aquest text:**

Els hàbits alimentaris d'una població constitueixen un factor determinant del seu estat de salut. En els països desenvolupats la millora de l'estat nutricional ha contribuït al descens de les malalties infeccioses al llarg d'aquest segle. Mentre que a la primeria de segle el problema era la desnutrició que facilitava el desenvolupament de les malalties infeccioses, en les darreres dècades en els països desenvolupats el problema ha estat la "plètorà alimentària" que ha contribuït a l'increment d'una sèrie de malalties cròniques no infeccioses: malaltia coronària, malaltia cerebrovascular, diversos càncers, diabetis mellitus, càlculs biliars, càries dental, patologies digestives, osteoporosi i altres afeccions òssies i articulars. Cal tenir en compte, però, que en el nostre àmbit hi ha grups de població amb desnutrició i manca d'aliments. Pel que fa als hàbits alimentaris de la població catalana s'ha observat en els darrers anys una tendència a augmentar el consum de carn (principalment de boví i de porcí), peix, llet i derivats; i a disminuir el consum de pa, cereals, llegums i patates.

*Pla de salut de Catalunya 1993-95, pàg. 125*

**Escriviu la funció sintàctica dels elements subratllats d'aquest text:**

Els hàbits alimentaris d'una població constitueixen un factor determinant del seu estat de salut. En els països desenvolupats la millora de l'estat nutricional ha contribuït al descens de les malalties infeccioses al llarg d'aquest segle. Mentre que a la primeria de segle el problema era la desnutrició que facilitava el desenvolupament de les malalties infeccioses, en les darreres dècades en els països desenvolupats el problema ha estat la "plètorà alimentària" que ha contribuït a l'increment d'una sèrie de malalties cròniques no infeccioses: malaltia coronària, malaltia cerebrovascular, diversos càncers, diabetis mellitus, càlculs biliars, càries dental, patologies digestives, osteoporosi i altres afeccions òssies i articulars. Cal tenir en compte, però, que en el nostre àmbit hi ha grups de població amb desnutrició i manca d'aliments. Pel que fa als hàbits alimentaris de la població catalana s'ha observat en els darrers anys una tendència a augmentar el consum de carn (principalment de boví i de porcí), peix, llet i derivats; i a disminuir el consum de pa, cereals, llegums, i patates.

*Pla de salut de Catalunya 1993-95, pàg. 125*

## Fitxa 9 Nom: morfologia

---

El nom és la categoria gramatical que serveix per representar o designar una persona, un animal o una cosa (ja sigui concreta o abstracta).

### El gènere

Els noms o substantius poden ser femenins o masculins i poden tenir tots dos gèneres quan es refereixen a persones i animals. Tradicionalment, es parteix del masculí per formar el femení corresponent.

1. Es forma el femení afegint una **-a** al masculí: **gat** → **gata**.

El fet d'afegir el morfema **-a** pot produir una sèrie de canvis en la paraula femenina com són:

- Canvis en l'**accentuació** (es perd o es guanya l'accent gràfic): **espòs** → **esposa**; **funcionari** → **funcionària**.
- **Duplicació de la -s final**: **gos** → **gossa**.  
**Atenció!** Els mots que dupliquen la **-s** en la formació del femení també ho fan en la formació del plural: **gos** → **gossos**.
- **Duplicació de la -l final**: **pupil** → **pupilla**.
- Canvi de la consonant final sorda en sonora: **nebot** → **neboda**; **amic** → **amiga**.
- Canvi de **-u** en **-va**: **esclau** → **esclava**.
- Substitució directa de la lletra final dels masculins (**-e**, **-o**) pel morfema **-a**:  
**sogre** → **sogra**; **monjo** → **monja**; **pediatre** → **pediatra**.
- Canvi de la terminació **-òleg** en **-òloga**: **psicòleg** → **psicòloga**.

2. Els masculins acabats en vocal tònica fan el femení en **-na**: **germà** → **germana**; **cosí** → **cosina**.

3. Hi ha una sèrie de sufixos específics del femení:

- **-essa**: **baró** → **baronessa**; **metge** → **metgessa**; **jutge** → **jutgessa**.
- **-ina**: **gall** → **gallina**.
- **-iu**: **actor** → **actriu**; **emperador** → **emperadriu**.

4. Hi ha masculins i femenins que es corresponen pel seu significat, però que són paraules diferents:

<b>gendre</b> → <b>nora/jove</b>	<b>pare</b> → <b>mare</b>	<b>ase</b> → <b>somera</b>	<b>porc</b> → <b>truja</b>
<b>home</b> → <b>dona</b>	<b>oncle</b> → <b>tia</b>	<b>boc</b> → <b>cabra</b>	<b>toro</b> → <b>vaca</b>
<b>marit</b> → <b>muller</b>		<b>cavall</b> → <b>euga o egua</b>	

5. Hi ha masculins que es formen a partir del femení: **abella** → **abellot**; **dida** → **didot**; **bruixa** → **bruixot**.

6. Hi ha noms que tenen la mateixa forma pel femení i pel masculí i es diferencien per l'article que els determina, són els acabats en **-aire**, **-ista** i **-cida**: **el/la captaire**; **el/la especialista**; **el/la suïcida**.

7. Hi ha noms d'animals que són o masculins o femenins i si volem distingir el sexe de l'animal concret a què ens referim haurem d'especificar si és mascle o femella:

**el rossinyol mascle** → **el rossinyol femella**; **la cadenera mascle** → **la cadenera femella**.

## Atenció!

- Hi ha una sèrie de noms que tenen un significat diferent si s'usen en femení o en masculí, alguns dels quals són:  
el clau / la clau → Clavo un clau / Obre la màquina de begudes amb la clau.  
el fi / la fi → El fi és aconseguir-ho / He arribat a la fi de l'Informe.  
el llum / la llum → S'ha espatllat el llum de la sala de reunions / La llum del sol entra per la finestra.  
un ordre / una ordre → He d'establir un ordre de prioritats / El DOGC publica una ordre.  
el pols / la pols → Em noto el pols al canyell / Traiem la pols de l'arxivador.  
el pudor / la pudor → Mostrava un pudor infantil / La Divisió feia molta pudor de cremat.  
el salut / la salut → Ens va fer un salut amb la mà / El Servei Català de la Salut.  
el son / la son → El company té el son fràgil / Després de dinar tinc molta son.  
el terra / la terra → El terra de l'Àrea es va esfondrar / La capa d'ozó de la terra.  
el vocal / la vocal → El vocal de la Comissió de Planificació Lingüística / Sempre pronuncia la vocal e tancada.
- Forma correcta d'alguns mots que s'usen malament pel que fa al gènere.  
Són **masculins**: els afores, un avantatge, els bacteris, el compte (d'un banc, p.e.), el corrent (elèctric, p.e.), el costum, el deute, el dubte, un escafandre, els espinacs, el fel, el llegum, els narius, el pebre, el pendent, el senyal.  
Són **femenins**: la calor, una esplendor, una olor, la suor, alguns noms de rius (la Garona, la Muga, la Noguera, la Tordera), una anàlisi, la dent, les postres, la resta, la síndrome, la xocolata.

## El nombre

Per formar el plural dels noms hi ha quatre variants:

1. afegir una **-s** al singular
2. afegir **-ns** al singular
3. afegir **-os**
4. afegir **-s** o **-os** indistintament.

1. S'afegeix una **-s** al singular: **avi** → **avis**.

**Atenció!** Les paraules que acaben en **-a** no accentuada fan el plural en **-es**: **casa** → **cases**.

Observeu que es produeixen una sèrie de **canvis ortogràfics** segons quina sigui la terminació del singular:

<b>ca</b> → <b>ques</b>	<b>ja</b> → <b>ges</b>	<b>qua</b> → <b>qües</b>
<b>ça</b> → <b>ces</b>	<b>ga</b> → <b>gues</b>	<b>gua</b> → <b>gües</b>

2. En els  **mots aguts**  acabats en vocal s'afegeix **-ns**: **pa** → **pans**; **mà** → **mans**.

**Atenció!** Encara que siguin aguts no afegeixen **-ns** per formar plural:

- els noms de les lletres: ~~les ans~~ → **les as**
- els noms de les notes musicals: ~~els dons~~ → **els dos**
- el pronom **vostè**
- alguns noms que provenen del francès: **clixé, cafè, sofà, mercè, menú, bisturí, esquí**.

3. En els mots aguts acabats en **-s, -ç, -x, -ix, -tx**, s'afegeix **-os**:

**pis** → **pisos**; **braç** → **braços**; **reflex** → **reflexos**; **calaix** → **calaixos**; **despatx** → **despatxos**.

**Atenció!** • Hi ha mots dels acabats en **-s** que la doblen: **nas** → **nassos**.

- Són invariables: **dilluns, dimarts, dijous, temps, fons, socors, tos**.
- També són invariables, tot i no ser aguts: **atles, càries, llapis, cactus, pelvis, bíceps**.

4. S'afegeix indistintament **-s** o **-os** en els noms acabats en:

<b>-sc</b>	<b>disc</b> → <b>discs</b> o <b>discos</b>	<b>-xt</b>	<b>text</b> → <b>texts</b> o <b>textos</b>
<b>-st</b>	<b>gust</b> → <b>gusts</b> o <b>gustos</b>	<b>-ig</b>	<b>faig</b> → <b>faigs</b> o <b>fajos</b>

## Fitxa 9 Exercicis

### Canvieu el gènere dels noms següents:

nét .....	espia .....	rei .....	el massatgista .....
soci .....	la fura mascle .....	rossinyol .....	carnisser .....
ós .....	menut .....	lleó .....	el contribuent .....
Marcel .....	l'endevinaire .....	escriptor .....	l'aprenent .....
biòleg .....	heroi .....	xicot .....	el president .....
baró .....	llop .....	home .....	el bibliotecari .....
savi .....	nebot .....	poeta .....	hereu .....
orfe .....	enemic .....	germà .....	monjo .....
metge .....	convidat .....	veí .....	patró .....
fillastre .....	ministre .....	el dentista .....	tsar .....
ase .....	padrí .....	cambrer .....	marit .....
oreneta .....	alumne .....	el jove .....	institutor .....
el cantaire .....	cavall .....	el drapaire .....	déu .....

### Canvieu el nombre dels mots següents:

l'arròs .....	el cor .....	el temps .....
el degà .....	el zero .....	l'esbós .....
la característica .....	l'esforç .....	l'apèndix .....
el faig .....	l'egua .....	vostè .....
la vaga .....	el do (nota musical) .....	el camí .....
el gust .....	el mestre .....	el compàs .....
el greix .....	el complex .....	el peix .....
la granja .....	el volcà .....	el bosc .....
l'adhesió .....	el text .....	el vernís .....
l'aigua .....	la concordança .....	el bec .....
el desig .....	la veïna .....	el dimarts .....
el comitè .....	el gas .....	la pols .....
el matalàs .....	el marquès .....	el cafè .....
el bacallà .....	el llapis .....	el pretext .....
el codony .....	el lluç .....	la falç .....
la serp .....	el passeig .....	la llengua .....
la reflexió .....	l'índex .....	el vèrtex .....
l'avís .....	l'interès .....	el veí .....
la mestra .....	l'eruga .....	l'annex .....

### Empleneu els buits amb l'article corresponent segons el gènere del nom que determina:

1. \_\_\_\_ llum del sol és \_\_\_\_ senyal que ha arribat el dia.
2. \_\_\_\_ vocal de la junta va obrir \_\_\_\_ llum de la sala.
3. \_\_\_\_ corrent de \_\_\_\_ Noguera permet baixar-la en rai.
4. El metge fa \_\_\_\_ anàlisi per examinar \_\_\_\_ bacteris.
5. \_\_\_\_ espinacs no són \_\_\_\_ llegums.
6. No tenia prou diners en \_\_\_\_ compte per pagar \_\_\_\_ deute.
7. \_\_\_\_ dot d'aquella noia era una casa \_\_\_\_ afores.
8. \_\_\_\_ símptomes de \_\_\_\_ síndrome encara es desconeixien.

## Fitxa 9 Clau dels exercicis

### Canvieu el gènere dels noms següents:

nét	<b>néta</b>	espia	<b>espia</b>	rei	<b>reina</b>	el massatgista	<b>la massatgista</b>
soci	<b>sòcia</b>	la fura mascle	<b>la fura femella</b>	rossinyol	<b>rossinyol femella</b>	carnisser	<b>carnissera</b>
ós	<b>óssa</b>	menut	<b>menuda</b>	lleó	<b>lleona</b>	el contribuent	<b>la contribuent</b>
Marcel	<b>Marcella</b>	l'endevinaire	<b>l'endevinaire</b>	escriptor	<b>escriptora</b>	l'aprenent	<b>l'aprenenta</b>
biòleg	<b>biòloga</b>	heroi	<b>heroïna</b>	xicot	<b>xicot</b>	el president	<b>la presidenta</b>
baró	<b>baronessa</b>	llop	<b>lloba</b>	home	<b>dona</b>	el bibliotecari	<b>la bibliotecària</b>
savi	<b>sàvia</b>	nebot	<b>neboda</b>	poeta	<b>poetessa</b>	hereu	<b>hereva</b>
orfe	<b>òrfena</b>	enemic	<b>enemiga</b>	germà	<b>germana</b>	monjo	<b>monja</b>
metge	<b>metgessa</b>	convidat	<b>convidada</b>	veí	<b>veïna</b>	patró	<b>patrona</b>
fillastre	<b>fillastra</b>	ministre	<b>ministra</b>	el dentista	<b>la dentista</b>	tsar	<b>tsarina</b>
ase	<b>somera</b>	padrí	<b>padrina</b>	cambrer	<b>cambrera</b>	marit	<b>muller</b>
oreneta	<b>oreneta femella</b>	alumne	<b>alumna</b>	el jove	<b>la jove</b>	institutor	<b>institutriu</b>
el cantaire	<b>la cantaire</b>	cavall	<b>euga o egua</b>	el drapaire	<b>la drapaire</b>	déu	<b>deessa o dea</b>

### Canvieu el nombre dels mots següents:

l'arròs	<b>els arrossos</b>	el cor	<b>els cors</b>	el temps	<b>els temps</b>
el degà	<b>els degans</b>	el zero	<b>els zeros</b>	l'esbós	<b>els esbossos</b>
la característica	<b>les característiques</b>	l'esforç	<b>els esforços</b>	l'apèndix	<b>els apèndixs</b>
el faig	<b>els faigs/fajos</b>	l'egua	<b>les egües</b>	vostè	<b>vostès</b>
la vaga	<b>les vagues</b>	el do (nota musical)	<b>els dos</b>	el camí	<b>els camins</b>
el gust	<b>els gusts/gustos</b>	el mestre	<b>els mestres</b>	el compàs	<b>els compassos</b>
el greix	<b>els greixos</b>	el complex	<b>els complexos</b>	el peix	<b>els peixos</b>
la granja	<b>les granges</b>	el volcà	<b>els volcans</b>	el bosc	<b>els boscs/boscós</b>
l'adhesió	<b>les adhesions</b>	el text	<b>els texts/textos</b>	el vernís	<b>els vernissos</b>
l'aigua	<b>les aigües</b>	la concordança	<b>les concordances</b>	el bec	<b>els becs</b>
el desig	<b>els desigs/desitjos</b>	la veïna	<b>les veïnes</b>	el dimarts	<b>els dimarts</b>
el comitè	<b>els comitès</b>	el gas	<b>els gasos</b>	la pols	<b>les pols</b>
el matalàs	<b>els matalassos</b>	el marquès	<b>els marquesos</b>	el cafè	<b>els cafès</b>
el bacallà	<b>els bacallans</b>	el llapis	<b>els llapis</b>	el pretext	<b>els pretexts/pretextos</b>
el codony	<b>els codonys</b>	el lluç	<b>els lluços</b>	la falç	<b>les falçs</b>
la serp	<b>les serps</b>	el passeig	<b>els passeigs/passejos</b>	la llengua	<b>les llengües</b>
la reflexió	<b>les reflexions</b>	l'índex	<b>els índexs</b>	el vèrtex	<b>els vèrtexs</b>
l'avis	<b>els avisos</b>	l'interès	<b>els interessos</b>	el veí	<b>els veïns</b>
la mestra	<b>les mestres</b>	l'eruga	<b>les erugues</b>	l'annex	<b>els annexos</b>

### Empleneu els buits amb l'article corresponent segons el gènere del nom que determina:

- La llum del sol és el senyal que ha arribat el dia.
- El vocal de la junta va obrir el llum de la sala.
- El corrent de la Noguera permet baixar-la en rai.
- El metge fa una anàlisi per examinar els bacteris.
- Els espinacs no són uns llegums.
- No tenia prou diners en el compte per pagar el deute.
- El dot d'aquella noia era una casa als afores.
- Els símptomes de la síndrome encara es desconeixien.

## Fitxa 10 Adjectiu: morfologia

### Adjectius de dues terminacions en el singular

La majoria dels adjectius són de dues terminacions: tenen formes diferents per al gènere masculí i per al femení, tant en el singular com en el plural.

<b>1r model</b>	masc. sing. <b>Ø</b>	fem. sing. <b>a</b>	masc. plural <b>s</b>	fem. plural <b>es</b>
-----------------	----------------------	---------------------	-----------------------	-----------------------

**un informe curt      una proposta curta      uns informes curts      unes propostes curtes**

Alteracions fonètiques i ortogràfiques en el primer model:

1. Accent gràfic i **dièresi**:  
**erroni, errònia, erronis, errònies; ambigu, ambigua, ambigu, ambigües.**
2. Canvis de consonants:  
**nul, nulla, nuls, nulles; vague, vaga, vagues.**
3. Sensibilització de lletra muda (la lletra muda del masculí es pronuncia en el femení):  
**exempt, exempta; primer, primera; estupend, estupenda.**
4. **Sonorització** del fonema sord (el so sord del masculí se sonoritza en el femení):  
**corb, corba; pròdig, pròdiga; adequat, adequada; fluid, fluida.**
5. Canvis de lletres (**u** per **v**, **e** per **o**):  
**esclau, esclava; viu, viva; anàleg, anàloga.**
6. Canvi de **e, o, u** per **a**:  
**ample, ampla; fondo, fonda; europeu, europea.**
7. Intercalació de **u** semiconsonant (precedida de **q**, la **u** actua de consonant):  
**inic, iniqua, inics, iniqués; ventríloc, ventríloqua.**
8. Intercalació de **n** (en els acabats en vocal tònica):  
**pla, plana; amè, amena; oportú, oportuna.**

<b>2n model</b>	masc. sing <b>Ø</b>	fem. sing <b>a</b>	masc. plural <b>os</b>	fem. plural <b>es</b>
-----------------	---------------------	--------------------	------------------------	-----------------------

Els acabats en:

- s: **espès, espessa, espessos, espesses; seriós, seriosa, seriosos, serioses.**
- ç: **dolç, dolça, dolços, dolces.**
- x: **complex, complexa, complexos, complexes.**
- ix: **baix, baixa, baixos, baixes.**
- tx: **gavatx, gavatxa, gavatxos, gavatxes.**



<b>3r model</b>	masc. sing. $\emptyset$	fem. sing. <u>a</u>	masc. plural $\begin{matrix} \underline{s} \\ \underline{os} \end{matrix}$	fem. plural <u>es</u>
-----------------	-------------------------	---------------------	--	-----------------------

Els acabats en:

- sc: **fosc, fosca, foscs o foscos, fosques.**
- st: **llest, llesta, llests o llestos, llestes.**
- xt: **mixt, mixta, mixts o mixtos, mixtes.**
- ig: **mig, mitja, migs o mitjos, mitges.**

### Adjectius d'una terminació en el singular

Hi ha adjectius que tenen una mateixa forma per al femení i el masculí. Els acabats en:

- ble: **amable** (masc. i fem. singular), **amables** (masc. i fem. plural); **possible, possibles.**
  - al: **igual, iguals.** Excepcions: **mal, mala;** etc.
  - el: **fidel, fidels.** Excepcions: **parallel, paralela;** etc.
  - il: **fàcil, fàcils.** Excepcions: **tranquil, tranquil·la;** etc.
  - ar: **regular, regulars.** Excepcions: **avar, avara; rar, rara;** etc.
  - or: **superior, superiors; bicolor, bicolors.** Excepció: **incolore, incolora.**
  - a: **belga, belgues.**
  - e: **alegre, alegres.** Excepció: **pobre, pobra.**
  - aire: **xerraire, xerraires.**
  - ista: **altruista, altruistes.**
  - cida: **suïcida, suïcides.**
  - ant: **amargant, amargants.** Excepció: **sant, santa.**
  - ent: **prudent, prudents.** Excepcions: **atent, atenta; content, contenta; cruent, cruenta;** etc.  
 També els adjectius acabats en **-lent: dolent, dolenta.**  
 Excepcions: **excel·lent, excel·lents; repel·lent, repel·lents; equivalent, equivalents; pestilent, pestilents;** etc.
- Altres casos: **greu, greus; gran, grans; suau, suaus; breu, breus; lleu, lleus; afí, afins; miop, miops; púber, púbers;** etc.

### Adjectius d'una terminació en el singular i de dues en el plural

masc. i fem. sing. $\emptyset$	masc. plural <u>os</u>	fem. plural <u>es</u>
--------------------------------	------------------------	-----------------------

Els acabats en:

- aç: **audaç, audaços, audaces.**
- iç: **feliç, feliços, felices.**
- oç: **atroç, atroços, atroces.**

## Fitxa 10 Exercicis

**Completeu les sèries d'adjectius:**

<b>Singular</b>		<b>Plural</b>	
<b>masculí</b>	<b>femení</b>	<b>masculí</b>	<b>femení</b>
genuí	.....	.....	.....
.....	obliqua	.....	.....
.....	.....	.....	còmodes
agre	.....	.....	.....
.....	.....	pesants	.....
.....	nua	.....	.....
.....	.....	.....	incolores
nul	.....	.....	.....
.....	.....	amables	.....
.....	mitja	.....	.....
ateu	.....	.....	.....
.....	.....	precoços	.....
.....	.....	.....	mixtes
excel·lent	.....	.....	.....
.....	fratricida	.....	.....
.....	.....	.....	rondinaires
superflu	.....	.....	.....
.....	.....	atents	.....
.....	ingènua	.....	.....
escàs	.....	.....	.....

**Completeu les expressions següents:**

Un treball rude / Una feina .....	L'idioma hebreu / La llengua .....
Un acord igual / Una proposta .....	El rellotge suís / La xocolata .....
Un home capaç / Una senyora .....	Una cullera convexa / Un mirall .....
Una modista hipòcrita / Un modista .....	Una sala ampla / Un passadís .....
Una pista vaga / Un indicati .....	Una missió àrdua / Un projecte .....
Un altre problema / Una ..... situació.	Unes veïnes corteses / Uns amics .....
Un acusat innocent / Una acusada .....	Unes taques roges / Uns pigments .....
Una alumna culta / Un alumne .....	Uns dubtes comuns / Unes solucions .....
Un dia feixuc / Una jornada .....	Unes estratègies anàlogues / Uns objectius .....
Un escut bicolor / Una senyera .....	Uns processos inics / Unes sentències .....
Un edifici buit / Una habitació .....	Els costums marroquins / Les actituds .....
Un personatge digne / Una persona .....	Unes truites crues / Uns espinacs .....
La cama esquerra / El peu .....	Unes amigues ingènues / Uns companys .....
Un senyor covard / Una senyora .....	Uns nois miops / Unes noies .....

## Fitxa 10 Clau dels exercicis

Completeu les sèries d'adjectius:

Singular		Plural	
masculí	femení	masculí	femení
genuí	<b>genuïna</b>	<b>genuïns</b>	<b>genuïnes</b>
<b>oblic</b>	obliqua	<b>oblics</b>	<b>obliqües</b>
<b>còmode</b>	<b>còmoda</b>	<b>còmodes</b>	còmodes
agre	<b>agra</b>	<b>agres</b>	<b>agres</b>
<b>pesant</b>	<b>pesant</b>	pesants	<b>pesants</b>
<b>nu</b>	nua	<b>nus</b>	<b>nues</b>
<b>incolòr</b>	<b>incolòra</b>	<b>incolòrs</b>	incolòres
nul	<b>nulla</b>	<b>nuls</b>	<b>nulles</b>
<b>amable</b>	<b>amable</b>	amables	<b>amables</b>
<b>mig</b>	mitja	<b>migs / mitjos</b>	<b>mitges</b>
ateu	<b>atea</b>	<b>ateus</b>	<b>atees</b>
<b>precoç</b>	<b>precoç</b>	precoços	<b>precoces</b>
<b>mixt</b>	<b>mixta</b>	<b>mixts / mixtos</b>	mixtes
excel·lent	<b>excel·lent</b>	<b>excel·lents</b>	<b>excel·lents</b>
<b>fratricida</b>	fratricida	<b>fratricides</b>	<b>fratricides</b>
<b>rondinaire</b>	<b>rondinaire</b>	<b>rondinaires</b>	rondinaires
superflu	<b>supèrflua</b>	<b>superflus</b>	<b>supèrflues</b>
<b>atent</b>	<b>atenta</b>	atents	<b>atentes</b>
<b>ingenu</b>	ingènua	<b>ingenus</b>	<b>ingènues</b>
escàs	<b>escassa</b>	<b>escassos</b>	<b>escasses</b>

Completeu les expressions següents:

Un treball rude / Una feina	<b>rude</b>	L'idioma hebreu / La llengua	<b>hebrea</b>
Un acord igual / Una proposta	<b>igual</b>	El rellotge suís / La xocolata	<b>suïssa</b>
Un home capaç / Una senyora	<b>capaç</b>	Una cullera convexa / Un mirall	<b>convex</b>
Una modista hipòcrita / Un modista	<b>hipòcrita</b>	Una sala ampla / Un passadís	<b>ample</b>
Una pista vaga / Un indicati	<b>vague</b>	Una missió àrdua / Un projecte	<b>ardu</b>
Un altre problema / Una	<b>altra</b>	Unes veïnes corteses / Uns amics	<b>cortesos</b>
Un acusat innocent / Una acusada	<b>innocent</b>	Unes taques roges / Uns pigments	<b>roigs / rojos</b>
Una alumna culta / Un alumne	<b>culte</b>	Uns dubtes comuns / Unes solucions	<b>comunes</b>
Un dia feixuc / Una jornada	<b>feixuga</b>	Unes estratègies anàlogues / Uns objectius	<b>anàlegs</b>
Un escut bicolor / Una senyera	<b>bicolor</b>	Uns processos inics / Unes sentències	<b>iniqües</b>
Un edifici buit / Una habitació	<b>buida</b>	Els costums marroquins / Les actituds	<b>marroquines</b>
Un personatge digne / Una persona	<b>digna</b>	Unes truites crues / Uns espinacs	<b>crus</b>
La cama esquerra / El peu	<b>esquerre</b>	Unes amigues ingènues / Uns companys	<b>ingenus</b>
Un senyor covard / Una senyora	<b>covarda</b>	Uns nois miops / Unes noies	<b>miops</b>

## Fitxa 11 Adjectiu: sintaxi

### Classificació

Podem classificar els adjectius:

1. Determinatius o especificatius: determinen l'abast del substantiu.
  - 1.1. Pronominals
    - 1.1.1. Demonstratius
    - 1.1.2. Possessius
  - 1.2. Numerals
    - 1.2.1. Cardinals
    - 1.2.2. Ordinals
    - 1.2.3. Col·lectius
    - 1.2.4. Partitius o fraccionaris
    - 1.2.5. Múltiples
  - 1.3. Quantitatius
  - 1.4. Indefinites
  - 1.5. Interrogatius
2. **Qualificatius o explicatius** (predicatius o atributs): expressen una característica del substantiu.  
**La llibreta gruixuda.**
3. Epítets (o ornamentals): emfatitzen el nom que acompanyen expressant una qualitat que li és inherent.  
**La negra nit.**

### Funcions

Els adjectius poden fer les funcions sintàctiques següents:

1. Predicat nominal. **El discurs era llarg.**
2. **Complement del nom. L'administrativa eficient.**  
Hi ha complements del nom que són grups compostos de preposició i nom que supleixen adjectius.  
**L'horari de feina (feiner); una carpeta de cartró.**
3. Complement predicatiu. **El director es mostrava enèrgic.**

### Concordança i col·locació

La *Fitxa 10*ja tractava de la **concordança de l'adjectiu amb el nom**. Sobre això, quan acompanya diversos noms: o bé concorda amb el nom masculí (**Uns cotxes i unes ambulàncies prou ràpids**), o bé concorda amb el nom més pròxim quan són noms conceptualment afins (**Experimentar dolor i sofrència física**).

En general, l'adjectiu va darrere el nom que determina, excepte:

- els epítets. **La verda gespa.**
- els que expressen una qualitat subjectiva. **El llarg passadís.**
- els que han canviat de significat amb l'ús. **Un determinat cas** (esmentat). En contraposició a **Un cas determinat** (concret, delimitat).
- els que només poden anar al davant. **Un mal treballador.**

## Grau

Expressa la intensitat de l'adjectiu: comparatiu, superlatiu, augmentatiu, etc.

- Comparatiu. Expressa comparació de qualitat:
  - de superioritat. **Més alt que un sant Pau.**
  - d'igualtat. **Tan rabassut com una carbassa.**
  - d'inferioritat. **Menys avorrit que el seu pare.**

Parelles de mots i formes comparatives: **millor, més bo; pitjor, més dolent; major, més gran; menor, més petit.**

- Superlatiu. Expressa el grau extrem d'una qualitat. Es forma amb:
  - el sufix **-íssim/a**. **La feina dolentíssima** (o **pèssima**).
  - el **més**. **La feina més dolenta.**
  - el sufix **-èrrim/a**. **Un cas celebèrrim** (el més cèlebre).

## Gentilicis

Són substantius que designen el lloc de procedència (poble, país, ciutat) de les persones i dels objectes. Es formen o bé a partir de la coincidència de la forma femenina del gentilici amb el nom del país (formació sense sufix: **alemany/alemanya**), o bé amb els sufixos:

- à/ana:** **alcoià/ana, havà/ana.**
  - ès/esa:** **maonès/esa, portuguès/esa.**
  - enc/enca:** **sabadellenc/enca, canadenc/enca.**
  - í/ina:** **igualadí/ina, bilbaí/ina.**
- Altres sufixos: **-eu/ea, -er/a, -ol/a, -asc/a, -eny/a, -ita, -ota.**

## Adjectius compostos

N'hi ha de dos tipus:

Substantiu + adjectiu → **lletraferit, lletraferida.**

Adjectiu + adjectiu → **sordmut, sordmuda, sordmuts, sordmudes.**

## Adjectius determinatius

### 1.1. Adjectius pronominals

Funcionen també substituint un nom, com a pronoms, i alguns també com a adverbis.

#### 1.1.1. Demonstratius

Assenyalen la proximitat del nom al qual fan referència:

Prop de l'emissor	<b>aquest, aquesta, aquests, aquestes</b> (adj. i pron.), <b>això</b> (pron.), <b>aquí</b> (adv.)
Prop del receptor	<b>aqueix, aqueixa, aqueixos, aqueixes</b> (adj. i pron.) <small>Recomanables només per a llenguatges d'especialitat: administratiu, jurídic, etc.</small>
Lluny de tots dos	<b>aquell, aquella, aquells, aquelles</b> (adj. i pron.), <b>allò</b> (pron.), <b>allí, allà</b> (adv.)

### 1.1.2. Possessius

Assenyalen pertinença i relació. Tenen diverses formes:

Possessius <sup>1</sup>	Singular		Plural		Formes àtones <sup>3</sup>			
un sol posseïdor	<b>meu</b>	<b>meva</b>	<b>meus</b>	<b>meves</b>	<b>mon</b>	<b>ma</b>	<b>mos</b>	<b>mes</b>
	<b>teu</b>	<b>teva</b>	<b>teus</b>	<b>teves</b>	<b>ton</b>	<b>ta</b>	<b>tos</b>	<b>tes</b>
	<b>seu</b>	<b>seva</b>	<b>seus</b>	<b>seves</b>	<b>son</b>	<b>sa</b>	<b>sos</b>	<b>ses</b>
més d'un posseïdor	<b>nostre</b>	<b>nostra</b>	<b>nostres</b>	<b>nostres</b>				
	<b>vostre</b>	<b>vostra</b>	<b>vostres</b>	<b>vostres</b>				
	<b>seu</b>	<b>seva</b>	<b>seus</b>	<b>seves</b>				
	<b>llur<sup>2</sup></b>		<b>llurs<sup>2</sup></b>					

<sup>1</sup> Excepte la forma **llurs** i les formes àtones, tots els possessius s'usen amb article.

<sup>2</sup> Forma reservada a registres cultes (llengua literària, etc.). Vol dir **d'ells** o **d'elles**.

<sup>3</sup> Formes en desús, tret de davant de noms de parentiu (**ton germà**).

### Funcions dels possessius

Les funcions dels possessius poden ser:

- Adjectiva: **El meu llapis és groc.**
- Substantiva: **El meu és groc.**
- Substitució de pronoms personals darrere les locucions de preposicions de lloc: **Prop vostre** (de vosaltres); **Darrere seu** (d'ell).
- Poden ser subjecte agent d'una oració passiva: **Fet nostre** (per nosaltres); **Acabat seu** (per ell).
- També han esdevingut en català trets lingüístics característics (modismes): **Sobre aquest tema, tothom hi deia la seva** (la seva opinió).

Cal restringir l'ús dels possessius:

- En general, ja que és un tret poc genuí: **El cap d'unitat m'ha informat sobre...** (en lloc de **El meu cap d'unitat...**).
- És millor prescindir del possessiu en les frases amb **verbs reflexius**: **Es va deixar la maleta a l'oficina** (en comptes de **Es va deixar la seva maleta...**).
- En molts casos, cal fer servir el pronom feble d'objecte indirecte, que és la forma usual en català, i no el possessiu: **Se li menja les postres** (millor que **Es menja les seves postres**); **Li van voler prendre el lloc de feina** (millor que **Van voler prendre el seu lloc de feina**); **El company em va agafar l'informe de la butxaca** (millor que **El company va agafar l'informe de la meva butxaca**).
- En altres casos, és més genuí utilitzar el pronom feble **en** per substituir els possessius que determinen l'**objecte directe** o el **predicat nominal** quan es tracta d'un ésser inanimat diferent del subjecte de l'oració: **Li van lliurar l'imprès perquè n'omplís les caselles** (millor que **...perquè omplís les seves caselles**); **Va arribar al Departament i en va ser el tercer conseller** (millor que **...i va ser el seu tercer conseller**). I, evidentment, és inadmissible per pleonasma: **...i en va ser el seu tercer conseller**.

El valencià fa el femení singular i plural de **meu, teu i seu** mantenint la **u**. També hi ha les formes antigues **mia, tua, sua, mies, tues i sues**.

## 1.2. Adjectius numerals

Són adjectius que assenyalen nombre o quantitat exacta (cardinals), ordre (ordinals), una quantitat en forma d'unitats aproximades (col·lectius), fracció (partitius o fraccionaris) o multiplicació (múltiples).

### 1.2.1. Cardinals

**Zero, vint-i-un, un trilió.**

Són invariables, llevat de: **1** → **un/a**; **2** → **dos/dues**; i els compostos de **100**.

Observacions:

- Els cardinals compostos s'expressen amb guionet segons la norma següent:  
**desenes-unitats-centenes.**

**Trenta-tres,  
dos-cents cinquanta-tres.**

Els números del 21 al 29 porten dos guionets: **vint-i-nou**.

- Si els cardinals es fan servir com a ordinals, no adopten mai la forma femenina i el primer terme d'una sèrie numerada és **u**.

**El quilòmetre u.  
El vint-i-u de desembre.**

Però: **Un, dos, tres...** (per comptar).

**El resultat és de dos a un** (per als resultats esportius).

- Els cardinals es poden fer servir com a adjectius qualificatius.

**Els anys trenta.**

### 1.2.2. Ordinals

**Primer (1r), segon (2n), tercer (terç) (3r), quart (4t), cinquè (quint) (5è)** (en endavant amb -è),  
**centè (100è), milè (1000è)**, etc.

Observacions:

- Tots tenen masculí, femení, singular i plural.

**Vuitè, vuitena, vuitens, vuitenes.**

- Es poden canviar d'ordre amb el nom. Si van darrere assenyalen ordre.

**El primer mes / El mes primer; Jaume I** (primer), tot i que els superiors a deu són llegits com a cardinals (**Pius XII**).

### 1.2.3. Col·lectius

Assenyalen quantitats en forma d'unitats aproximades.

O bé són específics: **parell, duo, duet, tercet, quintet, centenar, miler o milenar**, etc.

O bé són la forma femenina dels ordinals, algunes de les quals ja s'han substantivat:

**Una vintena de propostes.  
Una dotzena de publicacions.  
Una desena d'ordinadors.**

### 1.2.4. Partitius o fraccionaris

Assenyalen una fracció d'un tot. Formes:

- específiques: **mig/mitja/mitjos/mitges, meitat, terç/terços, quart o quarter, dècim, centèsim, mil·lèsim** (millor que *desè, centè i milè*).
- la resta es corresponen amb els ordinals: **novè, dissetè**.
- en les fraccions, el numerador és cardinal i el denominador ordinal: **7/22 (set vint-i-dosens)**.

### 1.2.5. Múltiples

Assenyalen multiplicitat d'una quantitat:

**doble, quàdruple, quíntuple, sèxtuple, nòuple, dècuple, cèntuple.**

Quan expressen magnitud o intensitat, tenen forma femenina, excepte **doble**: **Una longitud tripla**.  
Contràriament, quan expressen composició, tenen una sola forma: **La triple coalició PSOE, CiU i PNB**.

### 1.3. Adjectius quantitius

Assenyalen una quantitat sense concretar-la (contràriament als cardinals, que la defineixen amb exactitud).

Quantitius <sup>5</sup>	variables	<b>quant</b> <b>tant</b> <sup>1</sup> <b>molt</b> <b>poc</b>	<b>quanta</b> <b>tanta</b> <b>molta</b> <b>poca</b>	<b>quants</b> <b>tants</b> <b>molts</b> <b>pocs</b>	<b>quantes</b> <b>tantes</b> <b>moltes</b> <b>poques</b>	<b>(de)<sup>2</sup></b> <b>(de)<sup>2</sup></b> <b>(de)<sup>2</sup></b> <b>(de)<sup>2</sup></b> <b>(de)<sup>2</sup></b> <b>(de)<sup>2</sup></b>
	invariables	<b>bastant</b> <b>gaire</b> <sup>4</sup>	<b>bastants</b> <b>gaires</b>	<b>massa</b> <b>força</b> <b>prou</b> <b>més</b> <b>menys</b> <b>gens</b> <sup>4</sup> <b>que</b>	<b>(de)<sup>2</sup></b> <b>(de)<sup>2</sup></b> <b>(de)<sup>2</sup></b> <b>(de)<sup>3</sup></b>	

<sup>1</sup> **Tant** no porta **t** davant un adjectiu, un adverbi o una locució adverbial.

**Tan malament com es porta!; Fent-ho tan a poc a poc és millor.**

<sup>2</sup> La preposició **de** pot anar entre el quantitatiu i el substantiu.

**Hi havia bastant de problemes.**

Cal tenir-hi en compte l'ús partitiu.

**Uns quants llapis vermells i molts de blaus.**

<sup>3</sup> La preposició **de** sempre va després de **gens**.

**No té gens de paciència.**

<sup>4</sup> **Gaire i gens** només apareixen en frases negatives, interrogatives, condicionals o dubitatives.

**Potser no hi vindrà gaire gent.**

**No hi ha gens de tòner.**

<sup>5</sup> Els quantitius poden fer també d'adverbis.

**Fa molt fred. Fa molta calor** (adj.).

**Fa molt bé!** (adv.).

Hi ha també **locucions quantitatives**: **un quant, tot de, una mica (de), un grapat (de),...**

**Agafa un grapat de folis.**



### 1.4. Adjectius indefinits

Assenyalen una quantitat sense concretar-la (contràriament als cardinals, que la defineixen amb exactitud).

	Dues terminacions				Una terminació		Invariables
	Singular		Plural		Singular	Plural	
	Masc.	Fem.	Masc.	Fem.			
Indefinits <sup>1</sup>	<b>divers</b>	<b>diversa</b>	<b>diversos</b>	<b>diverses</b>	<b>tal</b>	<b>tals</b>	<b>cada</b>
	<b>cert<sup>2</sup></b>	<b>certa</b>	<b>certs</b>	<b>certes</b>	<b>qualsevol<sup>10</sup></b>	<b>qualssevol<sup>10</sup></b>	<b>cap<sup>11</sup></b>
	<b>mant</b>	<b>manta</b>	<b>mants</b>	<b>mantes</b>	<b>qualsevulla</b>	<b>qualssevulla</b>	<b>sengles<sup>12</sup></b>
	<b>mateix<sup>3</sup></b>	<b>mateixa</b>	<b>mateixos</b>	<b>mateixes</b>			
	<b>un<sup>4</sup></b>	<b>una</b>	<b>uns</b>	<b>unes</b>			
	<b>algun</b>	<b>alguna</b>	<b>alguns</b>	<b>algunes</b>			
	<b>tot<sup>5</sup></b>	<b>tota</b>	<b>tots</b>	<b>totes</b>			
	<b>altre<sup>6</sup></b>	<b>altra</b>	<b>altres</b>	<b>altres</b>			
	<b>cadascun<sup>7</sup></b>	<b>cadascuna</b>					
	<b>cada un<sup>7</sup></b>	<b>cada una</b>					
		<b>ambdós<sup>8</sup></b>	<b>ambdues</b>				
		<b>tots dos<sup>9</sup></b>	<b>totes dues</b>				

<sup>1</sup> Aquests indefinits poden fer d'adjectius i alguns també de pronoms. Només fan de pronoms: **algú<sup>13</sup>**, **alguna cosa (quell-com)<sup>14</sup>**, **ningú<sup>11</sup>**, **cadascú<sup>7</sup>**, **cada u<sup>7</sup>**, **tothom**, **altri<sup>15</sup>**, **altre/a**, **un/a**, **hom (un hom)<sup>16</sup>**, **res<sup>11 i 14</sup>**, **qualsevol**, **tal**.

<sup>2</sup> **Cert** pot ser, a més d'indefinit, sinònim de *segur*.

**Es tan cert com el sol que crema.**

<sup>3</sup> El mot **mateix** pot ser també pronom només quan vol dir *les mateixes coses*. **Ara diu el mateix de sempre**. Normalment, però, aquest ús pronominal (que, per influència del castellà, es fa per evitar la repetició d'un substantiu mencionat abans) és incorrecte i les formes genuïnes ho resolen amb pronoms febles o **adjectius possessius**.

**S'hi van presentar Josep Canut i el germà del mateix** → ...i el seu germà.

**Van fotocopiar l'informe i van trametre una còpia del mateix** → ...i en van trametre una còpia.

**Van participar en la mateixa** → **Hi van participar.**

**Eleven la proposta i el regidor aprova la mateixa** → ...i el regidor l'aprova.

Com a adjectiu, el podem fer servir per substituir un **propi** (que, habitualment, només assenyalava propietat) mal usat.

**La pròpia empresa no el va contractar** → **L'empresa mateixa no el va contractar.**

→ **L'empresa no el va contractar.**

Quan és adverbi és invariable.

**El van enxampar a casa mateix.**

<sup>4</sup> **Un** en sentit vague és un adjectiu indefinit.

**Parlem-ho en un bon dinar** (*algun*).

En contraposició a:

**La Núria és una infermera principiant** (article).

**Vol un caramel** (adj. numeral).

<sup>5</sup> **Tot** vol dir *sençer*.

**Hem acabat tot el treball.**

Davant d'un topònim és invariable.

**Hem fet tot Catalunya a peu.**

Anteposat a un gerundi, emfatitza la simultaneïtat.

**Treballa tot xiulant.**

<sup>6</sup> **Altre** adjectiu o pronom (cal evitar el castellanisme *demés* substituint-lo per **altre, el restant, la resta de**). Usos:

• **Altre, altra, altres**. Indeterminats o matís quantitatiu. També en altres construccions:

**No reconeix altra autoritat que la del cap.**

**D'altra banda.**

**Per altra part.**

- **Un altre**,... Distintiu (equival a *un de diferent*).  
**Es un altre problema.**
- **D'altre**,... Partitiu o qualitatiu.  
**En uns moments semblaven apagats, però en d'altres s'encenien novament.**  
Regla pràctica per usar **d'altre/a/es**: → quan va en correlació amb el pronom feble **en**.  
**Vull aquest i no en desitjo d'altres.**  
→ quan es pot substituir per *alguns altres*.  
**Alguns treballen, d'altres s'ho miren.**
- 7 **Cada un, cadascun**, és la forma adjectiva (sentit limitat).  
**Són tres fills i cada un (o cadascun) és diferent.**  
**Cada u, cadascú**, és la forma pronominal (sentit general).  
**En aquesta Àrea cadascú (o cada u) fa una feina determinada.**
- 8<sup>19</sup> En el llenguatge comú i en els llenguatges administratiu i jurídic, se substitueix per **tots dos, totes dues**.  
**Les propostes eren coherents, ambdues estaven fonamentades** → ...**totes dues estaven fonamentades.**
- 10 **Qualsevol** és el plural de **qualsevol**, ja que es compon de *qual-se-vol*.
- 11 **Cap, res i ningú** són invariables. Cal usar-los en frases negatives, en interrogatives i en condicionals.  
**Que teniu cap retolador?**  
**Si veus ningú, diga-m'ho.**  
**Que hi haurà res més?**
- 12 **Sengles** vol dir un per a cada una de dues o més persones o coses. S'usa més en el llenguatge literari. En els llenguatges jurídic i administratiu es pot substituir per **els seus/les seves** o bé es pot suprimir.  
**Els administratius tenien sengles telèfons** (un telèfon per a cada u).  
**Els administratius tenien els seus telèfons** (millor que ...**tenien els telèfons**).
- 13 Com a formes equivalents al pronom plural **alguns**, trobem les locucions **n'hi ha que, hi ha qui**:  
**N'hi ha que opinen..., Hi ha qui opina...**
- 14 La forma **alguna cosa** és molt pràctica per evitar castellanismes. Per a les frases interrogatives, **res** (*cap cosa*), que cal no confondre amb el **gens** (que vol dir *no gaire*).  
**Digueu alguna cosa** (*quelcom* és massa arcaic).  
**Que voleu res més?** (...*cap cosa més?*).
- 15 **Altri** és un pronom que s'usa de complement preposicional. S'usa més en el llenguatge literari. En els llenguatges jurídic i administratiu es pot substituir per la forma **una altra persona, un altre**.  
**Fa feines per altri** (... *per una altra persona, per un altre*).  
**La secretària d'altri** (... *d'un altre, d'una altra persona*).
- 16 El pronom **hom** (un *hom*) i l'adjectiu indefinit **mant/a/s/es** són formes arcaiques. Es fan servir més en la llengua literària.  
**Hom pensava que la guerra esclataria.**  
**T'ho he dit mantes vegades** (*nombroses*).

### 1.5. Adjectius interrogatius

		Dues terminacions				Invariables
Interrogatius	Adjectiu Pronom	<b>quin</b>	<b>quina</b>	<b>quins</b>	<b>quines</b>	
	Pronom					<b>què</b> <b>qui</b>

Es fan servir en frases interrogatives i exclamatives.

**Quin ordinador fas servir?** (adj.).

**Quina has enviat?** (pron.).

**Què fas a la tarda?** (pron.).

**Qui sap el que ens faran!** (pron.).

En les frases quantitatives, s'utilitza **que**.

**Que gent!**

En les exclamatives, **quin**.

**Quina gent!**

## Fitxa 11 Exercicis

---

**Digueu quina funció sintàctica fan els adjectius subratllats de les frases següents:**

1. La proposta els ha semblat equilibrada.
2. El dentista va fer l'extracció, inexcusable, del queixal.
3. L'ambaixador dissertava escrupolós sobre el tema conflictiu.
4. L'ull hipermetrop no veu amb claredat els objectes propers.
5. La idea de subministrar glucosa als esportistes era adequada.
6. El maleducat del meu cosí no es renta les mans abans de dinar.
7. La rondalla és una narració breu de caràcter fantàstic.
8. L'assemblea, nombrosíssima, va acabar a les nou del vespre.

**Corregiu les frases següents, si cal:**

1. Quans dies necessites per redactar la Instrucció?
2. La jornada partida és de nou del matí a dos de la tarda i de tres a dos quarts de sis de la tarda.
3. Aquets quists són seabacis.
4. L'ordenança i llurs companys són a esmorzar.
5. La vostre taula es troba darrere de mi.
6. L'operari es va deixar el seu ordinador engegat.
7. Les clàusules del contracte no reconeixien la seva categoria laboral.
8. Li van lliurar un imprès i havia d'emplenar les seves caselles.
9. El funcionament del programa es resumeix a la pàgina dos del manual.
10. Van assistir al curs sobre residus vintiquatre persones.
11. Aquest estiu fa bastanta calor.
12. Una xarxa sanitària amb forces hospitals comarcals permet apropar els serveis sanitaris a la població.
13. Hi havia masses persones, per això no hi van entrar.
14. Tant aviat com sigui possible publicarem el *Catàleg lingüístic del Servei Català de la Salut*.
15. El gerent de la Regió Sanitària volia que s'estudiés l'estructura de dos hospitals qualsevols.
16. La Regió Sanitària Centre es traslladarà d'edifici i s'instal·larà en el mateix el mes de setembre.
17. La Llei 15/1990, de 9 de juliol, d'ordenació sanitària de Catalunya i la demés normativa sanitària es pot consultar a la biblioteca del Departament.
18. Va fer la distribució dels cursos sense res de ganes.
19. S'ha d'estudiar el grup de destinataris del curs i establir les seves condicions d'assistència.
20. El menú d'arxius d'aquell programa no admetia la seva contrasenya.

## Fitxa 11 Clau dels exercicis

---

**Digueu quina funció sintàctica fan els adjectius subratllats de les frases següents:**

1. La proposta els ha semblat equilibrada.  
**atribut**
2. El dentista va fer l'extracció, inexcusable, del queixal.  
**CN (en aposició)**
3. L'ambaixador dissertava escrupolós sobre el tema conflictiu.  
**predicatiu**
4. L'ull hipermetrop no veu amb claredat els objectes propers.  
**CN (adjunt)**
5. La idea de subministrar glucosa als esportistes era adequada.  
**atribut**
6. El maleducat del meu cosí no es renta les mans abans de dinar.  
**CN (anteposat)**
7. La rondalla és una narració breu de caràcter fantàstic.  
**CN (adjunt)**
8. L'assemblea, nombrosíssima, va acabar a les nou del vespre.  
**CN (en aposició)**

**Corregiu les frases següents, si cal:**

1. **Quants** dies necessites per redactar la Instrucció?
2. La jornada partida és de nou del matí a **dues** de la tarda i de tres a dos quarts de sis de la tarda.
3. **Aquests** quists són sebacis.
4. L'ordenança i **els seus** companys són a esmorzar.
5. La **vostra** taula es troba **darrere meu**.
6. L'operari es va deixar **l'ordinador** engegat.
7. Les clàusules del contracte **no li reconeixien la categoria laboral**.
8. Li van lliurar un imprès i **n'havia d'emplenar les caselles / havia d'emplenar-ne les caselles**.
9. El funcionament del programa es resumeix a la pàgina dos del manual. **NO CAL CORREGIR-LA**
10. Van assistir al curs sobre residus **vint-i-quatre** persones.
11. Aquest estiu fa **bastant** calor.
12. Una xarxa sanitària amb **força** hospitals comarcals permet apropar els serveis sanitaris a la població.
13. Hi havia **massa** persones, per això no hi van entrar.
14. **Tan** aviat com sigui possible publicarem el *Catàleg lingüístic del Servei Català de la Salut*.
15. El gerent de la Regió Sanitària volia que s'estudiés l'estructura de dos hospitals **qualssevol**.
16. La Regió Sanitària Centre es traslladarà d'edifici i **s'hi instal·larà** el mes de setembre.
17. La Llei 15/1990, de 9 de juliol, d'ordenació sanitària de Catalunya i **la resta de** normativa sanitària es pot consultar a la biblioteca del Departament.
18. Va fer la distribució dels cursos sense **gens** de ganes.
19. S'ha d'estudiar el grup de destinataris del curs i **establir-ne les condicions d'assistència**.
20. El menú d'arxius d'aquell programa no **li admetia la contrasenya**.

## Fitxa 12 **Essa sorda i essa sonora: s, ss, z, c, ç**

La diferència de pronúncia entre el so de la essa **sorda** i el de la essa **sonora** (fonemes **fricativus alveolars**) consisteix en la vibració de les cordes vocals. Quan pronunciem una essa sorda, les cordes vocals no vibren. En canvi, quan pronunciem una essa sonora, les cordes vocals sí que ho fan.

Aquest fet el podeu comprovar si col·loqueu els dits damunt de la nou del coll i pronuncieu la essa de **casa** (les cordes vocals vibren) i la essa de **senyor** (les cordes vocals no vibren).

**Atenció!** En aquesta comprovació, el so de la essa s'ha de pronunciar aïlladament, mantenint-lo, ja que les vocals són totes sonores i poden fer vibrar per proximitat el so de la essa sorda.

Aquest dos sons no s'escriuen només amb la essa dels exemples anteriors, sinó que es poden representar amb cinc lletres: **z, s, ss, ç, c**.

### El so de essa sonora s'escriu amb **z** o **s**

- A començament de mot s'escriu amb **z**:  
**zero, zig-zag, zona, zigot, zebra, zinc, zel, zoofòbia**, etc.
- Entre consonant i vocal, s'escriu **z**:  
**alzina, senzill, metzina, aranzel, donzella, pinzell, horitzó, ximpanzé, bronze, benzina, onze, dotze, tretze, catorze, quinze**, etc.  
Excepcions: els derivats i els compostos de **fons** (**enfonsar**);  
**dins** (**endinsar**);  
**trans-** (**transistor**).
- Entre vocals s'escriu amb **s**:  
**confusió, metàstasi, cervesa**.  
Excepcions: - mots d'origen grec: **amazona, bizantí, topazi, ozó, trapezi**, etc.  
- els compostos amb **esquizo-**: **esquizofrènic**;  
**piezo-**: **piezoelèctric, piezometria**;  
**rizo-**: **rizotònic, rizoma, rizòfag**.  
- els acabats en **-zoic, -zou, -zoide, -zoari**: **paleozoic**, etc.  
- altres: **Ezequiel, Nazari**.

### El so de essa sorda s'escriu amb **s, ss, ç** o **c**

- A començament de mot s'escriu amb **s**:  
**singlot, sordesa, sifó**, etc.
- A fi de mot s'escriu **s**:  
**tres, gris, accés**.
- Entre consonant i vocal s'escriu **s**:  
**atansar, precursor, polsim**.
- Entre vocals, s'escriu amb **ss**:  
**possible, ressaltar, altíssim, assassí, frontissa, Brusselles**, etc.

Fitxa 12

Excepcions: -després dels prefixos: **a-**, **ante-**, **anti-**, **bi-**, **contra-**, **entre-**, **di-**, **hendeca-**, **hipo-**, **mono-**, **para-**, **poli-**, **pre-**, **semi-**, **sobre-**, **supra-**, **tele-**, **tetra-**, **tri-**, **ultra-**, **uni-** (**antisèptic**, **disil·làbic**, etc.).  
**Atenció!** **as-** (**assegurar**), **dis-** (**dissoldre**), **pres-** (**pressentir**), **pros-** (**prosecució**), **res-** (**ressecar**).

-en compostos com: **altisonant**, **anarcosindicalista**, **fotosíntesi**, **homosexual**, **psicosomàtic**, etc.

S'escriuen amb **ss**: - els femenins amb el sufix **-essa**: **metgessa**, **jutgessa**, **duquessa**, (però **marquesa**, perquè es forma amb el sufix **-a**).

- els compostos amb **-gressió**, **-missió** i **-pressió**: **regressió**, **remissió**, **impressió**.

**Atenció!** Els masculins singulars que acaben en **s** poden doblar-la quan els fem femenins o plurals com hem vist a les *fitxes 9 i 10*.

**nas** → **nassos**; **congrés** → **congressos**; **gras** → **grassa**, **grassos**.

Per raons etimològiques trobem el so de essa sorda escrit amb **c** o amb **ç**. Normalment hi ha una correspondència amb altres llengües romàniques (la **ç** o **c** catalanes es corresponen amb la **t**, **z**, **c** o **ç** del castellà, francès o italià).

- Davant de **a**, **o**, **u** escrivim **ç**:  
**caça**, **França**, **cançó**, **convençut**.
- A fi de mot escrivim **ç**:  
**feliç**, **lluç**, **llaç**, **dolç**, **març**, **balanç**.
- Davant de **e**, **i**, escrivim **c**:  
**ceba**, **places**, **cervell**, **civil**, **edició**, **circumcisió**.
- En els nexes **cc**, **xc**, **sc** es pronuncia el so de essa sorda:  
**accedir**, **còccix**, **excitació**, **conscient**, **escena**.

## Resum

**Essa sonora**

<b>z</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• A començament de mot: <b>zelador</b>.</li><li>• Entre consonant i vocal: <b>onze</b>.</li></ul>
<b>s</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Entre vocals: <b>divisió</b>.</li></ul> Excepcions: alguns mots compostos, mots d'origen grec i alguns altres ( <b>trapezi</b> , <b>rizoma</b> , <b>protozous</b> ).

**Essa sorda**

<b>s</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• A començament de mot: <b>segell</b>.</li><li>• A fi de mot: <b>tos</b>.</li><li>• Entre consonant i vocal: <b>biòpsia</b>.</li></ul>
<b>ss</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Entre vocals: <b>bossa</b>.</li></ul> Els compostos amb <b>-gressió</b> , <b>-missió</b> i <b>-pressió</b> : <b>repressió</b> . Excepcions: després d'alguns prefixos i alguns mots compostos ( <b>hiposensible</b> ).
<b>ç</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Davant de <b>a</b>, <b>o</b>, <b>u</b>: <b>força</b>.</li><li>• A fi de mot: <b>braç</b>.</li></ul>
<b>c</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Davant de <b>e</b> i <b>i</b>: <b>cicatriu</b>.</li><li>• En els nexes <b>cc</b>, <b>xc</b> i <b>sc</b>: <b>accessible</b>, <b>conscient</b>.</li></ul>

## Fitxa 12 Exercicis

**Escriuiu les lletres que corresponguin segons el so que falta de essa sorda o essa sonora:**

ma__apà	__acaries	ga__a
premi__a	homo__exual	psico__olític
alfere__	na__ireu	ac__ionar
entre__ol	esqui__ofrènic	a__etona
emi__ió	un __iri d'esglé__ia	agre__ió
__e__ària	vèn__er	ante__ignatura
a__a__í	cohe__ió	a__altar
anti__ocial	de__embre	pla__a
co__	__ianur	bi__ó
obe__itat	re__onància	__intura
cur__or	enfon__ar	gla__
contra__enya	mu__eu	llapi__
do__ier	__íclic	disfre__ar
__avi	arro__ada (arròs)	cerve__a
profe__or	expo__i__ió	pure__a
pau__a	admi__ió	__inc
animal__ ri__òfags	contra__ignatura	pu__a
el __el és blau	parà__it	dot__e
na__ , na__os	fra__e	di__ertar
cla__ificador	__anefa	ma__a (nom)
mar__	gro__a	ma__a (adv.)
ell ven__	pre__agiar	hi__ar
al__ar	diapa__ó	vici__itud
l'imperi bi__antí	__ercar	__irro__i
Còr__ega	ac__és	pòli__a
__eqüela	metge__a	pe__a
adhe__iu	exce__iu	Fran__a
espermato__oide	tuberculo__i	marcador fluore__cent
supra__ensible	agude__a	dol__os
o__ipital	sal__e (arbre), sal__a (gastron.)	corro__ió
terri__a	a__ecar	capatà__
mau__oleu	__icle	__i__alla
so__a càustica	esperan__a	fi__ura
paï__os	col·li__ió	di__ecar
bi__il·làbic	__afata	pre__umpció
__ert	bot__ina	pè__ol
velo__	capa__	porta-__ignatures
ac__è__it	fa__es	__èrum
__igró	re__altar	èmfa__i
ter__	hipòte__i	compre__ió
__enyir	pin__a	cornet na__al

## Fitxa 12 Clau dels exercicis

**Escriviu les lletres que corresponguin segons el so que falta de essa sorda o essa sonora:**

ma <b>SS</b> apà	<b>Z</b> acaries	ga <b>S</b> a
premi <b>SS</b> a	homo <b>S</b> exual	psico <b>S</b> olític
alfere <b>S</b>	na <b>Z</b> ireu	acc <b>C</b> ionar
entre <b>S</b> ol	esqui <b>Z</b> ofrènic	a <b>C</b> etona
emi <b>SS</b> ió	un <b>C</b> iri d'esglé <b>S</b> ia	agre <b>SS</b> ió
<b>C</b> e <b>S</b> ària	vèn <b>C</b> er	ante <b>S</b> ignatura
a <b>SS</b> a <b>SS</b> í	cohe <b>S</b> ió	a <b>SS</b> altar
anti <b>S</b> ocial	de <b>S</b> embre	pla <b>Ç</b> a
co <b>S</b>	<b>C</b> ianur	bi <b>S</b> ó
obe <b>S</b> itat	re <b>SS</b> onància	<b>C</b> intura
cur <b>S</b> or	enfon <b>S</b> ar	gla <b>Ç</b>
contra <b>S</b> enya	mu <b>S</b> eu	llapi <b>S</b>
do <b>SS</b> ier	<b>C</b> íclic	disfre <b>SS</b> ar
<b>S</b> avi	arro <b>SS</b> ada (arròs)	cerve <b>S</b> a
profes <b>SS</b> or	expo <b>S</b> i <b>C</b> ió	pure <b>S</b> a
pau <b>S</b> a	admi <b>SS</b> ió	<b>Z</b> inc
animal <b>S</b> r <b>Z</b> òfags	contra <b>S</b> ignatura	pu <b>Ç</b> a
el <b>C</b> el és blau	parà <b>S</b> it	dot <b>Z</b> e
na <b>S</b> , na <b>SS</b> os	fra <b>S</b> e	di <b>SS</b> ertar
cla <b>SS</b> ificador	<b>S</b> anefa	ma <b>Ç</b> a (nom)
mar <b>Ç</b>	gro <b>SS</b> a	ma <b>SS</b> a (adv.)
ell ven <b>Ç</b>	pre <b>S</b> agiar	hi <b>SS</b> ar
al <b>Ç</b> ar	diapa <b>S</b> ó	vici <b>SS</b> itud
l'imperi bi <b>Z</b> antí	<b>C</b> ercar	<b>C</b> irro <b>S</b> i
Còr <b>S</b> ega	ac <b>C</b> és	pòli <b>SS</b> a
<b>S</b> eqüela	metge <b>SS</b> a	pe <b>Ç</b> a
adhe <b>S</b> iu	exce <b>SS</b> iu	Fran <b>Ç</b> a
espermato <b>Z</b> oide	tuberculo <b>S</b> i	marcador fluore <b>S</b> cent
supra <b>S</b> ensible	agude <b>S</b> a	dol <b>Ç</b> os
o <b>C</b> cipital	sal <b>Z</b> e (arbre), sal <b>S</b> a (gastron.)	corro <b>S</b> ió
terri <b>SS</b> a	a <b>SS</b> ecar	capatà <b>S</b>
mau <b>S</b> oleu	<b>C</b> icle	<b>C</b> i <b>S</b> alla
so <b>S</b> a càustica	esperan <b>Ç</b> a	fi <b>SS</b> ura
paï <b>S</b> os	col·li <b>S</b> ió	di <b>SS</b> ecar
bi <b>S</b> il·làbic	<b>S</b> afata	pre <b>S</b> umpció
<b>C</b> ert	bot <b>Z</b> ina	pè <b>S</b> ol
velo <b>Ç</b>	capa <b>Ç</b>	porta- <b>S</b> ignatures
ac <b>C</b> è <b>SS</b> it	fa <b>S</b> es	<b>S</b> èrum
<b>C</b> igró	re <b>SS</b> altar	èmf <b>S</b> i
ter <b>Ç</b>	hipòte <b>S</b> i	compre <b>SS</b> ió
<b>C</b> enyir	pin <b>Ç</b> a	cornet na <b>S</b> al



## Fitxa 13 Accentuació: normes generals i accent diacrític

Quan parlem, no pronunciem de la mateixa manera totes les síl·labes d'una paraula, sinó que a cada paraula hi ha una síl·laba que pronunciem amb més força. Aquesta síl·laba, on recau la força de la pronúncia, s'anomena tònica i la resta de síl·labes de la paraula s'anomenen **àtones**. La síl·laba tònica és on hi ha l'accent de la paraula (si l'accent apareix gràficament o no, això ja depèn de les normes d'accentuació).

### Normes generals d'accentuació

1. Els mots que tenen una sola síl·laba s'anomenen monosíl·labs i normalment no s'accentuen gràficament. Poden ser àtons o tònicos:

- Són àtons: els articles, els adjectius possessius, el relatiu **que**, els pronoms febles, les preposicions (**a**, **amb**, **en**, **de** i **per**), les contraccions de preposició i article, i les conjuncions (**i**, **o**, **que**, **si**).
- Són tònicos: els substantius, els verbs, els adjectius, els adverbis, el relatiu tònic i interrogatiu **què** i els pronoms personals tònicos (**jo**, **tu**, **ell**).

2. Els polisíl·labs, o mots que tenen més d'una síl·laba, els classifiquem en:

- **Aguts**. L'última síl·laba és la tònica. Només porten accent gràfic quan acaben en una de les terminacions **-a**, **-e**, **-í**, **-o**, **-u**, **-as**, **-es**, **-is**, **-os**, **-us**, **-en**, **-in**:  
**demà**, **mercè**, **camí**, **raó**, **això**, **oportú**, **matalàs**, **francès**, **vernís**, **inclòs**, **abús**, **ell atén**, **Berlín**.
- **Plans**. La penúltima síl·laba és la tònica. Només porten accent gràfic quan no acaben en les dotze terminacions abans esmentades (**-a**, **-e**, **-í**, **-o**, **-u**, **-as**, **-es**, **-is**, **-os**, **-us**, **-en**, **-in**):  
**príncep**, **àcid**, **inèdit**, **diàleg**, **apèndix**.
- **Esdrúixols**. L'antepenúltima síl·laba és la tònica. Tots s'accentuen gràficament:  
**brúixola**, **notícia**, **física**, **ànima**, **història**, **esplèndida**.

**Atenció!** El **diftong decreixent**, aquell en què la segona vocal és una **i** o una **u** (vegeu *Fitxa 14*), no es considera com cap d'aquestes terminacions, ja que la **i** i la **u** són **semivocals**. Per tant, escriurem sense accent gràfic els mots aguts **ser-vei** i **creu**, i amb accent els plans **sí-rius**, **can-tà-veu** i **es-cri-vís-siu**. En canvi, el **diftong creixent** segueix les normes d'accentuació gràfica generals: **Pas-qua**, **llen-gua**.

3. Els mots compostos:

- Generalment conserven les síl·labes tòniques de les paraules que els componen, però l'accent més fort és el del segon mot, que és el que normalment s'accentua.  
**altaveu**, **rodamón**, **autopista**, **sobrealimentació**.
- Tenen una sola síl·laba tònica els compostos formats pels prefixos **a-**, **en-**, **in-**, **con-**, **des-**, **re-**, **trans-**, **ex-** (quan no vol dir "que va ser"), **pre-**, etc. i els mots **tothom**, **adesiara**, **potser**, etc.
- Els compostos amb guionet i els adverbis acabats en **-ment** conserven l'accent gràfic dels seus components:  
**tècnicament**, **fàcilment**, **pèl-roig**.

**Atenció!**

- la vocal **a** sempre duu l'accent obert o greu ( ` )
- les vocals **u** i **i** sempre el duen tancat o agut ( ´ )
- les vocals **e** i **o** el poden dur obert ( ` ) o tancat ( ´ ) segons la pronúncia

## L'accent diacrític

L'accent diacrític (o distintiu) distingeix mots de significat diferent que s'escriuen igual. La llista següent de parelles de mots, amb accent diacrític o sense, és una tria de la llista del llibre *El català/1* de Josep Ruaiç:

### Amb accent diacrític

**bé, béns** (satisfactòriament; possessions)  
**bóta, bótes** (recipients)  
**cóc, còcs** (mena de coca)  
**Cóll** (població)  
**cóm, còms** (obi, menjadora)  
**còp, còps** (mesura; copa; cerro; borralló)  
**cós, còssos** (corsa; solar, etc.)  
**Déu, déu, déus** (divinitat); **adéu, semidéu, ...**  
**dóna, dónes** (verb donar)  
**és** (verb ser)  
**féu** (va fer); **reféu, desféu, satisféu, ...**  
**fóra** (verb ser=seria)  
**jóc, jòcs** (joca, joquer; ajocat)  
**Lés** (població)  
**mà** (extremitat, però **mans** sense accent)  
**més** (quantitatiu)  
**mèu, mèus** (veu del gat)  
**mòlt, mòlta, mòlts, mòltes** (verb moldre)  
**món** (terra), **rodamón** (però **mons** sense accent)  
**móra, mòres** (fruit), **Móra** (poblacions)  
**nét, neta, nets, netes; renét, besnét, ...** (subst.)  
**nós** (plural majestàtic)  
**ós, óssa, óssos, ósses** (animal)  
**pèl, pèls** (cabell); **repèl, a contrapèl, a l'empèl**  
**pòrca, pòrques** (mesura agrària)  
**què** (relatiu precedit de preposició; pronom interrogatiu)  
**rés** (pregària)  
**ròssa, ròsses** (bèstia vella, carronya)  
**sé** (verb saber)  
**séc, sècs** (plec)  
**sègle** (sègol)  
**sèu, sèus** (greix)  
**sí, síis** (afirmació)  
**só** (verb ser=sóc)  
**sóc** (verb ser)  
**sòl, sòls** (terra); **subsòl**... (però **entresol**)  
**són** (verb ser)  
**té** (verb tenir)  
**tòt, tòts** (broc gros)  
**ús** (acció d'usar)  
**vènda** (mot regional per tanda o torn)  
**véns, vénen** (verb venir); **revéns, revènen**  
**vés** (verb anar)  
**véu** (veié)  
**vós** (tractament)

### Sense accent (si no es diu res, la vocal tònica és oberta en barceloní)

**be, bens** (xai); (amb *e* tancada: lletra)  
**bota, botes** (amb *o* oberta: calçat); (amb *o* tancada: verb botar)  
**coc, cocs** (verb coure; cuiner; carbó; bacteri; carpel)  
**coll** (part del cos)  
**com** (adv., conj.)  
**cop, cops** (encontre violent)  
**cos, cossos** (substància material)  
**deu, deus** (numeral; verbs deure o dar; font)  
**dona, dones** (persona del sexe femení)  
**es** (amb vocal neutra: pronom reflexiu)  
**feu** (pres. ind. i imp. verb fer, **refeu**); (amb *e* tancada: vassallatge)  
**fora** (adv.)  
**joc, jocs** (entreteniment)  
**les** (amb vocal neutra: article o pronom)  
**ma** (amb vocal neutra: meva)  
**mes** (amb *e* tancada: subst.; però); (amb vocal neutra: meves)  
**meu, meus** (amb *e* tancada: possessiu)  
**molt, molta, molts, moltes** (amb *o* tancada: adj., pron. i adv.)  
**mon** (amb *o* àtona, pronunciada *u*: possessiu=meu)  
**mora, mores** (mahometana)  
**net, neta, nets, netes; renet**... (adj.)  
**nos** (amb *o* àtona, pronunciada *u*: pronom feble)  
**os, ossos** (part d'un esquelet); **ossa, osses** (ossada)  
**pel, pels** (amb vocal neutra: contracció per + el o els)  
**porca, porques** (fem. de porc; bruta)  
**que** (amb vocal neutra: relatiu sense preposició; conj.; quantitatiu)  
**res** (cap cosa)  
**rossa, rosses** (amb *o* tancada: fem. de l'adj. ros)  
**se** (amb vocal neutra: pronom reflexiu)  
**sec, secs** (adj.; verb seure)  
**segle** (amb *e* tancada: cent anys)  
**seu, seus** (verb seure; catedral); (amb *e* tancada: possessiu)  
**si** (àton: conj.); (tònic: pronom reflexiu; subst.); **sis** (numeral)  
**so** (sonoritat)  
**soc** (calçat, soca, etc.)  
**sol, sols** (astre; adjectiu; verb soler; adv.; nota musical)  
**son** (subst.); (amb *o* àtona, pronunciada *u*: possessiu)  
**te** (infusió); (amb *e* tancada: lletra); (amb vocal neutra: pronom feble)  
**tot, tots** (amb *o* tancada: adj., adv.)  
**us** (àton: pronom feble)  
**venda** (acció de vendre)  
**vens, venen** (verb vendre); **revens, revenen**  
**ves** (verb veure=veges)  
**veu** (present d'indicatiu verb veure; so)  
**vos** (amb *o* àtona, pronunciada *u*: pronom feble)

### Accentuació d'alguns substantius i adjectius que es pronuncien erròniament

- Aguts: **timpà, xofer, perit, poliester, poliglòt, fluor, alfil, futbol, xassís, ciclop, iber, misantrop, zenit, Borís, el Tibet, els Carpats.**
- Plans: **acne, letargia, medul·la, omòplat, anamnesi, mimesi, osmosi, fagòcit, leucòcit, torticoli, àxon, cotilèdon, nuclèol, vacúol, bronquíol, cardíac, amoníac, míssil, atmosfera, termòstat, magnetòfon, rèptil, víking, zulu, conclave, monòlit, Èdip, Heròdot, Àneu, Eufrates, Marràqueix, Kíev, Efes.**
- Esdrúixols: **diòptria, èczema, gàmeta, pneumònia, període, aurèola, elèctrode, ànode, políedre, Àtila, Dàmocles, Ítaca, Etiòpia, Himàlaia, Hèlsinki, Míkonos, Sàhara, Úmbria.**

## Fitxa 13 Exercicis

**Accentueu les paraules següents tenint en compte les normes generals de l'accentuació:**

periodistic	escrivieu	oxid	transfusio
musica	serie	debil	donaren
lingüistic	regio	perpetuament	Ramon
Mataro	sistema	dia	inapetencia
determinada	elastics	jo hagues impres	ell enten
recital	matís	tranquil·lament	examens
metafora	automobil	caracter	elles caminaran
rustic	celebre	sabriem	sise
objecte	facilissim	examen	actuo
l'idioma angles	adversitat	formula	confonguessim
gracia	plantigrad	donavem	plusvalua

**Accentueu les frases següents, tenint en compte que hi ha paraules que duen accent diacrític:**

1. D'un be que encara no te un any, se'n diu anyell.
2. Cal escriure be la paraula vernis: s'escriu amb ve baixa i no amb be alta.
3. El vi de la bota del reco es per a les grans ocasions.
4. L'Amadeu dona les botes de pell a la seva dona.
5. Deu tanca una porta i n'obre una altra.
6. Son les deu? Si, les son.
7. Que se'n deu haver fet de l'abric blau?
8. Adeu! Me'n vaig passejant fins la deu.
9. El meu gat quan te son fa un meu molt dolç i quan te fred se li posa el pel de punta.
10. En un no res l'avia va acabar el seu res i va cridar el net per dinar.
11. Vaig agafar la tassa de te pels pels: si hagues caigut s'hauria trencat.
12. Ja se que la festa se celebra a casa teva.
13. La jaqueta de ma mare era color d'os.
14. El mes de març, vaig trencar-me l'os del canell de la ma esquerra.
15. Dona mes pastis a mes cosines.
16. El Govern vol repoblar els Pirineus amb ossos d'Europa.
17. El meu germa es a joc i els pares no em deixen fer cap joc sorollos.
18. Vam sortir al camp per agafar mores i en vam fer confitura.
19. Anirem a la festa de moros i cristians d'Alcoi.
20. No trobo el pot en que hi ha el cafe molt.
21. Mon oncle es molt mes alt que jo.
22. Amb aquella noticia, se'm va caure el mon a sobre!
23. N'hi ha per a tots els gustos per aquests mons de Deu!
24. El senyor feudal, que feu armar cavallers sis homes del seu feu, els va preguntar: que feu?
25. Avui us venen a visitar els representants que venen ordinadors d'us personal.

**Si cal, accentueu els mots següents, els quals se solen pronunciar malament. Classifiqueu-los segons que siguin aguts (a), plans (p) o esdrúixols (e).**

timpa ( )	viking ( )	dioptria ( )	pneumonia ( )
conclave ( )	Edip ( )	torticoli ( )	anode ( )
iber ( )	magnetofon ( )	missil ( )	zulu ( )
medul·la ( )	omoplat ( )	Boris ( )	atmosfera ( )
periode ( )	fagocit ( )	futbol ( )	textil ( )

## Fitxa 13 Clau dels exercicis

**Accentueu les paraules següents tenint en compte les normes generals de l'accentuació:**

periodístic	escrivíeu	òxid	transfusió
música	sèrie	dèbil	donaren
lingüístic	regió	perpètuament	Ramon
Mataró	sistema	dia	inapetència
determinada	elàstics	jo hagués imprès	ell entén
recital	matís	tranquil·lament	exàmens
metàfora	automòbil	caràcter	elles caminaran
rústic	cèlebre	sabríem	sisè
objecte	facilíssim	examen	actuo
l'idioma anglès	adversitat	fórmula	confonguéssim
gràcia	plantígrad	donàvem	plusvàlua

**Accentueu les frases següents, tenint en compte que hi ha paraules que duen accent diacrític:**

1. D'un be que encara no té un any, se'n diu anyell.
2. Cal escriure bé la paraula vernís: s'escriu amb ve baixa i no amb be alta.
3. El vi de la bóta del racó és per a les grans ocasions.
4. L'Amadeu dona les botes de pell a la seva dona.
5. Déu tanca una porta i n'obre una altra.
6. Són les deu? Sí, les són.
7. Què se'n deu haver fet de l'abric blau?
8. Adéu! Me'n vaig passejant fins la deu.
9. El meu gat quan té son fa un mèu molt dolç i quan té fred se li posa el pèl de punta.
10. En un no res l'àvia va acabar el seu res i va cridar el nèt per dinar.
11. Vaig agafar la tassa de te pels pèls: si hagués caigut s'hauria trencat.
12. Ja sé que la festa se celebra a casa teva.
13. La jaqueta de ma mare era color d'os.
14. El mes de març, vaig trencar-me l'os del canell de la mà esquerra.
15. Dona més pastís a mes cosines.
16. El Govern vol repoblar els Pirineus amb óssos d'Europa.
17. El meu germà és a joc i els pares no em deixen fer cap joc sorollós.
18. Vam sortir al camp per agafar mōres i en vam fer confitura.
19. Anirem a la festa de moros i cristians d'Alcoi.
20. No trobo el pot en què hi ha el cafè mōlt.
21. Mon oncle és molt més alt que jo.
22. Amb aquella notícia, se'm va caure el mōn a sobre!
23. N'hi ha per a tots els gustos per aquests mons de Déu!
24. El senyor feudal, que feu armar cavallers sis homes del seu feu, els va preguntar: què feu?
25. Avui us vénen a visitar els representants que venen ordinadors d'ús personal.

**Si cal, accentueu els mots següents, els quals se solen pronunciar malament. Classifiqueu-los segons que siguin aguts (a), plans (p) o esdrúixols (e).**

timpà ( a )	víking ( p )	diòptria ( e )	pneumònia ( e )
conclave ( p )	Èdip ( p )	torticoli ( p )	ànode ( e )
iber ( a )	magnetòfon ( p )	míssil ( p )	zulu ( p )
medul·la ( p )	omòplat ( p )	Borís ( a )	atmosfera ( p )
període ( e )	fagòcit ( p )	futbol ( a )	tèxtil ( p )

## Fitxa 14 Separació de síl·labes, diftongs i dièresi

Els sons s'agrupen en síl·labes per formar paraules. Les síl·labes, que són els diferents cops de veu que es produeixen quan diem una paraula, tenen com a nucli una vocal. Per això, per separar les síl·labes d'una paraula, cal tenir present la regla general següent:

El nombre de vocals és igual al nombre de síl·labes

S'ha d'anar amb compte amb la separació de síl·labes d'una paraula que s'hagi de partir a final de línia, ja que hi ha dígrafs (grups de dues lletres que representen un sol so, p. e.: **ss**) que es poden separar i n'hi ha que no.

### Se separen

rr: cor-re-foc  
ss: des-se-car  
sc: es-cin-dir

ix: cai-xa  
tj: plat-ja  
tg: met-ge

tx: des-pat-xar  
tz: pol-li-nit-zar  
ll: pa-ral-lel

### No se separen

qu: i-gual-tat  
qu: E-qua-dor  
ll: ga-lle-da  
ny: ca-nya

També s'ha de tenir en compte que les síl·labes dels prefixos no es poden unir amb la resta de síl·labes de la paraula (p.e.: **hi-per-en-dè-mic**).

## Diftongs

La regla general que s'ha esmentat abans s'incompleix quan hi ha dues vocals en una síl·laba, és a dir, en una sola emissió de veu, i una d'aquestes vocals és una **i** o una **u**. Aleshores aquestes vocals formen un diftong. Els diftongs poden ser:

1. Creixents (la **i** o la **u** actuen com a semiconsonants).

- Quan la **i** o la **u** es troben a començament de mot:  
**io-de, io-gurt, hie-na, ian-qui, ua-ca-ri, iu-gos-lau.**
- Quan la **i** o la **u** són intervocàliques:  
**no-iet, pe-uet, Mi-re-ia, ca-uen, co-uen, vè-iem, es-pa-iós, en-cre-uar, es-gla-iar.**
- Quan la **u** es troba en els grups **gua, qua, güe, qüe, güi, qüi, guo, quo**:  
**guany, i-gual, qua-tre, E-qua-dor, quant, pin-güí, pas-qües, quo-ci-ent, un-güent.**

**Atenció!** La **i** i la **u** entre consonant i vocal formen un hiat, el qual es produeix quan dues vocals estan en con-tacte i no formen diftong: **Maria, sèrie, cua**. És per això que no s'accentuen **Maria** i **cua** (**Ma-ri-a** i **cu-a**), ja que són planes acabades en vocal, o que s'accentua **sèrie** (**sè-ri-e**) perquè és esdrúixola. També cal observar que quan no pronunciem diftong creixent escrivim **c** davant la **u**, p. e.: **cons-pí-cu-a, e-va-cu-ar.**

2. Decreixents. La **i** o la **u** actuen com a semivocals i van precedides de vocal (**ai, ei, ii** —en mallorquí—, **oi, ui, au, eu, iu, ou, uu** —s'admet reduir aquest diftong a una sola **u** en l'escriptura—):  
**ai-gua, rei-na, rai, ai-re, ei-na, mai, buit, co-foi, clau, cui-na, noi, pa-rau-la, teu, peu, es-criu-re, cou-re, di-nou, pou, duus (dus), ser-vei.**

## Triftongs

Els triftongs són la combinació en una sola síl·laba d'un diftong creixent més un de decreixent. Són triftongs els grups **iai, ieu, uai, üeu, ueu**:

**con-tra-dè-ieu, quai-tar, cre-ieu, Pa-ra-quai, jè-ieu, cre-ueu, a-quait, o-bli-qüeu.**

## Dièresi

La dièresi és un signe gràfic (\*\*) que s'escriu de vegades sobre la **i** o la **u** per indicar que s'han de pronunciar amb més detenció.

S'ha de posar dièresi:

- Damunt la **u** de **gu** o **qu** quan forma un diftong creixent i s'ha de pronunciar dins la mateixa síl·laba que la vocal següent:  
**llen-gües, o-bli-qüi-tat, am-bi-güi-tat, pas-qües.**
- Damunt la **i** o **u** que es pronuncien separatament de la vocal que les acompanya perquè no formen diftong:  
**veïna** → **ve-ï-na**; ~~vei-na~~  
**diürn** → **di-ürn**; ~~diurn~~  
**oïen** → **o-ï-en**; ~~o-ien~~
- En paraules derivades d'una altra que té **i** o **u** tòniques:  
**veí** → **veïna**.
- En paraules derivades mitjançant els sufixos **-tat, -al, -itzar** i similars, i encara que les paraules d'on provenen no en duguin:  
**idoni** → **idoneïtat**; **continu** → **continuïtat**.

No s'ha de posar dièresi:

- Quan la paraula duu accent gràfic, segons les regles d'accentuació:  
**Lluís** (però **Lluïsa**); **agraïem** (però **agraïen**); **veí** (però **veïna**).
- En les terminacions llatines **-us, -um**:  
**harmònim, triumvir, sírius**.
- En els compostos **anti-, co-, contra-, re-, semi-** i similars:  
**coincidir, contraindicació, autointoxicació, reunió** (no es consideren compostos **reüll** i les formes del verb **reeixir** —**reïxo, reïxes**—).
- Damunt la **i** dels sufixos **-isme, -ista**:  
**egoisme, panteïsta** (no són sufixos **proïisme** i **lluïisme**).
- En els temps verbals d'infinitiu, gerundi, futur i condicional dels verbs acabats en **-ir**:  
**traduir, traduïnt, traduïré, traduïria** (però **traduïm, traduïen, traduït, traduïda, traduïssis**).

**Fitxa 14 Exercicis**

**Separau les síl·labes de les paraules següents i especifiqueu si hi trobeu diftongs creixents (*dc*), diftongs decreixents (*dd*), triftongs (*t*), hiats (*h*). Indiqueu, també, si hi trobeu prefixos (*p*).**

al·legar	.....	dueu	.....
cinquanta	.....	obstetrícia	.....
lleialtat	.....	guaitaríeu	.....
assaig	.....	duus	.....
vosaltres	.....	inoficiós	.....
puerperi	.....	cèl·lula	.....
iodisme	.....	gaspatxo	.....
adiament	.....	suor	.....
liqüeu	.....	malentès	.....
subroga	.....	assegurança	.....
ciutadania	.....	aixella	.....
constrenyiment	.....	subaquàtic	.....
seborrea	.....	desmaiar	.....
reivindicar	.....	protozou(s)	.....
espermatozoide	.....	desfèieu	.....
infraumbilical	.....	moixament	.....
leucòcits	.....	quotes	.....
petjapapers	.....	intel·ligible	.....
varicel·la	.....	mitjançant	.....
subhasta	.....	correcció	.....
auxiliar	.....	hiperalimentació	.....
innòcua	.....	encreuament	.....
assetjar	.....	exhaurir	.....
postalveolar	.....	jutge	.....
contraure	.....	diluent	.....
preueu	.....	fal·lera	.....
qualificatiu	.....	baixador	.....
metgessa	.....	prescripció	.....
interactiu	.....	desengreixar	.....
seqüela	.....	llenguatge	.....

**Poseu el signe gràfic que correspongui en els mots següents:**

constituia	posseir	succeir	coincident
contraindicat	heroinoman	lluirem	produides
diuretic	circuit	questionari	fluidesa
traduiria	fiis	coieu	semiincandescent
complaiem	fluidament	reeixiria	constituint
proteinic	sarauista	proteina	reutilitzar
cofoisme	antiinflamatori	reull	ateisme
cuit	deslluiment	succeiran	fortuïtament
europaista	reixin	altruisme	reiteracio
gratuit	veins	obeeixin	europaitzar

**Fitxa 14 Clau dels exercicis**

**Separareu les síl·labes de les paraules següents i especifiqueu si hi trobeu diftongs creixents (dc), diftongs decreixents (dd), triftongs (t), hiats (h). Indiqueu, també, si hi trobeu prefixos (p).**

al·legar	al-le-gar		dueu	du-eu	(dd)
cinquanta	cin-quan-ta	(dc)	obstetrícia	obs-te-trí-ci-a	(h)
lleialtat	lle-ial-tat	(dc)	guaitariu	guai-ta-rí-eu	(t, dd)
assaig	as-saig		duus	duus	(dd)
vosaltres	vos-al-tres	(p)	inoficiós	in-o-fi-ci-ós	(p, h)
puerperi	pu-er-pe-ri	(h)	cèl·lula	cèl-lu-la	
iodisme	io-dis-me	(dc)	gaspatxo	gas-pat-xo	
adiament	a-di-a-ment	(h)	suor	su-or	(h)
liqüeu	li-qüeu	(t)	malentès	mal-en-tès	(p)
subroga	sub-ro-ga	(p)	assegurança	as-se-gu-ran-ça	
ciutadania	ciu-ta-da-ni-a	(dd, h)	aixella	ai-xe-lla	
constrenyiment	cons-tre-ny-i-ment		subaquàtic	sub-a-quà-tic	(p, dc)
seborrea	se-bor-re-a		desmaiar	des-ma-iar	(dc)
reivindicar	re-i-vin-di-car	(p)	protozou(s)	pro-to-zou(s)	(dd)
espermatozoides	es-per-ma-to-zoi-de	(dd)	desfèieu	des-fè-ieu	(p, t)
infraumbilical	in-fra-um-bi-li-cal	(p)	moixament	moi-xa-ment	
leucòcits	leu-cò-cits	(dd)	quotes	quo-tes	(dc)
petjapapers	pet-ja-pa-pers		inintel·ligible	in-in-tel-li-gi-ble	(p)
varicel·la	va-ri-cel-la		mitjançant	mit-jan-çant	
subhasta	sub-has-ta	(p)	correcció	cor-rec-ci-ó	(h)
auxiliar	au-xi-li-ar	(dd, h)	hiperalimentació	hi-per-a-li-men-ta-ci-ó	(p, h)
innòcua	in-nò-cu-a	(p, h)	encreuament	en-cre-ua-ment	(p, dc)
assetjar	as-set-jar		exhaurir	ex-hau-rir	(p, dd)
postalveolar	post-al-ve-o-lar	(p)	jutge	jut-ge	
contraure	con-trau-re	(dd)	diluent	di-lu-ent	(h)
preueu	pre-ueu	(t)	fal·lera	fal-le-ra	
qualificatiu	qua-li-fi-ca-tiu	(dc, dd)	baixador	bai-xa-dor	
metgessa	met-ges-sa		prescripció	pres-crip-ci-ó	(h)
interactiu	in-ter-ac-tiu	(p, dd)	desengreixar	des-en-grei-xar	(p)
seqüela	se-qüe-la	(dc)	llenguatge	llen-guat-ge	(dc)

**Poseu els signes gràfics que corresponguin en els mots següents:**

constituïa	posseir	succeir	coincident
contraïndicat	heroïnòman	lluïrem	produïdes
diürètic	circuit	qüestionari	fluïdesa
traduiria	fiïs	coíeu	semiincandescent
complaiem	fluidament	reeixiria	constituint
proteínic	sarauista	proteïna	reutilitzar
cofoisme	antiinflamatori	reüll	ateisme
cuit	deslluïment	succeïran	fortuïtament
uropeïsta	reïxin	altruisme	reiteració
gratuït	veïns	obeeixin	uropeïtzar



## Fitxa 15 Vocals o/u

Mentre que en català occidental es conserva la distinció de pronúncia entre la **o** i la **u** en posició àtona, en català oriental, tret del mallorquí i l'eivissenc, les **o** i les **u** que es troben en posició àtona es pronuncien com una **u**. Aquest és el cas de les paraules següents en què les **o** àtones estan subratllades:

**Joan, aconseguir, textos, computador, síndrome, moto.**

### Excepcions:

No es pronuncien com una **u**, encara que es trobin en posició àtona:

- Les **o** dels mots compostos, que es pronuncien com es fa si el mot és simple (vegeu l'apartat 3 de la Fitxa 13, sobre l'accentuació): **ploràmiques, rodamón, gastrointestinal.**
- La conjunció **o** i la paraula **hossanna**, que es pronuncien amb **o** oberta.
- La terminació **-èol** i la **o** del grup **-uo**, es pronuncien amb **o** tancada: **alvèol, nuclèol, sinuositat.** I També, per raons etimològiques, els mots **vídeo, zoo, duo, estèreo, caos, plàcton.**

Per escriure correctament aquest so, que tant pot correspondre a la lletra **o** com a la **u**, s'ha d'aplicar la regla general.

**Regla general:** Cal buscar un primitiu de la paraula o una forma verbal, en el cas dels verbs, on la vocal que crea el conflicte ortogràfic es trobi en posició tònica.

**sordesa** → **sord**; **grumollós** → **grumoll**; **mostrar** → **ell mostra**; **nomenar** → **nom**;  
**clonar** → **clon**; **coronari** → **cor.**

### Excepcions:

- Els cinc verbs de la 3a conjugació, i els seus compostos, **collir, cosir, escopir, sortir i tossir**, en els quals aquest so s'escriu amb **u** quan la vocal és tònica i amb **o** quan la vocal és àtona:  
**collíem, culli, cosíssim, cusin, escupo, escopiré, sortiríeu, surt, tossim, tussi.**
- Els verbs **poder i voler** tenen alternança de **o** i **u** en posició tònica i per tant no se'ls pot aplicar la regla general. En aquest cas s'escriuen amb **u** la 1a persona del present d'indicatiu, el present de subjuntiu i l'imperatiu i amb **o** els altres temps:  
**puc, poguéssiu** (imperfet subj.), **vulguis** (present subj.), **pugues** (imperatiu), **volien** (imperfet ind.).
- Els pseudoderivats, que són mots cultes derivats directament del llatí i no de la paraula catalana evolucionada del llatí. És per això que no es pot partir del primitiu català per escriure'ls correctament. Alguns dels pseudoderivats són:

<b>bucal</b>	( <b>boca</b> → <b>boqueta</b> )
<b>curvatura</b>	( <b>corb</b> → <b>corbat</b> )
<b>concurrència</b>	( <b>concórrer</b> → <b>concorrent</b> )
<b>duplicar</b>	( <b>doble</b> → <b>doblar</b> )
<b>dulcificar</b>	( <b>dolç</b> → <b>endolcir</b> )
<b>fusió</b>	( <b>fondre</b> → <b>fonent</b> )
<b>bifurcar</b>	( <b>forca</b> → <b>forquilla</b> )

<b>humanisme</b>	( <b>home</b> → <b>homenàs</b> )
<b>juvenil</b>	( <b>jove</b> → <b>joventut</b> )
<b>mucositat</b>	( <b>moc</b> → <b>mocós</b> )
<b>plumífer</b>	( <b>ploma</b> → <b>plomatge</b> )
<b>pulsió</b>	( <b>el pols</b> → <b>polsar</b> )
<b>expulsió</b>	( <b>la pols</b> → <b>espolsar</b> )
<b>femoral</b>	( <b>fèmur</b> )

Fitxa 15

Normalment la grafia catalana coincideix amb la castellana, però hi ha alguns casos divergents:

català amb **o** / castellà amb **u**

català amb **u** / castellà amb **o**

atordir	governamental	bufetada	ritu
avorrir-se	governatiu	butlletí	sèrum
botifarra	monyó	correu	sinus
brúixola	nodrir	cuirassa	subornar
capítol	podrir	fetus	sufocar
cartolina	rètol	focus	supèrbia
complimentar	robí	fòrum	suportar
complir	sofrir	furóncol	tètanus
cònsol	sorgir	muntanya	tramuntana
fonament	títol	mussol	turmell
furóncol	triomf	porus	turment

S'ha de tenir en compte que els derivats s'han d'escriure de la mateixa manera que els primitius.

**Atenció!** A fi de mot, normalment, s'ha d'escriure **o**, tret d'alguns cultismes que duen **u**, els femenins dels quals conserven la **u**:

**individu** → **individua**, **vidu** → **vídua**, **conspicu** → **conspícua**.

És útil, també, tenir present la morfologia per no cometre equivocacions ortogràfiques. Així, doncs, cal recordar que:

- La primera persona del present d'indicatiu acaba amb **-o**: **admeto, començo, creo, rebo, perdo, venço**.
- La terminació del plural de noms i adjectius masculins és **-os** encara que soni com una **u** (*fitxes 9 i 10*): **discos, calaixos, braços, pisos, baixos, espessos**.

## Resum

### S'escriuen amb **u**

- Les paraules els primitius de les quals tenen **u** en posició tònica.
- Les tòniques dels verbs **collir, cosir, escopir, sortir i tossir**.
- La 1a persona del present d'indicatiu, el present de subjuntiu i l'imperatiu dels verbs **poder i voler**.
- Els pseudoderivats que surten a la llista i alguns altres.
- Alguns cultismes, a fi de mot: **individu**.

### S'escriuen amb **o**

- Les paraules els primitius de les quals tenen **o** en posició tònica.
- Les àtones dels verbs **collir, cosir, escopir, sortir i tossir**.
- Tots els temps (menys el present de subjuntiu i l'imperatiu) dels verbs **poder i voler**.
- Els pseudoderivats com el de la llista.
- Normalment, a fi de mot.
- L'acabament de la primera persona del present d'indicatiu.
- L'acabament **-os** del plural de noms i adjectius.

## Fitxa 15 Exercicis

**Poseu 0 o U en els espais de les paraules següents. Empleneu els parèntesis buits amb la paraula primitiva on aquestes vocals apareguin en posició tònica, o, en el cas dels pseudoderivats, amb la que duu la vocal contrària. En el cas dels verbs, fixeu-vos en el temps i el mode.**

- |  |  |                                  |
|--|--|----------------------------------|
| c__mptar ( _____ )                     | bif__rcar ( _____ )                          | m__cositat ( _____ )             |
| nosaltres t__ssim (pres. subj.)        | jo esc__p__ (pres. ind.)                     | c__lpista ( _____ )              |
| b__tifarra                             | c__piador ( _____ )                          | carb__ner ( _____ )              |
| __llada ( _____ )                      | tu has c__llit (pret. indefinit)             | B__lgària ( _____ )              |
| ells v__ldrien (condicional simple)    | c__rvatiu ( _____ )                          | f__rnada ( _____ )               |
| m__desa ( _____ )                      | est__ssegarr ( _____ )                       | d__btós ( _____ )                |
| tu s__rtis (pres. subj.)               | pulm__nia ( _____ )                          | f__ndista ( _____ )              |
| f__rtí ( _____ )                       | tit__lació                                   | ella v__ldria (cond. simple)     |
| emb__scada ( _____ )                   | nosaltres c__llirem (futur simple)           | esl__vè                          |
| c__s tu! (imperatiu)                   | oc__rrència ( _____ )                        | f__scúria ( _____ )              |
| m__ntatge ( _____ )                    | jo c__nec (pres. ind.)                       | h__rari ( _____ )                |
| p__ntet (en un escrit) ( _____ )       | fet__s                                       | m__linet ( _____ )               |
| p__ntet (d'un riu) ( _____ )           | vosaltres c__llíeu (pret. imp. ind.)         | h__nradesa ( _____ )             |
| nosaltres c__síssim (pret. imp. subj.) | cons__lat                                    | sèr__m                           |
| esm__let ( _____ )                     | tu v__lguessis (pret. imp. subj.)            | assa__nar ( _____ )              |
| jo v__ll (pres. ind.)                  | av__rriment                                  | c__mplimentar                    |
| pil__teig ( _____ )                    | ell s__rt (pres. ind.)                       | v__lgues tu (imperatiu)          |
| f__llam ( _____ )                      | pl__miforme ( _____ )                        | __ssada ( _____ )                |
| s__rtir (infinitiu)                    | m__lsut ( _____ )                            | M__ntjuïc ( _____ )              |
| ll__cet ( _____ )                      | gr__gor ( _____ )                            | t__rró                           |
| pl__missall ( _____ )                  | jo c__lli (pres. subj.)                      | jo t__sso (pres. ind.)           |
| tu p__dies (pret. imp. ind.)           | s__focació                                   | __lleta ( _____ )                |
| f__sible ( _____ )                     | m__scular ( _____ )                          | individ__                        |
| ells p__guin (pres. subj.)             | tít__l                                       | f__rquilla ( _____ )             |
| ll__nyedar ( _____ )                   | m__ssada ( _____ )                           | ells c__sen (pres. ind.)         |
| f__marada ( _____ )                    | rit__  | cl__enda ( _____ )               |
| hauràs esc__pit (futur compost)        | c__llir (infinitiu)                          | jo perd__ (pres. ind.)           |
| m__sclera ( _____ )                    | s__spir                                      | s__friment                       |
| j__venil ( _____ )                     | pers__nalisme ( _____ )                      | ell t__ssí (pret. perfet simple) |
| esc__pi ell (imperatiu)                | ell v__lia (pret. imp. ind.)                 | enc__lat ( _____ )               |
| r__bí                                  | d__plicat ( _____ )                          | j__guesca ( _____ )              |
| vosaltresp__guéssiu (pret. imp. subj.) | tu c__ses (pres. ind.)                       | c__rtesa ( _____ )               |
| tram__ntana                            | m__ntanyenc                                  | t__rment                         |
| nosaltres p__guem (pres. subj.)        | f__rònc__l                                   | mor__                            |
| j__venívol ( _____ )                   | foc__s                                       | jo p__c (pres. ind.)             |
| ells esc__pin (pres. subj.)            | r__ssinyol                                   | Emp__rdà                         |
| còns__l                                | nosaltres c__llim (pres. ind.)               | m__llar ( _____ )                |
| p__nedora ( _____ )                    | perr__quí (perr__ca)                         | c__ració ( _____ )               |
| nosaltres esc__piem (pret. imp. ind.)  | b__cal ( _____ )                             | b__tletí                         |
| fr__ntal ( _____ )                     | nosaltres havíem v__lgut (pret. plusq. ind.) | g__vern                          |
| esc__làstic ( _____ )                  | p__dridura                                   | enc__var ( _____ )               |
| jo acudeix__ (pres. ind.)              |  | j__guina ( _____ )               |

## Fitxa 15 Clau dels exercicis

**Poseu 0 o U en els espais de les paraules següents. Empleneu els parèntesis buits amb la paraula primitiva on aquestes vocals apareguin en posició tònica, o, en el cas dels pseudoderivats, amb la que duu la vocal contrària. En el cas dels verbs, fixeu-vos en el temps i el mode.**

comptar ( <b>compte</b> )	bifurcar ( <b>forca</b> )	mucositat ( <b>moc</b> )
nosaltres t <b>ossim</b> (pres. subj.)	jo escup <b>o</b> (pres. ind.)	colpista ( <b>colp</b> )
botifarra	copiador ( <b>còpia</b> )	carb <b>o</b> ner ( <b>carbó</b> )
ullada ( <b>ull</b> )	tu has collit (pret. indefinit)	Bulgària ( <b>bulgar</b> )
ells v <b>oldrien</b> (condicional simple)	curvatiu ( <b>corba</b> )	for <b>n</b> ada ( <b>forn</b> )
mudesa ( <b>mut</b> )	est <b>os</b> segar ( <b>tos</b> )	dub <b>t</b> ós ( <b>dubte</b> )
tu s <b>urtis</b> (pres. subj.)	pulm <b>o</b> nia ( <b>pulmó</b> )	fo <b>nd</b> ista ( <b>fons</b> )
fortí ( <b>fort</b> )	titulació	ella v <b>oldria</b> (cond. simple)
emb <b>o</b> scada ( <b>bosc</b> )	nosaltres collirem (futur simple)	eslovè
cu <b>s</b> tu! (imperatiu)	ocurrència ( <b>ocórrer</b> )	fo <b>sc</b> úria ( <b>fosc</b> )
mun <b>t</b> atge ( <b>jo munto</b> )	jo con <b>e</b> c (pres. ind.)	horari ( <b>hora</b> )
pun <b>t</b> et (en un escrit) ( <b>punt</b> )	fet <b>u</b> s	molinet ( <b>moldre</b> )
pon <b>t</b> et (d'un riu) ( <b>pont</b> )	vosaltres collíeu (pret. imp. ind.)	honor <b>ad</b> esa ( <b>honra</b> )
nosaltres co <b>s</b> íssim (pret. imp. subj.)	consol <b>at</b>	sèr <b>u</b> m
esmo <b>l</b> et ( <b>mola</b> )	tu v <b>o</b> lguessis (pret. imp. subj.)	assa <b>o</b> nar ( <b>saó</b> )
jo v <b>ull</b> (pres. ind.)	av <b>o</b> rriment	co <b>m</b> plimentar
piloteig ( <b>pilota</b> )	ell s <b>urt</b> (pres. ind.)	vulgues tu (imperatiu)
fullam ( <b>fulla</b> )	plumiforme ( <b>ploma</b> )	<b>o</b> ssada ( <b>os</b> )
s <b>o</b> rtir (infinitiu)	mo <b>l</b> sut ( <b>mol</b> sa)	Montjuïc ( <b>mont</b> )
llu <b>ç</b> et ( <b>lluç</b> )	grogor ( <b>groc</b> )	t <b>o</b> rró
pl <b>o</b> missall ( <b>ploma</b> )	jo c <b>ull</b> i (pres. subj.)	jo t <b>u</b> sso (pres. ind.)
tu p <b>o</b> dies (pret. imp. ind.)	sufocació	<b>o</b> lleta ( <b>olla</b> )
fusible ( <b>fos</b> )	muscular ( <b>múscul</b> )	individu
ells p <b>u</b> guin (pres. subj.)	títol	forquilla ( <b>forca</b> )
llu <b>ny</b> edar ( <b>lluny</b> )	mo <b>ss</b> ada ( <b>mos</b> )	ells c <b>u</b> sen (pres. ind.)
fumarada ( <b>fum</b> )	ritu	clo <b>e</b> nda ( <b>clos</b> )
hauràs esc <b>o</b> pit (futur compost)	collir (infinitiu)	jo per <b>o</b> (pres. ind.)
musclera ( <b>muscle</b> )	sospir	s <b>o</b> friment
juvenil ( <b>jove</b> )	personalisme ( <b>persona</b> )	ell t <b>o</b> ssí (pret. perfet simple)
escup <b>i</b> ell (imperatiu)	ell v <b>o</b> lia (pret. imp. ind.)	enco <b>l</b> at ( <b>cola</b> )
robí	dup <b>l</b> icat ( <b>doble</b> )	juguesca ( <b>jo jugo</b> )
vosaltres p <b>o</b> guéssiu (pret. imp. subj.)	tu c <b>u</b> ses (pres. ind.)	co <b>r</b> tesà ( <b>cort</b> )
tramun <b>t</b> ana	mun <b>t</b> anyenc	t <b>u</b> rment
nosaltres p <b>u</b> guem (pres. subj.)	fur <b>o</b> ncol	mo <b>r</b> o
jo <b>v</b> enivol ( <b>jove</b> )	foc <b>u</b> s	jo p <b>u</b> c (pres. ind.)
ells escup <b>i</b> n (pres. subj.)	rossinyol	Emp <b>o</b> rdà
còns <b>o</b> l	nosaltres collim (pres. ind.)	mullar ( <b>ell mulla</b> )
pon <b>e</b> dora ( <b>ella pon</b> )	perru <b>q</b> uí (perruca)	curació ( <b>cura</b> )
nosaltres escop <b>i</b> em (pret. imp. ind.)	bucal ( <b>boca</b> )	butlletí
frontal ( <b>front</b> )	nosaltres havíem v <b>o</b> lgut (pret. plusq. ind.)	g <b>o</b> vern
escolàstic ( <b>escola</b> )	podridura	enco <b>v</b> ar ( <b>cova</b> )
jo acudeix <b>o</b> (pres. ind.)		jo <u>g</u> uina ( <b>joc</b> )

## Fitxa 16 Verb: classificació i característiques

Els **verbs** són mots que expressen accions, estats d'ànims, processos, etc. Com ja vàiem a la *Fitxa 8*, sobre les categories gramaticals i les funcions sintàctiques, el verb és indispensable per formar l'oració i ho és, fins i tot, més que no pas el subjecte, ja que podem trobar oracions sense subjecte (bé perquè estigui elidit, bé perquè sigui una oració impersonal), però mai no trobarem una oració sense verb. Podríem dir que l'oració està formada per un o més verbs i pels sintagmes nominals que s'hi relacionen, incloent-hi el sintagma nominal que fa funció de subjecte. El verb és, doncs, summament important en el llenguatge i cal que s'estudii amb deteniment.

### Elements del verb

Com totes les paraules, el verb està format per l'arrel o el lexema, que és la part fixa que aporta el significat de la paraula, i per una altra part variable que també aporta informació, que són els morfemes verbals.

<b>oblid-</b>	<b>-ar</b>	<b>cant-</b>	<b>-i</b>	<b>don-</b>	<b>-aven</b>
(lexema)	(morfema verbal)	(lexema)	(morfema verbal)	(lexema)	(morfema verbal)

En els noms i els adjectius els morfemes ens informen, entre altres coses, del **gènere** i del **nombre** de la paraula. De la mateixa manera, els morfemes verbals ens informen sobre:

#### 1. Conjugacions

En català hi ha tres conjugacions segons la terminació (és a dir, el morfema) de l'infinitiu:

1a → **-ar**; 2a → **-re** o **-er**; 3a → **-ir**.

1.1. Verbs regulars: tots els seus morfemes són iguals que els dels verbs que es prenen com a models i que habitualment són **cantar, perdre, tēmer, servir i dormir**.

1.2. Verbs irregulars: els seus morfemes no segueixen totalment la conjugació dels verbs models.

#### 2. Modes

2.1. Indicatiu: l'acció o estat que expressa el verb és un fet real o expositiu d'una idea.

2.2. Imperatiu: expressa comandament.

2.3. Condicional: expressa una condició o suposició. (Molts autors consideren aquest mode inclòs dins l'indicatiu.)

2.4. Subjuntiu: l'acció o estat que expressa el verb és un fet imaginat, desitjat o no real.

#### 3. Temps

Els temps verbals expressen tres moments:

3.1. Passat (o pretèrit)

3.2. Present

3.3. Futur

Els temps verbals, els classifiquem en simples i en compostos. Són simples: els presents, els pretèrits imperfets d'indicatiu i de subjuntiu, el pretèrit perfet simple i el futur simple d'indicatiu, el condicional simple i l'imperatiu. Els temps compostos es formen amb el verb auxiliar **haver** i el participi del verb que es conjuga i són: els pretèrits plusquamperfets d'indicatiu i de subjuntiu, els pretèrits indefinit i anterior i el futur compost d'indicatiu, el condicional compost i el pretèrit perfet de subjuntiu.

A més, hi ha la forma perifràstica que es construeix amb el verb **anar** i l'infinitiu del verb que es conjuga. És el cas del pretèrit perfet perifràstic d'indicatiu. Aquesta forma perifràstica és més usual i, per tant, més recomanable en el llenguatge administratiu i semblants (jurídic, tècnic...):

**Vaig donar una instrucció.**

**Jo doní una instrucció** (no recomanable, ni usual).

#### 4. Persones

A partir del morfema verbal es pot deduir la persona gramatical que té el subjecte amb el qual el verb sempre ha de concordar. Les persones gramaticals són:

	Singular	Plural	
1a	<b>jo</b>	<b>nosaltres</b>	<b>rebr-íem</b> (1a persona plural del condicional simple)
2a	<b>tu</b>	<b>vosaltres</b>	<b>coll-iràs</b> (2a persona singular del futur simple)
3a	<b>ell/ella</b>	<b>ells/elles</b>	<b>hagi vist</b> (1a i 3a persona singular del pretèrit perfet de subjuntiu)

#### 5. Aspecte

Expressa com es desenvolupa l'acció, en quin moment d'aquest procés l'observem.

5.1. Perfectiu: l'acció que expressa el verb ha començat i ha acabat. Els temps amb aspecte perfectiu són:

- D'indicatiu: els pretèrits indefinit, perfet simple i perifràstic, anterior, plusquamperfet i el futur compost.
- El condicional compost
- De subjuntiu: els pretèrits perfet i plusquamperfet

5.2. Imperfectiu: l'acció que expressa el verb ha començat però no ha acabat. Els temps amb aspecte imperfectiu són:

- D'indicatiu: el present, el pretèrit imperfet i el futur simple.
- El condicional simple
- De subjuntiu: el present i el pretèrit imperfet.

### Classificació

Podem classificar els verbs, d'una banda, tenint en compte la relació que s'estableix entre el subjecte i el verb i, de l'altra, tenint en compte la relació del verb amb els complements.

Si tenim en compte la relació entre el verb i el subjecte, classifiquem els verbs en:

**1. Impersonals:** per mitjà d'aquests verbs es formen oracions sense subjecte o impersonals.

1.1. Són verbs impersonals els que fan referència a fenòmens metereològics: **Avui plou molt.**

1.2. El verb **haver-hi** forma, també, oracions impersonals.

**Atenció!** Encara que en el llenguatge oral es faci la concordança entre el verb i el complement directe (CD), en el llenguatge escrit es considera incorrecte:

**Hi havia persones que patien hidrofòbia.**  
~~Hi havien~~ **persones que patien hidrofòbia** (forma incorrecta).  
Verb                      CD

1.3. Les formes no personals del verb que són l'infinitiu, el gerundi i el **participi**.

1.4. Per deixar el subjecte de l'oració indefinit, és a dir, per fer oracions impersonals, tenim diversos recursos com són:

- La utilització dels pronoms indefinits **un, hom** o **un hom** (aquests dos últims reservats per a un registre més culte o literari): **Un pensa que ja no és el mateix d'abans.**
- La utilització de la partícula **se**, en el mateix sentit que **hom**, amb verbs copulatius o intransitius: **Es parla d'una malaltia desconeguda.**
- La utilització de la 1a o 2a persones del plural o la 2a del singular, que donen un sentit genèric i serveixen per expressar instruccions: **No passeu. Dipositeu els suggeriments a la bústia.**

- La utilització de la 3a persona del singular o del plural en verbs de comunicació:  
**Diuen que canviaran els membres de la Comissió de Gestió del Pressupost.**

**2. Personals:** per mitjà d'aquests verbs, que són la majoria, es formen oracions en què es designa el subjecte, encara que pot no aparèixer explícitament. Aquests verbs, els podem trobar en veu activa o en veu passiva. En la veu activa, el subjecte fa l'acció expressada pel verb. En canvi, en la **veu passiva**, l'acció que expressa el verb recau sobre el subjecte que anomenem pacient.

Veu activa: **l'escriptor redacta una novel·la**  
Subjecte CD

Veu passiva: **la novel·la és redactada per l'escriptor**  
Subjecte pacient Complement agent

Les oracions passives es construeixen de dues maneres:

- Amb el verb **ser** més el participi del verb que es conjuga (aquesta construcció s'utilitza de manera limitada):  
**Moltes notícies són dites pels mitjans de comunicació.**
- Amb la partícula **es** amb verbs transitius. En aquestes oracions, que s'anomenen passives reflexes i s'utilitzen més habitualment que les anteriors, es fa la concordança entre el verb i el subjecte pacient i mai no pot aparèixer el complement agent.  
**Es diuen moltes notícies.**  
**Es diuen moltes notícies ~~pels locutors.~~**

Si tenim en compte la relació entre el verb i els complements, classifiquem els verbs en:

**1. Copulatiu:** aquests verbs fan de nexce entre el subjecte i l'atribut. Són els següents: **ser** (o **ésser**), **estar**, **semblar**, **aparentar**, etc.

**2. Predicatiu:** expressen clarament accions o processos.

2.1. Transitius: necessiten el complement directe (CD).

**Mengem carn.**

Cal tenir en compte que alguns verbs transitius actuen de vegades com a intransitius.

**Escriu una carta** (transitiu); **Escriu amb ploma** (intransitiu).

2.2. Intransitius: no necessiten el complement directe.

**Dinem a les dues.**

Dins el conjunt dels intransitius hi ha un grup de verbs que regeixen preposició, el complement dels quals s'anomena complement preposicional d'objecte (CPO):

<b>contribuir</b>		<b>pensar</b>		<b>parlar</b>	
<b>renunciar</b>	a	<b>afanyar-se</b>	en	<b>saber</b>	de
<b>dedicar-se</b>		<b>complaure's</b>		<b>adonar-se</b>	

2.3. Reflexius: el subjecte fa l'acció i també la rep.

**Pentinar-se, rentar-se.**

2.4. Pronominals: denoten, en general, una activitat interna i es conjuguen amb un pronom feble de la mateixa persona que el subjecte de l'oració.

**Enrabiarse, casarse.**

**Atenció!** Els verbs **caure**, **marxar** i **callar** no són pronominals:

**Els assistents a la reunió van callar quan es va parlar de l'augment de productivitat.**

**Els assistents a la reunió ~~es van callar~~ quan es va parlar de l'augment de productivitat.**

2.5. Recíprocs: l'acció del verb, la fan i la reben els subjectes.

**Estimar-se, ajudar-se, molestar-se.**

## Fitxa 16 Exercicis

**Digueu quin tipus de verbs són els subratllats en les oracions següents, segons la classificació que s'estableix tenint en compte la relació entre el verb i els complements.**

1. Els veïns s'han queixat de les avaries continuades del telèfon. ....
2. Els centres atenen la patologia mental de la població de més de 18 anys. ....
3. El consell de direcció és l'òrgan superior de govern de les regions sanitàries. ....
4. El ponent de la conferència s'havia preparat la intervenció durant dues setmanes. ....
5. Els farmacèutics compten amb el suport del Consell de Col·legis de Farmacèutics. ....
6. El meu fill gran i el petit es molesten constantment a l'hora de dinar. ....
7. El Pla de salut de Catalunya significa la plasmació d'uns principis generals. ....
8. Els centres de proves diagnòstiques eren a la Diagonal. ....
9. Vam visitar la Regió Sanitària Lleida i vam dormir a la ciutat. ....
10. L'assistenta social va preguntar als nois: ja us banyeu cada dia? ....
11. El Pacte internacional va entrar en vigor el 1985. ....
12. Em vaig mirar al mirall del rebedor. ....
13. Van parlar de potenciar les unitats d'hospital de dia. ....
14. Les companyies s'ajuden en la investigació d'oxigenoteràpia domiciliària. ....

**Segons el morfema verbal del verb subratllat, i fixant-vos també en allò que expressa, digueu a quin mode pertany:**

1. Utilitzeu la documentació clínica per analitzar els problemes de salut prioritaris. ....
2. Hem inclòs en els contractes activitats de cribatge de factors de risc. ....
3. Si avaluéssim els resultats de l'enquesta, ja la presentaríem públicament. ....
4. L'informe està força bé, però seria millor si tractés d'altres qüestions. ....
5. La xarxa de salut mental continua el procés de consolidació dels centres de salut mental. ....
6. Assenyaleu les prioritats en formació continuada. ....
7. Si tingués temps, aniria a l'ABS avui. ....
8. Quan acabin les obres, els usuaris podran accedir amb més comoditat a l'hospital. ....

**Digueu si l'aspecte de les formes verbals següents és perfectiu o imperfectiu:**

- |                |       |                |       |
|----------------|-------|----------------|-------|
| pertanyo       | ..... | trenquessis    | ..... |
| haguessis vist | ..... | hauré cuït     | ..... |
| veníem         | ..... | valdreu        | ..... |
| traduïm        | ..... | obtidríeu      | ..... |
| dolgueres      | ..... | haurien tossit | ..... |
| han rebut      | ..... | fugíssim       | ..... |

**Digueu si les oracions següents es troben en veu activa o en veu passiva:**

1. Les fotocòpies van ser trameses pel Joan. ....
2. La piràmide de població de Catalunya reflecteix l'envelliment. ....
3. L'informe va ser aprovat per unanimitat. ....
4. Es va seleccionar una mostra de seixanta hospitals per a l'enquesta. ....



## Fitxa 16 Clau dels exercicis

**Digueu quin tipus de verbs són els subratllats en les oracions següents, segons la classificació que s'estableix tenint en compte la relació entre el verb i els complements.**

- |  |  |
|--|--|
| 1. Els veïns s' <u>han queixat</u> de les avaries continuades del telèfon.                   | <u>predicatiu pronominal</u>             |
| 2. Els centres <u>atenen</u> la patologia mental de la població de més de 18 anys.           | <u>predicatiu transitiu</u>              |
| 3. El consell de direcció <u>és</u> l'òrgan superior de govern de les regions sanitàries.    | <u>copulatiu</u>                         |
| 4. El ponent de la conferència s' <u>havia preparat</u> la intervenció durant dues setmanes. | <u>predicatiu pronominal</u>             |
| 5. Els farmacèutics <u>compten</u> amb el suport del Consell de Col·legis de Farmacèutics.   | <u>intransitiu que regeix preposició</u> |
| 6. El meu fill gran i el petit es <u>molesten</u> constantment a l'hora de dinar.            | <u>predicatiu recíproc</u>               |
| 7. El Pla de salut de Catalunya <u>significa</u> la plasmació d'uns principis generals.      | <u>predicatiu transitiu</u>              |
| 8. Els centres de proves diagnòstiques <u>eren</u> a la Diagonal.                            | <u>copulatiu</u>                         |
| 9. Vam visitar la Regió Sanitària Lleida i <u>vam dormir</u> a la ciutat.                    | <u>predicatiu intransitiu</u>            |
| 10. L'assistenta social va preguntar als nois: ja us <u>banyeu</u> cada dia?                 | <u>predicatiu reflexiu</u>               |
| 11. El Pacte internacional <u>va entrar</u> en vigor el 1985.                                | <u>predicatiu intransitiu</u>            |
| 12. Em <u>vaig mirar</u> al mirall del rebedor.  | <u>predicatiu reflexiu</u>               |
| 13. <u>Van parlar</u> de potenciar les unitats d'hospital de dia.                            | <u>intransitiu que regeix preposició</u> |
| 14. Les companyies s' <u>ajuden</u> en la investigació d'oxigenoteràpia domiciliària.        | <u>predicatiu recíproc</u>               |

**Segons el morfema verbal del verb subratllat, i fixant-vos també en allò que expressa, digueu a quin mode pertany:**

- |   |                    |
|---|--------------------|
| 1. <u>Utilitzeu</u> la documentació clínica per analitzar els problemes de salut prioritaris.       | <u>imperatiu</u>   |
| 2. <u>Hem inclòs</u> en els contractes activitats de cribatge de factors de risc.                   | <u>indicatiu</u>   |
| 3. Si <u>avaluéssim</u> els resultats de l'enquesta, ja la presentaríem públicament.                | <u>subjuntiu</u>   |
| 4. L'informe està força bé, però <u>seria</u> millor si tractés d'altres qüestions.                 | <u>condicional</u> |
| 5. La xarxa de salut mental <u>continua</u> el procés de consolidació dels centres de salut mental. | <u>indicatiu</u>   |
| 6. <u>Assenyaleu</u> les prioritats en formació continuada.   | <u>imperatiu</u>   |
| 7. Si tingués temps, <u>aniria</u> a l'ABS avui.  | <u>condicional</u> |
| 8. Quan <u>acabin</u> les obres, els usuaris podran accedir amb més comoditat a l'hospital.         | <u>subjuntiu</u>   |

**Digueu si l'aspecte de les formes verbals següents és perfectiu o imperfectiu:**

- |                |                    |                |                    |
|----------------|--------------------|----------------|--------------------|
| pertanyo       | <u>imperfectiu</u> | trenquessis    | <u>imperfectiu</u> |
| haguessis vist | <u>perfectiu</u>   | hauré cuït     | <u>perfectiu</u>   |
| veníem         | <u>imperfectiu</u> | valdreu        | <u>imperfectiu</u> |
| traduïm        | <u>imperfectiu</u> | obtindríeu     | <u>imperfectiu</u> |
| dolgueres      | <u>perfectiu</u>   | haurien tossit | <u>perfectiu</u>   |
| han rebut      | <u>perfectiu</u>   | fugíssim       | <u>imperfectiu</u> |

**Digueu si les oracions següents es troben en veu activa o en veu passiva:**

- |   |                          |
|---|--------------------------|
| 1. Les fotocòpies van ser trameses pel Joan.                            | <u>passiva</u>           |
| 2. La piràmide de població de Catalunya reflecteix l'envelliment.       | <u>activa</u>            |
| 3. L'informe va ser aprovat per unanimitat.                             | <u>passiva</u>           |
| 4. Es va seleccionar una mostra de seixanta hospitals per a l'enquesta. | <u>passiva (reflexa)</u> |

## Fitxa 17 Verb: conjugacions

Tal com vèiem en la *Fitxa 16*, en català hi ha tres conjugacions segons quin sigui el morfema de l'infinitiu: 1a → **-ar**; 2a → **-re** o **-er**; 3a → **-ir**.

### 1a conjugació

La majoria dels verbs catalans pertanyen a aquesta conjugació i tots són regulars, excepte **anar** i **estar** (vegeu pàg. 4/11 i 7/11). El verb model és **cantar** (vegeu pàg. 4/11).

#### Irregularitats ortogràfiques

- Es poden produir **canvis ortogràfics** segons quina sigui la consonant de l'arrel i la vocal del morfema que hi ha a continuació:

**començo** → **comences**      **jugar** → **jugues**      **passejar** → **passegues**  
**trençar** → **trenques**      **adequar** → **adeqües**      **enaiguar** → **enaigües**

- El verb **donar** duu **accent diacrític** (vegeu *Fitxa 13*): **dóna/dónes**.
- Els verbs acabats en **-ear**, **-iar**, **-oar** i **-uar** (quan la **u** no va darrere de vocal, **q** o **g**) duen **dièresi** en les terminacions **ï**, **ïs** i **ïn** dels temps següents:

present de subjuntiu	imperatiu
<b>canviï</b>	-
<b>canviïs</b>	<b>canvia</b>
<b>canviï</b>	<b>canviï</b>
<b>canviem</b>	<b>canviem</b>
<b>canviueu</b>	<b>canviueu</b>
<b>canviïn</b>	<b>canviïn</b>

Alguns dels verbs acabats en **-iar** supprimeixen la **i** de l'arrel davant **ï**, **ïs** i **ïn**:  
**desmaïar** → **desmaï**      **esglaiar** → **esglai**      **enjoïar** → **enjoï**

**Atenció!** Cal **pronunciar correctament** aquests verbs, ja que quan les seves formes verbals són planes se solen pronunciar incorrectament com a esdrúixoles (vegeu *Fitxa 14 pel que fa a la separació de síl·labes*):

**estudio** (l'accent recau sobre la **i**) ~~estúdio~~

#### Irregularitats morfològiques

- El verb **anar** té doble arrel o lexema. L'arrel **va-** la trobem només en els presents d'indicatiu, de subjuntiu i en l'imperatiu: **vaig**, **vagi**, **vés**. L'arrel **an-** la trobem a la resta de temps.

### 2a conjugació

Pertanyen a la 2a conjugació els verbs acabats en **-er** i **-re** i els verbs **dir** i **dur**. La majoria d'aquests verbs són irregulars. Les diferències de conjugació entre els verbs acabats en **-er** i els acabats en **-re** només les trobem en el futur i en el condicional; la resta de la conjugació és igual. Els verbs models són **tèmer** i **perdre** (vegeu pàg. 5/11).

#### Irregularitats ortogràfiques

- El verb **atendre** i els verbs que es conjuguen igual (**encendre**, **entendre**, **estendre**, **pretendre**, etc.) tenen el participi irregular amb **e oberta (atès)**, però la 3a persona singular del present d'indicatiu i la 2a persona singular de l'imperatiu amb **e tancada (atén)**.

Fitxa 17

- El present de subjuntiu, l'imperatiu i la 1a persona singular del present d'indicatiu dels verbs **poder** i **voler** s'escriuen amb **-u** i la resta de temps amb **-o** (vegeu Fitxa 15).
- Els verbs **jeure**, **néixer**, **péixer** i **treure** tenen doble arrel: s'escriu amb **a** quan és àtona i amb la vocal que es pronuncia quan és tònica (**jec/jaiem**; **neixi/naixem**, etc.).
- El verb **dur** presenta les formes **duus/dus** i **duu/du** en el present d'indicatiu i en l'imperatiu, i totes dues són correctes.
- El verb **fer** alterna **a/e** a l'arrel (**faig/fem**).

**Atenció!** Cal evitar els vulgarismes *jo/ell fagi, tu fagis* que es fan en comptes de les formes correctes del present de subjuntiu: **jo/ell faci, tu facis**.

### Irregularitats morfològiques

- Els verbs amb el radical velaritzat, és a dir, quan la 1a persona del present d'indicatiu acaba en **c**, tenen el dígraf **gu-** (excepte **viure**, que té el dígraf **qu-**) en els temps següents:
  - perfet d'indicatiu: **coneguí, conegueres**, etc.; **diguí, digueres**, etc.
  - present de subjuntiu: **conegui, coneguis**, etc.; **digui, diguis**, etc.
  - pretèrit imperfet de subjuntiu: **conegués, coneguessis**, etc.; **digués, diguessis**, etc.
  - en algunes o totes les persones del mode imperatiu: **coneix, coneixi**, etc.; **digues, digui**, etc.

Els verbs amb el radical velaritzat són:

els acabats a l'infinitiu en: **-ldre, -ndre** i **-ler** (excepte **voler**): **absolc, defenc, valc**, etc.

els acabats a l'infinitiu en **-ure** (excepte **veure**): **bec, caic, cloc**, etc.

altres: **conèixer** i **aparèixer** i els seus compostos; els verbs **estar, dir, dur, poder, tenir** i **venir** (aquests dos últims són de la 3a conjugació).

#### Atenció!

El verb **donar** no fa la velarització: **dono** → **doni** → ~~donqui~~

El verb **escriure** prefereix fer el perfet d'indicatiu amb les formes **escriví, escrivires**, etc. i l'imperfet de subjuntiu **escrivís, escrivissis**, en comptes d'**escriguí, escrivieres** o **escrigués, escrivissis** respectivament.

Els infinitius i els gerundis no es fan velaritzats:

**poder** → **podent** (~~poquer~~ → ~~poquent~~)      **voler** → **volent** (~~volquer~~ → ~~volquent~~)  
**haver** → **havent** (~~haguer~~ → ~~haguent~~)      **tenir** → **tenint** (~~tinguer~~ → ~~tinguent~~)  
**valer** → **valent** (~~valquer~~ → ~~valquent~~)

- Són de la 2a conjugació, i no de la 3a com se'ls conjuga incorrectament: **batre, concebre, percebre, cloure** i els seus compostos, i els compostos de **córrer, fondre, metre** i **rompre**.
- Els verbs següents, entre d'altres, tenen el participi irregular:

<b>absoldre</b> → <b>absolt</b>	<b>comprendre</b> → <b>compost</b>	<b>prendre</b> → <b>pres</b>
<b>admetre</b> → <b>admès</b>	<b>fondre</b> → <b>fos</b>	<b>resoldre</b> → <b>resolt</b>
<b>atendre</b> → <b>atès</b>	<b>moldre</b> → <b>mòlt</b> (amb accent diacrític)	<b>respondre</b> → <b>respost</b>
<b>atènyer</b> → <b>atès</b>	<b>ofendre</b> → <b>ofès</b>	<b>romandre</b> → <b>romàs</b>
<b>cloure</b> → <b>clos</b>	<b>pondre</b> → <b>post</b>	
- El verb **caldre** és defectiu, és a dir, no té totes les formes de la conjugació, i només té terceres persones, a més de les formes no personals. Tampoc no té imperatiu.

Fitxa 17

- Els verbs **saber** i **cabre** tenen les formes següents:

present de subjuntiu		imperatiu	
<b>càpiga</b>	<b>sàpiga</b>	-	-
<b>càpigues</b>	<b>sàpigues</b>	<b>cap</b>	<b>sàpigues</b>
<b>càpiga</b>	<b>sàpiga</b>	<b>càpiga</b>	<b>sàpiga</b>
<b>capiguem</b>	<b>sapiguem</b>	<b>capiguem</b>	<b>sapiguem</b>
<b>capigueu</b>	<b>sapigueu</b>	<b>cabeu</b>	<b>sapigueu</b>
<b>càpigen</b>	<b>sàpigen</b>	<b>càpigen</b>	<b>sàpigen</b>

**Atenció!** El pretèrit imperfet de subjuntiu d'aquests verbs és:

<del><b>cabés</b></del>	<del><b>capigués</b></del>	<del><b>sabés</b></del>	<del><b>sapigués</b></del>
<del><b>cabessis</b></del>	<del><b>capiguéssis</b></del>	<del><b>sabessis</b></del>	<del><b>sapiguéssis</b></del>
<del><b>cabés</b></del>	<del><b>capigués</b></del>	<del><b>sabés</b></del>	<del><b>sapigués</b></del>
<del><b>cabéssim</b></del>	<del><b>capiguéssim</b></del>	<del><b>sabéssim</b></del>	<del><b>sapiguéssim</b></del>
<del><b>cabéssiu</b></del>	<del><b>capiguéssiu</b></del>	<del><b>sabéssiu</b></del>	<del><b>sapiguéssiu</b></del>
<del><b>cabessin</b></del>	<del><b>capiguessin</b></del>	<del><b>sabessin</b></del>	<del><b>sapiguessin</b></del>

### 3a conjugació

Pertanyen a la 3a conjugació els verbs acabats en **-ir** (llevat de **dir**). La majoria dels verbs d'aquesta conjugació són incoatius, és a dir, incrementen la forma verbal amb la partícula **-eix-** entre l'arrel i el morfema verbal en els presents d'indicatiu i de subjuntiu i en l'imperatiu. El verb model dels incoatius és **servir** i el model dels purs és **dormir** (*vegeu pàg. 6/11*).

#### Irregularitats ortogràfiques

- Hi ha un grup de verbs que admeten totes dues formes, la incoativa i la pura: **mentir, acudir, consumir, resumir, perculdir i brunzir**.
- El verb **lluir** es conjuga com a pur quan vol dir *emetre llum* (**Els estels lluen cada nit.**) i com a incoatiu quan vol dir *fer goig* (**Aquest abric no et llueix gens.**).
- Són de la 3a conjugació: **repel·lir, competir, garantir, reflectir, traïr, pol·luir**.
- Alguns dels verbs acabats en **-air, -eir, -oir** i **-uir** porten **dièresi**: **traduir** → **traduïu**. Cal recordar que els infinitius, els gerundis, els futurs i els condicionals no en porten mai i que l'accent gràfic té prioritat sobre la dièresi.
- El verb **argüir** no porta mai dièresi damunt la **i**: **argüït, argüïssin**.
- El verb **reeixir** porta dièresi en el present d'indicatiu (**reïxo**), de subjuntiu (**reïxin**) i en l'imperatiu (**reïx**).
- Els verbs **collir, cosir, escopir, sortir i tossir** s'escriuen amb **-u** a l'arrel quan és tònica i amb **-o** quan és àtona (*vegeu Fitxa 15*).
- Els verbs **tenir** i **venir** alternen **e/i** a l'arrel de les formes verbals, però cal recordar que els infinitius *tindre* i *vindre* no són adequats al registre estàndard. La 1a persona del present d'indicatiu d'aquests verbs té el radical velaritzat: **tinc, vinc**.

#### Irregularitats morfològiques

- Els verbs següents tenen el participi irregular:  
**establir** → **establert**; **imprimir** → **imprès**; **morir** → **mort**; **obrir** → **obert**; **omplir** → **omplert**.

**CANTAR**

INDICATIU				CONDICIONAL	
<b>Present</b>	<b>P. indefinit</b>	<b>P. perfet</b>	<b>P. anterior</b>	<b>Condicional</b>	
canto	he cantat	cantí (o vaig cantar)	haguí (o vaig haver) cantat	cantaria	
cantes	has cantat	cantares (o vas cantar)	hagueres (o vas haver) cantat	cantaries	
canta	ha cantat	cantà (o va cantar)	hagué (o va haver) cantat	cantaria	
cantem	hem cantat	cantàrem (o vam cantar)	haguérem (o vam haver) cantat	cantaríem	
canteu	heu cantat	cantàreu (o vau cantar)	haguéreu (o vau haver) cantat	cantaríeu	
canten	han cantat	cantaren (o van cantar)	hagueren (o van haver) cantat	cantarien	
<b>P. Imperfet</b>	<b>P. plusquamp.</b>	<b>Futur simple</b>	<b>Futur compost</b>	<b>Condicional compost</b>	
cantava	havia cantat	cantaré	hauré cantat	hauria (o haguera) cantat	
cantaves	havies cantat	cantaràs	hauràs cantat	hauries (o hagueres) cantat	
cantava	havia cantat	cantarà	haurà cantat	hauria (o haguera) cantat	
cantàvem	haviem cantat	cantarem	haurem cantat	hauríem (o haguérem) cantat	
cantàveu	havíeu cantat	cantareu	haureu cantat	hauríeu (o haguéreu) cantat	
cantaven	havien cantat	cantaran	hauran cantat	haurien (o hagueren) cantat	
SUBJUNTIU				IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS
<b>Present</b>	<b>P. perfet</b>	<b>P. imperfet</b>	<b>P. plusquamp.</b>		
canti	hagi cantat	cantés	hagués cantat		<b>Infinitiu present:</b> cantar
cantis	hagis cantat	cantessis	haguéssis cantat	canta	<b>Infinitiu passat:</b> haver cantat
canti	hagi cantat	cantés	hagués cantat	canti	<b>Participi:</b> cantat, cantada
cantem	hàgim cantat	cantéssim	haguéssim cantat	cantem	cantats, cantades
canteu	hàgiu cantat	cantéssiu	haguéssiu cantat	canteu	<b>Gerundi present:</b> cantant
cantin	hagin cantat	cantessin	haguéssin cantat	cantin	<b>Gerundi passat:</b> havent cantat

**ANAR**

INDICATIU				CONDICIONAL	
<b>Present</b>	<b>P. indefinit</b>	<b>P. perfet</b>	<b>P. anterior</b>	<b>Condicional</b>	
vaig	he anat	aní (o vaig anar)	haguí (o vaig haver) anat	aniria (o iria, etc.)	
vas	has anat	anares (o vas anar)	hagueres (o vas haver) anat	aniries	
va	ha anat	anà (o va anar)	hagué (o va haver) anat	aniria	
anem	hem anat	anàrem (o vam anar)	haguérem (o vam haver) anat	aniríem	
aneu	heu anat	anàreu (o vau anar)	haguéreu (o vau haver) anat	aniríeu	
van	han anat	anaren (o van anar)	hagueren (o van haver) anat	anirien	
<b>P. Imperfet</b>	<b>P. plusquamp.</b>	<b>Futur simple</b>	<b>Futur compost</b>	<b>Condicional compost</b>	
anava	havia anat	aniré (o iré, etc.)	hauré anat	hauria (o haguera) anat	
anaves	havies anat	aniràs	hauràs anat	hauries (o hagueres) anat	
anava	havia anat	anirà	haurà anat	hauria (o haguera) anat	
anàvem	haviem anat	anirem	haurem anat	hauríem (o haguérem) anat	
anàveu	havíeu anat	anireu	haureu anat	hauríeu (o haguéreu) anat	
anaven	havien anat	aniran	hauran anat	haurien (o hagueren) anat	
SUBJUNTIU				IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS
<b>Present</b>	<b>P. perfet</b>	<b>P. imperfet</b>	<b>P. plusquamp.</b>		
vagi	hagi anat	anés	hagués anat		<b>Infinitiu present:</b> anar
vagis	hagis anat	anessis	haguéssis anat	vés	<b>Infinitiu passat:</b> haver anat
vagi	hagi anat	anés	hagués anat	vagi	<b>Participi:</b> anat, anada
anem	hàgim anat	anéssim	haguéssim anat	anem	anats, anades
aneu	hàgiu anat	anéssiu	haguéssiu anat	aneu	<b>Gerundi present:</b> anant
vagin	hagin anat	anessin	haguéssin anat	vagin	<b>Gerundi passat:</b> havent anat

**TÈMER**

INDICATIU				CONDICIONAL	
<b>Present</b>	<b>P. indefinit</b>	<b>P. perfet</b>	<b>P. anterior</b>	<b>Condicional</b>	
temo	he temut	temí (o vaig témer)	haguí (o vaig haver) temut	temeria	
tems	has temut	temeres (o vas témer)	hagueres (o vas haver) temut	temeries	
tem	ha temut	temé (o va témer)	hagué (o va haver) temut	temeria	
temem	hem temut	temérem (o vam témer)	haguérem (o vam haver) temut	temeríem	
temeu	heu temut	teméreu (o vau témer)	haguéreu (o vau haver) temut	temeríeu	
temen	han temut	temeren (o van témer)	hagueren (o van haver) temut	temerien	
<b>P. imperfet</b>	<b>P. plusquamp.</b>	<b>Futur simple</b>	<b>Futur compost</b>	<b>Condicional compost</b>	
temia	havia temut	temeré	hauré temut	hauria (o haguera) temut	
temies	havies temut	temeràs	hauràs temut	hauries (o hagueres) temut	
temia	havia temut	temerà	haurà temut	hauria (o haguera) temut	
temíem	haviem temut	temerem	haurem temut	hauríem (o haguérem) temut	
temíeu	havíeu temut	temereu	haureu temut	hauríeu (o haguéreu) temut	
temien	havien temut	temeran	hauran temut	haurien (o hagueren) temut	
SUBJUNTIU				IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS
<b>Present</b>	<b>P. perfet</b>	<b>P. imperfet</b>	<b>P. plusquamp.</b>		
temi	hagi temut	temés	hagués temut		<b>Infinitiu present:</b> témer
temis	hagis temut	temessis	haguéssis temut	tem	<b>Infinitiu passat:</b> haver temut
temi	hagi temut	temés	hagués temut	temi	<b>Participi:</b> temut, temuda
temem	hàgim temut	teméssim	haguéssim temut	temem	temuts, temudes
temeu	hàgiu temut	teméssiu	haguéssiu temut	temeu	<b>Gerundi present:</b> tement
temin	hagin temut	temessin	haguéssin temut	temin	<b>Gerundi passat:</b> havent temut

**PERDRE**

INDICATIU				CONDICIONAL	
<b>Present</b>	<b>P. indefinit</b>	<b>P. perfet</b>	<b>P. anterior</b>	<b>Condicional</b>	
perdo	he perdut	perdí (o vaig perdre)	haguí (o vaig haver) perdut	perdríia	
perds	has perdut	perderes (o vas perdre)	hagueres (o vas haver) perdut	perdríies	
perd	ha perdut	perdé (o va perdre)	hagué (o va haver) perdut	perdríia	
perdem	hem perdut	perdérem (o vam perdre)	haguérem (o vam haver) perdut	perdríiem	
perdeu	heu perdut	perdéreu (o vau perdre)	haguéreu (o vau haver) perdut	perdríieu	
perden	han perdut	perderen (o van perdre)	hagueren (o van haver) perdut	perdríien	
<b>P. imperfet</b>	<b>P. plusquamp.</b>	<b>Futur simple</b>	<b>Futur compost</b>	<b>Condicional compost</b>	
perdia	havia perdut	perdré	hauré perdut	hauria (o haguera) perdut	
perdies	havies perdut	perdràs	hauràs perdut	hauries (o hagueres) perdut	
perdia	havia perdut	perdrà	haurà perdut	hauria (o haguera) perdut	
perdíem	haviem perdut	perdreem	haurem perdut	hauríem (o haguérem) perdut	
perdíeu	havíeu perdut	perdreu	haureu perdut	hauríeu (o haguéreu) perdut	
perdien	havien perdut	perdran	hauran perdut	haurien (o hagueren) perdut	
SUBJUNTIU				IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS
<b>Present</b>	<b>P. perfet</b>	<b>P. imperfet</b>	<b>P. plusquamp.</b>		
perdi	hagi perdut	perdés	hagués perdut		<b>Infinitiu present:</b> perdre
perdis	hagis perdut	perdessis	haguéssis perdut	perd	<b>Infinitiu passat:</b> haver perdut
perdi	hagi perdut	perdés	hagués perdut	perdi	<b>Participi:</b> perdut, perduda
perdem	hàgim perdut	perdéssim	haguéssim perdut	perdem	perduts,
perdeu	hàgiu perdut	perdéssiu	haguéssiu perdut	perdeu	perduades
perdin	hagin perdut	perdessin	haguéssin perdut	perdin	<b>Gerundi present:</b> perdent
					<b>Gerundi passat:</b> havent perdut

Fitxa 17

**DORMIR**

INDICATIU				CONDICIONAL	
<b>Present</b>	<b>P. indefinit</b>	<b>P. perfet</b>	<b>P. anterior</b>	<b>Condicional</b>	
dormo	he dormit	dormí (o vaig dormir)	haguí (o vaig haver) dormit	dormiria	
dorms	has dormit	dormires (o vas dormir)	hagueres (o vas haver) dormit	dormiries	
dorm	ha dormit	dormí (o va dormir)	hagué (o va haver) dormit	dormiria	
dormim	hem dormit	dormírem (o vam dormir)	haguérem (o vam haver) dormit	dormiríem	
dormiu	heu dormit	dormíreu (o vau dormir)	haguéreu (o vau haver) dormit	dormiríeu	
dormen	han dormit	dormiren (o van dormir)	hagueren (o van haver) dormit	dormirien	
<b>P. Imperfet</b>	<b>P. plusquamp.</b>	<b>Futur simple</b>	<b>Futur compost</b>	<b>Condicional compost</b>	
dormia	havia dormit	dormiré	hauré dormit	hauria (o haguera) dormit	
dormies	haves dormit	dormiràs	hauràs dormit	hauries (o hagueres) dormit	
dormia	havia dormit	dormirà	haurà dormit	hauria (o haguera) dormit	
dormíem	haviem dormit	dormirem	haurem dormit	hauríem (o haguérem) dormit	
dormíeu	havíeu dormit	dormireu	haureu dormit	hauríeu (o haguéreu) dormit	
dormien	havien dormit	dormiran	hauran dormit	haurien (o hagueren) dormit	
SUBJUNTIU				IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS
<b>Present</b>	<b>P. perfet</b>	<b>P. Imperfet</b>	<b>P. plusquamp.</b>		<b>Infinitiu present:</b> dormir
dormi	hagi dormit	dormís	hagués dormit		<b>Infinitiu passat:</b> haver dormit
dormís	hagis dormit	dormíssis	haguéssis dormit	dorm	<b>Participi:</b> dormit, dormida
dormi	hagi dormit	dormís	hagués dormit	dormi	dormits, dormides
dormim	hàgim dormit	dormíssim	haguéssim dormit	dormim	<b>Gerundi present:</b> dormint
dormiu	hàgiu dormit	dormíssi	haguéssi dormit	dormiu	<b>Gerundi passat:</b> havent dormit
dormin	hagin dormit	dormíssin	haguéssin dormit	dormin	

**SERVI**

INDICATIU				CONDICIONAL	
<b>Present</b>	<b>P. indefinit</b>	<b>P. perfet</b>	<b>P. anterior</b>	<b>Condicional</b>	
serveixo	he servit	serví (o vaig servir)	haguí (o vaig haver) servit	serviria	
serveixes	has servit	servires (o vas servir)	hagueres (o vas haver) servit	serviries	
serveix	ha servit	serví (o va servir)	hagué (o va haver) servit	serviria	
servim	hem servit	servírem (o vam servir)	haguérem (o vam haver) servit	serviríem	
serviu	heu servit	servíreu (o vau servir)	haguéreu (o vau haver) servit	serviríeu	
serveixen	han servit	serviren (o van servir)	hagueren (o van haver) servit	servirien	
<b>P. Imperfet</b>	<b>P. plusquamp.</b>	<b>Futur simple</b>	<b>Futur compost</b>	<b>Condicional compost</b>	
servia	havia servit	serviré	hauré servit	hauria (o haguera) servit	
servies	haves servit	serviràs	hauràs servit	hauries (o hagueres) servit	
servia	havia servit	servirà	haurà servit	hauria (o haguera) servit	
servíem	haviem servit	servirem	haurem servit	hauríem (o haguérem) servit	
servíeu	havíeu servit	servireu	haureu servit	hauríeu (o haguéreu) servit	
servien	havien servit	serviran	hauran servit	haurien (o hagueren) servit	
SUBJUNTIU				IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS
<b>Present</b>	<b>P. perfet</b>	<b>P. Imperfet</b>	<b>P. plusquamp.</b>		<b>Infinitiu present:</b> servir
serveixi	hagi servit	servís	hagués servit		<b>Infinitiu passat:</b> haver servit
serveixis	hagis servit	servíssis	haguéssis servit	serveix	<b>Participi:</b> servit, servida
serveixi	hagi servit	servís	hagués servit	serveixi	servits, servides
servim	hàgim servit	servíssim	haguéssim servit	servim	<b>Gerundi present:</b> servant
serviu	hàgiu servit	servíssi	haguéssi servit	serviu	<b>Gerundi passat:</b> havent servit
serveixin	hagin servit	servíssin	haguéssin servit	serveixin	

Fitxa 17

SER (ÉSSER)	INDICATIU				CONDICIONAL
	<b>Present</b>	<b>P. indefinit</b>	<b>P. perfet</b>	<b>P. anterior</b>	<b>Condicional</b>
	sóc (só)	he estat	fui (o vaig ser)	haguí (o vaig haver) estat	seria (o fóra)
	ets	has estat	fores (o vas ser)	hagueres (o vas haver) estat	series (o fores)
	és	ha estat	fou (o va ser)	hagué (o va haver) estat	seria (o fóra)
	som	hem estat	fórem (o vam ser)	haguérem (o vam haver) estat	seríem (o fórem)
	sou	heu estat	fóreu (o vau ser)	haguéreu (o vau haver) estat	seríeu (o fóreu)
	són	han estat	foren (o van ser)	hagueren (o van haver) estat	serien (o foren)
	<b>P. Imperfet</b>	<b>P. plusquamp.</b>	<b>Futur simple</b>	<b>Futur compost</b>	<b>Condicional compost</b>
	era	havia estat	seré	hauré estat	hauria (o haguera) estat
	eres	havies estat	seràs	hauràs estat	hauries (o hagueres) estat
	era	havia estat	serà	haurà estat	hauria (o haguera) estat
	érem	haviem estat	serem	haurem estat	hauríem (o haguérem) estat
	éreu	havíeu estat	sereu	haureu estat	hauríeu (o haguéreu) estat
	eren	havien estat	seran	hauran estat	haurien (o hagueren) estat
SUBJUNTIU				IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS
<b>Present</b>	<b>P. perfet</b>	<b>P. imperfet</b>	<b>P. plusquamp.</b>		<b>Infinitiu present:</b> ser (o ésser)
sigui	hagi estat	fos	hagués estat	sigues sigui siguem sigueu siguin	<b>Infinitiu passat:</b> haver estat
siguis	hagis estat	fossis	haguéssis estat		<b>Participi:</b> estat, estada
sigui	hagi estat	fos	hagués estat		estats, estades
siguem	hàgim estat	fóssim	haguéssim estat		<b>Gerundi present:</b> sent (o essent)
sigueu	hàgiu estat	fóssiu	haguéssiu estat		<b>Gerundi passat:</b> havent estat
siguin	hagin estat	fossin	haguéssin estat		

ESTAR	INDICATIU				CONDICIONAL
	<b>Present</b>	<b>P. indefinit</b>	<b>P. perfet</b>	<b>P. anterior</b>	<b>Condicional</b>
	estic	he estat	estiguí (o vaig estar)	haguí (o vaig haver) estat	estaria
	estàs	has estat	estigueres (o vas estar)	hagueres (o vas haver) estat	estaries
	està	ha estat	estigué (o va estar)	hagué (o va haver) estat	estaria
	estem	hem estat	estiguérem (o vam estar)	haguérem (o vam haver) estat	estaríem
	esteu	heu estat	estiguéreu (o vau estar)	haguéreu (o vau haver) estat	estaríeu
	estan	han estat	estigueren (o van estar)	hagueren (o van haver) estat	estarien
	<b>P. Imperfet</b>	<b>P. plusquamp.</b>	<b>Futur simple</b>	<b>Futur compost</b>	<b>Condicional compost</b>
	estava	havia estat	estaré	hauré estat	hauria (o haguera) estat
	estaves	havies estat	estaràs	hauràs estat	hauries (o hagueres) estat
	estava	havia estat	estarà	haurà estat	hauria (o haguera) estat
	estàvem	haviem estat	estarem	haurem estat	hauríem (o haguérem) estat
	estàveu	havíeu estat	estareu	haureu estat	hauríeu (o haguéreu) estat
	estaven	havien estat	estaran	hauran estat	haurien (o hagueren) estat
SUBJUNTIU				IMPERATIU	FORMES NO PERSONALS
<b>Present</b>	<b>P. perfet</b>	<b>P. imperfet</b>	<b>P. plusquamp.</b>		<b>Infinitiu present:</b> estar
estigui	hagi estat	estigués	hagués estat	estigues estigui estiguem estigueu estiguin	<b>Infinitiu passat:</b> haver estat
estiguis	hagis estat	estiguéssis	haguéssis estat		<b>Participi:</b> estat, estada
estigui	hagi estat	estigués	hagués estat		estats, estades
estiguem	hàgim estat	estiguéssim	haguéssim estat		<b>Gerundi present:</b> estant
estigueu	hàgiu estat	estiguéssiu	haguéssiu estat		<b>Gerundi passat:</b> havent estat
estiguin	hagin estat	estiguéssin	haguéssin estat		



## Fitxa 17 Exercicis

**Escriviu les formes verbals que us demanem i observeu els canvis ortogràfics que es produeixen respecte de l'infinitiu:**

1. Adreçar (3a persona plural, present d'indicatiu) .....
2. Subrogar (2a persona plural, present d'indicatiu) .....
3. Encarregar (1a persona singular, pretèrit imperfet de subjuntiu) .....
4. Temptejar (1a persona plural, pretèrit imperfet de subjuntiu) .....
5. Ossificar (3a persona singular, imperatiu) .....
6. Oblitzar (2a persona plural, imperatiu) .....
7. Finançar (2a persona singular, present de subjuntiu) .....
8. Lliurar (3a persona singular, present de subjuntiu) .....
9. Viatjar (3a persona plural, present d'indicatiu) .....
10. Rectificar (1a persona plural, pretèrit imperfet de subjuntiu) .....

**Separau les síl·labes de les formes verbals següents, fixant-vos de quina manera es pronuncien, i poseu-hi els accents o les dièresis que calguin:**

- |                              |                       |
|------------------------------|-----------------------|
| 1. Continuo .....            | 6. Estudiat .....     |
| 2. Actura .....              | 7. Anestesiaven ..... |
| 3. Extenuaveu .....          | 8. Fluctuaria .....   |
| 4. Evacues (subjuntiu) ..... | 9. S'hipertrofi ..... |
| 5. Avaluessim .....          | 10. Puntuariem .....  |

**Escriviu la forma adequada del verb que hi ha entre parèntesis:**

1. El nombre de protocols dietètics (distribuir) ..... és cada cop més alt.
2. Un dels objectius del Pla de salut és que la població adulta (conèixer) ..... les repercussions de la hipercolesterolèmia.
3. L'exercici físic (produir, present d'indicatiu) ..... sensació de benestar i (reduir, present d'indicatiu) ..... els estats d'ansietat.
4. Una fita de la sanitat és que els fumadors es (deshabituat) ..... d'aquest hàbit.
5. El personal mèdic (anar) ..... assistir a la reunió sobre l'evolució dels indicadors de morbiditat i mortalitat coronària.
6. L'Enquesta sobre vacunacions a Catalunya (incloure, pretèrit indefinit) ..... dades sobre l'eliminació del xarampió.
7. Nosaltres, com a professionals sanitaris, (contribuir, present d'indicatiu) ..... a difondre la informació sobre malalties comunes.
8. Cal que el pacient (donar) ..... les seves dades quan ingressi a l'hospital.
9. És convenient que les dones es (fer) ..... controls ginecològics periòdics.
10. M'agradaria que (emplenar, 2a persona plural) ..... els impresos de rescabament de despeses.

## Fitxa 17 Exercicis

### Corregiu, si cal, les formes verbals de les frases següents:

1. La professora els va dir: calleu-vos! .....
2. El Programa d'educació per a la salut a l'escola intenta combatir  
les drogodependències en l'àmbit escolar. ....
3. Ha concluït la I Jornada de Normalització Lingüística en l'Àmbit de la Sanitat. ....
4. La resolució d'aquest recurs no li compet. ....
5. No he sapigut els resultats de les anàlisis clíniques fins avui. ....
6. Si recorressis la sentència d'aquest tribunal, potser guanyaries el recurs. ....
7. Cal que donguis d'alta al pacient. ....
8. En aquest lloc, no hi quepo. ....
9. El malalt va caure's de la llitera. ....
10. No es va voler pendre els medicaments. ....
11. Els resultats de les mesures del nou pla han sigut excel·lents. ....
12. Els acords garantitzaven el bon funcionament de la Comissió. ....
13. La qualitat d'aquest cafè molgut no es reflexa en el gust. ....
14. Quan es marxin d'aquí, encara tindran una hora de camí fins a casa. ....
15. La cap d'infermeria no vol que els pacients irrompeixin a la sala. ....

### Conjugueu els verbs següents:

- |            |  |       |
|------------|--|-------|
| Cabre:     | 1a persona singular del present de subjuntiu                             | ..... |
| Cabre:     | 1a persona singular de l'imperfet de subjuntiu                           | ..... |
| Anar:      | 2a persona singular de l'imperatiu                                       | ..... |
| Acudir:    | 3a persona singular del present d'indicatiu                              | ..... |
| Absoldre:  | 1a persona plural del pretèrit imperfet de subjuntiu                     | ..... |
| Absoldre:  | gerundi  | ..... |
| Admetre:   | 3a persona singular del futur compost                                    | ..... |
| Adequar:   | 2a persona singular del pretèrit plusquamperfet d'indicatiu              | ..... |
| Adequar:   | 3a persona plural del present de subjuntiu                               | ..... |
| Ometre:    | 2a persona plural del condicional compost                                | ..... |
| Conèixer:  | gerundi  | ..... |
| Aclarir:   | 1a persona singular del present d'indicatiu                              | ..... |
| Atendre:   | 3a persona singular del present d'indicatiu                              | ..... |
| Atendre:   | 3a persona plural del pretèrit plusquamperfet de subjuntiu               | ..... |
| Caure:     | 2a persona plural d'imperatiu  | ..... |
| Caure:     | 3a persona singular del pretèrit imperfet d'indicatiu                    | ..... |
| Anar:      | 3a persona singular del pretèrit perfet simple i perifràstic d'indicatiu | ..... |
| Aparèixer: | 1a persona singular del present d'indicatiu                              | ..... |
| Beure:     | 1a persona plural d'imperatiu  | ..... |
| Beure:     | 2a persona plural d'imperatiu  | ..... |

## Fitxa 17 Clau dels exercicis

**Escriviu les formes verbals que us demanem i observeu els canvis ortogràfics que es produeixen respecte de l'infinitiu:**

- |   |                                   |
|---|-----------------------------------|
| 1. Adreçar (3a persona plural, present d'indicatiu)                 | ..... <b>adrecen</b> .....        |
| 2. Subrogar (2a persona plural, present d'indicatiu)                | ..... <b>subroqueu</b> .....      |
| 3. Encarregar (1a persona singular, pretèrit imperfet de subjuntiu) | ..... <b>encarregués</b> .....    |
| 4. Temptejar (1a persona plural, pretèrit imperfet de subjuntiu)    | ..... <b>temptegéssim</b> .....   |
| 5. Ossificar (3a persona singular, imperatiu)                       | ..... <b>ossifiqui</b> .....      |
| 6. Obliquar (2a persona plural, imperatiu)                          | ..... <b>obliquèu</b> .....       |
| 7. Finançar (2a persona singular, present de subjuntiu)             | ..... <b>financis</b> .....       |
| 8. Lliuar (3a persona singular, present de subjuntiu)               | ..... <b>liqui</b> .....          |
| 9. Viatjar (3a persona plural, present d'indicatiu)                 | ..... <b>viatgen</b> .....        |
| 10. Rectificar (1a persona plural, pretèrit imperfet de subjuntiu)  | ..... <b>rectifiquéssim</b> ..... |

**Separeu les síl·labes de les formes verbals següents, fixant-vos de quina manera es pronuncien, i poseu-hi els accents o les dièresis que calguin:**

- |                        |                                   |                  |                                      |
|------------------------|-----------------------------------|------------------|--------------------------------------|
| 1. Continuo            | ..... <b>con-ti-nu-o</b> .....    | 6. Estudiat      | ..... <b>es-tu-di-at</b> .....       |
| 2. Actura              | ..... <b>ac-tu-a-rà</b> .....     | 7. Anestesiaven  | ..... <b>a-nes-te-si-a-ven</b> ..... |
| 3. Extenuaveu          | ..... <b>ex-te-nu-à-veu</b> ..... | 8. Fluctuaria    | ..... <b>fluc-tu-a-ri-a</b> .....    |
| 4. Evacues (subjuntiu) | ..... <b>e-va-cu-és</b> .....     | 9. S'hipertrofiï | ..... <b>s'hi-per-tro-fi-ï</b> ..... |
| 5. Avaluessim          | ..... <b>a-va-lu-és-sim</b> ..... | 10. Puntuariem   | ..... <b>pun-tu-a-rí-em</b> .....    |

**Escriviu la forma adequada del verb que hi ha entre parèntesis:**

- El nombre de protocols dietètics (distribuir) ..... **distribuïts** ..... és cada cop més alt.
- Un dels objectius del Pla de salut és que la població adulta (conèixer) ..... **conequi** ..... les repercussions de la hipercolesterolèmia.
- L'exercici físic (produir, present d'indicatiu) ..... **produeix** ..... sensació de benestar i (reduir, present d'indicatiu) ..... **redueix** ..... els estats d'ansietat.
- Una fita de la sanitat és que els fumadors es (deshabituar) ..... **deshabituïn** ..... d'aquest hàbit.
- El personal mèdic (anar) ..... **va** ..... assistir a la reunió sobre l'evolució dels indicadors de morbiditat i mortalitat coronària.
- L'Enquesta sobre vacunacions a Catalunya (incloure, pretèrit indefinit) ..... **ha inclòs** ..... dades sobre l'eliminació del xarampió.
- Nosaltres, com a professionals sanitaris, (contribuir, present d'indicatiu) ..... **contribuïm** ..... a difondre la informació sobre malalties comunes.
- Cal que el pacient (donar) ..... **doni** ..... les seves dades quan ingressi a l'hospital.
- És convenient que les dones es (fer) ..... **facin** ..... controls ginecològics periòdics.
- M'agradaria que (emplenar, 2a persona plural) ..... **emplenéssiu** ..... els impresos de rescabament de despeses.

## Fitxa 17 Clau dels exercicis

### Corregiu, si cal, les formes verbals de les frases següents:

- |  |  |
|--|--|
| 1. La professora els va dir: calleu-vos!   | ..... <b>calleu!</b> .....               |
| 2. El Programa d'educació per a la salut a l'escola intenta combatre les drogodependències en l'àmbit escolar. | ..... <b>combatre</b> .....              |
| 3. Ha concluït la I Jornada de Normalització Lingüística en l'Àmbit de la Sanitat.                             | ..... <b>conclòs</b> .....               |
| 4. La resolució d'aquest recurs no li compet.  | ..... <b>competeix</b> .....             |
| 5. No he sapigut els resultats de les anàlisis clíniques fins avui.  | ..... <b>sabut</b> .....                 |
| 6. Si recorressis la sentència d'aquest tribunal, potser guanyaries el recurs.                                 | ..... <b>recorreguessis</b> .....        |
| 7. Cal que donguis d'alta al pacient.  | ..... <b>donis</b> .....                 |
| 8. En aquest lloc, no hi quepo.  | ..... <b>cabo</b> .....                  |
| 9. El malalt va caure's de la llitera.   | ..... <b>caure</b> .....                 |
| 10. No es va voler pendre els medicaments.   | ..... <b>prendre</b> .....               |
| 11. Els resultats de les mesures del nou pla han sigut excel·lents.  | ..... <b>han estat</b> .....             |
| 12. Els acords garantitzaven el bon funcionament de la Comissió.   | ..... <b>garantien</b> .....             |
| 13. La qualitat d'aquest cafè molgut no es reflexa en el gust.   | ..... <b>mòlt no es reflecteix</b> ..... |
| 14. Quan es marxin d'aquí, encara tindran una hora de camí fins a casa.  | ..... <b>Quan marxin</b> .....           |
| 15. La cap d'infermeria no vol que els pacients irrompeixin a la sala.   | ..... <b>irrompin</b> .....              |

### Conjugueu els verbs següents:

- |            |  |  |
|------------|--|--|
| Cabre:     | 1a persona singular del present de subjuntiu                             | ..... <b>càpiga</b> .....                |
| Cabre:     | 1a persona singular de l'imperfet de subjuntiu                           | ..... <b>cabés</b> .....                 |
| Anar:      | 2a persona singular de l'imperatiu                                       | ..... <b>vés</b> .....                   |
| Acurdir:   | 3a persona singular del present d'indicatiu                              | ..... <b>acut/acudeix</b> .....          |
| Absoldre:  | 1a persona plural del pretèrit imperfet de subjuntiu                     | ..... <b>absolguéssim</b> .....          |
| Absoldre:  | gerundi  | ..... <b>absolent</b> .....              |
| Admetre:   | 3a persona singular del futur compost                                    | ..... <b>haurà admès</b> .....           |
| Adequar:   | 2a persona singular del pretèrit plusquamperfet d'indicatiu              | ..... <b>haves adequat</b> .....         |
| Adequar:   | 3a persona plural del present de subjuntiu                               | ..... <b>adeqüin</b> .....               |
| Ometre:    | 2a persona plural del condicional compost                                | ..... <b>hauríeu/haguéreu omès</b> ..... |
| Conèixer:  | gerundi  | ..... <b>coneixent</b> .....             |
| Aclarir:   | 1a persona singular del present d'indicatiu                              | ..... <b>aclareixo</b> .....             |
| Atendre:   | 3a persona singular del present d'indicatiu                              | ..... <b>atén</b> .....                  |
| Atendre:   | 3a persona plural del pretèrit plusquamperfet de subjuntiu               | ..... <b>haguessin atès</b> .....        |
| Caure:     | 2a persona plural d'imperatiu  | ..... <b>caieu</b> .....                 |
| Caure:     | 3a persona singular del pretèrit imperfet d'indicatiu                    | ..... <b>queia</b> .....                 |
| Anar:      | 3a persona singular del pretèrit perfet simple i perifràstic d'indicatiu | ..... <b>anà/va anar</b> .....           |
| Aparèixer: | 1a persona singular del present d'indicatiu                              | ..... <b>aparec</b> .....                |
| Beure:     | 1a persona plural d'imperatiu  | ..... <b>beguem</b> .....                |
| Beure:     | 2a persona plural d'imperatiu  | ..... <b>beveu</b> .....                 |

## Fitxa 18 Verb: usos de modes i temps, perífrasis

### Usos del mode imperatiu

Quan es vol expressar una ordre, s'utilitza la 2a persona del plural de l'imperatiu i no l'infinitiu:

~~Tancar~~ la porta, si us plau.

Tanqueu la porta, si us plau.

Quan l'ordre és negativa, s'ha d'utilitzar el subjuntiu:

**No vingueu d'hora!** (present de subjuntiu, frase negativa).

**Veniu d'hora!** (imperatiu, frase positiva).

**Atenció!** Recordeu que, quan la 1a persona del singular del present d'indicatiu acaba en **-c**, tot el present de subjuntiu i algunes persones de l'imperatiu duen **gu-** (*vegeu Fitxa 17*).

L'imperatiu, generalment, es forma a partir dels presents d'indicatiu i de subjuntiu. Cal saber que l'imperatiu no té 1a persona del singular, que la 2a persona, tant del singular com del plural, es forma a partir de l'indicatiu i que la resta de persones (és a dir, 3a del singular i 1a i 3a del plural) es formen a partir del subjuntiu.

present d'indicatiu	imperatiu	present de subjuntiu
<b>duc</b>	-	<b>dugui</b>
<b>duus</b>	<b>duu (du)</b>	<b>duguis</b>
<b>duu (du)</b>	<b>dugui</b>	<b>dugui</b>
<b>duem</b>	<b>duguem</b>	<b>duguem</b>
<b>dueu</b>	<b>dueu</b>	<b>dugueu</b>
<b>duen</b>	<b>duguin</b>	<b>duguin</b>

Una regla pràctica per formar correctament l'imperatiu de verbs irregulars és guiar-se amb les formes del singular: la 2a persona es correspon amb la 2a del plural i la 3a persona es correspon amb la 1a i 3a del plural.

imperatiu		imperatiu	
singular	plural	singular	plural
-	<b>vulguem</b>	-	<b>beguem</b>
<b>vulgues</b>	<b>vulgueu</b>	<b>beu</b>	<b>beveu</b>
<b>vulgui</b>	<b>vulguin</b>	<b>begui</b>	<b>beguin</b>

### Usos del gerundi

En les oracions compostes, el gerundi expressa una acció anterior o simultània a l'acció que expressa el verb de l'oració principal (p. e. la causa, la manera, etc.). El gerundi és correcte si es pot col·locar davant l'oració principal.

**Els trasplantaments es fan seguint criteris objectius** (el gerundi expressa acció simultània i manera).

**Havent comprovat que no hi havia solució, van decidir extirpar l'apèndix** (expressa acció anterior i causa).

El gerundi és incorrecte quan l'acció que expressa és posterior a la del verb de l'oració principal (p.e. la conseqüència) i quan acompanya un nom inanimat i en modifica el significat (mal ús com a adjectiu).

**Li van curar l'hèrnia donant-li l'alta hospitalària** (conseq.). **Li van curar l'hèrnia i li van donar l'alta hospitalària.**

**Va dur el remei, sent utilitzat tot seguit.**

**Va dur el remei, que/el qual va ser utilitzat tot seguit.**

**El decret regulant els residus sanitaris** (com a adjectiu). **El decret que regula els residus sanitaris.**

**Atenció!** Els gerundis acabats en **-guent** són col·loquials i s'han de substituir pels acabats en **-ent**: **dient, caient, coneixent**, etc. (~~diguent, caiguent, coneixent~~). De la mateixa manera, els infinitius acabats en **-guer** han d'acabar en **-er**: **poder** (~~poguer~~).

## Usos de temps verbals en alguns casos concrets d'oracions compostes

- En una oració subordinada introduïda per la conjunció **si**, quan el verb de l'oració principal és un futur, el verb de la subordinada ha de ser present d'indicatiu.

**Si el mes que ve tenim un congrés, prepararem una ponència.**

present d'indicatiu	futur
_____	_____
oració subordinada	oració principal

- En una oració subordinada introduïda per la conjunció **si**, quan el verb de l'oració principal és un condicional, el verb de la subordinada pot ser o bé pretèrit imperfet d'indicatiu o bé pretèrit imperfet de subjuntiu.

**Si tu cantaves, plouria sovint.**

pret. imperfet d'indicatiu	condicional
_____	_____
oració subordinada	oració principal

**Si tu cantessis, plouria sovint.**

pret. imperfet de subjuntiu	condicional
_____	_____
oració subordinada	oració principal

- En les oracions subordinades condicionals i concessives, quan el verb de l'oració principal és un condicional compost, el verb de la subordinada és plusquamperfet de subjuntiu.

**Si haguéssim tingut sort, hauríem guanyat el partit.**

plusquamperfet de subjuntiu	condicional compost
_____	_____
oració subordinada	oració principal

**Atenció!** És incorrecte que el verb de l'oració principal sigui plusquamperfet de subjuntiu.

**Si haguéssim tingut sort, ~~haguéssim~~ guanyat el partit.**

- En les oracions subordinades adverbials introduïdes per **quan** o equivalent, quan el verb de l'oració principal és futur, el verb de l'oració subordinada és, preferentment, futur o futur compost i, també, present de subjuntiu o pretèrit perfet de subjuntiu.

**Quan arribarem a casa, prepararé el sopar.**

futur simple	futur
_____	_____
oració subordinada	oració principal

**Quan haurem arribat a casa, prepararé el sopar.**

futur compost	futur
_____	_____
oració subordinada	oració principal

**Quan arribem a casa, prepararé el sopar.**

present de subjuntiu	futur
_____	_____
oració subordinada	oració principal

**Quan hàgim arribat a casa, prepararé el sopar.**

pretèrit perfet de subjuntiu	futur
_____	_____
oració subordinada	oració principal

- De la mateixa manera que en les subordinades adverbials, en les **oracions de relatiu substantives** (vegeu *Fitxa 5*), quan el verb de l'oració principal és futur, el verb de l'oració de relatiu és, preferentment, futur o futur compost i, també, present de subjuntiu o pretèrit perfet de subjuntiu.

**Els qui arribaran primer, tindran un premi.**

futur simple	futur
_____	_____
oració de relatiu	oració principal

**Els qui hauran arribat primer, tindran un premi.**

futur compost	futur
_____	_____
oració de relatiu	oració principal

**Els qui arribin primer, tindran un premi.**

present de subjuntiu	futur
_____	_____
oració de relatiu	oració principal

**Els qui hagin arribat primer, tindran un premi.**

pretèrit perfet de subjuntiu	futur
_____	_____
oració de relatiu	oració principal

## Perífrasis verbals

Les perífrasis són conjunts de mots que s'uneixen per expressar un únic concepte. Les perífrasis verbals expressen conceptes que equivalen a un verb. Les principals perífrasis verbals són:

- Perífrasis d'obligació:
 

<b>haver de</b> + infinitiu	<b>Hem de promoure els hàbits saludables.</b>
<b>caldre</b> + infinitiu	<b>Cal promoure els hàbits saludables.</b>
<b>caldre + que</b> + oració	<b>Cal que promoguem els hàbits saludables.</b>

**Atenció!** La perífrasi que connota més obligació és **haver de** + infinitiu. Cal recordar que és incorrecte **tenir que** + infinitiu i és poc recomanable **tenir de** + infinitiu (~~Tenim que promoure els hàbits saludables~~). Cal evitar l'ús dels verbs en futur per expressar l'obligació (~~L'SCS promourà hàbits saludables~~ → **L'SCS ha de promoure hàbits saludables**).

- Perífrasi de probabilitat:
 

<b>deure</b> + infinitiu	<b>Deuen estar a l'Edifici Olímpia.</b>
(equival a <i>ser probable</i> )	(És probable que estiguin a l'Edifici Olímpia.)

**Atenció!** S'ha de tenir en compte que l'adjectiu **probable** i l'adverbi **probablement** (en el sentit de *segurament* o *potser*) no és el mateix que **possible** o **possiblement**. Cal evitar l'ús dels verbs en futur per expressar la probabilitat (~~Estaran a l'Edifici Olímpia~~).

- Perífrasi de possibilitat: **poder** + infinitiu **En el centre, podem atendre malalties tropicals.**
- Perífrasis d'imminència:
 

<b>anar a</b> + infinitiu	<b>Anem a escriure l'informe.</b>
<b>començar a</b> + infinitiu	<b>Comencem a mecanografiar l'informe.</b>
<b>estar a punt de</b> + infinitiu	<b>Estem a punt d'enllestir l'informe.</b>
<b>estar per</b> + infinitiu	<b>Estem per acabar l'informe.</b>
- Perífrasi de començament: **posar-se a** + infinitiu **El tècnic es va posar a redactar la memòria.**
- Perífrasis temporals o finals:
 

<b>acabar de</b> + infinitiu	<b>Acaben de nomenar-lo conseller.</b>
<b>deixar de</b> + infinitiu	<b>Aquest projecte ha deixat de tenir prioritat.</b>
- Perífrasis d'acció repetida:
 

<b>soler</b> + infinitiu	<b>En Jordi sol dinar a les dues.</b>
<b>acostumar a/de</b> + infinitiu	<b>En Jordi acostuma a dinar a les dues.</b>
<b>tornar a</b> + infinitiu	<b>A l'estiu, tornarem a fer la migdiada.</b>
<b>anar</b> + gerundi	<b>La Gerència anava negociant la compra de serveis.</b>
<b>continuar</b> + gerundi	<b>Es continuen contractant serveis sanitaris.</b>
- Perífrasi d'intencionalitat: **voler** + infinitiu **Es volen assolir els objectius del Pla de salut.**
- Perífrasi de durada: **estar** + gerundi **Estan planificant les necessitats de salut de la població.**
- Perífrasis de conseqüència:
 

<b>restar</b> + participi	<b>Resteu convidats a l'acte d'inauguració.</b>
<b>quedar</b> + participi	<b>El projecte queda suspès temporalment.</b>
<b>deixar</b> + participi	<b>La LOSC deixa configurat el sistema sanitari català.</b>
- Perífrasi ponderativa: **arribar a** + infinitiu **Hem arribat a assolir els objectius del Pla de salut.**

## Fitxa 18 Exercicis

---

A partir dels presents d'indicatiu i de subjuntiu, formeu l'imperatiu dels verbs següents:

### **Cabre**

Present d'indicatiu

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

Present de subjuntiu

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

Imperatiu

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

### **Canviar**

Present d'indicatiu

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

Present de subjuntiu

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

Imperatiu

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

### **Conèixer**

Present d'indicatiu

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

Present de subjuntiu

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

Imperatiu

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

### **Sentir**

Present d'indicatiu

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

Present de subjuntiu

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

Imperatiu

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

### **Seure**

Present d'indicatiu

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

Present de subjuntiu

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

Imperatiu

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....



## Fitxa 18 Exercicis

---

### Corregiu, si cal, els gerundis incorrectes de les frases següents:

1. Van estudiar les intervencions sobre el medi ambient esperant millorar certes malalties respiratòries.

.....

2. Instrucció 01/95 derogant la Instrucció 11/92, de prestació d'exploració per ressonància magnètica.

.....

3. Si rebeu estudis informatius, estudieu-los retornant-los a la unitat emissora.

.....

4. La Unitat de Control de Gestió va elaborar el pressupost, gestionant-lo immediatament.

.....

5. L'anàlisi d'assoliment dels objectius s'ha dut a terme destriant-los per problemes de salut.

.....

6. Van llegir l'acta de la reunió anterior, aprovant-la unànimement.

.....

### Corregiu, si cal, l'ús de les formes verbals de les frases següents:

1. Si haguessin aprovat els pressupostos, els haguéssim gestionat immediatament.

.....

2. Els proveïdors de serveis sanitaris tenen que desenvolupar la seva activitat segons els objectius fixats.

.....

3. Si l'hospital disposava de 44 places més, acolliria tots els malalts.

.....

4. Seria el mes de juliol passat quan es va inaugurar el Servei d'Oncologia Radioteràpica.

.....

5. El rètol deia: no fumar.

.....

6. Quan avaluarem els pressupostos, els aprovarem.

.....

7. Si haguéssiu llegit l'SCSflaix, us haguéssiu assabentat de la inauguració del nou CAP.

.....

8. Vénen treballant en aquesta qüestió des de l'any 1993.

.....

9. No enceneu foc al bosc!

.....

10. Quan hauríem acabat la reunió, preparé l'acta.

.....

11. Anem acabar els exercicis.

.....

12. Conclogueu l'acte a les vuit del vespre.

.....

## Fitxa 18 Clau dels exercicis

A partir dels presents d'indicatiu i de subjuntiu, formeu l'imperatiu dels verbs següents:

### Cabre

Present d'indicatiu

..... **cabo** .....  
 ..... **caps** .....  
 ..... **cap** .....  
 ..... **cabem** .....  
 ..... **cabeu** .....  
 ..... **cabem** .....

Present de subjuntiu

..... **càpiga** .....  
 ..... **càpigues** .....  
 ..... **càpiga** .....  
 ..... **capiguem** .....  
 ..... **capigueu** .....  
 ..... **càpiguen** .....

Imperatiu

..... - .....  
 ..... **cap** .....  
 ..... **càpiga** .....  
 ..... **capiguem** .....  
 ..... **cabeu** .....  
 ..... **càpiguen** .....

### Canviar

Present d'indicatiu

..... **canvio** .....  
 ..... **canvies** .....  
 ..... **canvia** .....  
 ..... **canviem** .....  
 ..... **canvieu** .....  
 ..... **canvien** .....

Present de subjuntiu

..... **canvii** .....  
 ..... **canviis** .....  
 ..... **canvii** .....  
 ..... **canviem** .....  
 ..... **canvieu** .....  
 ..... **canviïn** .....

Imperatiu

..... - .....  
 ..... **canvia** .....  
 ..... **canvii** .....  
 ..... **canviem** .....  
 ..... **canvieu** .....  
 ..... **canviïn** .....

### Conèixer

Present d'indicatiu

..... **conec** .....  
 ..... **coneixes** .....  
 ..... **coneix** .....  
 ..... **coneixem** .....  
 ..... **coneixeu** .....  
 ..... **coneixen** .....

Present de subjuntiu

..... **conegui** .....  
 ..... **coneguis** .....  
 ..... **conegui** .....  
 ..... **coneguem** .....  
 ..... **conegueu** .....  
 ..... **coneguin** .....

Imperatiu

..... - .....  
 ..... **coneix** .....  
 ..... **conegui** .....  
 ..... **coneguem** .....  
 ..... **conegueu** .....  
 ..... **coneguin** .....

### Sentir

Present d'indicatiu

..... **sento** .....  
 ..... **sents** .....  
 ..... **sent** .....  
 ..... **sentim** .....  
 ..... **sentiu** .....  
 ..... **senten** .....

Present de subjuntiu

..... **senti** .....  
 ..... **sentis** .....  
 ..... **senti** .....  
 ..... **sentim** .....  
 ..... **sentiu** .....  
 ..... **sentin** .....

Imperatiu

..... - .....  
 ..... **sent** .....  
 ..... **senti** .....  
 ..... **sentim** .....  
 ..... **sentiu** .....  
 ..... **sentin** .....

### Seure

Present d'indicatiu

..... **sec** .....  
 ..... **seus** .....  
 ..... **seu** .....  
 ..... **seiem** .....  
 ..... **seieu** .....  
 ..... **seuen** .....

Present de subjuntiu

..... **segui** .....  
 ..... **seguis** .....  
 ..... **segui** .....  
 ..... **seguem** .....  
 ..... **segueu** .....  
 ..... **seguin** .....

Imperatiu

..... - .....  
 ..... **seu** .....  
 ..... **segui** .....  
 ..... **seguem** .....  
 ..... **seieu** .....  
 ..... **seguin** .....

## Fitxa 18 Clau dels exercicis

**Corregiu, si cal, els gerundis incorrectes de les frases següents:**

1. Van estudiar les intervencions sobre el medi ambient esperant millorar certes malalties respiratòries.  
**Correcte: Esperant millorar certes malalties respiratòries, van estudiar les intervencions sobre el medi ambient.**
2. Instrucció 01/95 derogant la Instrucció 11/92, de prestació d'exploració per ressonància magnètica.  
**Incorrecte: Instrucció 01/95 que deroga la Instrucció 11/92, de prestació d'exploració per ressonància magnètica.**
3. Si rebeu estudis informatius, estudieu-los retornant-los a la unitat emissora.  
**Incorrecte: Si rebeu estudis informatius, estudieu-los i torneu-los a la unitat emissora.**
4. La Unitat de Control de Gestió va elaborar el pressupost, gestionant-lo immediatament.  
**Incorrecte: La Unitat de Control de Gestió va elaborar el pressupost i el va gestionar immediatament.**
5. L'anàlisi d'assoliment dels objectius s'ha dut a terme destriant-los per problemes de salut.  
**Correcte: Destriant-los per problemes de salut, s'ha dut a terme l'anàlisi d'assoliment dels objectius.**
6. Van llegir l'acta de la reunió anterior, aprovant-la unànimement.  
**Incorrecte: Van llegir l'acta de la reunió anterior, la qual va ser aprovada unànimement.**

**Corregiu, si cal, l'ús de les formes verbals de les frases següents:**

1. Si haguessin aprovat els pressupostos, els haguéssim gestionat immediatament.  
**Si haguessin aprovat els pressupostos, els hauríem gestionat immediatament.**
2. Els proveïdors de serveis sanitaris tenen que desenvolupar la seva activitat segons els objectius fixats.  
**Els proveïdors de serveis sanitaris han de desenvolupar la seva activitat segons els objectius fixats.**
3. Si l'hospital disposava de 44 places més, acolliria tots els malalts.  
**Si l'hospital disposava (o disposés) de 44 places més, acolliria tots els malalts.**
4. Seria el mes de juliol passat quan es va inaugurar el Servei d'Oncologia Radioteràpica.  
**Deuria ser el mes de juliol passat quan es va inaugurar el Servei d'Oncologia Radioteràpica.**
5. El rètol deia: no fumar.  
**El rètol deia: no fumeu.**
6. Quan avaluarem els pressupostos, els aprovarem.  
**Quan avaluarem (o avaluem) els pressupostos, els aprovarem.**
7. Si haguéssiu llegit l'SCSflaix, us haguéssiu assabentat de la inauguració del nou CAP.  
**Si haguéssiu llegit l'SCSflaix, us hauríeu assabentat de la inauguració del nou CAP.**
8. Vénen treballant en aquesta qüestió des de l'any 1993.  
**Estan treballant en aquesta qüestió des de l'any 1993.**
9. No enceneu foc al bosc!  
**No enceneu foc al bosc!**
10. Quan hauríem acabat la reunió, preparé l'acta.  
**Quan hàgim acabat (o haurem acabat) la reunió, preparé l'acta.**
11. Anem acabar els exercicis.  
**Anem a acabar els exercicis.**
12. Concloeu l'acte a les vuit del vespre.  
**Concloeu l'acte a les vuit del vespre.**

## Fitxa 19 Verb: usos de ser i estar i concordança del participi

Els verbs **ser** i **estar** no sempre són intercanviables i cal usar-los correctament segons el que es vulgui expressar.

La distinció dels usos d'aquests verbs presenta problemes generalment a causa de l'evolució de la llengua mateixa.

Regla general: en cas de dubte, sempre que es pugui, cal fer servir el verb **ser** en lloc de l'**estar**, ja que es considera més genuí.

### Usos de **ser** (ésser)

El verb **ser** és un verb amb molt poc significat semàntic (per això s'usa també com a auxiliar), que serveix per fer meres constatacions del subjecte (de lloc, de temps, d'identitat, etc.). S'usa:

1. Per expressar, en general, els estats i les qualitats de caràcter definitori i permanent.

**Som i serem** (existència).

**Aquell home és el bidell de l'edifici** (identitat).

**L'ordinador és de la Regió Sanitària Centre** (pertinença).

**La Núria és molt treballadora; La sopa és salada** (qualitat permanent).

**Les pastilles són caducades; El reglament és aprovat** (constatació de l'estat del subjecte).

**El meu aniversari és el 17 de juliol** (temps en què passa una cosa).

**Atenció!** Hi ha adjectius que obliguen a usar **ser** o **estar**: **estar fluix, ser fluix; estar bo, ser bo**.

2. Per expressar la localització del subjecte (respon a les preguntes: *on és?, on es troba?*).

**El Joan és a Calella; L'informe és al calaix** (mera presència o localització; equival a *trobar-se*).

3. Per expressar la **veu passiva**.

**La reunió va ser presidida pel director; La Comissió ha estat dissolta per la Gerència**.

### Usos d'**estar**

En el cas que la frase o el context de la frase tingui més informació, es fa servir el verb **estar** perquè concreta alguns aspectes de l'acció o de l'estat del subjecte (transitorietat, causa, intencionalitat, etc.). S'usa:

1. Per expressar estats i qualitats:

**El pacient està content; Estic ocupat** (qualitat o estat transitori o subjectiu).

**Està ben fet; El reglament està aprovat; La bombeta està fluixa** (estat modal).

**El vi està fresc en el celler** (manteniment de l'acció d'un agent; equival a *mantenir-se*).

**L'oficina està tancada de vuit a deu** (durada explícita, circumstància temporal).

**La impressora està aturada perquè no hi ha paper** (causa explícita).

**El vi està a la nevera per refredar-se** (en aquest cas també es pot usar **ser**: **El vi és a la nevera per refredar-se**).

2. Localització i acció (*on s'està, on se situa, què fa, quan es triga a fer una cosa*, etc.):

**El Jordi està (o s'està) a Calella** (presència amb permanència).

**Aquests objectius estan al Pla de salut de Catalunya** (presència amb immobilitat).

**L'arxivador no està ben posat; L'Enric estava dret durant el partit** (posició, col·locació; equival a *col·locat*).

**El gat està (situat) a la teulada** (posició; s'omet un participi i equival a *situat*).

**Estan dues hores per discutir el programa** (temps que es triga a fer una cosa).

**Estigues d'una vegada!; De seguida estic** (acabar una acció; inactivitat, equival a *parar*).

## Resum dels usos dels verbs *ser* i *estar*

- Qualitats
- Constatades → *ser* → **El gerent és nerviós.**
  - Transitòries → *estar* → **El gerent està nerviós.**

**La roba estesa està humida, quan l'entrarem ja serà eixuta.**

- Lloc
- Localització puntual → *ser* → **L'administratiu és al Registre i tornarà més tard.**
  - Localització de posició o de durada → *estar* → **L'administratiu està a la Regió Sanitària Centre perquè l'hi han destinat.  
L'administratiu estarà al Registre fins a la tarda.**
- S'estan a Sabadell però avui són a Barcelona.**

## Girs amb el verb *ser*

- ***ser de*** → naixença → **Sóc del Montsià.**
- ***no ser-hi tot*** → sense enteniment → **El Lluís sembla que no hi sigui tot.**
- ***tant ser a algú*** → no importar a algú → **Tant m'és una cosa com l'altra.**
- ***som-hi*** → decisió d'emprendre una acció conjuntament → **Anem a l'exposició? Som-hi!**

## Girs amb el verb *estar*

### 1. Amb preposició

- ***estar amb*** → estar d'acord → **Estic amb tu!**
- ***estar de*** → fer de → **Està d'auxiliar d'infermeria.**
- ***estar en*** → consistir → **El problema està en la redacció.**
- ***estar per*** → atendre → **Ara estic per tu!**

### 2. Amb pronom i/o preposició

- ***estar-se a/en*** → residir → **M'estic a Vic.**
- ***estar-se amb*** → conviure → **El meu germà s'està amb els meus pares.**
- ***estar a/en/per*** → trigar → **Vaig estar dues hores per arribar a casa.**
- ***estar-hi*** → estar d'acord → **Hi estàs o no, amb el que et proposo?**
- ***estar-ne (de)*** → apreciar → **N'està molt, del seu germà.**
- ***estar-se'n (de)*** → abstenir-se → **Se n'està, de fumar.**

## Concordança del participi

El participi pot fer la funció sintàctica de **complement del nom** (vegeu *Fitxa 8*, la brusa estripada) i concorda en gènere i nombre amb el nom al qual complementa.

El participi es fa servir, juntament amb el verb auxiliar **haver**, per formar els **temps verbals compostos** (vegeu *Fitxa 16*). En aquests casos, també és recomanable fer concordança (en gènere i nombre) el participi de la forma verbal composta amb el complement directe quan aquest és un **pronomen feble** (**el, la, els, les, en**).

**He tramès la memòria** → **L'he tramesa**.

**He tramès els oficis** → **Els he tramesos**.

**He tramès les memòries** → **Les he trameses**.

**He tramès una memòria** → **N'he tramesa una**.

**He tramès dos oficis** → **N'he tramesos dos**.

**He tramès unes quantes memòries** → **N'he trameses unes quantes**.

Quan el complement directe no és un pronomen feble, no es fa la concordança i es deixa el participi invariable, és a dir, en la forma masculina i singular.

**He tramès la memòria** → ~~He tramesa~~ la memòria.

Amb verbs que signifiquen percepció com **sentir** o **veure** seguits d'infinitiu, es pot fer la concordança del participi amb el complement directe en forma de pronomen feble. Ara bé, el pronomen feble ha de ser el complement directe del participi i no de l'infinitiu. En aquests casos, el pronomen feble és el subjecte lògic de l'infinitiu.

**Aquesta memòria, l'he vist redactar dues vegades** → **He vist redactar la memòria**.

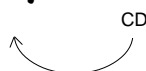


**Aquesta noia, l'he vista redactar la memòria dues vegades** → **He vist la noia redactar la memòria dues vegades**.



També és recomanable fer concordança amb el complement directe en forma de pronomen feble els participis dels verbs **poder, voler, saber, fer, gosar** i **haver de** seguits d'infinitiu. En aquests casos, el pronomen feble és el complement directe de l'infinitiu i no del participi, ja que no es tracta de temps compostos sinó de **perífrasis verbals**.

**No has sabut plantejar la demanda** → **No l'has sabuda plantejar (l' → la demanda)**.



## Fitxa 19 Exercicis

**Empleneu els buits de les frases següents amb el verb que correspongui, ja sigui *ser* o *estar*:**

1. L'Edifici Olímpia ..... a la travessera de les Corts de Barcelona (mera localització; ind., present).
2. La recollida de dades ens ha costat molt, però ara ja ..... (acabament de l'acció; ind., present).
3. .... al mes de maig (constatació; ind., present).
4. La gata ..... viva (estat d'un subjecte animat sense durada ni transitorietat; ind., present).
5. Marqueu amb una creu si ..... casats, solters, divorciats o vidus (estat d'un subjecte animat sense durada ni transitorietat; ind., present).
6. .... tres hores més al despatx (localització amb durada temporal; ind., futur simple, 1a pers. sing.).
7. Segur que ..... a casa, telefona-li! (localització; ind., present, 3a pers. sing.).
8. El nen ..... a l'escola fins que el van recollir (localització amb durada; ind., pret. perfet perifràstic).
9. El telèfon ..... al dormitori perquè així el sentim millor (localització amb causa; ind., present).
10. La noia ..... a casa de l'àvia (presència amb permanència, viure-hi; ind., present).
11. .... del Barça! (pertinença; ind., present, 1a pers. sing.).
12. Aquest paraigua ..... xop (constatació; ind., present).
13. Les eleccions municipals ..... aviat (temps en què passa una cosa; futur simple).
14. El subministrament del medicament ..... prohibit per les autoritats (veu passiva; ind., pret. indefinit).
15. El Conveni ..... subscrit per dues entitats (constatació de l'estat; ind., present).
16. Aquest Conveni ..... subscrit perquè l'hem estat elaborant tota la nit (causa explícita; ind., present).
17. L'edifici ..... pintat com a mi m'agrada (estat modal; ind., pret. imperfet).
18. El meu veí ..... tres hores tancat a l'ascensor (localització amb durada; ind., pret. perfet perifràstic).
19. Els veterinaris ..... de Vic (naixença), però ara ..... a Olot (hi viuen; ind., present).
20. Els epidemiòlegs ..... més temps per fer l'informe (temps que es triga a fer una cosa; futur simple).
21. El 1990 ..... l'any de creació de l'SCS (temps en què passa una cosa; pret. perfet perifràstic).
22. .... d'anestesia a l'Hospital General de la Vall d'Hebron (tenir la feina en un lloc; ind., present, 1a pers. sing.).
23. .... anestesista a l'Hospital Clínic i Provincial de Barcelona (identitat; ind., present, 1a pers. sing.).
24. Mentre ..... a la sala d'espera, van avisar-lo pels altaveus (presència amb immobilitat; ind., pret. imperfet).
25. Esquiats es va trencar la cama i va ..... ingressat dues setmanes a l'*Espitau Val d'Aran* de *Vielha e Mijaran* (permanència amb durada; ind., pret. perfet perifràstic).

**En les frases següents, escriu el participi del verb que hi ha entre parèntesis i feu-lo concordar, si cal, amb el complement directe:**

1. Els tècnics de la Unitat d'Atenció al Client ja els havien ....., aquells problemes (*resoldre*).
2. Jo no he ..... aquesta pel·lícula. I tu, l'has ..... ? (*veure*).
3. Els han ..... tots, els crèdits (*avaluar*).
4. Les tasques més rellevants, les han ..... (*descentralitzar*).
5. No han ..... imprimir la fitxa (*poder*).
6. Els informes, els han ..... revisar amb molta cura (*volar*).
7. Els vocals del Consell de Direcció de l'SCS, els hem ..... entrar a l'Edifici Olímpia (*veure*).

## Fitxa 19 Clau dels exercicis

**Empleneu els buits de les frases següents amb el verb que correspongui, ja sigui *ser* o *estar*:**

- L'Edifici Olímpia ..... **és** ..... a la travessera de les Corts de Barcelona (mera localització; ind., present).
- La recollida de dades ens ha costat molt, però ara ja ..... **estem/està** ..... (acabament de l'acció; ind., present).
- ..... **Som** ..... al mes de maig (constatació; ind., present).
- La gata ..... **és** ..... viva (estat d'un subjecte animat sense durada ni transitorietat; ind., present).
- Marqueu amb una creu si ..... **sou** ..... casats, solters, divorciats o vidus (estat d'un subjecte animat sense durada ni transitorietat; ind., present).
- ..... **Estaré** ..... tres hores més al despatx (localització amb durada temporal; ind., futur simple, 1a pers. sing.).
- Segur que ..... **és** ..... a casa, telefona-li! (localització; ind., present, 3a pers. sing.).
- El nen ..... **va estar** ..... a l'escola fins que el van recollir (localització amb durada; ind., pret. perfet perifràstic).
- El telèfon ..... **està** ..... al dormitori perquè així el sentim millor (localització amb causa; ind., present).
- La noia ..... **s'està/està** ..... a casa de l'àvia (presència amb permanència, viure-hi; ind., present).
- ..... **Sóc** ..... del Barça! (pertinença; ind., present, 1a pers. sing.).
- Aquest paraigua ..... **és** ..... xop (constatació; ind., present).
- Les eleccions municipals ..... **seran** ..... aviat (temps en què passa una cosa; futur simple).
- El subministrament del medicament ..... **ha estat** ..... prohibit per les autoritats (veu passiva; ind., pret. indefinit).
- El Conveni ..... **és** ..... subscrit per dues entitats (constatació de l'estat; ind., present).
- Aquest Conveni ..... **està** ..... subscrit perquè l'hem estat elaborant tota la nit (causa explícita; ind., present).
- L'edifici ..... **estava** ..... pintat com a mi m'agrada (estat modal; ind., pret. imperfet).
- El meu veí ..... **va estar** ..... tres hores tancat a l'ascensor (localització amb durada; ind., pret. perfet perifràstic).
- Els veterinaris ..... **són** ..... de Vic (naixença), però ara ..... **s'estan/estan** ..... a Olot (hi viuen; ind., present).
- Els epidemiòlegs ..... **estaran** ..... més temps per fer l'informe (temps que es triga a fer una cosa; futur simple).
- El 1990 ..... **va ser** ..... l'any de creació de l'SCS (temps en què passa una cosa; pret. perfet perifràstic).
- ..... **Estic** ..... d'anestesiista a l'Hospital General de la Vall d'Hebron (tenir la feina en un lloc; ind., present, 1a pers. sing.).
- ..... **Sóc** ..... anestesista a l'Hospital Clínic i Provincial de Barcelona (identitat; ind., present, 1a pers. sing.).
- Mentre ..... **estava** ..... a la sala d'espera, van avisar-lo pels altaveus (presència amb immobilitat; ind., pret. imperfet).
- Esquiava es va trencar la cama i va ..... **estar** ..... ingressat dues setmanes a l'*Espitau Val d'Aran* de *Vielha e Mijaran* (permanència amb durada; ind., pret. perfet perifràstic).

**En les frases següents, escriu el participi del verb que hi ha entre parèntesis i feu-lo concordar, si cal, amb el complement directe:**

- Els tècnics de la Unitat d'Atenció al Client ja els havien ..... **resolts** ....., aquells problemes (*resoldre*).
- Jo no he ..... **vist** ..... aquesta pel·lícula. I tu, l'has ..... **vista** ..... ? (*veure*).
- Els han ..... **avalats** ..... tots, els crèdits (*avalar*).
- Les tasques més rellevants, les han ..... **descentralitzades** ..... (*descentralitzar*).
- No han ..... **pogut** ..... imprimir la fitxa (*poder*).
- Els informes, els han ..... **volguts** ..... revisar amb molta cura (*volar*).
- Els vocals del Consell de Direcció de l'SCS, els hem ..... **vistos** ..... entrar a l'Edifici Olímpia (*veure*).



## Fitxa 20 Article i apòstrof

### Article

L'article és un element gramatical variable (amb gènere i nombre) que no té significat propi i que determina el nom. N'hi ha de dos tipus: els definits, que expressen una cosa determinada, i els indefinits, que n'expressen una d'indeterminada.

	singular		plural	
	masculí	femení	masculí	femení
definit	<b>el/l'</b>	<b>la/l'</b>	<b>els</b>	<b>les</b>
indefinit	<b>un</b>	<b>una</b>	<b>uns</b>	<b>unes</b>

**Demà llegiré la teva revista** (és una revista concreta).

**Demà llegiré una revista** (o bé és una, la que sigui; o bé en llegiré una i no dues...).

**Atenció!** Com mostra el segon exemple, els articles indefinits molt sovint són, en la pràctica, uns **numerals** o **quantificadors**.

Antigament, la forma de l'article masculí era **lo**, la qual encara és present avui en els parlars occidentals. El dialecte salat (part de la Costa Brava i les illes Balears) fa servir els articles **es, sa, es, ses**.

### Observacions sobre l'article

- En les enumeracions, és aconsellable repetir l'article quan cada substantiu designi un element distint i quan els mots enumerats canviïn de gènere.

**Vaig consultar el metge i l'especialista.**

**Es van reunir les infermeres i els metges.**

**Atenció!** Cal, però, no abusar-ne: **Els escrits, textos i apunts.**

- Quan **els dies de la setmana** s'usen com a adverbis no porten article; en canvi, sí que en duen quan s'usen com a substantius.

**Dimarts i dijous tinc classe de català** (només dimarts i dijous vinents).

**El dimecres hi ha SALC** (tots els dimecres, cada dimecres).

- Davant d'infinitius amb valor verbal i d'oracions subordinades substantives, és preferible no posar l'article.

**Saber català em fa competent** (però: **el saber no ocupa lloc**).

**Plagiar els informes no porta enlloc.**

**Que vingui a veure'ns em fa content.**

- L'article substantiva el que va darrere seu, ja sigui un adjectiu, un adverbi, etc., o bé una frase sencera.

**El verd de l'uniforme del metge.**

**El que recull la memòria és el que fa l'SCS.**

**Els qui estudien aproven.**

**Atenció!** Quan el pronom **qui** és indeterminat no porta article: **Qui no vulgui pots que no vagi a l'era.**

- L'article s'omet en frases sentenciadores: **Aigua bullida allarga la vida. Sol rogent, pluja o vent.**

### Article dels noms de persona

En molts parlars catalans s'usa l'article davant de noms de pila i cognoms. A més, el català té l'article personal **en/na** (l'usen alguns parlars), que es fa servir incorrectament acompanyat de **senyor/a** (~~Sr. En/Sra. Na~~) en comptes del simple tractament **senyor/a**.

masculí	femení
<b>el Narcís</b>	<b>l'Anna</b>
<b>l'Huguet</b>	<b>la Solé</b>
<b>en Costa</b>	<b>na Caterina</b> (en llenguatge administratiu és aconsellable no usar els articles personals <b>en i na</b> )

**Atenció!** No s'ha de posar l'article personal en els noms de personatges històrics o famosos i, en general, en els usos més formals del llenguatge: **el discurs de Macià, el programa de Clinton, un quadre de Picasso, l'informe de Josep Roca.**

### Article dels topònims

Hi ha molts topònims que van precedits d'article, els quals, dins un text, s'escriuen amb minúscula: **l'Hospitalet de Llobregat**, però en les adreces **08902 L'Hospitalet de Llobregat (Baix Llobregat); el Bruc; el Ter; la Vall d'Aran; Castellar de n'Hug; les Corts; el Caire; l'Havana; els Estats Units.**

**Atenció!** Totes les comarques del Principat de Catalunya porten article, llevat de la d'**Osona**. En el cas de (l') **Anoia, (el) Garraf i (la) Terra Alta**, l'article és optatiu. Les llistes de topònims es fan ordenades alfabèticament pel nom de lloc i no per l'article, ja que en aquest cas se'n pot prescindir. També en podem prescindir en les adreces. D'altra banda, els topònims no catalanitzats conserven la majúscula de l'article: **El Bierzo, Los Angeles.**

### Contraccions

Els articles **el, les, en** amb les preposicions **a, de, per** i la partícula **ca** (contracció de *casa*) es contrauen.

<b>a</b>		<b>va al Bruc</b>		<b>va a l'Olimpia</b>
<b>de</b>	+ <b>el</b>	<b>és del Caire</b>		<b>és de l'edifici</b>
<b>per</b>		<b>respiro pel nas</b>	però	<b>respiro per l'orifici del nas</b>
<b>ca</b>		<b>a cal Jaume</b>		<b>a ca l'Eduard</b>
<b>ca</b>	+ <b>en</b>	<b>anar-se'n a can Pistras</b>		<b>el barri de ca n'Oriac</b>
<b>a</b>		<b>dóna-ho als tècnics</b>		
<b>de</b>	+ <b>els</b>	<b>és dels veïns</b>		
<b>per</b>		<b>anar pels passadissos</b>		
<b>ca</b>		<b>a cal avis</b>		

També s'ha de fer la contracció amb les preposicions compostes **cap a, per a, fins a, des de...**

**Des del 8 de juny fins al 10 d'agost.**

**Atenció!** En els casos en què l'article comença amb majúscula (perquè és una citació, perquè és un topònim no catalanitzat, etc.), no es fa la contracció. **L'editor d'El consells per deixar de fumar. Vols la subscripció a "Els Fulls Econòmics del Sistema Sanitari"? (col·lecció). Un hospital d'El Bierzo.**

## Article neutre

L'article definit masculí i el neutre tenen la mateixa forma en català: **el**. Per tant, la forma **lo** per a l'article neutre és incorrecta. També s'usa incorrectament en locucions i frases fetes.

Incorrecte

**Lo millor que pots aportar...**

**Lo més curiós és que...**

**Lo que dius no és cert.**

**Lo bo que és!**

**Fes-ho tot lo bé que puguis.**

**A lo millor...**

**A lo gran...**

**Tot lo més...**

**Lo que són les coses!**

**Per lo qual...**

**És lo de menys!**

**Per lo demés...**

**Lo més alt de l'hospital són les golfes.**

**És lo de sempre!**

**Ara ve lo bo!**

Correcte

**El/la cosa millor que pots aportar...**

**El fet més curiós/el que és més curiós és que...**

**Això que/el que dius no és cert.**

**Que n'és de bo!, que bo que és!, com és de bo!,**

**si n'és, de bo!, és d'allò més bo!**

**Fes-ho tan bé com puguis.**

**A la millor..., potser...**

**En gran..., sense estar-se de res..., a cor què vols...**

**A tot estirar..., pel cap alt...**

**Ves per on!, qui ho havia de dir!**

**Per això..., per la qual cosa...**

**Això rai!**

**Això de banda..., pel que fa a la resta...**

**La part més alta de l'hospital són les golfes.**

**És la cançó de sempre!**

**Ara ve la bona!**

## Apòstrof

Per adaptar l'escriptura a la pronúncia, l'article perd la vocal davant d'un mot que comença amb vocal o hac.

L'article s'apostrofa:

- Davant de mots que comencen en vocal o hac: **l'informe, l'Índia, l'uncla, l'última, l'herpes, l'hèrnia.**
- Davant de signes o mots que es pronuncien amb vocal inicial, fins i tot en el cas de xifres romanes: **l'snack-bar, l'1 d'abril, un deute d'11.000 PTA, l'XI Congrés d'Odontologia.**

**Atenció!** Quan la xifra vol dir **primer/a**, no s'apostrofa: **la I Jornada de Salut Mental.**

- En les sigles, les quals segueixen la regla general d'apostrofació perquè es llegeixen o bé com qualsevol altra paraula (**l'IVA, l'UVI, l'ICS**) o bé lletra per lletra tenint en compte que l'última és la tònica (**l'IPC, l'OAP**). D'aquestes últimes també s'apostrofes les que comencen per consonant que es llegeixi amb vocal a començament (**l'SCS, l'FBI**).

L'article no s'apostrofa:

- Davant de les paraules femenines que comencin per **i, u, hi, hu** àtones: **la universitat, la histèria, la indústria.**
- Quan la **i, u, hi**, formen síl·laba amb la vocal següent (fent de consonant): **el iode, el ioga, la hiena.**
- En les sigles, segons la regla general d'apostrofació, llegint-les o bé com una paraula (**la XHUP, la UNESCO**) o bé lletra per lletra tenint en compte que l'última és la tònica (**la UPC, la IBM, la UGT, el DNI**).
- En els casos que hi hagi confusió: **la ira, la anormalitat, la Haia.**
- Per qüestió de tradició: **la una** (hora), **la host.**
- Davant dels noms de les lletres: **la a, la hac, la erra, la ela.**
- Davant de hac aspirada: **el hawaià, el handicap, la hippy.**

**Atenció!** La preposició **de** segueix les mateixes regles d'apostrofació que l'article **el**. **La carta d'1 de juny. L'emissora d'FM. Parlar de hobbies i de iode** (vegeu les fitxes 1, 2 i 3 per a l'apostrofació dels pronoms febles).

## Fitxa 20 Exercicis

**Poseu, si cal, l'article definit que correspongui (amb majúscula o amb minúscula, amb contracció o sense), davant els mots següents:**

..... SCS	..... Escorial	..... Salvador ( <i>ciutat</i> )
..... Espluga de ..... Francolí	..... <i>speaker</i> (angl.)	..... dents
..... IRA	..... EUA	..... una ( <i>hora</i> )
..... iogurt	..... hac	..... única
..... UEFA	..... FP	..... <i>holding</i> (angl.)
Castellar de ..... Hug	..... ira	..... illa
..... Moncloa	..... host	..... UPC
..... UVI	..... estand	..... Caire
..... unitat de diàlisi	..... iode	..... NBA
..... Índia	..... Angeles	..... iaia
..... bacteri	..... 1 de gener	..... Osona
..... Vendrell	..... himen	..... Rioja
..... intoxicació	Cerdanyola de ..... Vallès	..... amoralitat
Sant Adrià de ..... Besòs	..... hipertensió	..... última
..... OMS	..... lemen	..... efa
..... XI Jornada del Cor	..... TSI	..... statu quo
..... histamina	..... I Simposi de Salut	..... Vallès Oriental
..... XHUP	..... asimetria	..... Vall de ..... Bas
..... Havana	..... Noguera ( <i>riu</i> )	..... hiena
..... afores	..... essa	..... anormalitat

**Corregiu o milloreu, si cal, aquestes frases:**

1. Informeu-ne la cap de la Divisió i director de l'Àrea. ....
2. Informeu-ne el cap de la Divisió i director de l'Àrea. ....
3. Es van reunir les metgesses i zeladors. ....
4. Dijous es reparteix l'*SCSflaix*. ....
5. El dissabte començo les vacances. ....
6. L'aprendre coses és sempre instructiu. ....
7. El fumar perjudica la salut. ....
8. Un informe que ha elaborat la Clàudia Castells. ....
9. A Panadella per Bruc i travessant la comarca d'Anoia. ....
10. 08820 el Prat del Llobregat (el Baix Llobregat) ....
11. Del 1 d'abril fins al 1 d'agost. ....
12. El consultori del Bierzo i l'hospital d'El Carmel. ....
13. La carta, l'he tramesa al *Punt (diari)*. ....
14. Lo seu és meu, per lo qual....
15. Lo més aviat possible. ....

## Fitxa 20 Clau dels exercicis

**Poseu, si cal, l'article definit que correspongui (amb majúscula o amb minúscula, amb contracció o sense), davant els mots següents:**

...l'..... SCS	...El..... Escorial	...El..... Salvador ( <i>ciutat</i> )
...l'..... Espluga de ...Ø..... Francolí	...l'..... <i>speaker</i> (angl.)	...les..... dents
...l'..... IRA	...els..... EUA	...la..... una ( <i>hora</i> )
...el..... iogurt	...la..... hac	...l'..... única
...la..... UEFA	...l'..... FP	...el..... <i>holding</i> (angl.)
Castellar de ...n'..... Hug	...la..... ira	...l'..... illa
...La..... Moncloa	...la..... host	...la..... UPC
...l'..... UVI	...l'..... estand	...el..... Caire
...la..... unitat de diàlisi	...el..... iode	...l'..... NBA
...l'..... Índia	...Los..... Angeles	...la..... iaia
...el..... bacteri	...l'..... 1 de gener	...Ø..... Osona
...el..... Vendrell	...l'..... himen	...La..... Rioja
...la..... intoxicació	Cerdanyola de l'..... Vallès	...la..... amoralitat
Sant Adrià de ...Ø..... Besòs	...la..... hipertensió	...l'..... última
...l'..... OMS	...el..... lemen	...la..... efa
...l'..... XI Jornada del Cor	...la..... TSI	...l'..... statu quo
...la..... histamina	...el..... I Simposi de Salut	...el..... Vallès Oriental
...la..... XHUP	...la..... asimetria	...la..... Vall d' <i>en</i> ..... Bas
...l'..... Havana	...la..... Noguera ( <i>riu</i> )	...la..... hiena
...els..... afores	...la..... essa	...la..... anormalitat

**Corregiu o milloreu, si cal, aquestes expressions:**

- |  |  |
|--|--|
| 1. Informeu-ne la cap de la Divisió i director de l'Àrea.              | <b>Informeu-ne la cap de la Divisió i el director de l'Àrea.</b>           |
| 2. Informeu-ne el cap de la Divisió i director de l'Àrea.              | <b>Informeu-ne el cap de la Divisió i el director de l'Àrea.</b>           |
| 3. Es van reunir les metgesses i zeladors.                             | <b>Es van reunir les metgesses i els zeladors.</b>                         |
| 4. Dijous ( <i>de cada setmana</i> ) es reparteix l' <i>SCSflaix</i> . | <b>El dijous es reparteix l'<i>SCSflaix</i>.</b>                           |
| 5. El dissabte començo les vacances.                                   | <b>Dissabte començo les vacances.</b>                                      |
| 6. L'aprendre coses és sempre instructiu.                              | <b>Aprendre coses és sempre instructiu.</b>                                |
| 7. El fumar perjudica la salut.  | <b>Fumar perjudica la salut.</b>   |
| 8. Un informe que ha elaborat la Clàudia Castells.                     | <b>Un informe que ha elaborat Clàudia Castells.</b>                        |
| 9. A Panadella per Bruc i travessant la comarca d'Anoia.               | <b>A la Panadella pel Bruc i travessant la comarca de l'/d'Anoia.</b>      |
| 10. 08820 el Prat del Llobregat (el Baix Llobregat)                    | <b>08820 El Prat de Llobregat (Baix Llobregat)</b>                         |
| 11. Del 1 d'abril fins al 1 d'agost.                                   | <b>Des de l'1 d'abril fins a l'1 d'agost/De l'1 d'abril a l'1 d'agost.</b> |
| 12. El consultori del Bierzo i l'hospital d'El Carmel.                 | <b>El consultori d'El Bierzo i l'hospital del Carmel.</b>                  |
| 13. La carta, l'he tramesa al <i>Punt</i> ( <i>diari</i> ).            | <b>La carta, l'he tramesa a <i>El Punt</i>.</b>                            |
| 14. Lo seu és meu, per lo qual...                                      | <b>El que és seu és meu, per això/per la qual cosa...</b>                  |
| 15. Lo més aviat possible.   | <b>Al més aviat possible/Com més aviat millor.</b>                         |

## Fitxa 21 Sistema vocàlic

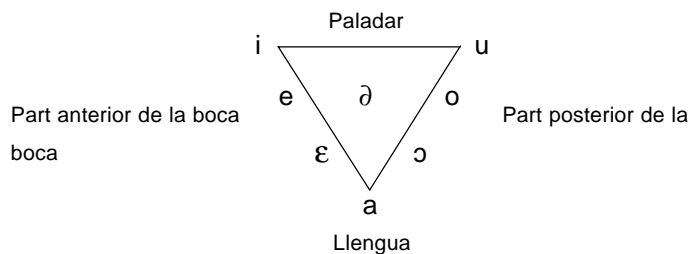
El **sistema vocàlic** té vuit sons en català oriental i set en català occidental, ja que en occidental no s'articula la vocal neutra. Els **sons** vocàlics es representen per cinc lletres:

so	lletra	exemple
[a]	<b>a</b>	<b>at[a]c</b>
[e] <b>e</b> tancada	<b>e</b>	<b>esgl[e]sia</b>
[ɛ] <b>e</b> oberta	<b>e</b>	<b>cat[ɛ]</b>
[i]	<b>i</b>	<b>m[i]ca</b>
[o] <b>o</b> tancada	<b>o</b>	<b>pint[o]r</b>
[ɔ] <b>o</b> oberta	<b>o</b>	<b>f[ɔ]c</b>
[u]	<b>o o u</b>	<b>j[u]guina (joguina), j[u]ganer (juganer)</b>
[ə] <b>vocal neutra</b>	<b>a o e</b>	<b>cloend[ə] (cloenda), [ə]stança (estança)</b>

Els sons vocàlics es classifiquen segons la posició de la llengua i segons l'obertura o el tancament de la boca, és a dir, segons el punt d'articulació.

posició de la llengua	obertura de la boca		
	altes	tancades	obertes
endavant: vocals anteriors	[i]	[e]	[ɛ]
centrada: vocals centrals		[ə]	[a]
endarrere: vocals posteriors	[u]	[o]	[ɔ]

Aquesta classificació es representa tradicionalment mitjançant l'anomenat triangle vocàlic, que simbolitza la boca, on els sons es col·loquen segons l'articulació.



En **posició àtona**, el sistema vocàlic es redueix considerablement i s'han de tenir en compte les diferències dialectals entre el català oriental i el català occidental.

Català oriental		Català occidental		Català oriental		Català occidental	
Tònica	Àtona	Tònica	Àtona	Tònica	Àtona	Tònica	Àtona
[a]	[ə]	[a]	[a]	[o]	[u]	[o]	[o]
[e]		[e]	[e]	[ɔ]		[ɔ]	
[ɛ]		[ɛ]	[ɛ]	[u]		[u]	
ell p[a]ga	p[ə]gar	ell p[a]ga	p[a]gar	f[o]ll	f[u]llet	f[o]ll	f[o]llet
ell p[e]ga		p[e]gar	f[u]ll	f[u]llet			

Per això, els triangles que representen el **vocalisme àton** són diferents en català oriental i occidental.



**Atenció!** Els sons de [j] i [u] no sempre són vocàlics (vegeu fitxes 14 i 24), ja que segons la seva posició dins la paraula poden ser consonàntics (**noiet, cauen**) o semivocàlics (**mai, clau**).

## Accentuació de e i o

Les lletres **e** i **o**, en posició tònica, poden representar els sons de [e], [ɛ], [o] i [ɔ] i, per tant, duen accent obert (˘) o tancat (ˊ), segons la pronúncia.

### Lletra e

1. Els mots **aguts** acabats en **e**, **es** i **en** generalment duen accent obert.

- Acabats en **e**: **comitè, vostè, terraplè.**

Excepcions: - el futur (**fondré, seré**);

- el perfet d'indicatiu (**depenqué, dissolqué**);

- gal·licismes (**clixé, consumé, jaqué, puré, quinqué**);

- compostos de **bé** (**gairebé, malbé, també**), **té** (**conté, sosté**) i **ve** (**convé, prové**);

- altres (**abecé, Bernabé, peroné, ximpanzé**).

- Acabats en **es**: **atès, encès, imprès, interès, illès.**

Excepcions: - l'imperfet de subjuntiu (**cantés, vingués**);

- compostos de **més** (**només**);

- la majoria de paraules que fan el plural en **-essos** (**accés, congrés**);

- altres (**adés, després**).

- Acabats en **en**: **comprèn, mossèn, ofèn.**

Excepcions: - les formes verbals acabades en **-cen** i **-ten**, l'infinitiu de les quals acaba en **-ndre** (**encén, entén, pretén**);

- altres (**amén, Tuixén**).

2. Els mots **plans** en general duen accent obert: **arsènic, conèixer, convèncer, dèbil, dèiem, quèiem.**

Excepcions: - l'infinitiu dels verbs **créixer, ésser, néixer, prémer, témer**;

- les formes verbals **érem, éreu**;

- el pretèrit perfet (**haguérem, haguéreu**);

- el pretèrit imperfect de subjuntiu (**vinguéssim, vinguéssiu**);

- altres (**cérvol, feréstec, préssec, préstec**).

3. Els mots **esdrúixols** en general duen accent obert: **dislèxia, ciència, amnèsia, diferència, espècie, ènema.**

Excepcions: **cérvola, església, feréstega.**

### Lletra o

1. Els mots **aguts** acabats en **o** i **os** generalment duen accent tancat: **acció, perillós, atenció, verinós.**

Excepcions: - compostos de **bo** (**de debò, rebò**), **so** (**ressò**), **to** (**semitò**) i **tro** (**retrò**);

- compostos de **clos** (**conclòs, exclòs, inclòs**), **cos** (**guardacòs**), **gros** (**bocagròs**) i **os** (**renòs**);

- altres (**açò, això, allò, arròs, espòs, però, repòs, talòs, terròs**).

2. Els mots **plans** en general duen accent obert: **antibiòtic, fenòmens, mòbil, mòdul, pròleg, tòrcer, còlon.**

Excepcions: - el verb **córrer** i compostos (**concórrer**);

- les formes verbals **fórem, fóreu, fòssim, fòssiu**;

- altres (**estómac, furóncol**).

3. Els mots **esdrúixols** en general duen accent obert: **atròfia, artroscòpia, crònica, història, embòlia, quilòmetre.**

Excepcions: **fórmula, pólvora, tómbola, tórtora.**

## Fitxa 21 Exercicis

**Empleneu els buits d'aquests mots i escriviu-ne la paraula primitiva. Escriviu, també, el so de la lletra que heu escrit i el corresponent de la paraula primitiva (entre els claudàtors):**

g_sset [ ]	..... [ ]	p_rticó [ ]	..... [ ]
s_let [ ]	..... [ ]	Est_vet [ ]	..... [ ]
p_netó [ ]	..... [ ]	ess_ncial [ ]	..... [ ]
al_ntar [ ]	..... [ ]	xic_tarro [ ]	..... [ ]
esc_pçar [ ]	..... [ ]	fon_llar [ ]	..... [ ]
cast_nyer [ ]	..... [ ]	_benista [ ]	..... [ ]
t_ndresa [ ]	..... [ ]	n_vetat [ ]	..... [ ]
c_lpidor [ ]	..... [ ]	tel_fonar [ ]	..... [ ]
d_bilitar [ ]	..... [ ]	fl_ral [ ]	..... [ ]
c_mputable [ ]	..... [ ]	equat_rial [ ]	..... [ ]

**Accentueu les paraules següents, tenint en compte el timbre (obert o tancat) de les *e* i *o*:**

arros	concorrer	esbos	citologic
abando	descortes	coneixer	ells venen (venir)
jo rebre	semito	polvores	comite
abduccio	reves	deria	cervol
acronim	abonare	ell atengues	desapareixer
allo	absces	terros	tombola
al·legoricament	diüretic	academic	esglesia
altimetric	albuminos	acceleracio	aclamatoria
ximpanze	prestec	acerrim	acolit
ambivalencia	alimentos	nosaltres saberem	acrofobia
analgesia	pure	afonic	aixo
ell rebe	ame	aliadofil	haguessim vist
al·lèrgic	analogic	pressec	neixer
vosaltres beguessiu	angles	alogic	confos (confondre)
aposit	antibiotic	anecdota	tu vens (venir)
ell te	apres (aprendre)	amazonic	anecdotic
arenos	succes	aranes	anorexia
termic	horitzo	malbe	piretic
barometre	ell volgue	annexio	ell ofen
ell conte	bacterioleg	diferic	serum
despres (adv.)	bebe	progres	arboria
biogenesi	impres	arteriosclerotic	tecnic
conegue	biopsia	ell aten	jo naixes
bullicio	despres (desprendre)	barbullos	begonia
cafe molt	burgés	transcorrer	bocaterros
ell reven	camelia	bocagros	cadencia
caraple	ates (atendre)	clixe	estomac
jo se	carcabos	burocrata	capgros
celtic	correr	conclos (concloure)	ofes (ofendre)
congres	consome	canape	reces
collisio	cente	cardiopata	dese
furoncol	comic	jo volgues	concentric



## Fitxa 21 Clau dels exercicis

**Empleneu els buits d'aquests mots i escriviu-ne la paraula primitiva. Escriviu, també, el so de la lletra que heu escrit i el corresponent de la paraula primitiva (entre els claudàtors):**

g <b>o</b> sset [u]	g <b>o</b> s [o]	p <b>o</b> rticó [u]	p <b>o</b> rta [ɔ]
s <b>o</b> let [u]	s <b>o</b> l [ɔ]	Est <b>e</b> vet [ə]	E <b>st</b> eve [e]
p <b>a</b> netó [ə]	p <b>a</b> [a]	ess <b>e</b> ncial [ə]	e <b>ss</b> ència [ɛ]
al <b>e</b> ntar [ə]	al <b>e</b> [ɛ]	xic <b>o</b> tarro [u]	x <b>ic</b> ot [ɔ]
esc <b>a</b> pçar [ə]	c <b>a</b> p [a]	fon <b>o</b> llar [u]	f <b>o</b> noll [o]
cast <b>a</b> nyer [ə]	cast <b>a</b> nya [a]	e <b>e</b> benista [ə]	e <b>e</b> ben [e]
t <b>e</b> ndresa [ə]	t <b>e</b> ndre [ɛ]	n <b>o</b> vetat [u]	n <b>o</b> u [ɔ]
col <b>p</b> idor [u]	col <b>p</b> [ɔ]	tel <b>e</b> fonar [ə]	tel <b>e</b> fón [ɛ]
debilitar [ə]	d <b>e</b> bil [ɛ]	fl <b>o</b> ral [u]	fl <b>o</b> r [ɔ]
computable [u]	c <b>o</b> mput [ɔ]	equat <b>o</b> rial [u]	e <b>q</b> uador [o]

**Accentueu les paraules següents, tenint en compte el timbre (obert o tancat) de les e i o:**

arr <b>ò</b> s	con <b>ó</b> rrer	esb <b>ó</b> s	citol <b>ò</b> gic
aband <b>ó</b>	descort <b>è</b> s	con <b>è</b> ixer	ells v <b>é</b> nen (venir)
jo rebr <b>é</b>	semit <b>ò</b>	p <b>ó</b> lvores	comit <b>è</b>
abducció <b>ó</b>	rev <b>é</b> s	d <b>è</b> ria	c <b>é</b> rvol
acr <b>ò</b> nim	abonar <b>é</b>	ell atengu <b>é</b> s	desapar <b>è</b> ixer
all <b>ò</b>	absc <b>é</b> s	terr <b>ò</b> s	t <b>ó</b> mbola
alleg <b>ò</b> ricament	diür <b>è</b> tic	acad <b>è</b> mic	esgl <b>é</b> sia
altim <b>è</b> tric	albumin <b>ó</b> s	acceleració <b>ó</b>	aclamat <b>ò</b> ria
ximpanz <b>é</b>	pr <b>é</b> stec	ac <b>è</b> rrim	ac <b>ò</b> lit
ambival <b>è</b> ncia	aliment <b>ó</b> s	nosaltres sab <b>é</b> rem	acrof <b>ò</b> bia
analg <b>è</b> sia	pur <b>é</b>	af <b>ò</b> nic	aix <b>ò</b>
ell reb <b>é</b>	am <b>è</b>	aliad <b>ò</b> fil	hagu <b>é</b> ssim vist
al <b>l</b> èrgic	anal <b>ò</b> gic	pr <b>é</b> ssec	n <b>é</b> ixer
vosaltres begu <b>é</b> ssiu	angl <b>è</b> s	al <b>ò</b> gic	conf <b>í</b> os (confondre)
ap <b>ò</b> sit	antibi <b>ò</b> tic	an <b>è</b> cdota	tu v <b>é</b> ns (venir)
ell t <b>é</b>	apr <b>è</b> s (aprendre)	amaz <b>ò</b> nic	anecd <b>ò</b> tic
aren <b>ó</b> s	succ <b>é</b> s	aran <b>è</b> s	anor <b>è</b> xia
t <b>è</b> rmic	horitz <b>ó</b>	malb <b>é</b>	pir <b>è</b> tic
bar <b>ò</b> metre	ell volgu <b>é</b>	annexió <b>ó</b>	ell of <b>è</b> n
ell cont <b>é</b>	bacteri <b>ò</b> leg	dift <b>è</b> ric	s <b>è</b> rum
despr <b>é</b> s (adv.)	beb <b>è</b>	progr <b>é</b> s	arb <b>ò</b> ria
biog <b>è</b> nesi	impr <b>è</b> s	arterioscler <b>ò</b> tic	t <b>è</b> cnic
conegu <b>é</b>	bi <b>ò</b> psia	ell at <b>é</b> n	jo naix <b>é</b> s
bullici <b>ó</b>	despr <b>è</b> s (desprendre)	barbull <b>ó</b> s	beg <b>ò</b> nia
caf <b>è</b> m <b>ò</b> lt	burg <b>è</b> s	transc <b>ó</b> rrer	bocaterr <b>ó</b> s
ell rev <b>è</b> n	cam <b>è</b> lia	bocagr <b>ò</b> s	cad <b>è</b> ncia
carapl <b>è</b>	at <b>è</b> s (atendre)	clix <b>é</b>	est <b>ó</b> mac
jo s <b>é</b>	carcab <b>ò</b> s	bur <b>ò</b> crata	capgr <b>ò</b> s
c <b>è</b> ltic	c <b>ó</b> rrer	concl <b>ò</b> s (concloure)	of <b>è</b> s (ofendre)
congr <b>é</b> s	consum <b>é</b>	canap <b>è</b>	rec <b>é</b> s
collisi <b>ó</b>	cent <b>è</b>	cardi <b>ò</b> pata	des <b>è</b>
fur <b>ó</b> ncol	c <b>ò</b> mic	jo volgu <b>é</b> s	conc <b>è</b> ntric

## Fitxa 22 Sistema consonàntic

El so és una realitat física perceptible per l'oïda, que es representa entre claudàtors. El fonema, que es representa entre barres, és un concepte abstracte que serveix per diferenciar i representar els sons consonàntics o vocàlics del català. La grafia (o lletra) és la representació del so oral en el codi d'escriptura. Aquesta *Fitxa* classifica els fonemes i la següent tracta dels fenòmens fonètics, és a dir, dels fenòmens dels sons.

### Classificació dels fonemes consonàntics

1. Pel punt d'articulació: l'aire, en el camí des dels pulmons fins l'exterior, es troba amb els òrgans de l'aparell fònic (laringe, faringe, campaneta, fosses nasals, paladar, vel del paladar, alvèols, llengua, dents i llavis). Aquests òrgans obstrueixen la sortida de l'aire aproximant-se o posant-se en contacte, i aquest fet dóna lloc als diferents punts d'articulació dels sons.

fonemes	representació dels fonemes	exemples dels sons
bilabials	/p/, /b/, /m/	<b>cop</b> / <b>bé</b> / <b>cama</b>
labiodentals	/f/, /v/	<b>cafè</b> / <b>savi</b> *
dentals	/t/, /d/	<b>tos</b> / <b>dida</b>
alveolars	/s/, /z/, /ʎ/, /r/, /r/, /n/	<b>caça</b> , <b>passar</b> , <b>cep</b> , <b>suport</b> / <b>casa</b> , <b>onze</b> / <b>pila</b> / <b>roba</b> , <b>carro</b> / <b>cara</b> / <b>pena</b>
palatals	/ʎ/, /z/, /ʎ/, /ɲ/	<b>caixa</b> , <b>xifra</b> / <b>pàgina</b> , <b>rajola</b> / <b>olla</b> / <b>canya</b>
velars	/k/, /g/	<b>tocar</b> , <b>quilo</b> / <b>piga</b> , <b>guió</b>

2. Per la manera d'articulació: l'obstrucció de l'aire es pot produir d'una manera total o parcial, és a dir, la manera d'articular el so depèn de la durada o el grau de l'obstrucció.

fonemes	representació dels fonemes	exemples dels sons
oclusius	/p/, /b/, /t/, /d/, /k/, /g/	<b>cop</b> / <b>bé</b> / <b>tos</b> / <b>dida</b> / <b>tocar</b> , <b>quilo</b> / <b>piga</b> , <b>guió</b>
fricatiu	/f/, /v/, /s/, /z/, /ʎ/, /z/	<b>cafè</b> / <b>savi</b> * / <b>caça</b> , <b>passar</b> , <b>cep</b> , <b>suport</b> / <b>casa</b> , <b>onze</b> / <b>caixa</b> , <b>xifra</b> / <b>pàgina</b> , <b>rajola</b>
laterals	/ʎ/, /ʎ/	<b>pila</b> / <b>olla</b>
vibrants	/r/, /r/	<b>roba</b> , <b>carro</b> / <b>cara</b>

3. Per la vibració de les cordes vocals: si vibren produeixen sons sonors i si no vibren sons sords.

fonemes	representació dels fonemes	exemples dels sons
sords	/p/, /t/, /k/, /f/, /s/, /ʎ/	<b>cop</b> / <b>tos</b> / <b>tocar</b> , <b>quilo</b> / <b>cafè</b> / <b>caça</b> , <b>passar</b> , <b>cep</b> , <b>suport</b> / <b>caixa</b> , <b>xifra</b>
sonors	/b/, /d/, /g/, /v/, /z/, /z/, /ʎ/, /ʎ/, /r/, /r/, /m/, /n/, /ɲ/	<b>bé</b> / <b>dida</b> / <b>piga</b> , <b>guió</b> / <b>savi</b> * / <b>casa</b> , <b>onze</b> / <b>pàgina</b> , <b>rajola</b> / <b>pila</b> / <b>olla</b> / <b>roba</b> , <b>carro</b> / <b>cara</b> / <b>cama</b> / <b>pena</b> / <b>canya</b>

4. Per la intervenció de la cavitat nasal. Si en la producció del so intervé la cavitat nasal, l'aire ressona pel conducte nasal i si no hi intervé no ressona i el so s'anomena oral.

fonemes	representació dels fonemes	exemples dels sons
nasals	/m/, /n/, /ɲ/	<b>cama</b> / <b>pena</b> / <b>canya</b>
orals	la resta	<b>cop</b> / <b>bé</b> / <b>cafè</b> / <b>savi</b> * / <b>tos</b> / <b>dida</b> / <b>caça</b> , <b>passar</b> , <b>cep</b> , <b>suport</b> / <b>casa</b> , <b>onze</b> / <b>pila</b> / <b>roba</b> , <b>carro</b> / <b>cara</b> / <b>caixa</b> , <b>xifra</b> / <b>pàgina</b> , <b>rajola</b> / <b>olla</b> / <b>tocar</b> , <b>quilo</b> / <b>piga</b> , <b>guió</b>

\***Atenció!** En aquest cas, pronunciat com es fa al Camp de Tarragona, Mallorca o València.

## Fitxa 22 Exercicis

**Classifiquen els fonemes següents segons el punt d'articulació, la manera d'articular-los, segons si hi ha vibració o no de les cordes vocals i si hi intervé la cavitat nasal o no.**

	punt d'articulació	manera d'articulació	vibració cordes vocals	intervenció cavitat nasal
/p/	.....	.....	.....	.....
/b/	.....	.....	.....	.....
/m/	.....	.....	.....	.....
/f/	.....	.....	.....	.....
/v/	.....	.....	.....	.....
/t/	.....	.....	.....	.....
/d/	.....	.....	.....	.....
/s/	.....	.....	.....	.....
/z/	.....	.....	.....	.....
/l/	.....	.....	.....	.....
/r/	.....	.....	.....	.....
/r/	.....	.....	.....	.....
/n/	.....	.....	.....	.....
/j/	.....	.....	.....	.....
/ʒ/	.....	.....	.....	.....
/λ/	.....	.....	.....	.....
/ɲ/	.....	.....	.....	.....
/k/	.....	.....	.....	.....
/g/	.....	.....	.....	.....

**Definiu breument els conceptes so, fonema i grafia.**

**El so és**

**El fonema és**

**La grafia és**

## Fitxa 22 Clau dels exercicis

**Classifiquen els fonemes següents segons el punt d'articulació, la manera d'articular-los, segons si hi ha vibració o no de les cordes vocals i si hi intervé la cavitat nasal o no.**

	punt d'articulació	manera d'articulació	vibració cordes vocals	intervenció cavitat nasal
/p/	bilabial	oclusiu	sord	oral
/b/	bilabial	oclusiu	sonor	oral
/m/	bilabial		sonor	nasal
/f/	labiodental	fricatiu	sord	oral
/v/	labiodental	fricatiu	sonor	oral
/t/	dental	oclusiu	sord	oral
/d/	dental	oclusiu	sonor	oral
/s/	alveolar	fricatiu	sord	oral
/z/	alveolar	fricatiu	sonor	oral
/l/	alveolar	lateral	sonor	oral
/r/	alveolar	vibrant	sonor	oral
/r/	alveolar	vibrant	sonor	oral
/n/	alveolar		sonor	nasal
/j/	palatal	fricatiu	sord	oral
/ʒ/	palatal	fricatiu	sonor	oral
/ʎ/	palatal	lateral	sonor	oral
/ɲ/	palatal		sonor	nasal
/k/	velar	oclusiu	sord	oral
/g/	velar	oclusiu	sonor	oral

**Definiu breument els conceptes so, fonema i grafia.**

**El so és una realitat física perceptible per l'oïda. Es representa entre claudàtors.**

**El fonema és un concepte abstracte que serveix per diferenciar i representar els sons consonàntics o vocàlics. Es representa entre barres.**

**La grafia és la representació del so oral en el codi d'escriptura. És a dir, les grafies són les lletres.**

## Fitxa 23 Fonètica

Els fonemes són conceptes abstractes, són models que hi ha a la ment que permeten entendre els sons que s'emeten. Cada fonema pot tenir diferents realitzacions fonètiques concretes (sons) sense que canviï el concepte que entenen els parlants o oïdors (p. e.: el so de **bena** i el de **labial** són diferents, però són el mateix fonema /b/). Els diferents sons d'un fonema s'anomenen variants o sons al·lòfons i es representen entre claudàtors. Tot i això, cal tenir present que els sons no es pronuncien aïlladament sinó combinats, formant cadenes de sons o tires fòniques.

### Correspondència entre fonema i so al·lòfon

fonemes	sons al·lòfons	exemples
/p/	[p]	<b>p</b> ulmó, isòt <b>ro</b> p, cub
/b/	[b] [β] [bb] geminat sonor	<b>b</b> ena, <b>v</b> entricle, <b>w</b> att <b>o</b> besitat, <b>l</b> lavi <b>s</b> ensible
/m/	[m] [m̃]	<b>m</b> embrana <b>c</b> àmfora
/f/	[f]	<b>f</b> ebre, monofà <b>s</b> ic
/v/	[v]*	<b>v</b> aricel·la*, <b>o</b> v <b>ari</b> *
/t/	[t]	<b>t</b> os, fred
/d/	[d] [ð]	<b>d</b> iagnosi <b>o</b> ïda
/s/	[s]	<b>s</b> al, nerviós, caçar, assonància, <b>c</b> itologia, <b>c</b> èl·lula
/z/	[z]	<b>z</b> ero, <b>A</b> l <b>z</b> heimer, <b>r</b> esidu
/l/	[l]	anà <b>l</b> isi, <b>l</b> imfa

fonemes	sons al·lòfons	exemples
/r/	[r]	<b>h</b> erpes, <b>e</b> squer <b>r</b> e, <b>r</b> ap
/r/	[r]	<b>o</b> steopor <b>o</b> si, <b>g</b> astro <b>s</b> copi
/n/	[n] [ɲ] [ɲ] [m]	<b>n</b> òdul, tintura <b>s</b> ang <b>p</b> un <b>x</b> ó <b>c</b> an <b>v</b> i
/j/	[j]	<b>c</b> a <b>i</b> xa, <b>x</b> ar <b>a</b> mpió
/z/	[z]	<b>h</b> igiene, <b>j</b> ugular
/λ/	[λ]	<b>a</b> l <b>l</b> etar, <b>l</b> l <b>e</b> ngua
/ɲ/	[ɲ]	<b>s</b> en <b>y</b> al
/k/	[k]	<b>c</b> olesterol, <b>m</b> ag, <b>q</b> uàdriceps, <b>q</b> uirúrgic
/g/	[g] [ɣ] [gg] geminat sonor	<b>g</b> astritis, <b>g</b> uer <b>x</b> o <b>c</b> oà <b>g</b> ul <b>r</b> eg <b>l</b> e

\* **Atenció!** En aquest cas, pronunciat com es fa al Camp de Tarragona, Mallorca o València.

A partir d'aquestes correspondències, es poden començar a **transcriure fonèticament** els sons consonàntics d'una tira fònica (vegeu Fitxa 21 per a la transcripció dels sons vocàlics):

**cas patètic** [kàspətétik] / **un desig fantàstic** [undəzít[ɫəntástik] / **hèrnia** [éрниə]

Però, caldrà tenir en compte els canvis fonètics que es produeixen pel contacte dels sons (consonàntics i vocàlics). La fonètica sintàctica estudia aquests canvis més rellevants, els quals s'enumeren detalladament en l'apartat dels fenòmens fonètics, tot i que alguns ja es troben esmentats en la llista de correspondències:

**obesitat** → **o**[β]esitat, i no **o**[b]esitat perquè la realització del fonema /b/ és intervocàlica.

## Dígrafs

Són grups de **dues lletres que representen un sol so** (vegeu la separació ortogràfica dels dígrafs, Fitxa 14).

dígrafs	sons	exemples
<b>rr</b>	[r] (intervocàlic)	<b>esquerre</b>
<b>ss</b>	[s] (intervocàlic)	<b>assonància</b>
<b>ll</b>	[λ]	<b>alletar</b>
<b>ny</b>	[ɲ]	<b>senyal</b>

dígrafs	sons	exemples
<b>qu</b> (davant e, i)	[k]	<b>quirúrgic</b>
<b>gu</b> (davant e, i)	[g]	<b>guerxo</b>
<b>ix</b> (en català oriental)	[j]	<b>caixa</b>

## Grups africats

Els grups africats són grups de dues consonants, la primera de les quals és **oclusiva** i la segona **fricativa**. No són dígrafs ja que es pronuncien totes dues consonants. Són els següents:

grups africats	lletres que els representen	exemples
[dʒ] so sonor palatal	<b>tj</b> davant <b>a / o / u</b>	<b>lletja</b> → lle[dʒ]a / <b>mitja</b> → mi[dʒ]a / <b>coratjós</b> → cora[dʒ]ós
	<b>tg</b> davant <b>e / i</b>	<b>lletges</b> → lle[dʒ]es / <b>mitges</b> → mi[dʒ]es
[dz] so sonor dental	<b>tz</b>	<b>immunitzar</b> → immuni[dz]ar
[tʃ] so sord palatal	<b>tx</b>	<b>despatx</b> → despa[tʃ] / <b>cotxe</b> → co[tʃ]e
	<b>ig</b> darrere <b>a / e / o / u</b>	<b>raig</b> → ra[tʃ] / <b>lleig</b> → lle[tʃ] / <b>roig</b> → ro[tʃ] / <b>puig</b> → pu[tʃ]
	<b>g</b> darrere <b>i</b>	<b>mig</b> → mi[tʃ]
[ts] so sord dental	<b>ts</b>	<b>potser</b> → po[ts]er / <b>reglats</b> → regla[ts]
	<b>ds</b>	<b>adscriure</b> → a[ts]criure

## Fenòmens fonètics consonàntics

El contacte entre diversos sons —i també la seva posició— provoca alguns fenòmens de canvis en la realització fonètica.

Cal assenyalar que els fenòmens fonètics que s'apunten aquí no són els únics que es produeixen en l'àmbit general de la llengua catalana ja que cada variant dialectal té fenòmens diferencials.

Fitxa 23

**Ensordiment**

casos	canvis de so	exemples
So oclusiu sonor a final de mot	[b] → [p]	<b>cub</b> → cu[p] <b>fred</b> → fre[t] <b>mag</b> → ma[k]
So oclusiu sonor dins o a final de mot seguit d'un de sord	[d] → [t]	<b>dissabte</b> → dissa[p]te <b>fred fort</b> → fre[t] fort <b>càstig suau</b> → càsti[k] suau
So oclusiu sonor a final de mot o en alguns mots a final de prefix seguit d'un so vocàlic	[g] → [k]	<b>tub allargat</b> → tu[p] allargat <b>fred hivernal</b> → fre[t] hivernal <b>diàleg absurd</b> → diàle[k] absurd <b>subaltern</b> → su[p]altern; però <b>subordinar</b> → su[β]ordinar

**Sonorització**

casos	canvis de so	exemples
So oclusiu o fricatiu sord dins o a final de mot seguit d'un de sonor	[p] → [b]	<b>capgirar</b> → ca[b]girar / <b>cap d'any</b> → ca[b] d'any
	[t] → [d]	<b>atzucac</b> → a[d]zucac / <b>nit d'hivern</b> → ni[d] d'hivern
	[k] → [g]	<b>dracma</b> → dra[g]ma / <b>estómac gros</b> → estóma[g] gros
	[f] → [v]	<b>afganès</b> → a[v]ganès / <b>bolígraf negre</b> → bolígra[v] negre
	[s] → [z]	<b>translació</b> → tran[z]lació / <b>els gats</b> → el[z] gats
	[ʎ] → [ʒ]	<b>baixllatí</b> → ba[ʒ]llatí / <b>calaix buit</b> → cala[ʒ] buit
So fricatiu sord a final de mot seguit d'un so vocàlic	[f] → [v]	<b>bolígraf obert</b> → bolígra[v] obert
	[s] → [z]	<b>les artèries</b> → le[z] artèries
	[ʎ] → [ʒ]	<b>feix hertzià</b> → fe[ʒ] hertzià

**Labialització**

casos	canvis de so	exemples
So nasal alveolar dins o a final de mot seguit d'un de bilabial o d'un de labiodental (excepte el labiodental sord)	[p] [n] + [b] → [m] [m] [v]	<b>benparlat</b> → be[m]parlat / <b>sant Pere</b> → sa[m] Pere <b>Istanbul</b> → Ista[m]bul / <b>can Burjons</b> → ca[m] Burjons <b>enmig</b> → e[m]mig / <b>sant Miquel</b> → sa[m] Miquel <b>canvi</b> → ca[m]vi* / <b>can Vicent</b> → ca[m] Vicent*
So nasal bilabial o alveolar dins o a final de mot seguit d'un de labiodental sord	[m] [n] + [f] → [ɱ]	<b>amfetamina</b> → a[ɱ]fetamina / <b>em festeja</b> → e[ɱ] festeja <b>infermera</b> → i[ɱ]fermera / <b>en formació</b> → e[ɱ] formació

\* **Atenció!** En aquest cas, pronunciat com es fa al Camp de Tarragona, Mallorca o València.

Fitxa 23

**Palatalització**

casos	canvis de so	exemples
So lateral alveolar dins o a final de mot seguit d'un de palatal	$\begin{matrix} [j] \\ [ʒ] \\ [ʎ] \\ [ɲ] \end{matrix} \rightarrow [ɲ]$	<b>Elx</b> → <b>E</b> $[\lambda]x$ / <b>el xarop</b> → <b>e</b> $[\lambda]$ <b>xarop</b> <b>analgèsic</b> → <b>ana</b> $[\lambda]gèsic$ / <b>el genoll</b> → <b>e</b> $[\lambda]$ <b>genoll</b> <b>el llavi</b> → <b>e</b> $[\lambda]$ <b>llavi</b> * <b>el nyanyo</b> → <b>e</b> $[\lambda]$ <b>nyanyo</b>
So nasal alveolar dins o a final de mot seguit d'un de palatal	$\begin{matrix} [j] \\ [ɲ] \\ [ʒ] \\ [ɲ] \end{matrix} \rightarrow [ɲ]$	<b>punxó</b> → <b>pu</b> $[\eta]xó$ / <b>un xarop</b> → <b>u</b> $[\eta]$ <b>xarop</b> <b>injecció</b> → <b>i</b> $[\eta]j$ <b>ecció</b> / <b>un genoll</b> → <b>u</b> $[\eta]$ <b>genoll</b> <b>enllaç</b> → <b>e</b> $[\eta]$ <b>llaç</b> / <b>un lligament</b> → <b>u</b> $[\eta]$ <b>lligament</b> <b>un nyap</b> → <b>u</b> $[\eta]$ <b>nyap</b>

\* **Atenció!** En el mot **pèl·llarg** → **pè** $[\lambda]$ -**llarg**, la **ela** no es palatalitza perquè el guionet separa també la pronúncia.

**Velarització**

casos	canvis de so	exemples
So nasal alveolar dins o a final de mot seguit d'un de velar	$\begin{matrix} [k] \\ [g] \end{matrix} \rightarrow [ŋ]$	<b>incoagulable</b> → <b>i</b> $[\eta]coagulable$ / <b>pren cava</b> → <b>pre</b> $[\eta]$ <b>cava</b> / <b>cinc</b> → <b>ci</b> $[\eta]$ ; però <b>cinc hèrnies</b> → <b>ci</b> $[\eta]k$ <b>hèrnies</b> <b>engonal</b> → <b>e</b> $[\eta]gonal$ / <b>un gangli</b> → <b>u</b> $[\eta]$ <b>gangli</b> / <b>sang</b> → <b>sa</b> $[\eta]$ ; però <b>sangós</b> → <b>sa</b> $[\eta]g$ <b>ós</b> , <b>sang espessa</b> → <b>sa</b> $[\eta]k$ <b>espessa</b>
So velar oclusiu sord o sonor davant d'un de nasal alveolar	$\begin{matrix} [k] \\ [g] \end{matrix} + [\eta] \rightarrow [\eta]$	<b>aràcnid</b> → <b>arà</b> $[\eta]nid$ <b>signatura</b> → <b>si</b> $[\eta]natura$

**Geminació**

La grafia pot indicar la geminació: **Gemma** [mm], **Anna** [nn], **col·legi** [ll], **addicció** [dd], **posttraumàtic** [tt], entre d'altres. En els casos següents, els sons també es dupliquen, tot i les variants dels diferents contextos i dialectes.

grups	transcripcions del so	exemples
<b>-bl-</b> <b>-gl-</b>	$[bb]$ $[gg]$	<b>sensible</b> → <b>sensi</b> $[bb]e$ (no recomanable <b>sensible</b> → <b>sensi</b> $[pp]e$ ) <b>segle</b> → <b>se</b> $[gg]e$ (no recomanable <b>segle</b> → <b>se</b> $[kk]e$ )
<b>-tl-</b> <b>-tll-</b> <b>-tm-</b> (en alguns casos) <b>-tn-</b>	$[ll]$ $[\lambda\lambda]$ $[mm]$ $[nn]$	<b>atleta</b> → <b>a</b> $[ll]eta$ <b>espatlla</b> → <b>espa</b> $[\lambda\lambda]a$ * <b>setmana</b> → <b>se</b> $[mm]ana$ ; però <b>sofmetre</b> → <b>so</b> $[dm]etre$ <b>cotna</b> → <b>co</b> $[nn]a$
<b>-bm-</b> <b>-nm-</b>	$[mm]$ $[mm]$	<b>submarí</b> → <b>su</b> $[mm]arí$ <b>enmig</b> → <b>e</b> $[mm]ig$
<b>-tb-</b>	$[bb]$	<b>futbol</b> → <b>fu</b> $[bb]ol$

\* **Atenció!** Aquest cas, per exemple, a València i a Mallorca es pronuncia **espa** $[ll]a$ , com **ba** $[ll]e$  o **ame** $[ll]a$ .



Fitxa 23

**Emmudiment**

casos	canvis de so	exemples
[b] i [p] a final de mot darrere de [m]*	$[m] + \begin{matrix} [b] \\ [p] \end{matrix} \rightarrow \emptyset$	<b>amb</b> → am(∅); però <b>amb ell</b> → am[b] ell <b>camp</b> → cam(∅)
[d] i [t] darrere de [l] o [n]*	$\begin{matrix} [l] & [d] \\ [n] & [t] \end{matrix} \rightarrow \emptyset$	<b>Eudald</b> → Eudal(∅) / <b>dividend</b> → dividen(∅) <b>salt</b> → sal(∅) / <b>evidentment</b> → eviden(∅)men(∅) <b>sant</b> → san(∅); però <b>sant Elm</b> → san[t] Elm / <b>vint-i-un</b> → vin[t]-i-un
[p] dins de mot darrere de [m] i davant de [s] o [t]	$[m] + [p] + \begin{matrix} [s] \\ [t] \end{matrix} \rightarrow \emptyset$	<b>assumpció</b> → assum(∅)ció <b>assumpte</b> → assum(∅)te
[d] i [t] entre [r] i [s]	$[r] + \begin{matrix} [d] \\ [t] \end{matrix} + [s] \rightarrow \emptyset$	<b>dards</b> → dar(∅)s <b>ports</b> → por(∅)s
[s] en el plural de mots acabats en un so fricatiu	$\begin{matrix} [f] \\ [s] + [s] \\ [j] \end{matrix} \rightarrow \emptyset$	<b>bolígrafs</b> → bolígraf(∅) <b>falçs</b> → falç(∅) <b>desigs</b> → desig(∅)
[s] en els mots <b>aquest</b> i <b>aquests</b>	$[s] + [t] \rightarrow \emptyset$	<b>aquest metge</b> → aque(∅)t metge / <b>aquests metges</b> → aque(∅)ts metges; però <b>aquest operador</b> → aque[s]t operador, en què la [s] se sensibilitza
[r] a final de la majoria de mots aguts (en valencià no es fa aquest emmudiment)	$\dots + [r] \rightarrow \emptyset$	<b>operar</b> → opera(∅) / <b>autor</b> → auto(∅); però: • <b>operar-lo</b> → opera[r]-lo, <b>operar-hi</b> → opera[r]-hi • <b>rigor</b> → rigo[r] • <b>biliar</b> → bilia[r] • <b>singular</b> → singula[r]
[r] a final de mot seguida de [s]	$\dots + [r] + [s] \rightarrow \emptyset$	<b>bombers</b> → bombe(∅)s <b>Granollers</b> → Granolle(∅)s
[r] dins d'alguns mots	$\dots + [r] + \dots \rightarrow \emptyset$	<b>prendre</b> → p(∅)endre; <b>arbre</b> → a(∅)bre; però <b>arbreda</b> → a[r]breda
[l] a final de mot en alguns mots àtons	$[l] \rightarrow \emptyset$	<b>llombrígol</b> → llombrígo(∅) / <b>plànol</b> → plano(∅)

\* **Atenció!** Aquests emmudiments no es fan ni en valencià ni en baleàric.

**Assimilació**

casos	canvis de so	exemples
[s] a final de mot seguit d'un altre començat per [r], [ʒ] o [j]	$\begin{matrix} [r] \dots \rightarrow [r] \\ \dots [s] + [ʒ] \dots \rightarrow [ʒ] \\ [j] \dots \rightarrow [j] \end{matrix}$	<b>dues resolucions</b> → due[r]esolucions <b>els genolls</b> → el[ʒ]enolls <b>les xacres</b> → le[j]acres
[l] a final de mot seguit d'un altre començat per [λ]	$\dots [l] + [\lambda] \dots \rightarrow [\lambda]$	<b>bassal llefiscós</b> → bassa[λ]efiscós

Fitxa 23

**Fricatització**

casos	canvis de so	exemples
[b] entre vocals o darrere de [l]	[b] → [β]	llavi → lla[β]i / el bastó → el [β]astó alvèol → al[β]èol / albarà → al[β]arà
[d] i [g] entre vocals	[d] → [δ] [g] → [ɣ]	oïda → oï[δ]a coàgul → coà[ɣ]ul

**Alguns casos concrets**

grups	transcripcions del so	exemples
<b>ex</b> + vocal o <b>h</b>	[gz]	examen → e[gz]amen / exhaustiu → e[gz]haustiu
<b>x</b> + consonant	[ks]	excedent → e[ks]edent / expandir → e[ks]pandir / mixtos → mi[ks]tos
<b>x</b> intervocàlica i a final de mot	[ks]	axil·lar → a[ks]il·lar / toxina → to[ks]ina apèndix → apèndi[ks] / annex → anne[ks]
<b>h</b> aspirada només en onomatopeies i manlleus	[h]	ehem! → e[h]em! / ha, ha! → [h]a, [h]a! hippy → [h]ippy / holding → [h]olding

**Pronúncies no recomanades en català estàndard segons l'Institut d'Estudis Catalans**

casos	pronúncies no recomanades	pronúncies recomanades
Emmudir la [p] davant d'una [s] a inici de mot	psicomotricitat → (∅)sicomotricitat PSUC → (∅)SUC	[p]sicomotricitat [p]SUC
Pronunciar una [t] a final de certs mots	col·legi → col·legi[t] premi → premi[t]	col·legi(∅) premi(∅)
Pronunciar [dz] en els verbs acabats en <b>-isar</b>	matisar → mati[dz]ar improvisar → improvi[dz]ar	mati[z]ar improvi[z]ar
Palatalitzar la [s] en el en el mot <b>seixanta</b>	seixanta → [.]eixanta	[s]eixanta
Sonoritzar la [s] de certs mots	impressió → impre[z]ió comissari → comi[z]ari disseny → di[z]eny	impre[s]ió comi[s]ari di[s]eny
Palatalitzar la [l] inicial de certs mots	lògic → [λ]ògic lingüística → [λ]ingüística literatura → [λ]iteratura	[l]ògic [l]ingüística [l]iteratura
Emmudir la [r] o la [r] de certs mots o de les combinacions de verb + pronom	problema → p(∅)oblema programa → p(∅)ograma portar-lo → porta[l] portar-ho → porta[u]	p[r]oblema p[r]ograma porta[r]-lo porta[r]-ho

## Fitxa 23 Exercicis

**Transcriviu fonèticament el so de la lletra subratllada i digueu quin fenomen fonètic s'ha produït:**

àrab	[ ] .....	sord	[ ] .....
sant Pancràs	[ ] .....	feç de fang	[ ] .....
eczematós	[ ] .....	emfàtic	[ ] .....
el lloc	[ ] .....	deix maniàtic	[ ] .....
zenc	[ ] .....	el jugador	[ ] .....
regle	[ ] .....	tècnic	[ ] .....
aritmètica	[ ] .....	futbolista	[ ] .....
tomb	[ ] .....	paperògrafs	[ ] .....
transport	[ ] .....	comprendre	[ ] .....
les radiografies	[ ] .....	fluida	[ ] .....
mandíbula	[ ] .....	amarg i picant	[ ] .....
temps	[ ] .....	neix ara	[ ] .....
els judicis	[ ] .....	simfonia	[ ] .....
papers	[ ] .....	pòlip gelatinós	[ ] .....
butllofa	[ ] .....	un nyicris	[ ] .....
angoixa	[ ] .....	albúmina	[ ] .....
tanmateix	[ ] .....	atlàntic	[ ] .....
clenxa	[ ] .....	aquest mirall	[ ] .....
tipògraf ràpid	[ ] .....	aquest oli	[ ] .....
sant Benet	[ ] .....	dígraf intervocàlic	[ ] .....
transbordament	[ ] .....	conveni	[ ] .....
substància	[ ] .....	el nyu	[ ] .....
inflor	[ ] .....	açne	[ ] .....
el xarmpió	[ ] .....	reguitnar	[ ] .....
estricnina	[ ] .....	sant	[ ] .....
soluble	[ ] .....	comptar	[ ] .....
cobalt	[ ] .....	llençol lluent	[ ] .....
les xinxes	[ ] .....	assegurança	[ ] .....
exempció	[ ] .....	madur	[ ] .....
insigne	[ ] .....	arbres	[ ] .....
subministrament	[ ] .....	records	[ ] .....
un gest	[ ] .....	enlluernar	[ ] .....
pròleg complicat	[ ] .....	motlle	[ ] .....
les amígdales	[ ] .....	pedagog	[ ] .....
àcid orgànic	[ ] .....	guarible	[ ] .....
açar	[ ] .....	virulent	[ ] .....
emfisema	[ ] .....	diabetis	[ ] .....
digne	[ ] .....	esòfag	[ ] .....
angina	[ ] .....	coç aòrtic	[ ] .....

## Fitxa 23 Exercicis

**Transcriviu fonèticament el so de la lletra subratllada de les paraules següents:**

toxicò <u>ma</u> n	[ ]	pitj <u>or</u>	[ ]	cardiòl <u>o</u> ga	[ ]
ex <u>h</u> alar	[ ]	desit <u>g</u> i	[ ]	cardiòl <u>e</u> g	[ ]
ex <u>p</u> eriment	[ ]	safare <u>ig</u>	[ ]	cardiòl <u>e</u> g filipí	[ ]
flu <u>x</u>	[ ]	magatz <u>e</u> m	[ ]	cardiòl <u>e</u> g danès	[ ]
<u>x</u> eringa	[ ]	la Garrot <u>x</u> a	[ ]	cardiòl <u>e</u> g americà	[ ]
moix <u>e</u> rnó	[ ]	sotsob <u>r</u> e	[ ]	sud	[ ]
gu <u>i</u> x	[ ]	mitj <u>a</u> na	[ ]	sud d'un país	[ ]
infec <u>ç</u> ió	[ ]	mit <u>g</u> era	[ ]	sud calorós	[ ]
en <u>v</u> idrar	[ ]	horit <u>z</u> ó	[ ]	sud-amicà	[ ]
submergib <u>l</u> e	[ ]	trep <u>i</u> g	[ ]	llibertat	[ ]
incid <u>i</u> r	[ ]	ad <u>s</u> trat	[ ]	llibertat de premsa	[ ]
an <u>x</u> ova	[ ]	qui sap	[ ]	llibertat sota fiança	[ ]
ed <u>e</u> ma	[ ]	no se sap mai	[ ]	llibertat individual	[ ]
bol <u>x</u> evic	[ ]	sap una mica de tot	[ ]	polígon metropolità	[ ]
estupor <u>r</u>	[ ]	em sap greu	[ ]	lim <u>f</u> a	[ ]
lòb <u>u</u> l	[ ]	no sap quan vindrà	[ ]	ànc <u>o</u> ra	[ ]
cot <u>u</u> na	[ ]	bul <u>b</u>	[ ]	asimptomàtic	[ ]
aque <u>s</u> t muscle	[ ]	bul <u>b</u> raquidi	[ ]	preside <u>i</u> x	[ ]
aque <u>s</u> t os	[ ]	bul <u>b</u> pilós	[ ]	preside <u>i</u> x actes	[ ]
aque <u>s</u> ta musculera	[ ]	bul <u>b</u> arteriós	[ ]	preside <u>i</u> x festes	[ ]
aque <u>s</u> ta ossada	[ ]	bul <u>b</u> terminal	[ ]	preside <u>i</u> x celebracions	[ ]
aque <u>s</u> ts muscles	[ ]	franc	[ ]	preside <u>i</u> x diades	[ ]
aque <u>s</u> ts ossos	[ ]	franqu <u>i</u> cia	[ ]	preside <u>i</u> x manifestacions	[ ]
aque <u>s</u> tes musculeres	[ ]	enlla <u>ç</u> ar	[ ]	preside <u>i</u> x xerrades	[ ]
aque <u>s</u> tes ossades	[ ]	escal <u>f</u>	[ ]	preside <u>i</u> x reunions	[ ]
presid <u>i</u> s	[ ]	a l'escal <u>f</u> de la llar	[ ]	preside <u>i</u> x judicis	[ ]
presid <u>i</u> s actes	[ ]	escal <u>f</u> terrible	[ ]	con <u>f</u> ormitat	[ ]
presid <u>i</u> s festes	[ ]	escal <u>f</u> abrasador	[ ]	sen <u>g</u> lar	[ ]
presid <u>i</u> s celebracions	[ ]	anèc <u>d</u> ota	[ ]	inert <u>s</u>	[ ]
presid <u>i</u> s diades	[ ]	àne <u>ç</u>	[ ]	benjamí	[ ]
presid <u>i</u> s manifestacions	[ ]	àne <u>ç</u> mut	[ ]	helvètic	[ ]
presid <u>i</u> s xerrades	[ ]	àne <u>ç</u> xiulador	[ ]	desinfectant	[ ]
presid <u>i</u> s reunions	[ ]	àne <u>ç</u> arlequí	[ ]	oligoelement	[ ]
presid <u>i</u> s judicis	[ ]	anegu <u>e</u> t	[ ]	suprarenal	[ ]
trans <u>s</u> iberià	[ ]	diagnosi	[ ]	infraestructura	[ ]
trans <u>a</u> minasa	[ ]	un nyic-i-nyac	[ ]	impresos	[ ]
trans <u>f</u> usió	[ ]	bat <u>l</u> le	[ ]	impresora	[ ]
trans <u>c</u> endental	[ ]	min <u>v</u> ar	[ ]	cangur	[ ]
trans <u>i</u> gir	[ ]	sub <u>m</u> inistrar	[ ]	impresió	[ ]
tamis <u>a</u> r	[ ]	fosc <u>o</u> r	[ ]	amb	[ ]
sistemati <u>z</u> ar	[ ]	at <u>l</u> es	[ ]	amb al·lèrgia	[ ]
desenvalis <u>a</u> r	[ ]	amor <u>f</u> s	[ ]	amb colesterol	[ ]

## Fitxa 23 Clau dels exercicis

Transcriviu fonèticament el so de la lletra subratllada i digueu quin fenomen fonètic s'ha produït:

àrab	[p]	ensordiment	sord	[t]	ensordiment
sant Pancràs	[m]	labialització	feç de fang	[d]	sonorització
eczematós	[g]	sonorització	emfàtic	[m]	labialització
el lloc	[λ]	palatalització	deix maniàtic	[ʒ]	sonorització
zenç	[ŋ]	velarització	el jugador	[λ]	palatalització
regle	[gg]	geminació	tècnic	[ŋ]	velarització
aritmètica	[d]	sonorització	futbolista	[bb]	geminació
tomb	[ø]	emmudiment	paperògrafs	[ø]	emmudiment
transport	[ø]	emmudiment	comprendre	[ø]	emmudiment
les radiografies	[r]	assimilació	fluida	[ð]	fricatització
mandíbula	[β]	fricatització	amarg i picant	[k]	ensordiment
temps	[ø]	emmudiment	neix ara	[ʒ]	sonorització
els judicis	[ʒ]	assimilació	simfonia	[m]	labialització
papers	[ø]	emmudiment	pòlip gelatinós	[b]	sonorització
butllofa	[λλ]	geminació	un nyicris	[ɲ]	palatalització
angoixa	[ŋ]	velarització	albúmina	[β]	fricatització
tanmateix	[mm]	geminació	atlàntic	[ll]	geminació
clenxa	[ɲ]	palatalització	aquest mirall	[ø]	emmudiment
tipògraf ràpid	[v]	sonorització	aquest oli	[s]	sensibilització
sant Benet	[m]	labialització	dígraf intervocàlic	[v]	sonorització
transbordament	[z]	sonorització	conveni	[m]	labialització
substància	[p]	ensordiment	el nyu	[λ]	palatalització
inflor	[m]	labialització	açne	[ŋ]	velarització
el xarampió	[λ]	palatalització	reguitnar	[nn]	geminació
estricnina	[ŋ]	velarització	sant	[ø]	emmudiment
soluble	[bb]	geminació	comptar	[ø]	emmudiment
cobalt	[ø]	emmudiment	llençol lluent	[λ]	assimilació
les xinxes	[ʃ]	assimilació	assegurança	[ɣ]	fricatització
exempció	[ø]	emmudiment	madur	[ø]	emmudiment
insigne	[ŋ]	velarització	arbres	[ø]	emmudiment
subministrament	[mm]	geminació	records	[ø]	emmudiment
un gest	[ɲ]	palatalització	enlluernar	[ɲ]	palatalització
pròleg complicat	[k]	ensordiment	motlle	[λλ]	geminació
les amígdales	[z]	sonorització	pedagog	[k]	ensordiment
àcid orgànic	[t]	ensordiment	guarible	[bb]	geminació
açar	[d]	sonorització	virulent	[ø]	emmudiment
emfisema	[m]	labialització	diabetis	[β]	fricatització
digne	[ŋ]	velarització	esòfag	[k]	ensordiment
angina	[ɲ]	palatalització	cos aòrtic	[z]	sonorització

## Fitxa 23 Clau dels exercicis

Transcriviu fonèticament el so de la lletra subratllada de les paraules següents:

toxicò <u>ma</u> n	[ks]	pitjor	[dʒ]	cardiòloga	[ɣ]
exhalar	[gz]	desitgi	[dʒ]	cardiòleg	[k]
ex <u>per</u> iment	[ks]	safareig	[tʃ]	cardiòleg filipí	[k]
flu <u>x</u>	[ks]	magatzem	[dz]	cardiòleg danès	[g]
x <u>er</u> inga	[ʃ]	la Garrotx <u>a</u>	[tʃ]	cardiòleg americà	[k]
moix <u>er</u> nó	[ʃ]	sotsob <u>re</u>	[ts]	sud	[t]
gu <u>ix</u>	[ʃ]	mitj <u>ana</u>	[dʒ]	sud d'un país	[d]
infec <u>ci</u> ó	[ks]	mitg <u>er</u> a	[dʒ]	sud calorós	[t]
en <u>vi</u> drar	[m]	horitz <u>ó</u>	[dz]	sud-amicà	[t]
submergib <u>le</u>	[bb]	trepig	[tʃ]	llibertat	[t]
incid <u>ir</u>	[ø]	ad <u>str</u> at	[ts]	llibertat de premsa	[d]
an <u>x</u> ova	[ɲ]	qui sap	[p]	llibertat sota fiança	[t]
ed <u>e</u> ma	[ð]	no se sap mai	[b]	llibertat individual	[t]
bol <u>x</u> evic	[λ]	sap una mica de tot	[p]	polígon metropolità	[m]
estupor <u>u</u>	[r]	em sap greu	[b]	lim <u>f</u> a	[m]
lò <u>b</u> ul	[β]	no sap quan vindrà	[p]	ànc <u>o</u> ra	[ɲ]
co <u>tn</u> a	[nn]	bul <u>b</u>	[p]	asimptomàtic	[ø]
aque <u>s</u> t muscle	[ø]	bul <u>b</u> raquidi	[b]	preside <u>i</u> x	[ʃ]
aque <u>s</u> t os	[s]	bul <u>b</u> pilós	[p]	preside <u>i</u> x actes	[ʒ]
aque <u>s</u> ta musculera	[s]	bul <u>b</u> arteriós	[p]	preside <u>i</u> x festes	[ʃ]
aque <u>s</u> ta ossada	[s]	bul <u>b</u> terminal	[p]	preside <u>i</u> x celebracions	[ʃ]
aque <u>s</u> ts muscles	[ø]	franc	[ɲ]	preside <u>i</u> x diades	[ʒ]
aque <u>s</u> ts ossos	[ø]	franqu <u>í</u> cia	[ɲk]	preside <u>i</u> x manifestacions	[ʒ]
aque <u>s</u> tes musculeres	[s]	enlla <u>ç</u> ar	[ɲ]	preside <u>i</u> x xerrades	[ʃ]
aque <u>s</u> tes ossades	[s]	escal <u>f</u>	[f]	preside <u>i</u> x reunions	[ʒ]
presid <u>ís</u>	[s]	a l'escal <u>f</u> de la llar	[v]	preside <u>i</u> x judicis	[ʒ]
presid <u>ís</u> actes	[z]	escal <u>f</u> terrible	[f]	con <u>f</u> ormitat	[m]
presid <u>ís</u> festes	[s]	escal <u>f</u> abrasador	[v]	sen <u>g</u> lar	[g]
presid <u>ís</u> celebracions	[s]	anèc <u>d</u> ota	[g]	inert <u>s</u>	[ø]
presid <u>ís</u> diades	[z]	àne <u>c</u>	[k]	ben <u>j</u> amí	[ɲ]
presid <u>ís</u> manifestacions	[z]	àne <u>c</u> mut	[g]	hel <u>v</u> ètic	[β]
presid <u>ís</u> xerrades	[ʃ]	àne <u>c</u> xiulador	[k]	desinfectant	[ø]
presid <u>ís</u> reunions	[r]	àne <u>c</u> arlequí	[k]	oligoelement	[ɣ]
presid <u>ís</u> judicis	[ʒ]	anegu <u>e</u> t	[ɣ]	suprarenal	[r]
trans <u>s</u> iberià	[s]	diagno <u>s</u> i	[ɲ]	infraestructura	[r]
trans <u>s</u> aminasa	[z]	un <u>ny</u> ic-i-nyac	[ɲ]	impresos	[z]
trans <u>f</u> usió	[s]	bat <u>ll</u> e	[λλ]	impresora	[s]
trans <u>c</u> endental	[s]	min <u>v</u> ar	[m]	cangur	[ɲ]
trans <u>g</u> ir	[z]	sub <u>m</u> inistrar	[mm]	impresió	[s]
tam <u>is</u> ar	[z]	fosc <u>o</u> r	[ø]	amb	[ø]
sistemati <u>z</u> ar	[dz]	at <u>l</u> e	[ll]	amb al·lèrgia	[b]
desenvali <u>z</u> ar	[z]	amor <u>f</u> s	[ø]	amb colesterol	[ø]

## Fitxa 24 Sons pseudovocàlics i fenòmens fonètics vocàlics

### Sons pseudovocàlics

El sistema vocàlic (vegeu Fitxa 21) té vuit sons que es representen gràficament per cinc lletres. Ara bé, dues d'aquestes lletres, la **i** i la **u**, poden representar sons pseudovocàlics, com ja enuncitava la Fitxa 14, sobre la diftongació. A l'hora de comptar les síl·labes d'una paraula, cal distingir els sons pseudovocàlics [j] i [w], que no formen mai nucli de síl·laba i sempre es troben acompanyant sons vocàlics, dels sons vocàlics [i] i [u], els quals sí que són nucli de síl·laba: **i**/de/**a** (so vocàlic); **ac**/**ne****i****c** (so pseudovocàlic).

Els sons pseudovocàlics es classifiquen en semivocàlics, semiconsonàntics i consonàntics:

sons	casos	transcripció del so	exemples
semivocàlics	la <b>i</b> dels diftongs decreixents ( <b>ai</b> / <b>ei</b> / <b>oi</b> / <b>ui</b> )	[j]	<b>acneic</b> → <b>ac/ne</b> [j] <b>c</b> <b>buit</b> → <b>bu</b> [j] <b>t</b>
	la <b>u</b> dels diftongs decreixents ( <b>au</b> / <b>eu</b> / <b>iu</b> / <b>ou</b> / <b>uu</b> )	[w]	<b>concau</b> → <b>con/ca</b> [w] <b>coure</b> → <b>co</b> [w]/ <b>re</b> <b>creueu</b> → <b>cre/ue</b> [w]
semiconsonàntics	la <b>i</b> de pocs manlleus	[j]	<b>miau</b> → <b>m</b> [j] <b>au</b> ; <b>Vietnam</b> → <b>V</b> [j] <b>et/nam</b> ; <b>fiord</b> → <b>f</b> [j] <b>ord</b>
	la <b>u</b> dels diftongs creixents precedida de <b>g</b> o <b>q</b>	[w]	<b>ungüent</b> → <b>un/g</b> [w] <b>ent</b> <b>quatre</b> → <b>q</b> [w] <b>a/tre</b>
consonàntics	la <b>i</b> dels diftongs creixents ( <b>ia</b> / <b>ie</b> / <b>io</b> / <b>iu</b> ), a inici de mot o intervocàlica	[j]	<b>iode</b> → [j] <b>o/de</b> <b>noia</b> → <b>no</b> /[j] <b>a</b>
	la <b>u</b> dels diftongs creixents ( <b>ua</b> / <b>ue</b> / <b>uo</b> ), intervocàlica o, rarament, a inici de mot	[w]	<b>cauen</b> → <b>ca</b> /[w] <b>en</b> <b>uapiti</b> → [w] <b>a/pi/ti</b> <b>creueu</b> → <b>cre</b> /[w] <b>eu</b>

**Atenció!** Cal recordar que la **i** i la **u** que es troben entre consonant i vocal no formen diftong, sinó que són sons vocàlics ([i] i [u]) i, per tant, nucli de síl·laba. És el que s'anomena hiat: **his**/**tò**/**ri**/**a**, **ci**/**èn**/**ci**/**a**, **e**/**va**/**cu**/**ar**.

### Fenòmens fonètics vocàlics

Els fenòmens fonètics vocàlics es produeixen per la tendència dels parlants al mínim esforç, que es tradueix en la realització d'enllaços fònics entre paraules diferents que suprimeixen o agrupen sons vocàlics i fan que mots diferents es pronuncin com un de sol.

#### Elisió

L'elisió consisteix a suprimir un so vocàlic àton quan es troba en contacte amb un altre so vocàlic, ja sigui àton o tònic.

No hi ha elisió quan es fa una pronúncia lenta de la tira fònica o una pausa entre les paraules en contacte. Tampoc no n'hi ha quan els sons en contacte són tòpics, llevat que sigui el mateix so i un dels dos mots sigui un monosíl·lab: **Què és això?** → **Qu**[ɛ]s **això?**

Fitxa 24

Ortogràficament només es marquen les elisions amb el signe de l'apòstrof en els casos dels **articles** (l', n'), els **pronoms febles** (m', t', s', n', l', 'm, 't, 's, 'n, 'ns, 'l, 'ls), la **preposició de** (d') i, també, sense apòstrof i formant un sol mot, en les contraccions d'article més preposició (**al, del, pel, cal, can, als, dels, pels, cals**).

Casos	elisió	exemples
so àton en contacte amb so àton	si són sons iguals, se n'elideix un	<b>metge en cap</b> → metg[ə] [ə]n cap → met/g[ə]n/cap <b>hagi ideat</b> → hag[i] [i]deat → ha/g[i]/de/at
	si un so és la vocal neutra, s'elideix la neutra	<b>una operació</b> → un[ə] [u]peració → u/n[u]/pe/ra/ci/ó
vocal neutra en contacte amb so tònic	s'elideix la vocal neutra	<b>té angines</b> → t[e] [ə]ngines → t[e]n/gi/nes

**Atenció!** S'ha de tenir en compte que també hi ha elisió quan la consonant final del primer mot en contacte **s'emmuideix** (vegeu Fitxa 23): **operar amb bisturí** → oper[á]mb bisturí.

**Sinalefa**

La sinalefa consisteix a enllaçar la vocal final d'una paraula amb la inicial de la següent, de tal manera que formen un diftong. A aquest enllaç fònic, per tant, se l'anomena diftong sintàctic i segueix en tot les normes de la diftongació.

Casos	exemples
Diftongs creixents	<b>i ara!</b> → [i] [a]ra! → [ja]/ra! <b>força i èmfasi</b> → forç[ə] [i] [ɛ]mfasi → for/ç[ə]/[jɛ]m/fa/si <b>sanguínia i òssia</b> → sanguíni[ə] [i] [o]ssia → san/guí/ni/[ə]/[jɔ]s/si/a <b>hi organitzen cursos</b> → h[i] [u]rganitzen cursos → h[ju]r/ga/nit/zen/cur/sos <b>ho analitzaré</b> → h[u] [ə]nalitzaré → h[wə]/na/lit/za/ré <b>si ho haguéssis dit</b> → si h[u] h[ə]guéssis dit → si/h[wə]/gués/sis/dit
Diftongs decreixents	<b>la idea</b> → l[ə] [i]dea → l[əj]/de/a <b>faré i desfaré</b> → far[e] [i] desfaré → fa/r[ej]/des/fa/ré <b>no hi vagis</b> → n[o] [i] vagis → n[oj]/va/gis <b>tu hi treballes</b> → t[u] [i] treballes → t[uj]/tre/ba/lles <b>ja ho fareu</b> → j[a] [u] fareu → j[aw]/fa/reu <b>escriuré un informe</b> → escriur[e] [u]n informe → es/criu/r[ew]n/in/for/me <b>li ho vaig dir</b> → l[i] [u] vaig dir → l[iw]/vaig/dir <b>cremor uniforme</b> → crem[o] [u]niforme → cre/m[ow]/ni/for/me <b>tu ompliràs</b> → t[u] [u]mpliràs → t[uw]m/pli/ràs
Triftongs	<b>hi ha innovacions</b> → h[i] h[a] [i]nnovacions → h[jaj]n/no/va/ci/ons <b>hi heu parlat</b> → h[i] h[ew] parlat → h[jew]/par/lar <b>ho ha imaginat</b> → h[u] h[a] [i]maginat → h[waj]/ma/gi/nat

**Atenció!** En el cas de poder fer elisió i sinalefa alhora, és més recomanable fer la sinalefa, ja que d'aquesta manera s'estalvia una síl·laba però no es perd claredat expressiva.



## Fitxa 24 Exercicis

**Transcriviu fonèticament el sons de les lletres subratllades de les paraules següents i marqueu si es tracta d'un so vocàlic (V), semivocàlic (SV), semiconsonàntic (SC) o consonàntic (C).**

audiòmetre [ ] .....	visualitzar [ ] .....	buidament [ ] .....	seqüela [ ] .....
pneumòleg [ ] .....	nariu [ ] .....	nariu [ ] .....	aritenoides [ ] .....
xemeneja [ ] .....	auscultació [ ] .....	auscultació [ ] .....	quantificació [ ] .....
cuir [ ] .....	escaiola [ ] .....	pleura [ ] .....	enlairar [ ] .....
frequència [ ] .....	leucèmia [ ] .....	seient [ ] .....	neuràlgia [ ] .....
circuit [ ] .....	circuit [ ] .....	guarir [ ] .....	jode [ ] .....
aqüeducte [ ] .....	biòpsia [ ] .....	còncau [ ] .....	confluents [ ] .....
eufòria [ ] .....	eufòria [ ] .....	quàdriceps [ ] .....	arcaic [ ] .....
auge [ ] .....	encreuat [ ] .....	cofoi [ ] .....	quota [ ] .....
cauen [ ] .....	aguait [ ] .....	aguait [ ] .....	cuota [ ] .....
oïda [ ] .....	tou [ ] .....	hiena [ ] .....	eina [ ] .....
cloure [ ] .....	gajrebé [ ] .....	escriure [ ] .....	ianqui [ ] .....
aigua [ ] .....	peuet [ ] .....	veïna [ ] .....	cuina [ ] .....
leucòcit [ ] .....	parietal [ ] .....	mai [ ] .....	pneumònia [ ] .....
nàusea [ ] .....	ioditzar [ ] .....	reüll [ ] .....	avaluar [ ] .....
veia [ ] .....	boïra [ ] .....	leucocitosi [ ] .....	cultiu [ ] .....
diagnòstic [ ] .....	pneumococ [ ] .....	quadriplegia [ ] .....	càustic [ ] .....

**Transcriviu les el·lisions i les sinalefes que trobeu en les tires fòniques següents. En les el·lisions, cal posar si les vocals que estan en contacte són àtones, tòniques o neutres; en les sinalefes, si el diftong és creixent (DC) o decreixent (DD).**

	transcripció	fenòmen	tipus
operar amb bisturí	.....	.....	.....
que hi estiuegeu?	.....	.....	.....
funció expressiva	.....	.....	.....
text o imatge	.....	.....	.....
no tenir ni idea	.....	.....	.....
si el veiés!	.....	.....	.....
el colze i el genoll	.....	.....	.....
hi hem participat	.....	.....	.....
escolta el que dic!	.....	.....	.....
ferro oxidat	.....	.....	.....
de dia en dia	.....	.....	.....
validesa i invalidesa	.....	.....	.....
operari inactiu	.....	.....	.....
té massa arròs	.....	.....	.....
menjar amanides	.....	.....	.....
no ho hem fet	.....	.....	.....
què et penses?	.....	.....	.....
quanta olor!	.....	.....	.....
tanta intolerància	.....	.....	.....
arribo i obro	.....	.....	.....

## Fitxa 24 Clau dels exercicis

**Transcriviu fonèticament el sons de les lletres subratllades de les paraules següents i marqueu si es tracta d'un so vocàlic (V), semivocàlic (SV), semiconsonàntic (SC) o consonàntic (C).**

audiòmetre [w] <b>SV</b> .....	visualitzar [u] <b>V</b> .....	buidament [j] <b>SV</b> .....	seqüela [w] <b>SC</b> .....
pneumòleg [w] <b>SV</b> .....	nariu [i] <b>V</b> .....	nariu [w] <b>SV</b> .....	aritenoides [j] <b>SV</b> .....
xemeneja [j] <b>C</b> .....	auscultació [w] <b>SV</b> .....	auscultació [u] <b>V</b> .....	quantificació [w] <b>SC</b> .....
cuir [j] <b>SV</b> .....	escaiola [j] <b>C</b> .....	pleura [w] <b>SV</b> .....	enlairar [j] <b>SV</b> .....
freqüència [w] <b>SC</b> .....	leucèmia [w] <b>SV</b> .....	seient [j] <b>C</b> .....	neuràlgia [w] <b>SV</b> .....
circuit [i] <b>V</b> .....	circuit [j] <b>SV</b> .....	guarir [w] <b>SC</b> .....	jode [j] <b>C</b> .....
aqüeducte [w] <b>SC</b> .....	biòpsia [i] <b>V</b> .....	còncau [w] <b>SV</b> .....	confluents [u] <b>V</b> .....
eufòria [i] <b>V</b> .....	eufòria [w] <b>SV</b> .....	quàdriceps [w] <b>SC</b> .....	arcaic [j] <b>SV</b> .....
auge [w] <b>SV</b> .....	encreuat [w] <b>C</b> .....	cofoi [j] <b>SV</b> .....	quota [w] <b>SC</b> .....
cauen [w] <b>C</b> .....	aguait [j] <b>SV</b> .....	aguait [w] <b>SC</b> .....	cuota [u] <b>V</b> .....
oïda [i] <b>V</b> .....	tou [w] <b>SV</b> .....	hiena [j] <b>C</b> .....	eina [j] <b>SV</b> .....
cloure [w] <b>SV</b> .....	gajrebé [j] <b>SV</b> .....	escriure [w] <b>SV</b> .....	ianqui [j] <b>C</b> .....
aigua [w] <b>SC</b> .....	peuet [w] <b>C</b> .....	veïna [i] <b>V</b> .....	cuina [j] <b>SV</b> .....
leucòcit [w] <b>SV</b> .....	parietal [i] <b>V</b> .....	mai [j] <b>SV</b> .....	pneumònia [w] <b>SV</b> .....
nàusea [w] <b>SV</b> .....	ioditzar [j] <b>C</b> .....	reüll [u] <b>V</b> .....	avaluar [u] <b>V</b> .....
veia [j] <b>C</b> .....	boira [j] <b>SV</b> .....	leucocitosi [w] <b>SV</b> .....	cultiu [i] <b>V</b> .....
diagnòstic [i] <b>V</b> .....	pneumococ [w] <b>SV</b> .....	quadriplegia [w] <b>SC</b> .....	càustic [w] <b>SV</b> .....

**Transcriviu les elisions i les sinalefes que trobeu en les tires fòniques següents. En les elisions, cal posar si les vocals que estan en contacte són àtones, tòniques o neutres; en les sinalefes, si el diftong és creixent (DC) o decreixent (DD).**

	transcripció	fenòmen	tipus
operar amb bisturí	oper[a]mb bisturí.....	elisió.....	tònica + neutra.....
que hi estiuegeu?	qu[ə] [jə]stiuēgeu?.....	sinalefa.....	DC.....
funció expressiva	funci[o]xpressiva.....	elisió.....	tònica + neutra.....
text o imatge	text[ə]imatge.....	sinalefa.....	DD.....
no tenir ni idea	no tenir n[i]dea.....	elisió.....	àtona + àtona.....
si el veiés!	s[i]l veiés!.....	elisió.....	àtona + neutra.....
el colze i el genoll	el colz[ə] [jə]l genoll.....	sinalefa.....	DC.....
hi hem participat	h[i]m participat.....	sinalefa.....	DC.....
escolta el que dic!	escolt[ə]l que dic!.....	elisió.....	neutra + neutra.....
ferro oxidat	ferr[u]xidat.....	elisió.....	àtona + àtona.....
de dia en dia	de di[ə]n dia.....	elisió.....	neutra + neutra.....
validesa i invalidesa	valides[ə] [j]invalidesa.....	sinalefa.....	DC.....
operari inactiu	operar[i]nactiu.....	elisió.....	àtona + àtona.....
té massa arròs	té mass[ə]rròs.....	elisió.....	neutra + neutra.....
menjar amanides	menj[a]manides.....	elisió.....	tònica + neutra.....
no ho hem fet	no h[we]m fet.....	sinalefa.....	DC.....
què et penses?	qu[ɛ]t penses?.....	elisió.....	tònica + neutra.....
quanta olor!	quant[u]lor!.....	elisió.....	neutra + àtona.....
tanta intolerància	tant[ɪ]ntolerància.....	elisió.....	neutra + àtona.....
arrib i obro	arrib[u] [j]bro.....	sinalefa.....	DC.....

## Fitxa 25 Preposicions àtones

Les **preposicions** són partícules invariables que enllacen un element sintàctic amb el seu complement. Les preposicions febles o àtones són sis: cinc de simples (**a, amb, de, en i per**) i una de composta (**per a**). Les tòniques també poden ser simples (**malgrat, sense, etc.**) o compostes (**fins a, etc.**). Les locucions prepositives són construccions que tenen la funció sintàctica d'una preposició (**a causa de, etc.**). En aquesta *Fitxa* es recullen els usos més habituals de les preposicions àtones.

### Complement directe (CD)\*

Preposició	Casos	Exemples
<b>A</b>	El CD és un pronom personal fort.	<b>A</b> vostè, el visitaran al CAP Pare Claret
	Preposició opcional quan el CD és <b>tots, tothom</b> o <b>ningú</b> .	<b>Avisa (a) tothom que hi ha hagut un canvi de torn</b>
	Preposició opcional quan el CD és <b>el qual / la qual / els quals / les quals</b> , per desfer l'ambigüïtat.	<b>La traumatòloga, a la qual es va premiar en el Congrés, farà una conferència</b>
	Preposició opcional quan el CD és l'interrogatiu <b>qui</b> i el subjecte és una tercera persona del singular, per desfer l'ambigüïtat.	<b>Qui ha sentit la Mercè?</b> (qui pot ser CD o subjecte, i la frase té dos significats diferents) <b>A qui ha sentit la Mercè?</b> (qui és CD)
	CD que crea ambigüïtat o confusió.	<b>Com contracta l'SCS a les entitats proveïdores?</b>
	Preposició opcional quan el CD de verbs que expressen percepció dels sentits ( <b>sentir, veure, etc.</b> ) és un infinitiu.	<b>Hem sentit (a) dir que han comprat l'escàner</b>
	CD d'oracions recíproques en expressions del tipus <b>l'un a l'altre</b> .	<b>Es miraven l'un a l'altre</b>
	Quan hi ha un verb sobreentès. Si hi ha una pausa darrere del subjecte, no cal posar preposició.	<b>Jo medico la mare i tu al fill</b> <b>Jo medico la mare i tu, el fill</b>
	Entre el pronom indefinit <b>res</b> i el CD quan és un infinitiu <b>Atenció!</b> És incorrecte posar-hi <b>que</b> .	<b>No hi ha res a dir!</b> <b>No hi ha res <del>que</del> dir!</b>
<b>De</b>	Preposició opcional quan el CD de verbs que expressen voluntat o desig és un infinitiu. Verbs que expressen voluntat o desig: <b>aconsellar, acordar, admetre, buscar, decidir, desitjar, esperar, exigir, intentar, oferir, pensar, permetre, procurar, prohibir, prometre, proposar, recomanar, resoldre, suggerir, etc.</b> <b>Atenció!</b> No admeten <b>de</b> els verbs <b>escoltar, fer, poder, saber i voler</b> .	<b>El pediatre m'ha recomanat (de) treure el xumet al nen</b>

\* **Atenció!** Cal recordar que el CD no porta preposició i que l'ús de la preposició en aquests casos és o bé una excepció o bé opcional.

### Complement indirecte (CI)

Preposició	Casos	Exemples
<b>A</b>	Indica normalment destinació de l'acció del verb.	<b>Porteu les radiografies a l'especialista</b>
<b>Per a</b>	Indica també destinació del verb ( <b>per als nadons</b> es pot substituir pel pronom feble <b>els</b> perquè complementa <b>és</b> ).	<b>L'alletament matern és bo per als nadons</b>

## Complement preposicional regit (CPR)

Preposició	Casos	Exemples
<b>A</b>	<p>Verbs que regeixen aquesta preposició: <b>accedir a, acostumar-se a, arriscar-se a, atrevir-se a, avenir-se a, contribuir a, dedicar-se a, excitar a, exposar-se a, limitar-se a, negar-se a, obligar a, procedir a, renunciar a</b>, etc.</p> <p><b>Atenció!</b> Si el CPR és un infinitiu, la preposició es manté; si és una oració introduïda per la conjunció <b>que</b>, la preposició desapareix. Cal recordar que el <b>pronom feble</b> que substitueix el CPR introduït per aquesta preposició és <b>hi</b>.</p>	<p><b>Aquests laboratoris es dediquen a les anàlisis de sang</b></p> <p><b>Aquests laboratoris es dediquen a analitzar la sang</b></p> <p><b>Aquests laboratoris es neguen que facin obres a l'edifici</b></p> <p><b>Aquests laboratoris s'hi dediquen / s'hi neguen</b></p>
<b>Amb</b>	<p>Verbs que regeixen aquesta preposició: <b>adir-se amb, amenaçar amb, anar amb compte amb, avenir-se amb, conformar-se amb, fer-se amb, haver-n'hi prou amb</b>, etc.</p> <p><b>Atenció!</b> Si el CPR és un infinitiu la preposició mai no pot ser <b>amb</b> i s'ha de canviar per <b>a o de</b>. Si el CPR és una oració introduïda per la conjunció <b>que</b>, la preposició desapareix. Cal recordar que el <b>pronon feble</b> que substitueix el CPR introduït per aquesta preposició és <b>hi</b>.</p>	<p><b>Cal anar amb compte amb els efectes secundaris d'aquest medicament</b></p> <p><b>Cal anar amb compte d'automedicar-se</b></p> <p><b>Cal anar amb compte que els medicaments no estiguin caducats</b></p> <p><b>Cal anar-hi amb compte</b></p>
<b>De</b>	<p>Verbs que regeixen aquesta preposició: <b>abstenir-se de, adonar-se de, aprendre de, burlar-se de, doldre's de, dubtar de, gloriejar-se de, oblidar-se de, parlar de, penedir-se de, queixar-se de, recordar-se de, riure's de, saber de</b>, etc.</p> <p><b>Atenció!</b> Si el CPR és un infinitiu, la preposició es manté; si és una oració introduïda per la conjunció <b>que</b>, la preposició desapareix. Cal recordar que el <b>pronon feble</b> que substitueix el CPR introduït per aquesta preposició és <b>en</b>.</p>	<p><b>El malalt va parlar dels símptomes que patia</b></p> <p><b>El malalt va parlar d'operar-se</b></p> <p><b>El malalt es va recordar que ja havia patit els símptomes abans</b></p> <p><b>El malalt en va parlar / se'n va recordar</b></p>
<b>En</b>	<p>Verbs que regeixen aquesta preposició: <b>afanyar-se en, aplicar-se en, complaure's en, confiar en, consistir en, delectar-se en, entossudir-se en, exercitar-se en, pensar en, ser constant en, tardar en, tenir interès en, vacillar en</b>, etc.</p> <p><b>Atenció!</b> Si el CPR és un infinitiu la preposició mai no pot ser <b>en</b> i s'ha de canviar per <b>a o de</b>. Si el CPR és una oració introduïda per la conjunció <b>que</b>, la preposició desapareix. Cal recordar que el <b>pronon feble</b> que substitueix el CPR introduït per aquesta preposició és <b>hi</b>.</p>	<p><b>Tenien interès en els nous estudis de l'esquizofrènia</b></p> <p><b>Tenien interès a estudiar l'esquizofrènia</b></p> <p><b>Tenien interès que s'estudiés l'esquizofrènia</b></p> <p><b>Hi tenien interès</b></p>

## Complement circumstancial de manera (CCM)

Preposició	Casos	Exemples
<b>A</b>	<p>Estil o manera de cuinar un plat.</p>	<p><b>Macarrons fets a la italiana</b></p> <p><b>Patates cuinades al caliu</b></p>

Fitxa 25

	Altres.	Navegar a vela Torneig a doble volta Fulls escrits a doble cara Pernil dolç envasat al buit Administrar a dosis altes
<b>Amb</b>	Sistema de locomoció. <b>Atenció!</b> Hi ha l'expressió <b>a cavall</b> que s'oposa a <b>a peu</b> .	Anar amb tren Vindré amb bicicleta
	Altres.	Aconseguir una cosa amb prec Escriure una paraula amb jota
<b>De</b>	Altres.	Va de tort Obra de bona fe
<b>En</b>	Sistema de locomoció.	Anar en tren Vindré en bicicleta
	Altres.	Parlar en veu alta Escrit en net Veni a la prova en dejú Escriure en negreta
<b>Per</b>	Altres.	El van localitzar per casualitat

**Complement circumstancial de temps (CCT)**

Preposició Casos

Exemples

<b>A</b>	Indica temps amb sentit puntual.	Dinarem a les dues
	Període del dia (parts i hores) o estacions de l'any. <b>Atenció!</b> Amb les parts del dia no hem de fer servir <b>per</b> . Quan els adjectius <b>pròxim</b> o <b>passat</b> acompanyen els noms de les estacions, no es posa preposició.	Al matí / A mitja tarda / A la tardor / A la una <del>Per</del> matí / <del>per</del> la tarda La primavera passada
	Final d'un període de temps. També en correlació amb <b>de</b> .	A final de l'estiu encara tenia l'allèrgia El curs durarà d'abril a juny
	Introdueix els segles.	Al segle XV
	Davant d'infinitiu, per expressar temps o causa immediata, s'usa col·loquialment <b>al</b> , encara que en estàndard és <b>en</b> .	A l'entrar l'alumna, la professora va tossir
	Indica distribució o freqüència. <b>Atenció!</b> La distribució o freqüència també es pot expressar sense preposició, amb la preposició <b>per</b> o l'expressió <b>cada</b> .	L'interventor ve un cop al mes / a l'any / a la setmana / al trimestre Ve un cop la setmana Ve un cop per setmana Ve un cop cada setmana
	Introdueix <b>locucions adverbials</b> .	A trenc d'alba A deshora

Fitxa 25

<b>De</b>	Espai de temps o durada.	<b>De nit, la biblioteca està tancada</b> <b>Qui de jove no treballa</b>
	En correlació amb <b>a</b> , indica el terme d'un període.	<b>Del matí a la nit</b> <b>D'11 a 12 h</b>
<b>En</b>	Indica temps amb un sentit de durada.	<b>Escriuré el missatge en cinc minuts</b>
	En correlació amb <b>de</b> , indica al cap de quin interval de temps tindrà lloc l'acció.	<b>Ens veurem de demà en vuit</b>
	Amb sentit puntual, per indicar l'interval dins el qual s'esdevé una acció, s'usa <b>en</b> davant de substantius i d'adjectius qualificatius, demostratius, indefinits i numerals. També, davant d'article definit, en expressions més formals.	<b>En dies de pluja tot sembla més trist</b> <b>Ho van enllestir en un moment</b>  <b>En els nostres dies</b>
	Davant infinitiu, per expressar temps o causa immediata, s'usa <b>en</b> , encara que col·loquialment es pot usar <b>al</b> .	<b>En entrar l'alumna, la professora va tossir</b>
	Introdueix els segles.	<b>En el segle XV</b>
	Introdueix els anys. <b>Atenció!</b> És més habitual introduir els anys sense preposició. Però no:	<b>En 1995</b> <b>L'any 1995 / El 1995</b> <del><b>En l'any 1995 / En el 1995 / A l'any / Al 1995</b></del>
<b>Per</b>	Mesos, dates o festes concretes.	<b>Pel juliol, amb poc foc bull el perol</b> <b>No sé què fer per les vacances</b> <b>Per Setmana Santa</b>
	Introdueix mesos i estacions de l'any amb un sentit menys precís. <b>Atenció!</b> En general els mesos s'introdueixen sense preposició.	<b>Per la tardor</b> <b>Pel març vinent</b>  <b>El març vinent</b>
	Indica distribució o freqüència. <b>Atenció!</b> La distribució o freqüència també es pot expressar sense preposició, amb la preposició <b>a</b> o l'expressió <b>cada</b> .	<b>L'interventor ve un cop per mes / per any / per setmana / per trimestre</b>  <b>Ve un cop la setmana / a la setmana / cada setmana</b>
<b>Per a</b>	Davant d'un sintagma nominal indica termini fix o adiantament.	<b>Ho vull enllestir per a la setmana vinent</b>

## Complement circumstancial de lloc (CCL)

Preposició Casos

Exemples

<b>A</b>	Regla general: s'usa aquesta preposició per expressar direcció o moviment, com per exemple amb verbs com <b>anar, venir, tornar, arribar, pujar, baixar</b> , etc. Indica el terme final del moviment.	<b>L'odontòloga va a la consulta</b> <b>El ponent pujava a la tarima</b>  <b>Recolzar-se a la paret</b>
----------	---	--

Fitxa 25

	Davant de <b>el / la / els / les</b> i de l'interrogatiu <b>quin / quina</b> , s'usa preferentment aquesta preposició, tant per expressar moviment com situació i repòs, especialment en un lloc concret.	<b>Van entrar al menjador</b> <b>Els venedors són al carrer</b>
	Davant els topònims i similars s'usa sempre aquesta preposició.	<b>El Congrés es clausurarà a Reus</b> <b>A l'estiu, viatjarà a Costa Rica</b> <b>Treballa a sanitat</b>
	Indica la proximitat en relació amb un lloc.	<b>A un quilòmetre hi ha la gasolinera</b> <b>A la vora del riu</b>
	Introdueix <b>locucions adverbials</b>	<b>A taula</b> <b>A pagès</b> <b>A ciutat</b>
<b>De</b>	Indica el punt de partida d'un moviment.	<b>Surt de l'hospital</b>
<b>En</b>	Regla general: s'usa aquesta preposició per expressar situació, repòs o presència. Verbs com: <b>estar, haver-hi, ser, trobar-se, viure</b> , etc.	<b>Els serveis matrisus estan en dos edificis diferents</b>
	S'usa preferentment aquesta preposició quan precedeix l'article indefinit, adjectius o pronoms demostratius, indefinits, numerals o relatius, tant per expressar situació i repòs com moviment.	<b>En aquests països hi ha hagut un descens de la natalitat</b> <b>El despatx en què treballo</b>
	Davant dels topònims amb valor històric, social o temporal.	<b>En la Catalunya de la postguerra</b> <b>En l'Europa industrial</b>
	És preferible usar aquesta preposició per expressar el lloc en sentit figurat, encara que també es pot fer servir <b>a</b> .	<b>La introducció publicada en la Memòria de l'SCS</b> <b>Aquesta qüestió està regulada en l'article 3 de la Llei</b> <b>La misèria en el quart món</b>
<b>Per</b>	Indica el lloc de pas.	<b>Passaré pel camí del mig</b>
	Indica lloc de pas en sentit figurat.	<b>Li va passar una idea pel cap</b>

## Altres funcions sintàctiques

Preposició Casos

Exemples

<b>A</b>	Expressa la quantitat assignada a una unitat.	<b>Anar a cent per hora</b> <b>A mil pessetes el metre</b>
<b>Amb</b>	Complement circumstancial de companyia o instrument.	<b>Tallar un paper amb tisores</b> <b>Escriure amb ploma</b> <b>Passejo amb els amics</b>
	Introdueix l'acompanyament d'un plat.	<b>Carn amb rovellons</b> <b>Botifarra amb seques</b>

Fitxa 25

<b>De</b>	Complement del nom (CN): indica l'origen, la matèria, l'espècie, la destinació, el contingut, la propietat o la pertinença d'un substantiu.	<b>Vi del Penedès</b> <b>Soroll de buit</b> <b>Cuina de gas</b> <b>Color de sang</b> <b>Gust de cremat</b> <b>Pudor de podrit</b> <b>Sabates de xarol</b>
	Subjecte: preposició opcional que introdueix un infinitiu amb funció de subjecte, quan el verb de l'oració expressa voluntat o desig.	<b>M'agrada (d')anar-hi</b>
	Complement circumstancial de causa, motiu o mitjà.	<b>Morir de set</b> <b>Plorar de riure</b> <b>Viure de renda</b>
	Atribut: amb els verbs copulatius ésser, estar.	<b>Aquest alumne és d'arquitectura</b>
	Complement predicatiu.	<b>Us van tractar de mentiders</b>
	Introdueix les aposicions especificatives.	<b>Carrer de Viladomat</b> <b>Mes d'abril</b> <b>Vila de Sant Boi de Llobregat</b>
	Indica el sentit partitiu.	<b>Tinc un informe favorable i un de desfavorable</b> <b>En vols molts, d'impresos</b> <b>Tres d'ells</b>
	Complement agent.	<b>Era respectat de tot el poble</b> <b>Era estimat de tothom</b>
<b>En</b>	En correlació amb <b>de</b> indica distribució, interacció o intensitat.	<b>Els mataven de deu en deu</b> <b>Ens ve a veure de tant en tant</b>
	Introdueix el complement del nom.	<b>Carrer en obres</b> <b>Doctor en medicina</b> <b>Veü en off</b>
	Introdueix el complement de l'adjectiu.	<b>Ric en minerals</b> <b>Afectats en l'expressió</b>
<b>Per</b>	Complement predicatiu.	<b>Ens prenen per bojos</b> <b>El tenen per sant</b>
	Introdueix el complement agent de la <b>veü passiva</b> .	<b>Els cirurgians van ser elogiats pel director de l'hospital</b>
	Introdueix el complement circumstancial de causa i de finalitat.	<b>Ho fan per ordre de l'alcalde</b> <b>Han vingut per saludar-te</b> (amb la intenció de) <b>Treballa pel proïsme</b> (en pro de)
	Complement d'instrument o mitjà.	<b>Enviar una carta per correu</b>
<b>Per a</b>	Introdueix un complement del nom ( <b>per a la febre</b> no es pot substituir per un pronom feble perquè qualifica <b>xarop</b> ). <b>Atenció!</b> Davant d'infinitiu es tolera usar <b>per</b> .	<b>Un xarop per a la febre</b> <b>Un remei per (a) calmar el dolor</b>



## Fitxa 25 Exercicis

**Empleneu els buits amb la preposició adequada, l'article o la contracció d'article més preposició, quan calgui, i escriviu la funció sintàctica de l'element subratllat.**

1. L'ATS ajuda ..... camiller a asseure ..... malalt. ....
2. Quan arribis ..... Badalona, telefona'm. ....
3. Van aconseguir la subvenció ..... un tres i no res. ....
4. Van demanar cervesa ..... pressió. ....
5. Redacto la resolució ..... director. ....
6. No t'oblidis ..... arxivar els documents. ....
7. La gerent va renunciar ..... que els convenis se signessin a la mateixa hora. ....
8. .... segle XIII va néixer Ramon Llull. ....
9. Aquesta matèria no es va tractar ..... congrés. ....
10. Ens vam acomiadar ..... la cafeteria de l'hotel. ....
11. Aquell quadre estava pintat amb pintura ..... àcid. ....
12. Vam menjar pollastre ..... ast i endívies ..... rocafort. ....
13. Els càrrecs, com per exemple president, s'escriuen ..... minúscules. ....
14. En els documents, no cal abusar d'escriure ..... negreta. ....
15. .... la propera reunió ens ocuparem dels pressupostos. ....
16. Aquest tema queda recollit ..... l'exemple següent. ....
17. La visita mèdica és tots els dies ..... la tarda. ....
18. Van convidar ..... tothom al casament. Els vaig regalar l'olla ..... pressió. ....
19. Algú ha vist ..... la Mercè? Duia una faldilla ..... quadres. ....
20. Vaig anar ..... Sant Cugat ..... tren. ....
21. Confiava ..... mantenir el nivell de qualitat de l'assistència. ....
22. Sabien del cert que actuàveu ..... ambició. ....
23. Ens vam trobar ..... cinema. ....
24. Ens vam trobar ..... un cinema. ....
25. Donaven hora ..... malalts per visitar-se. ....
26. Ens convidaran a cafè ..... tots. ....
27. Viu al carrer ..... Balmes de Barcelona. ....
28. Dubto ..... tot. Dubto ..... que acabis la feina. ....
29. .... 1995 es va modificar la Llei d'ordenació sanitària de Catalunya. ....
30. No hi ha res ..... fer. ....
31. Vaig conèixer ..... directora de l'Àrea. ....
32. .... aquell poble, van inaugurar un CAP. Inauguraran un CAP ..... Sabadell. ....
33. Les sessions monogràfiques són dijous ..... tarda. ....
34. .... arribar a l'encreuament, gireu a la dreta. ....
35. Somio ..... fer vacances aviat. ....
36. Li van donar permís ..... fer vacances. ....
37. Fa de telefonista ..... una empresa multinacional. ....
38. .... l'hospital, vaig veure ..... la meva cosina ..... casualitat. ....
39. He fet una festa ..... amics, organitzada ..... mi. ....
40. Van publicar els objectius de la regió ..... la memòria. ....

## Fitxa 25 Clau dels exercicis

**Empleneu els buits amb la preposició adequada, l'article o la contracció d'article més preposició, quan calgui, i escriviu la funció sintàctica de l'element subratllat.**

- |   |                         |
|---|-------------------------|
| 1. L'ATS ajuda $\emptyset$ <u>el</u> camiller a asseure $\emptyset$ <u>el</u> malalt.         | CD/CD                   |
| 2. Quan arribis <u>a</u> Badalona, telefona'm.  | CCL                     |
| 3. Van aconseguir la subvenció <u>en</u> un tres i no res.                                    | CCT                     |
| 4. Van demanar cervesa <u>de</u> pressió.   | CN                      |
| 5. Redacto la resolució <u>per al/al/del</u> director.  | CI/CI/CN                |
| 6. No t'oblidis <u>d'</u> arxivar els documents.  | CPR                     |
| 7. La gerent va renunciar $\emptyset$ <u>que</u> els convenis se signessin a la mateixa hora. | CPR                     |
| 8. <u>En el/AI</u> segle XIII va néixer Ramon Llull.  | CCT                     |
| 9. Aquesta matèria no es va tractar <u>en el/al</u> congrés.                                  | CCL                     |
| 10. Ens vam acomiadar <u>a</u> la cafeteria de l'hotel.                                       | CCL                     |
| 11. Aquell quadre estava pintat amb pintura <u>a l'</u> àcid.                                 | CN                      |
| 12. Vam menjar pollastre <u>a l'</u> ast i endívies <u>amb</u> rocafort.                      | CN/CN                   |
| 13. Els càrrecs, com per exemple president, s'escriuen <u>amb</u> minúscules.                 | CCM                     |
| 14. En els documents, no cal abusar d'escriure <u>en</u> negreta.                             | CCM                     |
| 15. <u>En/A</u> la propera reunió ens ocuparem dels pressupostos.                             | CCL                     |
| 16. Aquest tema queda recollit <u>en/a</u> l'exemple següent.                                 | CCL                     |
| 17. La visita mèdica és tots els dies <u>a</u> la tarda.                                      | CCT                     |
| 18. Van convidar $\emptyset/a$ tothom al casament. Els vaig regalar l'olla <u>de</u> pressió. | CD/CN                   |
| 19. Algú ha vist $\emptyset$ la Mercè? Duia una faldilla <u>de</u> quadres.                   | CD/CN                   |
| 20. Vaig anar <u>a</u> Sant Cugat <u>en/amb</u> tren.   | CCL/CCM                 |
| 21. Confiava <u>a</u> mantenir el nivell de qualitat de l'assistència.                        | CPR                     |
| 22. Sabien del cert que actuàveu <u>amb/per</u> ambició.                                      | CCM                     |
| 23. Ens vam trobar <u>al</u> cinema.  | CCL                     |
| 24. Ens vam trobar <u>en</u> un cinema.   | CCL                     |
| 25. Donaven hora <u>als</u> malalts per visitar-se.   | CI                      |
| 26. Ens convidaran a cafè <u>a</u> tots.  | CD                      |
| 27. Viu al carrer <u>de</u> Balmes de Barcelona.  | Aposició especificativa |
| 28. Dubto <u>de</u> tot. Dubto $\emptyset$ <u>que</u> acabis la feina.                        | CPR/CPR                 |
| 29. <u>El/L'any/En</u> 1995 es va modificar la Llei d'ordenació sanitària de Catalunya.       | CCT                     |
| 30. No hi ha <u>res a</u> fer.  | CD                      |
| 31. Vaig conèixer $\emptyset$ <u>la</u> directora de l'Àrea.                                  | CD                      |
| 32. <u>En</u> aquell poble, van inaugurar un CAP. Inauguraran un CAP <u>a</u> Sabadell.       | CCL/CCL                 |
| 33. Les sessions monogràfiques són dijous <u>a la</u> tarda.                                  | CCT                     |
| 34. <u>En</u> arribar a l'encreuament, gireu a la dreta.                                      | CCT                     |
| 35. Somio $\emptyset$ fer vacances aviat.   | CD                      |
| 36. Li van donar permís <u>per (a)</u> fer vacances.  | CN                      |
| 37. Fa de telefonista <u>en</u> una empresa multinacional.                                    | CCL                     |
| 38. <u>A</u> l'hospital, vaig veure $\emptyset$ la meva cosina <u>per</u> casualitat.         | CCL/CD/CCM              |
| 39. He fet una festa <u>per als/als</u> amics, organitzada <u>per</u> mi.                     | CI/C agent              |
| 40. Van publicar els objectius de la regió <u>a/en</u> la memòria.                            | CCL                     |

## Fitxa 26 Preposicions tòniques

Preposició	Comentaris	Exemples
<b>Cap (a)</b>	Indica direcció a; situació de relativa proximitat en l'espai o en el temps. Equivalents: <b>aproximadament, cap a la banda de, cap al costat de, devers, en direcció a, envers, no gaire lluny, pels volts de, prop de, vers.</b>	<b>Vaig anar cap allà</b> (direcció) <b>Cap a la dreta</b> (direcció) <b>L'ABS és cap a Salomó</b> (prox. en l'espai) <b>Hi aniré cap a les sis</b> (prox. en el temps)
	S'escriu <b>cap a</b> : <ul style="list-style-type: none"> <li>Davant de noms, articles, adjectius, numerals i infinitius. Alguns adverbis també admeten l'anteposició de la preposició <b>a</b>: <b>dins, dintre, fora, damunt, darrere, sobre, dessorre, dalt, baix, prop.</b></li> <li>Generalment, en els contextos similars en què figuren les preposicions <b>a</b> o <b>en</b> (vegeu Fitxa 25).</li> <li>Davant dels dies de la setmana.</li> <li>Davant de les expressions de temps començades pels articles <b>el/els</b>; aquest fet origina les contraccions <b>al</b> i <b>als</b>.</li> </ul>	<b>Van cap a l'hospital; Cap a Palamós; Cap a dinar; Cap a fora</b>  <b>Situa'l a davant / Situa'l cap a davant</b> <b>Gira a la dreta / Gira cap a la dreta</b>  <b>Vindrem cap a divendres</b>  <b>Cobro el dia 30 / Cobro cap al dia 30</b> <b>Va passar (en) els darrers dies / Va passar cap als darrers dies</b>
	S'escriu <b>cap</b> : <ul style="list-style-type: none"> <li>Davant d'alguns adverbis que no admeten l'anteposició de la preposició <b>a</b>: <b>allà, allí, aquí, arran, endins, endintre, enmig, enfora, endavant, endarrere, enrere, amunt, avall</b>, etc.</li> <li>Davant dels demostratius (si és un lloc físic, també s'hi pot intercalar <b>a/en</b>, encara que no és gaire habitual).</li> <li>Generalment, en els contextos similars en què no figuren ni <b>a</b> ni <b>en</b> (vegeu Fitxa 25).</li> </ul>	<b>Cap amunt; Cap endins</b>  <b>Cap aquest lloc</b> <b>Cap (a/en) aquest lloc</b> (no habitual)  <b>Vine aquí / Vine cap aquí</b>
	En alguns casos s'admet <b>cap</b> o <b>cap a</b> indistintament.	<b>Cap on</b> (forma preferent) / <b>Cap a on</b> <b>Cap a dalt</b> (forma preferent) / <b>Cap dalt</b> <b>Cap a baix</b> (forma preferent) / <b>Cap baix</b>
<b>Contra</b>	Indica direcció contrària, oposició, contacte.	<b>Guanya contra tot pronòstic</b> <b>Va xocar contra el senyal</b> <b>Recolza't contra la paret</b>
<b>Dalt</b>	Indica situació damunt d'alguna cosa alta. Prové d'un adverbi. Opcionalment pot dur la preposició <b>de</b> postposada.	<b>Dalt (d)el cim fa aire</b>
<b>Damunt</b>	Expressa la posició d'algú o d'alguna cosa; té l'accepció de cobrir o revestir. Prové d'un adverbi. Opcionalment pot dur la preposició <b>de</b> postposada. Equivalent: <b>sobre</b> .	<b>Damunt mateix de la taula</b> <b>Damunt (de) la llitera</b> <b>Damunt (de) la pell</b>

Fitxa 26

Preposició	Comentaris	Exemples
<b>Darrere</b>	<p>Expressa posició a la banda oposada a la cara; immediatament després de...; respecte d'un objecte, posició oposada a la de la persona que parla; suport o adhesió a algú o alguna cosa. Prové d'un adverbi. Opcionalment pot dur la preposició <b>de</b> postposada.</p> <p><b>Atenció!</b> <b>Darrere</b> com adverbi o preposició sempre s'escriu amb <b>-e</b> final, però l'adjectiu té tots dos gèneres: <b>darrere/darrera</b></p> <p><b>Atenció!</b> <b>Per darrere</b> no és recomanable quan acompanya verbs de moviment (<b>anar, arribar, situar</b>). Les formes recomanades equivalents són: <b>al darrere, darrere</b>.</p>	<p><b>Darrere meu</b>  <b>Darrere (de) la porta</b>  <b>Darrere (d')aquest projecte hi ha l'SCS</b>  <b>Darrere mateix de la taula</b></p> <p><del>Darrera</del> l'armari  <b>La darrera pel·lícula de...</b></p> <p><b>El Manlleu s'ha situat tercer, al darrere de l'Alcoi</b></p>
<b>Davall</b>	<p>Expressa una relació que denota posició d'una cosa respecte a allò que està més alt. Prové d'un adverbi. Opcionalment pot dur la preposició <b>de</b> postposada. És equivalent a <b>sota</b> i oposada a <b>damunt</b>.</p>	<p><b>Érem davall (d')un pont</b></p>
<b>Davant</b>	<p>Expressa posició a la banda de la cara; situació en presència (d'algú); posició enfront d'algú, per aturar-lo, impedir-li de fer alguna cosa; anterioritat immediata en el temps. Prové d'un adverbi. Opcionalment pot dur la preposició <b>de</b> postposada. Equivalents: <b>enfront de, en presència de, al capdavant de, al davant de</b>.</p> <p><b>Atenció!</b> <b>Per davant</b> no és recomanable quan acompanya verbs de moviment (<b>anar, arribar, situar</b>). Les formes recomanades equivalents són: <b>al davant, davant</b>.</p>	<p><b>Va comparèixer davant (d)el jutge</b>  <b>Davant nostre</b>  <b>Davant mateix de la taula</b></p> <p><b>L'Alcoi s'ha situat segon, al davant del Manlleu</b></p>
<b>Des de</b>	<p>Indica: el moment o el lloc en què comença a comptar-se un espai de temps o una distància; el lloc on és qui veu, sent, etc. una cosa distant; el lloc de referència o de partida. Es pot contraure i apostrofar: <b>des del, des d', des dels</b>. Equivalents: <b>a partir de, d'ençà de, de (...)</b> <b>ençà</b>. <b>De (...)</b> <b>estant</b> equival a <b>des de</b> quan té el sentit de romandre.</p> <p><b>Atenció!</b> Davant de la conjunció <b>que</b> sempre cau la preposició <b>de</b>.</p>	<p><b>Sóc aquí des de fa una hora</b>  <b>Des del riu hi ha tres quilòmetres</b>  <b>Des del menjador veia la piscina</b></p> <p><b>Ho mirava de la finestra estant</b>  <del>Hi vam anar de casa estant</del></p> <p><del>Des de</del> <b>que som a casa</b></p>
<b>Dins o dintre</b>	<p>Expressa: relacions que denoten situació a l'interior d'un espai limitat; un fet que té lloc entre el moment inicial i final d'un període de temps; un fet que no va més enllà d'una durada, d'una distància, d'una quantitat determinada. Prové d'un adverbi. Opcionalment pot dur la preposició <b>de</b> postposada.</p> <p><b>Atenció!</b> <b>Dins de</b> indica període de temps sense concreció; i <b>d'aquí a</b> té un sentit concret (moment en el qual o a partir del qual).</p>	<p><b>L'ús del català dins l'expressió escrita de les ciències exactes i naturals comença en el segle XIII</b></p> <p><b>Ho hem de fer dins de 15 dies</b>  <b>Sortim el dia 3, és a dir, d'aquí a 15 dies</b>  <b>Sortim el dia 3, és a dir, <del>dins de</del> 15 dies</b></p>
<b>Durant</b>	<p>Dins l'espai de temps que dura una cosa. Equivalents: <b>en el temps de, en el transcurs de</b>.</p> <p><b>Atenció!</b> És millor no fer servir <b>quan</b> en el sentit de <b>durant</b>.</p>	<p><b>El grec va ser l'idioma de la medicina durant tota l'antiguitat clàssica</b></p> <p><del>Quan</del> <b>les epidèmies de començament de segle...</b></p>

Fitxa 26

Preposició	Comentaris	Exemples
<b>Entre</b>	Expressa: situacions separades en l'espai o en el temps; relacions de grau, d'acció recíproca i mútua i d'inclusió en un conjunt. Equivalents: <b>enmig de</b> .	<b>Estem entre el Besòs i el Llobregat</b> <b>Entre avui i demà</b> <b>Col·laboració professional entre metges</b>
<b>Envers</b>	Indica direcció a, física o figurada. Equivalents: <b>amb relació a</b> , <b>cap a la banda de</b> , <b>vers</b> .	<b>Té simpatia envers el seu veí</b>
<b>Fins (a)</b>	Assenyala un terme, d'espai o de temps, sense ultrapassar-lo i s'usa per indicar una distància, els límits o la mesura d'una cosa. També s'usa per donar èmfasi.  <b>Atenció!</b> Quan no introdueix una determinació de lloc o de temps equival a <b>àdhuc</b> .	<b>No vindran fins demà</b> <b>Te'n donaran fins a catorze</b>  <b>Fins ell va venir / Fins i tot ell va venir</b>
	S'escriu <b>fins a</b> : <ul style="list-style-type: none"> <li>Davant de noms, articles, adjectius, numerals i infinitius. Alguns adverbis també admeten l'anteposició de la preposició <b>a</b>: <b>dins</b>, <b>dintre</b>, <b>fora</b>, <b>damunt</b>, <b>darrere</b>, <b>sobre</b>, <b>dessobre</b>, <b>dalt</b>, <b>baix</b>, <b>prop</b>.</li> <li>Generalment, en els contextos similars en què figuren les preposicions <b>a</b> i <b>en</b> (vegeu Fitxa 25).</li> <li>Davant de les expressions de temps començades pels articles <b>el/els</b>; aquest fet origina les contraccions <b>al</b> i <b>als</b>.</li> </ul> <b>Atenció!</b> <b>Fins a</b> admet la intercalació d'un altre mot.	<b>He anat fins a la plaça</b>  <b>Camina a la dreta / Camina fins a la dreta</b>  <b>Cobro el dia 1 / No cobro fins al dia 1</b> <b>Va passar (en) els darrers dies / No va passar fins als darrers dies; La guerra començada el 1936 va durar fins al 1939</b>  <b>Fins molt a prop de casa</b>
	S'escriu <b>fins</b> : <ul style="list-style-type: none"> <li>Generalment, en els contextos similars en què no figuren les preposicions <b>a</b> ni <b>en</b> (vegeu Fitxa 25).</li> <li>Davant dels demostratius (si és un lloc físic, també s'hi pot intercalar <b>en/a</b>, encara que no és gaire habitual).</li> <li>Davant de la conjunció <b>que</b>.</li> <li>Davant d'alguns adverbis que no admeten l'anteposició de la preposició <b>a</b>: <b>allà</b>, <b>allí</b>, <b>aquí</b>, <b>arran</b>, <b>endins</b>, <b>endintre</b>, <b>enmig</b>, <b>enfora</b>, <b>endavant</b>, <b>endarrere</b>, <b>avant</b>, <b>enrere</b>, <b>amunt</b>, <b>avall</b>, <b>lluny</b>, etc.</li> <li>En els casos en què apareix la preposició <b>per</b>.</li> <li>Davant d'un participi en construcció absoluta (que equival a una oració adverbial de temps).</li> </ul>	<b>T'ho torno demà / No t'ho torno fins demà</b>  <b>Fins aquell dia</b> <b>Arribarem fins (a/en) aquella casa</b>  <b>Fins que tornis</b>  <b>Vine fins aquí</b>  <b>Fins per Nadal / Fins pel desembre</b>  <b>No hi anirem fins enlestida la feina</b>
	En alguns casos s'admet <b>fins</b> o <b>fins a</b> indistintament.	<b>Fins on</b> (més recomanable que <b>fins a on</b> ) <b>Fins a baix</b> (més recomanable que <b>fins baix</b> ) <b>Fins dijous / l'any / la setmana / la nit</b> (més recomanable que <b>fins a dijous/a l'any ...</b> )

Fitxa 26

Preposició	Comentaris	Exemples
<b>Fora</b>	Indica situació en un punt exterior; excepte, etc. Equivalents: <b>a excepció de, enfora de, llevat de, salvant, salvat, tret de.</b>	<b>Fora d'ell, ningú no ho va endevinar</b> <b>Anar a fora de l'edifici</b>
<b>Malgrat</b>	Sense que ho impedeixi l'oposició (d'algú o d'alguna cosa). Equivalents: <b>a pesar de, encara que, a despit de, no obstant.</b>  <b>Atenció!</b> Després de <b>malgrat</b> és convenient la substitució dels pronoms personals forts pels possessius corresponents.	<b>Malgrat el seu parer, ho farem</b>  <b>Malgrat meu / <del>Malgrat jo</del></b> <b>Malgrat nostre / <del>Malgrat nosaltres</del></b>
<b>Mitjançant</b>	Expressa relacions que denoten el mitjà per aconseguir alguna cosa; la condició per a alguna cosa. Equivalents: <b>a cop de, a costa de, a preu de, a través de, gràcies a, per mitjà de, per obra de.</b>	<b>Conveni mitjançant el qual s'estableix la col·laboració entre dos centres</b>
<b>Pro</b>	Equivalent: <b>a favor de.</b>	<b>Campanya pro dieta mediterrània</b>
<b>Prop</b>	Indica proximitat en l'espai o en el temps; aproximació a una quantitat. Equivalents: <b>a la vora de, al tombant de, pels voltants de, pels volts de.</b>	<b>Viu prop d'aquí</b> <b>L'SCS té prop de cinc anys</b> <b>Prop meu</b>
<b>Salvat</b> o <b>salvant</b>	Indica deixar intacte, deixar de banda; exceptuar. Equivalents: <b>llevat de, tret de,</b> etc.	<b>Salvat error o omisió</b> <b>Ningú no en sabia res, salvant la Rosa</b>
<b>Segons</b>	Indica que se segueix una direcció, una regla, l'opinió d'algú o alguna circumstància. Equivalents: <b>conformement, conforme a, d'acord amb, de conformitat amb, en virtut de.</b>	<b>He actuat segons les directrius establertes</b>
<b>Sense</b>	Indica exclusió, mancança o privació absoluta. Equivalents: <b>amb exclusió de, desproveït de, mancat de.</b>  <b>Atenció!</b> No s'admet anteposar-hi <b>amb</b> . No pot anar seguida de l'adverbi <b>no</b> .  <b>Atenció!</b> En alguna frase ja fixada es troba la forma <b>sens</b> .	<b>Més llarg que un dia sense pa</b>  <b>M'he quedat <del>amb</del> sense llet</b> <b>Ho he fet sense <del>no</del> pensar-hi</b>  <b>Sens perjudici / Sens dubte</b>
<b>Sobre</b>	Expressa posició. Prové d'un adverbi. Opcionalment pot dur la preposició <b>de</b> postposada. Equivalents: <b>damunt, pel que es refereix a, quant a, relatiu a, tocant a, ultra.</b>	<b>L'informe sobre la radioteràpia és sobre la taula</b>
<b>Sota</b>	Expressa posició. Prové d'un adverbi. Opcionalment pot dur la preposició <b>de</b> postposada. Equivalent: <b>davall.</b>  <b>Atenció!</b> No s'ha de confondre <b>sota</b> (preposició o adverbi) amb <b>baix</b> (adjectiu, substantiu o adverbi, però mai no és preposició).	<b>Treballa sota la pressió del temps</b>  <b>Treballa <del>baix</del> la pressió del temps</b> <b>Eren a baix (adverbi), a l'entresol</b>
<b>Ultra</b>	Indica addició. Equivalents: <b>a més de, en addició a.</b>	<b>Ell vol, ultra el medicament, la recepta</b>
<b>Vers</b>	Indica direcció a, física o figurada. Equivalents: <b>cap a, cap al costat de, pels volts de.</b>	<b>Treballen vers la gestió sanitària</b>
<b>Vora</b>	Indica proximitat. Equivalent: <b>prop de.</b>	<b>La impressora és vora la taula</b>

## Fitxa 26 Exercicis

Empleneu els buits amb **cap o cap a**, segons correspongui.

1. Voleu venir ..... la Unitat de Pediatria.
2. El risc d'infecció se situa ..... aquella xifra.
3. Baixàvem ..... les sales de radiologia.
4. Hi havia ..... cent casos d'aquella malaltia.
5. Veniu ..... aquí, ..... allà.
6. El cirurgià va fer la incisió més ..... amunt.
7. Havent esmorzat, tornava ..... despatx.
8. Pujàvem ..... Rupit.
9. Baixeu al soterrani, és ..... avall.
10. Això devia passar ..... les onze.

Empleneu els buits amb **fins o fins a**, segons correspongui.

1. Hi treballaré des del maig ..... setembre.
2. Anirem en tren ..... la Pobla de Segur.
3. No arribarem ..... la tarda.
4. No va arribar ..... dalt.
5. Porta-ho ..... aquí.
6. Situació de la vacunació ..... 30 d'abril.
7. No arribarem ..... demà.
8. Van aplicar la mesura ..... que ja no va caldre.
9. Van baixar esquiant ..... refugi.
10. Hi participen tots, des dels ATS ..... gerents.

Empleneu els buits amb la **preposició tònica** que correspongui.

1. El necessari combat ..... la droga.
2. Els símptomes comuns que podem trobar ..... les malalties relacionades amb l'estrès.
3. Cal submergir el material en la solució desinfectant, ..... manipular-lo amb guants.
4. Un conveni signat ..... la universitat i els laboratoris.
5. .... com sigui el diagnòstic inicial no faran el tractament amb antiinflamatoris.
6. No eren gaire cordials les seves relacions ..... els seus pares.
7. L'hivern passat vam arribar a tres graus ..... zero.
8. El brot de pneumònia atípica es va controlar ..... mesures preventives.
9. Van medicar els pacients oncològics amb morfina, ..... els al·lèrgics.
10. Va deixar la dosi preparada ..... la taula.
11. Col·loca els apòsits ..... la calaixera.
12. Va dormir en decúbit ..... tota la nit.
13. .... els inconvenients, ho farem i reeixirem.
14. Ho han dit ..... pensar-hi.
15. Es va estudiar l'efecte dels fàrmacs hipnòtics ..... l'òptica dels quadres ansiosos.
16. Establir els protocols d'atenció primària ..... la direcció dels metges especialistes.
17. Obrar ..... les lleis.
18. Tothom anava amb els dossiers de la jornada, però jo anava ..... els dossiers.
19. Van iniciar una campanya ..... la prevenció de la sida.
20. Van construir l'Hospital Duran i Reynals ..... l'Hospital Prínceps d'Espanya.
21. .... que va iniciar el seguiment dels pacients no s'havia produït cap incidència.
22. La Unitat de Cures Intensives es troba ..... l'ascensor.
23. El trasllat d'òrgans per a trasplantament es fa ..... una vigilància extrema.
24. Vam conèixer-los ..... el congrés.
25. Els casos de la malaltia s'han estabilitzat ..... l'aparició de les noves teràpies.

## Fitxa 26 Clau dels exercicis

Empleneu els buits amb **cap** o **cap a**, segons correspongui.

1. Voleu venir **cap a** la Unitat de Pediatria.
2. El risc d'infecció se situa **cap** aquella xifra.
3. Baixàvem **cap a** les sales de radiologia.
4. Hi havia **cap a** cent casos d'aquella malaltia.
5. Veniu **cap** aquí, **cap** allà.
6. El cirurgià va fer la incisió més **cap** amunt.
7. Havent esmorzat, tornava **cap al** despatx.
8. Pujàvem **cap a** Rupit.
9. Baixeu al soterrani, és **cap** avall.
10. Això devia passar **cap a** les onze.

Empleneu els buits amb **fins** o **fins a**, segons correspongui.

1. Hi treballaré des del maig **fins al** setembre.
2. Anirem en tren **fins a** la Pobla de Segur.
3. No arribarem **fins a** la tarda.
4. No va arribar **fins a** dalt.
5. Porta-ho **fins** aquí.
6. Situació de la vacunació **fins al** 30 d'abril.
7. No arribarem **fins** demà.
8. Van aplicar la mesura **fins** que ja no va caldre.
9. Van baixar esquiant **fins al** refugi.
10. Hi participen tots, des dels ATS **fins als** gerents.

Empleneu els buits amb la preposició tònica que correspongui.

1. El necessari combat **contra/davant** (de) la droga.
2. Els símptomes comuns que podem trobar **entre/dins** (de)/**dintre** (de) les malalties relacionades...
3. Cal submergir el material en la solució desinfectant, **ultra/malgrat** manipular-lo amb guants.
4. Un conveni signat **entre/sense/sobre** la universitat i els laboratoris.
5. **Segons** com sigui el diagnòstic inicial no faran el tractament amb antiinflamatoris.
6. No eren gaire cordials les relacions **envers/cap als/malgrat** els seus pares.
7. L'hivern passat vam arribar a tres graus **sota/sobre** zero.
8. El brot de pneumònia atípica es va controlar **mitjançant/segons** mesures preventives.
9. Van medicar els pacients oncològics amb morfina, **salvant/salvat/ultra/malgrat** els al·lèrgics.
10. Va deixar la dosi preparada **damunt** (de)/**darrere** (de)/**prop** (de)/**sota** (de)/**vora** (de) la taula.
11. Col·loca els apòsits **dintre** (de)/**dins** (de) la calaixera.
12. Va dormir en decúbit **durant** tota la nit.
13. **Malgrat/sense/ultra** els inconvenients, ho farem i reeixirem.
14. Ho han dit **sense/malgrat** pensar-hi.
15. Es va estudiar l'efecte dels fàrmacs hipnòtics **des de/mitjançant/sota** l'òptica dels quadres ansiosos.
16. Establir els protocols d'atenció primària **sota/mitjançant** la direcció dels metges especialistes.
17. Obrar **contra/fora** (de)/**dins** (de)/**dintre** (de)/**mitjançant/segons** les lleis.
18. Tothom anava amb els dossiers de la jornada, però jo anava **sense** els dossiers.
19. Van iniciar una campanya **pro/envers** la prevenció de la sida.
20. Van construir l'Hospital Duran i Reynals **davant** (de)/**prop** (de)/**vora** (de) l'Hospital Prínceps d'Espanya.
21. **Des de** que va iniciar el seguiment dels pacients no s'havia produït cap incidència.
22. La Unitat de Cures Intensives es troba **davant** (de)/**prop** (de)/**vora** (de) l'ascensor.
23. El trasllat d'òrgans per a trasplantament es fa **mitjançant/segons/sota** una vigilància extrema.
24. Vam conèixer-los **durant** el congrés.
25. Els casos de la malaltia s'han estabilitzat **des de** l'aparició de les noves teràpies.



## Fitxa 27 Adverbis d'afirmació, de dubte i possibilitat, de lloc i de manera

Els adverbis són mots que modifiquen altres elements gramaticals, com verbs, adjectius i, fins i tot, altres adverbis. Les locucions adverbials són expressions formades per més d'un mot que fan la funció d'un adverbi. *(Vegeu la Fitxa 8, sobre les categories gramaticals i funcions sintàctiques.)*

**Atenció!** Una de les principals funcions sintàctiques de l'adverbi és la de complement circumstancial del verb. Però també pot fer funcions que habitualment fan altres categories gramaticals, com la d'atribut (**això és així**); subjecte (**allà era molt fresc**); enllaç (**deixa això damunt de la taula, plou; tanmateix sortirem**); entre d'altres.

### Adverbis d'afirmació, inclusió i ponderació

Adverbi	Comentaris	Exemples
<b>Àdhuc</b>		Treballa àdhuc el diumenge.
<b>Cert</b>		Són opinions diferents, cert.
<b>Certament</b>		Certament, aquest fet ens afecta.
<b>Efectivament</b>		Has aprovat? –Efectivament.
<b>Igualment</b>	D'una manera igual.	Igualment, les dades coincideixen.
<b>Indubtablement</b>		La malaltia, indubtablement, l'eradicarem.
<b>Just</b>		La llitera cap just a l'ascensor.
<b>Justament</b>		Arribeu justament quan marxem.
<b>Oi</b>	Interjecció que s'usa com a adverbi per demanar confirmació o per assentir.	Oi que vindràs?
<b>Prou</b>		Prou que vindré a la festa!
<b>Semblantment</b>		Semblantment, van utilitzar plaguicides.
<b>Sí</b>	Cal recordar que l'adverbi <b>sí</b> sempre duu accent diacrític <i>(vegeu Fitxa 13, sobre l'accentuació)</i> .	Sí, li van diagnosticar apendicitis.
<b>També</b>		Les dades també indiquen una estabilització de la malaltia.

Algunes de les locucions adverbials d'afirmació, inclusió o ponderació són: **així mateix, això sí, ben segur, de bon de veres, de debò, de fet, de segur, de ver, de veres, de veritat, del cert, en efecte, fins i tot, fins, ...i tot, i tant!, per descomptat, sens dubte**, etc.

**Atenció!** Cal evitar ~~hasta~~ i ~~inclus~~ usats en lloc de **fins i tot**.

## Adverbis de dubte i possibilitat

Els adverbis i locucions adverbials de dubte i possibilitat són: **per ventura** (amb el significat de **és que**), **potser**, **potser sí**, **potser no**, **qui et diu que**, **qui sap**, **qui sap si**, **si molt convé**, **tal vegada**, **tal volta**.

**Atenció!** Cal evitar el castellanisme ~~igual~~: ~~igual serem vint~~ → **potser serem vint**.

## Adverbis de lloc

Adverbi	Comentaris	Exemples
<b>Ací</b>	Especialment usat en llenguatge administratiu o epistolar. Lloc pròxim al qui parla o escriu. Recordeu que el demostratiu corresponent és <b>aquest</b> .	<b>Ací a Reus fa bon temps, i aquí on vius?</b>
<b>Allà</b>		<b>Tombes a la dreta i allà hi ha la sala.</b>
<b>Allí</b>		<b>Ens vam trobar allí.</b>
<b>Amunt</b>	Denota direcció i no situació.	<b>Viu tres carrers amunt.</b>
<b>Aquí</b>	Lloc pròxim al qui escolta o llegeix. Recordeu que el demostratiu corresponent és <b>aqueix</b> .	<b>Aquí on vius, fa bon temps? Ací a Reus, sí.</b>
<b>Arreu</b>	Segons el context, pot ser adverbi de manera.	<b>Té acne arreu: a la cara, a l'esquena...</b>
<b>Avall</b>	Denota direcció i no situació.	<b>Viu tres carrers avall.</b>
<b>(a) Baix</b>	Denota situació: és incorrecte si indica direcció.	<b>Posa-ho (a) baix.</b> <b>Anem passeig a <del>baix</del>?</b>
<b>(a) Dalt</b>	Denota situació: és incorrecte si indica direcció.	<b>Posa-ho (a) dalt.</b> <b>Anem passeig a <del>dalt</del>?</b>
<b>Daltabaix</b>	Indica direcció des de dalt d'una cosa fins a baix.	<b>Va caure daltabaix i es va trencar el canell.</b>
<b>(a/al) Damunt</b>	Indica posició.	<b>Posa-ho damunt.</b>
<b>(a/al) Darrere</b> (o <b>rere</b> )	Indica situació. És incorrecte <del>radere</del> .	<b>Treballa a l'hospital de darrere.</b>
<b>Davall</b>	Indica posició.	<b>Posa-ho davall.</b>
<b>(a/al) Davant</b>	Indica situació.	<b>Treballa a l'hospital de davant.</b>
<b>(a) Dins</b> o <b>(a) dintre</b>	Indica situació.	<b>Acompanya'l (a) dins.</b>
<b>Ençà</b>	Indica direcció: equival a <b>cap aquí</b> .	<b>De Girona ençà no vam pagar peatges.</b>

Fitxa 27

<b>Endarrere</b> ( <b>enrere</b> o <b>arriere</b> )	Indica direcció. És incorrecte <del>enradere</del> .	<b>Aquest problema és una passa endarrere.</b> <b>Això ens va passar un any endarrere.</b>
<b>Endavant</b> (o <b>avant</b> )	Indica direcció.	<b>Aquest experiment és una passa endavant.</b>
<b>Endins</b> (o <b>endintre</b> )	Indica direcció.	<b>Nedava mar endins.</b>
<b>Enfora</b>	Indica direcció.	<b>El pis és a ciutat; la masia és més enfora.</b>
<b>Enlaire</b>	Cal no confondre aquest adverbi amb <b>en l'aire</b> .	<b>Va llençar els papers enlaire.</b>
<b>Enllà</b>	Indica direcció: equival a <b>cap allà</b> .	<b>L'hospital era més enllà de l'encreuament.</b>
<b>Enlloc</b>	Cal no confondre aquest adverbi amb <b>en lloc de</b> .	<b>Aquest tipus de neurosi no s'estudia enlloc.</b>
<b>Entremig</b>		<b>Tot són llibres? –No, hi ha diaris entremig.</b>
(a) <b>Fora</b> [o (al) <b>de fora</b> ]	Indica situació.	<b>Acompanya'l (a) fora.</b>
<b>Lluny</b>	Indica distància en el temps o l'espai.	<b>No aniré gaire lluny.</b>
(a) <b>On</b>	Adverbi pronominal. És preferible la forma <b>on</b> . Equival a <b>a quin lloc</b> o <b>en quin lloc</b> . Pot anar precedit d'altres preposicions ( <b>de</b> , <b>per</b> , etc.).	<b>On vas?</b> <b>Per on passareu?</b>
<b>Onsevolga</b> (o <b>onsevulla</b> )	D'ús restringit. Significa <b>en qualsevol lloc</b> .	<b>Onsevolga pots trobar bones persones.</b>
<b>Pertot</b>	Cal no confondre amb <b>per tot</b> que vol dir per totes les coses.	<b>Hi ha publicitat pertot.</b>
(a) <b>Prop</b>		<b>Vaig a l'especialista de més a prop.</b>
(a) <b>Sobre</b> (o <b>dessobre</b> )	Indica posició. Sinònim de <b>damunt</b> .	<b>Treballem al despatx del pis de sobre.</b>
(a) <b>Sota</b> (o <b>dessota</b> )	Indica posició. Sinònim de <b>davall</b> .	<b>Treballem al despatx del pis de sota.</b>

Algunes de les locucions adverbials de lloc són: **a l'entorn**, **a l'esquerra**, **a la dreta**, **a la meitat**, **a la vora**, **a les envistes**, **a mà dreta**, **a mà esquerra**, **a tocar**, **a tot arreu**, **al capdamunt**, **al capdavant**, **al costat**, **al voltant**, **als afores**, **arreu arreu**, **cap a baix**, **cap a dalt**, **cap allà**, **cap amunt**, **cap aquí**, **cap avall**, **cap endins** o **endintre**, **cap enfora**, **d'ací d'allà**, **d'ací i d'allà**, **d'allà estant**, **d'aquí estant**, **dalt de tot**, **de baix estant**, **de dalt estant**, **de dins** o **dintre estant**, **de fora estant**, **de lluny**, **de lluny estant**, **de prop**, **de prop estant**, **pels volts de**, **per damunt**, **pertot arreu**, etc.

## Adverbis de manera

Adverbi	Comentaris	Exemples
<b>Així</b>	Cal evitar els col·loquialismes <del>axis</del> , <del>axins</del> , <del>axina</del> .	<b>Sempre actuen així.</b>
<b>Alhora</b>	Equival a <b>junts i a un mateix temps</b> . No s'ha de	<b>Estudio els virus i, alhora, els bacteris.</b> confondre amb <b>a l'hora</b> .
<b>Arran</b>		<b>Has aparcat ben arran?</b>
<b>Arreu</b>	Equival a <b>sense interrupció</b> i a <b>de manera indiscriminada</b> . També pot ser adverbi de lloc.	<b>Camineu tres dies arreu.</b> <b>Colliu olives arreu.</b>
<b>Bé</b>		<b>Fer bé una feina.</b>
<b>Ben</b>	Es col·loca davant del participi passat.	<b>Una feina ben feta.</b>
<b>Com</b>	Adverbi pronominal que equival a <b>de quina manera</b> . <del>Com a molt</del> és incorrecte; s'ha de substituir per <b>pel cap alt</b> , <b>a tot estirar</b> , <b>tirant curt</b> o <b>tirant llarg</b> . <del>Com</del> és incorrecte en el sentit d' <b>aproximadament</b> o <b>si fa no fa</b> .	<b>No sé com ens en sortirem.</b> <b>El 23 % de la població, com a molt, té una assegurança sanitària.</b> <del>Com un 23 % de la població, té una assegurança sanitària.</del>
<b>Corrents</b>		<b>Apaga corrents la cigarreta, aquí no es pot fumar.</b>
<b>Debades</b> (o <b>endebades</b> )	Significa <b>en va</b> i en algunes contrades vol dir <b>de franc</b> .	<b>Vaig cantar debades: ningú no em va sentir.</b>
<b>Dempeus</b>	No és correcte <b>de peu</b> .	<b>Vam esmorzar dempeus.</b>
<b>Ensems</b>	Cal evitar <b>a l'ensems</b> .	<b>En aquella ocasió vam actuar ensems.</b>
<b>Exprés</b>		<b>Vam anar exprés a Barcelona per a la reunió.</b>
<b>Mal</b>	Es col·loca davant del verb (participi passat).	<b>Una feina mal feta.</b>
<b>Millor</b>		<b>Em van dir que redactés millor l'escrit.</b>
<b>Només</b>		<b>Només hi van assistir tres persones.</b>
<b>Pitjor</b>		<b>Havia redactat l'escrit pitjor que els altres.</b>
<b>Sobretot</b>	No s'ha de confondre amb <b>sobre tot</b> .	<b>Ens interessa, sobretot, guarir el pacient.</b>
<b>Sols</b>	Equival a <b>solament</b> .	<b>Sols hi van assistir tres persones.</b>
<b>Tot</b>	Equival a <b>enterament</b> o <b>del tot</b> . Davant d'un gerundi equival a <b>mentre</b> + una oració temporal i dóna idea de simultaneïtat o oposició. Davant d'un nom de lloc no precedit d'article adopta la forma invariable masculina. També és invariable quan el trobem davant d'un altre adverbi i equival a <b>molt</b> o a <b>ben bé</b> .	<b>Eren tot orelles.</b> <b>Tot passejant, em vaig trobar la Maria.</b> <b>Tot Barcelona va celebrar els jocs olímpics.</b> <b>Parlaven tot silenciosament.</b>

Fitxa 27

1. Molts dels adverbis de manera es formen afegint el sufix **-ment** a la forma femenina d'un adjectiu qualificatiu: **bo/bona** → **bonament**.

**Atenció!**

- Hi ha adjectius que són invariables: **feliç** → **feliçment** i no ~~feliçament~~.
- Conserven l'accent gràfic si el duien: **sanitària** → **sanitàriament**.
- Si n'hi ha més d'un, es pot suprimir l'acabament del segon i dels successius, però la tendència actual opta per mantenir tots els sufixos.

**Analitzeu-ho profundament i acuradament.**  
**Analitzeu-ho profundament i acurada.**

~~**Analitzeu-ho profunda i acuradament.**~~

- Cal no abusar dels adverbis en **-ment**, ja que carreguen l'estil, el fan monòton i, fins i tot, cacofònic.
  - Cal evitar:
    - ~~de lo contrari~~ o ~~pel contrari~~ en lloc d'**altrament** o **o si no**;
    - ~~d'immediat~~ en lloc d'**immediatament** o **tot seguit**;
    - ~~inclusiu/iva~~ o ~~exclusiu/iva~~ en lloc d'**inclusivament**, **exclusivament** o **inclòs/a**, **exclòs/a**;
    - ~~per lliure~~ en lloc de **lliurement** o **pel seu compte**;
    - ~~en serio~~ en lloc de **seriosament**;
    - ~~no només~~ i ~~sinó només~~ en lloc de **solament**, **sols**, **només**, **únicament**, i **prou**, **tot just**, etc., perquè són formes cacofòniques (repeteixen sons innecessàriament)
2. Hi ha molts adjectius qualificatius que s'usen com a adverbis de manera: **alt**, **baix**, **brut**, **car**, **clar**, **curt**, **dolç**, **dret**, **ferm**, **fi**, **fondo**, **fort**, **greu**, **just**, **net**, **prim**, etc.

**Atenció!** L'adjectiu **dur** no es pot fer servir com a adverbi i cal substituir-lo per **durament** o **de valent**:  
~~treballar dur~~ → **treballar durament**; **treballar de valent**.

3. Algunes de les locucions adverbials de manera són: **a bastament**, **a cau d'orella**, **a contracor**, **a corre-cuita**, **a dojo**, **a l'engròs**, **a la babalà**, **a la bestreta**, **a la fi**, **a la valenta**, **a les fosques**, **a les palpentes**, **a peu coix**, **a peu dret**, **a poc a poc**, **a pols**, **a repèl**, **a tort i a dret**, **a tot estirar**, **a ulls clucs**, **a ultrança**, **al cap i a la fi**, **comptat i debatut**, **d'amagat**, **d'esma**, **d'esquitllentes**, **de bat a bat**, **de biaix**, **de bracet**, **de cap a cap**, **de cap a peus**, **de corcoll**, **de debò**, **de franc**, **de front**, **de gairell**, **de gom a gom**, **de passada**, **de per riure**, **de pressa**, **de puntetes**, **de retop**, **de reüll**, **de sotamà**, **de valent**, **en dejú**, **fil per randa**, **frec a frec**, **més aviat**, **més que més**, **o de grat o per força**, **pel cap alt**, **pel cap baix**, **per força**, **si fa no fa**, **si més no**, **tant sí com no**, etc.

**Atenció!**

- **A poc a poc** → i no ~~poc a poc~~.
- **Més aviat** → i no ~~més bé~~ (equival a **amb preferència a** o **tirant a**; en alguns llocs vol dir **de pressa**).
- Les locucions llatines incloses en el *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans no s'han d'escriure en cursiva:

**A posteriori**: basant-se en els fets observats.

**De facto**: de fet i no de dret.

**Ex cathedra**: infal·liblement.

**In extenso**: amb tota extensió, completament.

**In fraganti**: al moment de fer una acció repressible.

**Mutatis mutandis**: amb canvis i sense alterar l'essencial.

**A priori**: sense basar-se en els fets.

**De iure**: de dret.

**Grosso modo**: aproximadament.

**In extremis**: al darrer moment.

**Ipso facto**: en conseqüència, immediatament.

**Sine die**: sense fixar la data.

**Stricto sensu**: estrictament, en sentit propi.

## Fitxa 27 Exercicis

---

### Corregiu, si cal, els adverbis o les locucions adverbials de les frases següents:

1. És una metgessa atenta de debó.
2. Els estudis comparaven, inclús, la diferent situació de la història sanitària dels estats europeus.
3. La caiguda que va patir a l'estiu, pudé, li va provocar el pinçament a les vèrtebres lumbar.
4. Igual la campanya d'autoexploració contribueix a detectar precoçment el càncer de mama.
5. Construïnt els fonaments de l'edifici, van arribar molt a baix.
6. Potser que la importància de l'acord radiqui en la defensa dels drets humans.
7. Diuen els entesos que aquesta tendència no té una teoria convincent radere.
8. El jugador va llençar la pilota massa en l'aire.
9. Enlloc de dormir tant, podries treballar més!
10. La fàbrica és aprop de l'estació.
11. El deganat va respondre pertots els professors.
12. El congrés es va fer a l'estiu? –No ho recordo, però més bé es devia fer a la tardor.
13. L'estudi reflectia la morbiditat de Catalunya clara i correctament.
14. Tenia els peus inflats d'estar treballant tot el dia de peu.
15. Quina feina més malament feta.
16. Viu al mateix carrer, però no recordo si més a dalt o més a baix.
17. L'amfitrió ens va deixar còmodement instal·lats.
18. Sobre tot, el que interessa ara als científics és aïllar la proteïna.
19. Calia revisar els aparells de diàlisi, i no només els de diagnòstic per la imatge.
20. No calia revisar els aparells de diagnòstic per la imatge, sinó només els de diàlisi.
21. Tenia festa fins a l'1 de setembre inclusiu.
22. Els oients, d'immediat, van reaccionar a les paraules del conferenciant.
23. A tota Barcelona, hi ha com uns cinc hospitals tot nous.
24. Vam pensar que com a molt podíem convidar quatre persones.
25. La prevenció és decisiva en la detecció de la malaltia, com en el 80 % dels casos.

### Busqueu sinònims dels adverbis o de les locucions adverbials subratllats:

1. El 2030 hi haurà a Catalunya entre 100.000 i 200.000 jubilats més que infants, àdhuc a les zones urbanes.
2. Li recepto antibiòtics i, així mateix, li recomano que se'ls prengui a les hores.
3. Va respondre la pregunta superficialment.
4. Parla baix.
5. Més malament no ho podia fer.
6. Vam entrar a la sala de ball gratuïtament.
7. Indubtablement la realitat supera la ficció.
8. Les reformes de les sales d'espera de l'hospital es van fer lentament.
9. S'han de pagar les taxes permanentment i obligatòriament.
10. Sobtadament, vam haver de desaparèixer ràpidament.
11. Possiblement hauràs de demanar un altre dia perquè et visitin.
12. L'operació només està indicada si el pacient compleix uns paràmetres molt rigorosos.
13. Les tècniques de clonació són útils, principalment, en l'agricultura i la ramaderia.
14. Vam arribar a aquesta conclusió més tard.
15. S'ha ajornat la reunió i no s'ha fixat la data.
16. Vam trobar turistes arreu.
17. El jugador va xutar la pilota amunt.
18. Al capdamunt de la muntanya hi ha una ermita.

## Fitxa 27 Clau dels exercicis

### Corregiu, si cal, els adverbis o les locucions adverbials de les frases següents:

1. És una metgessa atenta **de debò**.
2. Els estudis comparaven, **fins i tot**, la diferent situació de la història sanitària dels estats europeus.
3. La caiguda que va patir a l'estiu, **potser**, li va provocar el pinçament a les vèrtebres lumbars.
4. **Potser** la campanya d'autoexploració contribueix a detectar precoçment el càncer de mama.
5. Construïnt els fonaments de l'edifici, van arribar molt **avall**.
6. **Pot ser** que la importància de l'acord radiqui en la defensa dels drets humans.
7. Diuen els entesos que aquesta tendència no té una teoria convincent **darrere**.
8. El jugador va llençar la pilota massa **enlaire**.
9. **En lloc de** dormir tant, podries treballar més!
10. La fàbrica és (a) **prop** de l'estació.
11. El deganat va respondre **per tots** els professors.
12. El congrés es va fer a l'estiu? –No ho recordo, però **més aviat** es devia fer a la tardor.
13. L'estudi reflectia la morbiditat de Catalunya **clarament i correcta / clarament i correctament**.
14. Tenia els peus inflats d'estar treballant tot el dia **dempus/dret**.
15. Quina feina **més mal feta / feta més malament**.
16. Viu al mateix carrer, però no recordo si més **amunt** o més **avall**.
17. L'amfitrió ens va deixar **còmodament** instal·lats.
18. **Sobretot**, el que interessa ara als científics és aïllar la proteïna.
19. Calia revisar els aparells de diàlisi, i **no solament / no tan sols** els de diagnòstic per la imatge.
20. No calia revisar els aparells de diagnòstic per la imatge, **sinó solament / sinó sols / sinó únicament** els...
21. Tenia festa fins a l'1 de setembre **inclusivament/inclòs**.
22. Els oients, **immediatament / tot seguit / de seguida**, van reaccionar a les paraules del conferenciant.
23. A **tot** Barcelona, hi ha **aproximadament / si fa no fa** uns cinc hospitals **tots** nous.
24. Vam pensar que **a tot estirar / pel cap alt / tirant llarg** podíem convidar quatre persones.
25. La prevenció és decisiva en la detecció de la malaltia, **aproximadament / si fa no fa** en el...

### Busqueu sinònims dels adverbis o de les locucions adverbials subratllats:

1. El 2030 hi haurà a Catalunya entre 100.000 i 200.000 jubilats més que infants, **fins i tot** a les zones urbanes.
2. Li recepto antibiòtics i, **també**, li recomano que se'ls prengui a les hores.
3. Va respondre la pregunta **per sobre**.
4. Parla **a cau d'orella / fluix**.
5. **Pitjor** no ho podia fer.
6. Vam entrar a la sala de ball **de franc**.
7. **Sens dubte** la realitat supera la ficció.
8. Les reformes de les sales d'espera de l'hospital es van fer **a poc a poc**.
9. S'han de pagar les taxes **sempre i per força**.
10. **De sobte**, vam haver de desaparèixer **de pressa**.
11. **Potser** hauràs de demanar un altre dia perquè et visitin.
12. L'operació **solament/sols/només** està indicada si el pacient compleix uns paràmetres molt rigorosos.
13. Les tècniques de clonació són útils, **sobretot**, en l'agricultura i la ramaderia.
14. Vam arribar a aquesta conclusió **a posteriori**.
15. S'ha ajornat la reunió **sine die**.
16. Vam trobar turistes **pertot / pertot arreu / a tot arreu / arreu arreu**.
17. El jugador va xutar la pilota **enlaire**.
18. **A dalt de tot** de la muntanya hi ha una ermita.

## Fitxa 28 Adverbis: negació, quantitat i temps

### Adverbis de negació

1. Els adverbis i algunes locucions de negació són: **a desgrat d'això, amb tot, de cap manera, gens per això, i ara!, no, no obstant això, no pas, no...pas, nogensmenys, però, tampoc, tanmateix**, etc.
2. **No** també s'usa com a prefix: s'uneix amb guionet als substantius (**la no-violència**) i no s'uneix als adjectius (**homes no violents**).
3. És opcional usar l'adverbi **no**:
  - En les frases comparatives, la primera afirmativa i la segona introduïda per **que**.  
**Si fossis més estudiós que (no) ets; Costa més que (no) val.**
  - Després d'un verb que expressi temor, si el verb de la subordinada està en subjuntiu.  
**El metge temia que l'aire (no) li fes mal.**
  - En les oracions temporals introduïdes pels grups **abans que** o **fins que**.  
**Endreça l'habitació abans que (no) arribin; No m'ho creuré fins que (no) ho vegi.**
4. L'adverbi **pas** es col·loca sempre darrere del verb, però en els temps compostos es pot posar entre l'auxiliar i el verb (**no ha pas vingut**). No es pot usar amb **cap, enlloc, gens, ningú, mai** i **res** seguits de **no** (**ningú no hi podrà entrar pas**). Tampoc no es pot combinar amb la preposició **sense** (**va aprovar sense estudiar pas**). S'usa per:
  - Reforçar l'adverbi **no** en frases comparatives: **Ella va respondre més preguntes que no pas ell.**
  - Negar una suposició implícita: **—Demà vine d'hora. —No vindré pas, demà!**  
També s'usa l'adverbi **poc**: **Poc que vindré demà!**
  - Denotar probabilitat, en oracions negatives: **No tens pas un full de paper?**  
El castellà fa servir el futur: **No tindrà una hoja de papel?**
  - Expressar una prohibició amenaçadora: **No ho féssiu pas!**
  - Indicar una negació parcial. En aquest cas hi ha un verb el·líptic i la combinació és **no pas**: **Han robat en tot l'edifici, però no pas a mi!**
5. **Cap, enlloc, gens, ningú, mai** i **res** segons el context poden tenir sentit negatiu o positiu; s'incluen també les expressions **en ma vida, en ta vida, ni un, ni l'un ni l'altre** i **tampoc**.

Quan tenen sentit negatiu:

- Si van després del verb, és obligatori l'ús de l'adverbi **no**: **No ho ha comprat ningú; No hi vas mai; No ha treballat en sa vida; No ho sabem ni tu ni jo; No l'he vist tampoc.**
- Si van abans del verb, és recomanable reforçar la negació amb l'adverbi **no**, especialment en el registre formal:

més recomanable:	menys recomanable, sobretot en registre formal:
<b>Ningú no vol carregar amb el dèficit.</b>	<b>Ningú vol carregar amb el dèficit.</b>
<b>Gens, no m'agrada.</b>	<b>Gens, m'agrada.</b>
<b>Enlloc no ho he vist.</b>	<b>Enlloc ho he vist.</b>
<b>Mai no hi vas.</b>	<b>Mai hi vas.</b>
<b>Tampoc no l'he vist.</b>	<b>Tampoc l'he vist.</b>



**Atenció!** En les oracions introduïdes per **sense**, no s'hi pot posar l'adverbi **no**, perquè la preposició ja dóna sentit negatiu: **Vindrà el terreny, sense ~~no~~ que el pare s'hi oposi**. En canvi, **no sense** és una locució prepositiva que vol dir **amb**. Tampoc no admeten **no** els verbs que ja denoten negació pel significat: **prohibir, impedir, evitar, negar**, etc.

Quan tenen sentit positiu, en frases interrogatives, condicionals o que expressen raresa o dificultat, no admeten l'adverbi **no**:

<b>Si ve ningú, que s'esperí.</b>	<b>Que vindrà ningú?</b>	(equivalent a <b>algú</b> )
<b>Per gens que en tingués...</b>	<b>Que en té gens?</b>	(equivalent a <b>una mica</b> )
<b>En cas que el vegis enlloc...</b>	<b>Que el veus enlloc?</b>	(equivalent a <b>en algun lloc</b> )
<b>Si mai hi vas...</b>	<b>No sé si hi aniràs mai.</b>	(equivalent a <b>alguna vegada</b> )
<b>Si saps res d'ell, avisa'm</b>	<b>Que hi ha res que t'agradi?</b>	(equivalent a <b>alguna cosa</b> )
<b>La cosa més estranya que mai <del>no</del> hagi vist.</b>		
<b>Rarament per més que busqués, enlloc <del>no</del> ho trobaria.</b>		
<b>Difícilment, en aquestes condicions, cap d'ells <del>no</del> hi estaria d'acord.</b>		

## Adverbis de quantitat

Adverbi	Comentaris	Exemples
<b>Almenys</b>	A Mallorca i Menorca fan servir <b>almanco</b> . Cal no confondre'l amb <b>al menys</b> .	<b>Van venir almenys 150 persones.</b>
<b>Bastant</b>		<b>Em van atendre bastant bé.</b>
<b>Força</b>	És invariable.	<b>Les neurones li treballaven força.</b>
<b>Gaire</b>	Amb l'adverbi <b>no</b> davant, darrere <b>sense</b> i en les oracions interrogatives i condicionals és equivalent a <b>molt</b> . En tots aquests casos, és preferible usar <b>gaire</b> , que és més genuí ( <i>vegeu molt</i> ).	<b>No és gaire amable. Que és gaire enginyós? Que s'ho ha agafat sense gaire interès?</b>
<b>Gairebé</b>	Cal evitar <del>quasibé, casibé</del> o <b>casi</b> .	<b>Gairebé és fosc.</b>
<b>Gens</b>	En frases negatives, interrogatives o condicionals vol dir <b>una mica</b> . També significa <b>ni mica</b> quan s'usa absolutament. S'usa amb elements in comptables i <b>cap</b> s'usa amb elements comptables. Cal no confondre l'adverbi de quantitat <b>gens</b> i el pronom <b>res</b> , que vol dir <b>cap cosa</b> .	<b>No és gens espavilat. Si fa gens de fred, ens refredarem. No vull gens de sucre, no en vull gens. No fa gens de fred. Que tens cap germà? No li va donar gens / No li va donar res. El discurs no m'ha agradat res / El discurs no m'ha agradat gens.</b>
<b>Massa</b>	És invariable. En frases negatives, interrogatives o condicionals, només és correcte si té un significat diferent de <b>gaire</b> , que no implica el judici de valor que implica <b>massa</b> .	<b>Li han donat massa capricis.</b>
<b>Menys</b>	També expressa la comparació d'inferioritat.	<b>Costa menys / Sóc menys alta que tu.</b>
<b>Més</b>	També expressa la comparació de superioritat.	<b>Costa més / Sóc més alta que tu.</b>
<b>Mig</b>	Davant d'un nom de lloc no precedit d'article adopta la forma invariable masculina; en aquest cas és adjectiu.	<b>Una ampolla mig plena. Mig Lleida es concentra en l'esdeveniment.</b>

Fitxa 28

<b>Molt</b>	En frases interrogatives, condicionals i darrere de <b>no</b> o de <b>sense</b> és preferible usar <b>gaire</b> .	<b>No vinguis gaire tard</b> (més recomanable que: <b>no vinguis molt tard</b> ).
<b>Només</b>	És sinònim de <b>solament</b> .	<b>El problema només es resol amb una taxa.</b>
<b>Pla</b>	És sinònim de <b>prou</b> .	<b>Pla que hi arribes, a l'armari.</b>
<b>Poc</b>		<b>Estudia poc.</b>
<b>Prou</b>	És invariable. <b>Pla</b> i <b>prou</b> són més genuïns que <b>suficientment</b> . Cal evitar la forma <del>el</del> <b>suficient</b> .	<b>Aquest és un cas prou tractat. Prou que m'interessa l'assumpte!</b>
<b>Quant</b>	Cal no confondre'l amb <b>quan</b> , que indica temps.	<b>En aquell afer, quant tolerant que va ser.</b>
<b>Quasi</b>	Cal evitar la forma <del>cas</del> <b>i</b> . És sinònim de <b>gairebé</b> .	<b>Quasi eren cent convidats.</b>
<b>Que</b>	És ponderatiu.	<b>Que bonic!</b>
<b>Quelcom</b>	És recomanable substituir-lo per <b>alguna cosa</b> , <b>una mica</b> o <b>res</b> .	<b>En això hi ha alguna cosa estranya</b> (més recomanable que: <b>En això hi ha quelcom estrany</b> ). <b>Que vols res?</b> (més recomanable que: <b>Que vols quelcom?</b> ).
<b>Solament</b>	Cal evitar <del>solzament</del> o <del>solsament</del> .	<b>Solament tenia un esquinç.</b>
<b>Sols</b>	És sinònim de <b>solament</b> i <b>només</b> .	<b>Sols tenia un esquinç.</b>
<b>Tan</b>	S'usa <b>tan</b> en lloc de <b>tant</b> quan va davant d'un adjectiu, d'un altre adverbi o d'una locució adverbial.	<b>Un metge tan bo com els altres. Tan sols vull que no vagis tan de pressa.</b>
<b>Tant</b>	És invariable.	<b>No sabia que en sabés tant.</b>

**Atenció!** Cal no confondre els adverbis de quantitat amb alguns dels adjectius quantitius o indefinits amb els quals comparteixen la forma (*vegeu la Fitxa 11, sobre la sintaxi de l'adjectiu*).

Algunes de les locucions adverbials de quantitat són: **a més, a més a més, a muntó, a penes, a sobre, al menys, al més, amb prou feines, ben bé, bé prou, bona cosa, d'allò més, de més, de més a més, de valent, demés, fora mida, més o menys, oimés, pel cap alt, pel cap baix, poc més poc menys, poca cosa, quelcom, qui-sap-lo, sense mida, si fa no fa, si més no, tant menys, tant més, tot just, ultra mesura, un poc, un tant, un xic, una mica, una miqueta, etc.**

**Adverbis de temps**

Adverbi	Comentaris	Exemples
<b>Abans</b>		<b>Va arribar-hi abans.</b>
<b>Adés</b>	Indica temps immediat passat o futur.	<b>Adés hi anirem.</b>
<b>Adesiara</b>	És sinònim de <b>de tant en tant</b> .	<b>Pugem a la muntanya adesiara.</b>
<b>Ahir</b>		<b>Ahir el Parc Taulí va signar un acord.</b>

Fitxa 28

<b>Aleshores</b>	Significa <b>en aquell moment</b> i també <b>en aquest cas</b> . Cal no confondre'l amb <b>a les hores</b> .	<b>Aleshores, va respondre al questionari. Si és així, aleshores opereu.</b>
<b>Alhora</b>	Significa <b>al mateix temps</b> . Cal no confondre'l amb <b>a l'hora</b> .	<b>Vigilava l'edifici i, alhora, agafava el telèfon.</b>
<b>Anit</b>	Significa <b>a la nit d'avui o d'ahir</b> .	<b>Què vas fer anit?</b> (ahir a la nit) / <b>Què feu anit?</b> (avui a la nit).
<b>Antany</b>		<b>Antany hi havia menys mitjans.</b>
<b>Ara</b>		<b>Ara mateix han sortit.</b>
<b>Aviat</b>	Són sinònims: <b>prest, tost, prompte, enjorn</b> .	<b>Aviat es farà una reunió per parlar-ne.</b>
<b>Avui</b>	<b>el llindar de la misèria absoluta.</b>	<b>1.500 milions de persones estan avui sota</b>
<b>Dejorn</b>	Significa <b>de matí</b> .	<b>Rego les plantes dejorn.</b>
<b>Demà</b>		<b>Les jornades s'inauguren demà al matí.</b>
<b>Després</b>	També pot significar, sense valor temporal, <b>més enllà</b> seguint una altra cosa en situació, ordre, rang.	<b>Primer resolguem aquest tema, després resoldrem la resta.</b>
<b>Encara</b>		<b>Encara hi serem una estona.</b>
<b>Enguany</b>		<b>Enguany canviaran els torns d'oficina.</b>
<b>Ensems</b>		<b>Telefonava i escrivia ensems.</b>
<b>Ja</b>		<b>Ja fa dos dies que no en sabem res.</b>
<b>Llavors</b>	Vol dir <b>en aquell moment</b> i també <b>en aquest cas</b> . Cal evitar les formes <del>allavors, llavors</del> , etc. És sinònim d' <b>aleshores</b> .	<b>Llavors, va respondre al questionari. Si és així, llavors opereu.</b>
<b>Mai</b> (o <b>jamai</b> )	En oracions interrogatives i condicionals equival a <b>alguna vegada</b> .	<b>No ho sabràs mai. Si mai passes pel poble, vine a veure'm.</b>
<b>Mentrestant</b>	No són correctes en aquest sentit ni <del>mentre</del> ni <del>mentres</del> .	<b>Tu rentes els plats i, mentrestant, jo trec la pols.</b>
<b>Quan</b>	Adverbi pronominal que equival a <b>en quin moment, en quina època, el moment en què, del moment que</b> . Cal no confondre'l amb l'adverbi de quantitat <b>quant</b> . No és correcte <del>de quan-en quan</del> en comptes de <b>de tant en tant</b> .	<b>Quan em portaràs el llibre? Te'l portaré quan vulguis.</b>
<b>Sempre</b>		<b>Sempre em fa la mateixa pregunta.</b>
<b>Sovint</b>	<b>Sovint</b> és més genuí que <b>freqüentment</b> .	<b>Malauradament, anem sovint a l'hospital.</b>
<b>Suara</b>	Significa <b>ara mateix, no fa gaire</b> .	<b>Suara acaba d'anar-se'n.</b>
<b>Tard</b>		<b>Van arribar mitja hora tard.</b>
<b>Tothora</b>	És sinònim de <b>sempre</b> .	<b>Tothora em fa la mateixa pregunta.</b>

1. Algunes de les locucions adverbials de temps són: **a boca de fosc, a boca de nit, a cada moment, a deshora, a destemps, a dues llums, a entrada de fosc, a entrada de nit, a hora baixa, a hora foscant, a hores d'ara, a la llarga, a la matinada, a mig matí, a mitja tarda, a mitjan, a partir d'aleshores, a punt, a punta de dia, a tota hora, a trenc d'alba, a vegades, a voltes, a l'acte, a l'horabaixa, a l'instant, a la darrereria, a la llarga, a la nit, a la tarda, a la vesprada, a les acaballes, abans-d'ahir, abans-d'ahir l'altre, abans de gaire, adés adés, al cap de poc, al cap de poca estona, al capvespre, al dematí, al foscant de la nit, al matí, al més aviat possible, al (o a) migdia, al present, al vespre, anit passada, ara com ara, ara i adés, ara mateix, ara per ara, avui dia, ben sovint, cap al tard, com més aviat millor, d'aleshores ençà, d'ara endavant, d'ara enllà, d'hora, d'avui endavant, de bon matí, de cop i volta, de dia, de dies, de jorn, de matí, de moment, de nit, de nits, de part de vespre, de seguida, de sobte, de sol a sol, de tant en tant, de tard en tard, de vegades, demà passat, demà passat l'altre, des d'aleshores, en acabat, en breu, en endavant, en endemig, en l'endemig, en l'entretant, en un no res, ensembla, entre dos llustres, havent acabat, havent dinat, havent sopat, l'endemà, l'endemà passat, l'endemà passat l'altre, mai de la vida, mai més, més tard o més d'hora, molt sovint, per endavant, tard o d'hora, tot d'un plegat, tot d'una, tot seguit, tot sovint, un camí, un cop, un pic, una vegada, una volta, etc.**

### Atenció!

- Cal no confondre la locució adverbial **de matí** amb els substantius **matí** o **dematí**, que són sinònims.  
**El de matí del diumenge van anar al camp** (incorrecte) / **El matí o dematí de diumenge van anar al camp; Diumenge de matí van anar al camp** (correcte, quan és sinònim de **d'hora**). (Vegeu l'apartat dels complements circumstancials de temps de la Fitxa 25, sobre les preposicions: **al matí** / **pel matí**.)
  - Existeix també el substantiu **horabaixa**, que vol dir vespre.
2. L'ús de l'article davant dels dies de la setmana:
- Com a adverbis no duen article (signifiquen immediatament passat o vinent, compresos entre set dies abans o després del dia en què es parla o s'escriu): **Dimarts tinc classe**, vol dir **dimarts vinent o que ve**; és equivalent a **demà**, etc.
  - Com a substantius duen l'article: **Tots els divendres de tardor fem ball; Ens tornarem a veure el dissabte dia 23**, és a dir, duu article quan es tracta d'un dia concret. Quan tenen un sentit repetitiu, iteratiu o freqüentatiu se solen usar amb l'article en singular: **aquest curs tinc classe el dimarts i el dijous** (tots els dimarts i tots els dijous).
3. Les hores s'expressen en relació amb l'hora següent a la que acaba de passar:

<b>12</b>	Les dotze.	<b>12.30</b>	Dos quarts d'una, quarts d'una.
<b>12.7-12.8</b>	Mig quart d'una.	<b>12.37-12.38</b>	Dos quarts i mig d'una.
<b>12.10</b>	Les dotze i deu o falten cinc minuts per a un quart d'una.	<b>12.40</b>	Dos quarts i mig d'una o falten cinc minuts per a tres quarts d'una.
<b>12.15</b>	Un quart d'una (sense concretar tant: quarts d'una).	<b>12.45</b>	Tres quarts d'una o falta un quart per a la una (sense concretar tant: quarts d'una).
<b>12.20</b>	Un quart i cinc d'una, passen cinc minuts d'un quart d'una o passen 20 minuts de les dotze.	<b>12.52-12.53</b>	Tres quarts i mig d'una.
<b>12.22-12.23</b>	Un quart i mig d'una.	<b>12.55</b>	Tres quarts i deu d'una o falten cinc minuts per a la una.
<b>12.25</b>	Un quart i deu d'una o falten cinc minuts per a dos quarts d'una.	<b>13.00</b>	La una.

## Fitxa 28 Exercicis

---

**Corregiu, si cal, els adverbis o les locucions adverbials de les frases següents:**

1. No vinguis massa tard.
2. Si heu de conduir, no begueu alcohol ni no telefoneu amb el mòbil.
3. No va ser fins allavors que no vam saber la solució del conflicte.
4. Al menys 150 pacients es van beneficiar de la nova teràpia.
5. La malaltia de Parkinson afecta a l'Estat espanyol quasibé 50.000 persones.
6. No hauràs vist la meva ploma?
7. Ningú no ho hauria dit pas.
8. No li va agradar res que llegíssim els seus papers.
9. Mai he entès els logaritmes.
10. D'ara en endavant haurem de comptar amb despeses afegides.
11. Que necessitareu quelcom més?
12. Porteu-ne quelcom més.
13. De quan en quan, els treballadors fan cursos de reciclatge.
14. El dissabte vam anar al cinema.
15. No crideu tan, que molesteu els veïns!
16. Camina tant de pressa que no el podem seguir.
17. L'horari d'atenció al públic és de nou a dues i de tres a cinc i mitja.
18. Van decidir operar tant sol una cataracta.
19. No massa lluny de casa han construït un centre hospitalari.
20. No m'interessa molt que presenteu aquest informe.
21. T'ha escoltat sense molt interès.
22. Quan temps ha esmerçat a resoldre aquest conflicte?
23. Si fas res de soroll, despertaràs els nens.
24. Té hora per fer-se la radiografia demà pel de matí.
25. Es va llevar dematí perquè tenia hora per fer-se una radiografia.
26. Després d'aquell càstig, ningú es va atrevir a alçar la veu.
27. Res del que va argumentar es referia a la pregunta que li havien fet.
28. No té res d'alegria.
29. Han anat a esmorzar sense que ningú no els donés permís.
30. Aquesta teoria és la cosa més estranya que mai no he sentit.
31. Durant tot el trimestre tinc sessions de diàlisi dilluns i divendres.
32. Durant tot el trimestre tinc sessions de diàlisi els dilluns i els divendres.
33. Quedem, doncs, per diumenge 4 de gener.

**Busqueu sinònims (o expressions sinònimes) dels adverbis o de les locucions adverbials subratllats:**

1. Llavors, els cirurgians van extirpar el quist.
2. Pròximament es convocaran els exàmens dels MIR.
3. La pel·lícula era excessivament dramàtica.
4. Freqüentment, els diaris publiquen notícies sobre nous experiments mèdics.
5. Havíem de buidar el frigorífic completament.
6. Momentàniament, el menjador romandrà tancat.
7. No ho ha considerat suficientment.
8. Necessitarem almenys dotze planxes de metall.
9. Que antipàtic que és aquest noi!
10. Vam enxampar els lladres, que, tot seguit, van apretar a córrer.

## Fitxa 28 Clau dels exercicis

---

**Corregiu, si cal, els adverbis o les locucions adverbials de les frases següents:**

1. No vinguis **gaire** tard.
2. Si heu de conduir, no begueu alcohol **ni/i no** telefoneu amb el mòbil.
3. No va ser fins **aleshores/llavors** que no vam saber la solució del conflicte.
4. **Almenys** 150 pacients es van beneficiar de la nova teràpia.
5. La malaltia de Parkinson afecta a l'Estat espanyol **gairebé** 50.000 persones.
6. No **has vist pas/has pas vist** la meva ploma?
7. Ningú no ho hauria dit **pas**.
8. No li va agradar **gens** que llegíssim els seus papers.
9. Mai **no** he entès els logaritmes.
10. **D'ara endavant** haurem de comptar amb despeses afegides.
11. Que necessitareu **res** més?
12. Porteu-ne **una mica** més.
13. De **tant en tant**, els treballadors fan cursos de reciclatge.
14. ~~El~~ Dissabte vam anar al cinema.
15. No crideu **tant**, que molesteu els veïns!
16. Camina **tan** de pressa que no el podem seguir.
17. L'horari d'atenció al públic és de nou a dues i de tres a **dos quarts de sis**.
18. Van decidir operar **tan sols** una cataracta.
19. No **gaire** lluny de casa han construït un centre hospitalari.
20. No m'interessa **gaire** que presenteu aquest informe.
21. T'ha escoltat sense **gaire** interès.
22. **Quant** temps ha esmerçat a resoldre aquest conflicte?
23. Si fas **gens** de soroll, despertaràs els nens.
24. Té hora per fer-se la radiografia demà **al matí/al dematí**.
25. Es va llevar **de matí** perquè tenia hora per fer-se una radiografia.
26. Després d'aquell càstig, ningú **no** es va atrevir a alçar la veu.
27. Res del que va argumentar **no** es referia a la pregunta que li havien fet.
28. No té **gens** d'alegria.
29. Han anat a esmorzar sense que ningú ~~no~~ els donés permís.
30. Aquesta teoria és la cosa més estranya que mai ~~no~~ he sentit.
31. Durant tot el trimestre tinc sessions de diàlisi **el** dilluns i **el** divendres.
32. Durant tot el trimestre tinc sessions de diàlisi **el** dilluns i **el** divendres.
33. Quedem, doncs, **pel** diumenge 4 de gener.

**Busqueu sinònims (o expressions sinònimes) dels adverbis o de les locucions adverbials subratllats:**

1. **Aleshores**, els cirurgians van extirpar el quist.
2. **Aviat** es convocaran els exàmens dels MIR.
3. La pel·lícula era **massa** dramàtica.
4. **Sovint**, els diaris publiquen notícies sobre nous experiments mèdics.
5. Haviem de buidar el frigorífic **del tot**.
6. **De moment** el menjador romandrà tancat.
7. No ho ha considerat **prou**.
8. Necessitarem **pel cap baix** dotze planxes de metall.
9. **Com** és d'antipàtic aquest noi!
10. Vam enxampar els lladres, que, **de seguida/a l'instant**, van apretar a córrer.